

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÖNETİM VE ORGANİZASYON BİLİM DALI

**UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI VE MALİ
SUÇLARIN ÜLKEMİZDEKİ EKONOMİK BOYUTU**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Mustafa BAĞCI**

İstanbul, 2011

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÖNETİM VE ORGANİZASYON BİLİM DALI

**UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI VE MALİ
SUÇLARIN ÜLKEMİZDEKİ EKONOMİK BOYUTU**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:
Mustafa BAĞCI
Öğrenci No:
0707440001

Danışman:
Yrd. Doç.Dr. Sefer GÜMÜŞ

İstanbul, 2011

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Projesi/Yüksek Lisans Tezimi Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim. 28/02/2011

Mustafa BAĞCI

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

28.02.2011

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Yönetim Organizasyon* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden 070744001 numaralı *Mustafa Bağcı'nın* "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI VE MALİ SUÇLARIN ÜLKEMİZDEKİ EKONOMİK BOYUTU*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 22.02.2011 tarih ve 2011/03 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (20) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 1 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD.DOÇ.DR. SEFER GÜMÜŞ

ÜYE
PROF.DR. MEHMET FİKRET GEZGİN

ÜYE
PROF.DR. SUDİ APAK

Südi Apak

UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI VE MALİ SUÇLARIN ÜLKEMİZDEKİ EKONOMİK BOYUTU

Tezi Hazırlayan: **Mustafa BAĞCI**

ÖZET

Suçun nedenleri üzerinde geçmişte ve günümüzde araştırmacılar tarafından birçok araştırma yapılmıştır. Suç oranlarındaki artışların toplumlara psikolojik ve ekonomik açıdan zarar verdiği önemli bir gerçektir.

Suç ekonomisi, suç olarak değerlendirilen faaliyetlerden elde edilen gelirler ile mal ve parasal ilişkisini konu edinir. Yasalara, genel ahlaka ve geleneklere aykırı faaliyetlerden oluşan suç ekonomisini dört bölümde inceleyebiliriz. 1- Kamu Maliyesini Hedef Alan Suçlar (Vergi ve Gümrük Kaçakçılığı, İhaleye Fesat Karıştırma, Yolsuzluk..), 2-Piyasaların İŐleyiŐini Hedef Alan Suçlar (Sermaye Piyasası Suçları, Manipülasyon), 3-Kamu ve Özel Sektörü Hedef Alan Suçlar (Haraç.vb),4- Topluma ve Bireye Yönelik Suçlar (Terör, Uyuşturucu, Silah, Tarihi Eser, Doku Ve Organ, Göçmen Kaçakçılığı...vb)

Devlet otoritesine bir başkaldırı olarak ortaya çıkan suç örgütleri (organize suç çeteleri ve terör örgütleri) yasa dışı faaliyetlerden elde ettikleri gelirleri aklamak gayreti içindedirler. Bu örgütlerin varlığı kamu otoritesini sarsmakta, kamu düzenin işlemesini aksatmakta ve uluslar arası itibar ve demokratikleşmenin önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, Kayıtdışı Ekonomi, Uyuşturucu Madde Ticareti, Karapara Aklama

DRUG TRAFFICKING AND , THE ECONOMIC SIZE OF FINANCIAL CRIMES IN OUR COUNTRY

Presented By: **Mustafa BAĞCI**

ABSTRACT

A lot of research on the causes of crime were made by researchers in the past and today. Psychological and economic damage to communities from the increases in crime rates is an important fact. Economics of crime, with income from activities considered to be a crime ,goods and financial relationship describes. The criminal economy which is including law, public morals and traditions and incompatible activities,can be in four chapters examined.1-) Crimes targeting of public finances (Tax and Customs Smuggling, Corruption in tenders, Corruption..)2- Crimes targeting the functioning of markets (capital market crimes, Manipulation)3- crimes targeting the public and private sector (Tribute etc.) 4- Crimes against society and the individual(Terror, Drug, Weapon, Historical Monuments, Tissue and Organ, Migrant Smuggling...etc)

Organized crime emerged as a revolt against the authority of the state (organized criminal gangs, terrorist organizations) are trying launder proceeds from illegal activities. The presence of these organizations hinders public authority, functioning of public order and international reputation and constitutes a serious obstacle to democratization.

Key Words: Anti-Smuggling and Organized Crimes Department of the General Directorate of Security, Informal Economy, Drug Trafficking, Black Money Laundering

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1

1.BÖLÜM

KAYITDIŞI EKONOMİ: TANIMI, NEDENLERİ, BOYUTLARI VE DOĞURDUĞU SONUÇLAR

1.KAYITDIŞI EKONOMİ.....	3
1.1.Kayıt Dışı Ekonomi Kavramı.....	3
1.2. Kayıtdışı Ekonominin Unsurları.....	7
1.3. Kayıt dışı Ekonominin Nedenleri	9
1.3.1.Mali Nedenler.....	10
1.3.1.1. Vergi Oranlarının Yüksekliği ve Vergiye Karşı Direnç	11
1.3.1.2. Vergilendirme Ortamının Belirsizliği.....	12
1.3.1.3. Vergi İdaresinden Kaynaklanan Nedenler	16
1.3.1.4.Muhasebe ve Mali Müşavirlik Hizmetlerinin Yetersizliği	16
1.3.2 Siyasal Nedenler	17
1.3.3 Ekonomik Nedenler.....	19
1.3.3.1. Enflasyon.....	19
1.3.3.2. Gelir Dağılımının Bozukluğu	20
1.3.3.3. İşletme Büyüklüğü	21
1.3.3.4. Haksız Rekabet	21
1.3.3.5.Devlet Müdahalesi	22
1.3.4.Sosyal ve Yapısal Nedenler.....	22
1.4. Türkiye’de Kayıt dışı Ekonominin Hacmi ve Sonuçları	23

1.5. Kayıtdışı Ekonominin Sonuçları.....	30
1.5.1. Kayıtdışı Ekonominin Olumlu Sonuçları	30
1.5.2. Kayıtdışı Ekonominin Olumsuz Sonuçları	31

2.BÖLÜM

KAYITDIŞI EKONOMİ VE SUÇ UNSURU OLUŞTURAN FAALİYETLER

2.SUÇ UNSURU OLUŞTURAN FAALİYETLER	33
2.1. Organize Suç Kavramı	33
2.1.1.Organize Suçun Tanımı	35
2.1.2.Organize Suçun Temel Kriter ve Unsurları.....	40
2.2.Uyuşturucu Madde Kavramı	44
2.2.1. Uyuşturucu Maddeler Hakkında Genel Bilgi.....	44
2.2.2. Uyuşturucu Madde Kavram ve Tanımı	45
2.2.3. Uyuşturucu Maddelerin Sınıflandırılması	47
2.2.4. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı	69
2.2.4.1. Kaçakçılık Kavramı	70
2.2.4.2. Kaçakçılığın Çeşitleri	70
2.2.4.3. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığında Genel Durum	71
2.2.4.3.1. Üretim Bölgeleri	72
2.2.4.3.1.1.Dünya Genelinde Üretim.....	72
2.2.4.3.1.2.Türkiye’de Üretim.....	75
2.2.4.3.2. Kaçakçılık Güzergâhları	75
2.2.4.3.2.1.Balkan Rotası	77
2.2.4.3.2.2.Kuzey Karadeniz Rotası	80
2.2.4.3.2.3.Doğu Akdeniz Rotası.....	81
2.2.4.3.2.4.Çift Basamak Yöntemi	82
2.2.4.3.2.5.Takas Yöntemi.....	83
2.2.5. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı İle Mücadele Yöntemleri	84
2.2.5.1.Uluslararası İşbirliği	84
2.2.5.2.Yasal Düzenlemeler.....	86

2.2.5.3. Kontrollü Teslimat.....	87
2.2.5.4.Eğitim Faaliyetleri.....	88
2.2.5.5. Operasyonel Çalışmalar.....	87
2.2.6. Narkoterör.....	89
2.6.1.Narko Terör Kavram ve Tanımı.....	89
2.6.2.Uyuşturucu-Terör Bağlantısı.....	92
2.6.2.1.Ülkemizdeki Yıkıcı ve Bölücü Terör Örgütlerinin Uyuşturucu Faaliyetleri.....	94
2.3.Mali Suçlar ve Çeşitleri.....	105
2.3.1.Mali Suç Kavramı.....	105
2.3.2.Mali Suç Kapsamına Giren Suç Çeşitleri.....	112
2.3.2.1.Kaçakçılık.....	113
2.3.2.1.1. Kaçakçılık Çeşitleri.....	113
2.3.2.1.1.1.Oto Kaçakçılığı.....	113
2.3.2.1.1.2.Tekel Kaçakçılığı.....	114
2.3.2.1.1.3.Göçmen Kaçakçılığı.....	115
2.3.2.1.1.4.Kültür ve Tabiat Varlığı Kaçakçılığı.....	119
2.3.2.1.1.5 Akaryakıt Kaçakçılığı.....	120
2.3.2.1.1.6 Doku ve Organ Kaçakçılığı.....	124
2.3.2.1.1.7 Silah Kaçakçılığı.....	127
2.3.2.1.1.8 Nükleer Madde Kaçakçılığı.....	128
2.3.2.2.Sahtecilik.....	132
2.3.2.3.Nitelikli Dolandırıcılık.....	135
2.3.2.4.Yolsuzluk.....	140
2.3.2.4.1.Yolsuzluğun Başlıca Nedenleri.....	143
2.3.2.4.2.Yolsuzluk Çeşitleri.....	144
2.3.2.5.Kara para Aklama.....	154
2.3.2.5.1.Kara para Aklamanın Aşamaları.....	156
2.3.2.5.2.Kara para Aklamanın Yöntemleri.....	160
2.3.3.Yasadışı Faaliyetler- Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi.....	164
2.3.4.Suç Unsuru Oluşturan Faaliyetlerin Tahmini Ekonomik Boyutu.....	167
2.3.4.1.Uyuşturucu Madde Üretimi ve Boyutu.....	173
2.3.4.1.1.Afyon ve Türevleri.....	173

2.3.4.1.1.1.Afyon.....	173
2.3.4.1.1.2.Bazmorfin	176
2.3.4.1.1.3.Eroin	177
2.3.4.1.2.Esrar ve Türevleri.....	180
2.3.4.1.3.Kokain ve Türevleri	183
2.3.4.1.4.Sentetik Uyuşturucular	186
2.3.4.2.Karaparanın Aklanması ve Boyutu.....	191
2.3.4.2.1. Karapara'nın Türkiyede'ki Varlık Nedenleri	191
2.3.4.2.2. Aklamanın Ülkemizdeki Tahmini Boyutu.....	193
2.3.4.2.2.1. Adli Soruşturmalara Dayalı Olarak Türkiye'deki Karapara Miktarının Tahmini	194
2.3.4.2.2.2. Suç İstatistikleri Yoluyla Türkiye'de Aklanan Karapara Miktarı Tahmini	195
2.3.4.2.2.3.Kayıtdışı Ekonomi Büyüklüğüne Dayalı Olarak Türkiye'de Aklanan Karapara Miktarı	195

3.BÖLÜM

KAYIT DIŞI EKONOMİ VE SUÇ UNSURU BULUNDURMAYAN FAALİYETLER

3.SUÇ UNSURU OLUŞTURMAYAN FAALİYETLER.....	197
3.1.Beyan Dışı (Yarı Kayıtlı) Ekonomik Faaliyetler.....	197
3.1.1.Yasal Olarak Gelirleri Kayıtdışında Kalanlar	198
3.1.2.Gelirlerini Yasalara Aykırı Olarak Yasadışına Çıkaranlar.....	199
3.2.Enformel Faaliyetler	202
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	205
KAYNAKÇA.....	216
ÖZGEÇMİŞ	226

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo:1 Kayıtdışı Ekonomi Kavramları ve Olası Anlamları Matrisi	6
Tablo:2 Kayıtdışı Ekonomik Faaliyetlerin Sınıflandırılması.....	9
Tablo:3 Sabit Oran Yöntemine Göre Türkiye'de Kayıtdışı Ekonominin Hacmi.....	26
Tablo:4 Kayıtdışı Tahmin Yöntemleri.....	28
Tablo:5 Yarı Sentetik Alkaloidlerin mg Cinsinden Etkisi.....	52
Tablo:6 Balkan Rotası Üzerinde Bulunan Ülkelerdeki Eroin Maddesi Yakalama Miktarı.....	79
Tablo:7 Yıllara Göre Türkiye Ve Ab Ülkelerinde Yakalanan Eroin Maddesi Miktarı.....	79
Tablo:8 PKK Terör Örgütüne Ait Uyuşturucu Yakalama Miktarları.....	102
Tablo:9 Terör Örgütleriyle Bağlantılı Olduğu Tespit Edilen Uyuşturucu Madde Yakalamaları.....	108
Tablo:10 Türkiye'de 1963-2005 Yılları Arasında Kişisel Gelir Dağılımı.....	105
Tablo:11 2000-2009 Yılları Arasında Türkiye'de Yakalanan Göçmen Sayısı.....	118
Tablo:12 Nükleer Madde Ve Radyoaktif Kaynak Kaçakçılığı Miktarı.....	131
Tablo:13 Karapara Aklamanın Aşamaları.....	160
Tablo:14 Türkiye'nin Dolar Bazında GSMH Rakamları.....	172
Tablo:15 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye'de Afyon Sakızı Fiyatı.....	176
Tablo:16 1999-2008 Yılları Arasında Türkiye'de Eroin Fiyatı.....	179
Tablo:17 1999-2008 Yılları Arasında Türkiye'de Esrar Fiyatı.....	183
Tablo:18 1999-2009 Yılları Türkiye'de Kokain Fiyatı.....	186
Tablo:19 1999-2009 Yılları Türkiye'de Ectasy-Captagon Fiyatı.....	189
Tablo:20 Şüpheli İşlem Bildirim Sayıları ve Kaynaklarına Göre Dağılımı.....	194
Tablo:21 Aklama Suçlarının Öncül Suçlara Göre Dağılımı.....	194

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa No.</u>
Şekil:1 Bireylerin Gönüllü Vergi Ödeme ve Ödememe Karar ve Tercihlerini Belirleyen Başlıca Ekonomi Dışı Faktörler.....	14
Şekil:2 Vergide İyi Denge.....	18
Şekil:3 Ectasy Etkisinin Değişimi.....	62
Şekil:4 Dünyanın En Büyük Afyon Yetiştiren Ülkeleri.....	73
Şekil:5 1994-2008 Yılları Arasında Dünya Afyon-Eroin Üretimi.....	75
Şekil:6 Uyuşturucu Güzergah Noktaları.....	77
Şekil:7 Afganistan'daki Yasadışı Haşhaş Bitkisi Ekimi ve Üretim Miktarları.....	78
Şekil:8 Kuzey Karadeniz Rotası.....	80
Şekil:9 Doğu Akdeniz Rotası.....	81
Şekil:10 Uyuşturucu Rotalarının Genel Görünümü.....	82
Şekil:11 Çift Basamak Yöntemi.....	83
Şekil:121997-2005 Yılları Arasında Yurtiçi-Yurtdışı Kontrol Teslimat Miktarları.....	88
Şekil:131999-2009 Yılları Arasında Türkiye'de Yakalanan Afyon Miktarı.....	174
Şekil:14 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye'de Yakalanan Baz Morfin Miktarı.....	177
Şekil:15 2005 Yılında Yakalanan Eroin Maddesinin Sıflık Derecesi.....	178
Şekil:16 Koka Yaprağından Kokaine, Afyondan Eroine Dönüşümün Kimyasal Döngüsü.....	180
Şekil:17 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye'de Yakalanan Esrar Miktarı.....	182
Şekil:18 Bölgelere Göre Kokain Maddesi Yakalama Yüzdeleri.....	185
Şekil:19 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye'de Yakalanan Kokain Miktarı.....	185
Şekil:20 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye'de Yakalanan Captagon Miktarı.....	188
Şekil:21 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye'de Yakalanan Ectasy Miktarı.....	190

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e	Adı Geçen Eser
a.g.k	Adı Geçen Kaynak
a.g.m	Adı Geçen Makale
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
D.İ.E	Devlet İstatistik Enstitüsü
EGMKOSMDB	Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
EMCCDA	Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
MASAK	Mali Suçları Araştırma Komisyonu
TUBİM	Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi

GİRİŞ

Suç olgusu insanın var olması ile vuku bulmuştur. İlk insan ve ilk peygamber Hz. Adem'in çocuklarından Kabil'in Habil'i öldürmesi ile birlikte suç ve suçlu kavramları insanlık literatürüne girmiştir. İnsanlık tarihi boyunca var olan bu olgu sürekli artış eğilimindedir. Genel anlamıyla suçu yasa ile belirtilmiş normlara karşı yapılan bütün eylemler olarak tanımlayabiliriz.

Her konuda olduğu gibi suç işleme konusunda da dünyada büyük bir gelişmeyi gözlemleyebiliriz. İnsanların gilyotinlerde asılmalarından, yakılarak öldürülmelerinden, sanal ortamda şifrelerinin kırılarak banka hesaplarından bütün birikimlerinin ele geçirilmesine kadarki gelişmeler gözle görülebilir cinstendir. 300–400 yıl önce yaşayan birine “ kara para aklama ”, “ kayıt dışı” ya da “uyuşturucu kaçakçılığı” kavramlarını açıklamanın ne kadar zor olduğu aşikârdır.

Sınırların ortadan kalktığı yani küreselleşme kavramının ortaya çıktığı dünyamızda artık suçun bir ülkede başlayıp, ikinci hatta üçüncü bir ülkede son bulması çok kolaydır. Ülkelerin yoksulluk, kara para aklama, uyuşturucu kaçakçılığı, terör gibi suçlarda birlikte hareket etme güdüsü küreselleşen dünyanın getirdiği nimetlerdendir. 1980 tarihinde kabul edilen Avrupa Konseyi Tavsiye Kararları, Basle İlkeleri, Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi-Viyana Sözleşmesi, Kara para' nın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Eylem Grubunun (FATF) Raporları dünya ülkelerinin birlikte hareket etmek için yaptıkları anlaşmalardan sadece birkaçıdır. Artık hiçbir ülke “ görmedim”, “ duymadım”, “ bilmiyorum” oyununu oynayamamaktadır. A.B.D' nin Irak' ı işgali sadece Iraklıları değil, tüm Ortadoğu'yu hatta tüm dünyayı ilgilendirmektedir. Yine bu sene içerisinde A.B.D kaynaklı olan ve tüm Avrupa ülkelerini de derinden etkileyen “ Mali Krizi”nde sadece A.B.D'yi etkilemediği açıktır.

Ekonomik nitelikli suçlar olan mali suçların yaygınlığı, diğer etkenlerinin yanında, rekabetçi bir ekonomiyi kurmayı engellemekte, mali sisteme önemli zararlar vermekte, ülkelerin güvenliğini zaafa uğratmakta, iş ve genel ahlakı bozmaktadır.

Mali suç çeşitlerinden olan kara para aklama faaliyeti, yasadışı örgütlerin yaşam kaynağıdır. Çünkü örgütler suç unsuru oluşturan faaliyetlerden elde ettiği kazançlara yasal görünüm kazandırmak amacıyla, suçtan elde ettiği mal varlığı değerlerinin niteliğini ve kaynağını saklama ihtiyacı hisseder. Diğer suç unsuru oluşturan faaliyetlerin birçoğunun yolu kara para aklama faaliyetinde birleşir.

Örneğin uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, organ ve doku kaçakçılığı gibi pek çok yasadışı faaliyette bulunanlar arasında en çok tercih edilen nakit paradır. İşte bu nakit paraların yasalmiş gibi görüntü kazandırılması için aklama suçuna ihtiyaç duyulur. Onun için Mali Suç çeşitleri içerisinde karapara aklama faaliyeti çok önemlidir, kara para ile mücadele edilirken aynı zamanda suçlar ve suçluların finansmanı ile de mücadele edilmiş olacaktır.

Gerek uyuşturucu madde kaçakçılığı gerekse mali suçların ülke ekonomisine zararlarının büyüklüğü tartışılmazdır. Aynı zamanda bu suçlardan elde edilen gelirler sayesinde terör örgütleri devletin bölünmez bütünlüğüne ve egemenliğine saldırıda bulunur, organize suç örgütleri yani çeteler ise halkın devlete olan güvenini sarsar. İşte bu yüzden organize suç çeteleri ve terör örgütleri ile mücadelede devletin bütün güçlerinin birlikte hareket etmesi inancı ve temennisi içerisindeyiz.

Çalışmanın ortaya çıkmasında başvurulan araştırma yöntemleri; kaynak tarama, veri toplama ve yorumlama olarak sıralanabilir. Bu konuda ülkemizdeki değerli yazarlarımızın konuyla ilgili kitap, dergi, makale, elektronik kaynak vs. materyallerden fazlasıyla yararlanmışır. Çalışmamızın temel amacı ülke ekonomisinde varlığı kabul edilen bu suçların kayıtdışı ekonomi içerisindeki yerini tespit etmeye çalışmaktır. Çalışmamızda kayıtdışı faaliyetleri üç kısma ayırarak inceleyeceğiz. Bunlardan ilki vergisel ve diğer mali yükümlülüklerden kaçınmak amacıyla beyan dışı tutulan faaliyetler, ikincisi konusu suç teşkil eden ekonomik nitelikli faaliyetler ve son olarak niteliği gereği kayıt dışı kalan enformel faaliyetlerdir. Buradan hareketle çalışmamızın birinci bölümünde kayıt dışı ekonomi olgusu tanımlanmaya çalışılarak, sebepleri ve ortaya çıkardığı sonuçları incelenmiştir. Çalışmamızda ağırlıklı olarak inceleyeceğimiz ikinci bölümünde ise narkotik, narko terör kavramları ile birlikte mali suç ve çeşitleri hakkında bilgi verilecektir. Çalışmamızın son kısmında ise vergisel ve diğer mali yükümlülüklerden kaçınmak amacıyla beyan dışı tutulan faaliyetler ile niteliği gereği kayıt dışı kalan enformel faaliyetler incelenmeye çalışılarak kayıt dışı ekonominin büyüklüğü hakkında bir tahmin yapılmaya çalışılacaktır.

1.BÖLÜM

KAYITDIŞI EKONOMİ: TANIMI, NEDENLERİ, BOYUTLARI VE DOĞURDUĞU SONUÇLAR

1.KAYITDIŞI EKONOMİ

1.1.Kayıt Dışı Ekonomi Kavramı

1950 yılların ortalarında ekonomik kalkınmanın bir modellemesini yapan W.Arthur Lewis iki temel varsayımda bulunmaktaydı. Gelişmekte olan ülkelerde işgücü arzı sınırsızdır ve bu ülkelerde sanayi geliştikçe işgücü tarımdan sanayi sektörüne kayacaktır. Geleneksel ekonomilerin Lewis'in kurguladığı modele uygun olarak, sanayi toplumlarına dönüştürülebileceği kabul ediliyordu. Bu dönüşümün sonucunda geleneksel ekonomilerin büyük bir kısmını oluşturan ve genellikle kayıt dışı olan/olabilen küçük tüccarların ve küçük işletmelerin zaman içinde kayıtlı ekonomi tarafından yok edileceği düşünülüyordu.

Ancak gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda kalkınma, işsizliğin azalmasını veya geleneksel ekonominin zaman içinde yok olmasını sağlayacak modern işler yaratmadı.1960'ların ortalarına gelindiğinde ise ekonomik kalkınma yerine kronik işsizlikler ortaya çıkmaya başladı.

İşte tamda bu dönemde işsizlikle ilgili çalışmalar yapan sosyal antropolog Keith Hart ekonomideki kayıt dışı faaliyetlerin kendine has özellikleri olduğunu ortaya koymuş, “ kayıt dışı sektör” kavramının tanımını yaparak akademik olarak kullanan ilk bilim adamı olmuştur. Böylece ekonomi literatürüne kayıt dışı kavramı girmiş ve akademisyenler tarafından incelenmeye başlanmıştır.¹

Kayıt dışı ekonomi kavramı çok sık karşılaştığımız bir kavram olmasına rağmen hala daha genel kabul görmüş bir tanımı bulunmamaktadır. Kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin çok geniş kapsamlı olması konunun ayrıntılı bir tanımının yapılmasını güçleştirmektedir. Kayıt dışı ekonomi kapsamında değerlendirilen bazı faaliyetlerin ekonomik olup olmadıkları bile tartışılmıştır. Örnek olarak “ toplam ekonomik gelir, belli bir dönemde, stoklarda bir azalma olmaksızın yapılabilecek

---

¹ TÜSİAD, Kayıt dışı Ekonomi ve Sürdürülebilir Büyüme, İstanbul,2006,s.27

maksimum tüketim olarak tanımlandığında, piyasa dışı-piyasa içi ayrımı yapılmaksızın, kıtlıkları dolayısıyla pozitif bir piyasa veya gölge fiyatı olan bütün mal ve hizmetler kapsamaktadır.” Bu durumda bireylerin evde, tarlada, kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yardımlaşma şeklinde gerçekleşen faaliyetler de, piyasa ve paralı değişim söz konusu olmasa bile toplam ekonomik faaliyet olarak ele alınan bu tür faaliyetler bazen ekonomik olarak değerlendirilmektedir. Ancak birçok çalışmada kayıt dışı ekonomik faaliyet olarak ele alınan bu tür faaliyetler bazen ekonomik olarak değerlendirilmemekte, sadece sosyolojik açıdan önemli görülmektedir.²

Kayıt dışı ekonomi, incelendiği bölge veya ülkelerdeki farklı ekonomik yapılardan, kültürden, ortaya çıkış biçiminden ve içerisindeki ağır basan faktörlerin niteliklerinden dolayı ekonomistler tarafından farklı adlandırılmıştır. Bunlardan bazıları;

Kara Ekonomi

İkinci Ekonomi

Gizli Ekonomi

Saklı Ekonomi

Paralel Ekonomi

Yeraltı Ekonomi

Gayri Resmi Ekonomi

Görünmez Ekonomi

Gölge Ekonomi

Beyan dışı Ekonomi olarak isimlendirilebilir.³ Bu kavramlar zaman zaman aynı anlamı taşımamakta, yapılan çalışmanın kapsamına ve araştırmacının konuya bakış açısına göre anlamları değişebilmektedir. Kayıt dışı ekonomi kavramı çok geniş bir

---

² Ilgın Y., Kayıtdışı Dışı Ekonomi ve Türkiye'deki Boyutları, Ankara, 1999, s.7

³ Erdağ N., Kayıt Dışı, İstanbul,2007, s.17

anlamı kapsadığı için konuyu ele alanların öncelikleri ile ilgili olarak da anlam değişikliğine uğramaktadır. İstatistikçi ve akademisyenlerin daha çok üzerinde durduğu konu kayıt dışı ekonominin boyutları ve diğer sayısal büyüklüklere yansımaları olmaktadır. Görevleri güvenliği sağlamak ve yasa dışı eylemleri engellemek olan kişiler ise kayıt dışı ekonomiden, uyuşturucu kaçakçılığı, silah ticareti gibi suç sayılan faaliyetler sonucunda elde edilen geliri anlamaktadırlar. Para ve finans piyasalarında çalışanlar, genellikle uluslararası piyasalar arasında dolaşan ve kontrolünde güçlük çekilen parasal büyüklüğü kayıt dışı ekonominin en önemli unsuru olarak görmektedirler. Hukukçu ve toplum bilimcilerin konuya yaklaşımı ise, diğer yaklaşımlardan çok farklı olmakta, konunun parasal büyüklüğünden çok kayıt dışı ekonominin, kişiler arası ilişkiler ve kişilerin devletle ilişkileri konusunda ortaya çıkan özel duruma işaret etmekte, konunun hukuk devleti, demokrasi ve toplum bilinci yönünden ele alınması gerektiğini ileri sürmektedirler.⁴

Kayıtdışı ekonomi ile ilgili olarak hangi sıfatların ve yakıştırmaların hangi anlamlarda kullanıldığına ilişkin olarak hazırlanan kavramlar matrisi Tablo-1’de düzenlenmiştir. Tablonun soldaki sütununda kayıtdışı ekonomi için öngörülen kavramları birer sıfat olarak görelim ve her bir sütunda da kayıt dışı ekonominin çeşitli özellikleri yer alsın. Tabloyu incelediğimizde kayıt dışı ekonomi faaliyetinin ilk özelliğinin resmi kayıtlarda da yer almaması olduğu görülmektedir. Bu da bize kayıt dışı ekonomi ile ilgili faaliyetlerde kullanılan sıfat ne olursa olsun “devleti bilgilendirmemenin” olduğudur.

Anlaşılacağı üzere tablonun kutucuklarında yer alan yıldız sayısı, ilgili kayıtdışı ekonomi kavramıyla kastedilen anlam arasında ki yakınlık derecesini göstermektedir. Bu durumda kayıtdışı ekonominin en belirgin ağırlığı resmîyet-dışı olma iken, “yasa dışı” ya da “kara ekonomi” nitelemelerinde yasa dışılık, “yeraltı” ekonomisinde ise gizlilik, saklılık ön planda düşünülebilir.⁵

---

⁴ www.malihukuk.net/pdf/kayitdisi-ekonomi-tanim.pdf (22.10.2008)

⁵ Gümüş, T., “Dışsallık ve Kayıtdışı Ekonomi Kavramına İlişkin Bir Değerlendirme” Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı:3, Ankara, 2000 s.66

Tablo-1: Kayıtdışı Ekonomi Kavramları ve Olası Anlamları Matrisi

	ANLAM LAR	Resmiyet -Dışılık	Gizlilik - Saklılık	Yasa Dışılık	Alternatif Olma	Düzensizlik	Belirsizlik	Önemsizlik	Sıra Dışılık
SIFATLAR									
Kayıtdışı		*****	***	*	**	**			
Enformel		*****	**		**	***	*	*	
Resmi Olmayan		*****	**		**	***	*		**
İkincil		**		*	*****	**	*	****	***
İkili		**		*	****	***	*		
Paralel		**	**	*	****	***	*		
Gölge		***	***	**	***	**	*****	*	**
Gri		**	****	***	*		****		*
Saklı		***	****	****	*		***		*
Yer altı		****	*****	****	*		**		*
Alacakaranlık		***	****	****		**	****		*
Yasadışı		****	***	****	**		**		**
Kara		***	****	****	*		**		**
Marjinal		**				**		****	****
Düzensiz		****			**	****	**		

Kavram konusundaki çeşitlilikten sonra kayıt dışı ekonominin ülkemizdeki bazı araştırmacılar tarafından yapılmış bazı tanımlarını vermek konunun anlaşılması açısından önemlidir.

1. “Kayıtdışı ekonomi, gayri safi milli gelir hesaplarını elde etmede kullanılan bilinen istatistik yöntemlerine göre tahmin edilemeyen ve gelir yaratıcı ekonomik faaliyetlerin tümüdür.”⁶
2. “Kayıtdışı ekonomi, kamu otoritelerinin denetimi dışında meydana gelen her türlü işlem veya faaliyet olarak tanımlanabilir.”⁷
3. “ Kayıtdışı ekonomi, ekonomiyi düzenleyen yasalara ve yönetmeliklere aykırı olarak gerçekleştirilen, belgeye bağlanmamış,- kanuni defterlere işlenmemiş- ekonomik işlemlerdir.”⁸

Görüldüğü gibi, tanımların bazıları dar, bazıları ise daha geniş kapsamlıdır. Bu tanımların ışığında geniş kapsamlı bir tanım yapılmak istenirse;

“Kayıtdışı ekonomi, bilinen istatistik yöntemlerle ölçülemeyen, belgeye dayanmayan, ekonomik hayatı düzenleyen yasa ve yönetmeliklere aykırı olarak gerçekleşen, kanuni defterlere işlenmeyen, gelir elde edilen ve bu özelliklerden dolayı Gayri Safi Milli Hasıla hesaplarını elde etmede kullanılmayan tüm ekonomik faaliyetlerdir.”⁹

1.2. Kayıtdışı Ekonominin Unsurları

Kayıtdışı ekonomi kuramı, içerik olarak geniş bir anlamı kapsamakta olup konuyu inceleyenlerin bakış açılarına göre değişmektedir. Bununla beraber söz konusu faaliyetlerin tümünü yeraltı faaliyeti olarak adlandırmak doğru olmayacaktır.¹⁰

---

⁶Derdiyok,T.” Türkiye’nin Kayıtdışı Ekonomisinin Tahmini” İktisat Dergisi,Sayı:14,İstanbul,1993,s.54

⁷Şeker,S., “Kayıtdışı Ekonominin Kapsamı,Nedenleri ve Etkileri” Yaklaşım Dergisi,Sayı:25,Ankara,1995,s.76

⁸ Altuğ,O., Kayıtdışı Ekonomi,İstanbul,1999,s.3

⁹ Erdağ,a.g.e., s.19

¹⁰ Çomaklı,Ş., Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi ve Vergisel Kayıt dışılık,Ankara,2007,s.10

Tablo–2’ de görüldüğü üzere kayıt dışı ekonomiyi suç unsuru bulunduran faaliyetler ve suç unsuru bulundurmeyan faaliyetler olarak 2 ana gruba ayırabiliriz.¹¹

Kayıtdışı ekonomi tanımına giren yasa dışı faaliyetlerden çalıntı mal ticareti, uyuşturucu üretimi ve ticareti, her türlü kaçakçılık, dolandırıcılık parasal işlemler arasında yer almaktadır. Yine yasa dışı faaliyetle arasında sayılan, uyuşturucu değiş tokuşu, kişisel kullanım için çalıntı mal, uyuşturucu üretimi parasal sonuçlar doğurmeyan işlemler arasındadır.

Yasal faaliyetlerden elde edilen gelir ve menfaat, beyan dışı bırakılarak veya bilinçli olarak hatalı bildirilerek, ‘ vergiden kaçınma’ veya ‘ vergi kaçağı’ şeklinde kayıtdışına çıkılmaktadır. Parasal işlemler arasında, kendi hesabına çalışma sonucu edinilen veya yasal olan mal ve hizmet üretimi karşılığı elde edinilen gelirlerin gösterilmemesi, parasal olmayan işlemlerde ise, yasal hizmet ve malların el değiştirilmesinin beyan edilmemesi vergi kaçağı olarak tanımlanmaktadır.

Öte yandan, parasal işlemler arasında, çalışanlara sağlanan hak ve menfaatin bildirilmemesi ve parasal olmayan işlemlerden, kendi başına veya yardımlaşma ile üretilen mal ve hizmetlerin beyan edilmemesi, vergiden kaçınma olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmamızın 2. ve 3. bölümünde suç unsuru bulunduran kayıtdışı faaliyetler ile suç unsuru bulundurmeyan kayıtdışı faaliyetler ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

---

¹¹ TÜSİAD, a.g.k., s.31

Tablo-2: Kayıtdışı Ekonomik Faaliyetlerin Sınıflandırılması

Faaliyet Çeşitleri	Parasal İşlemler	Parasal Olmayan İşlemler		
Suç Unsuru Bulunduran Faaliyetler	Çalıntı eşya ticareti, uyuşturucu madde kaçakçılığı, insan kaçakçılığı, yasa dışı göç, v.b.	Uyuşturucu, çalıntı eşya ve kaçakçılık ürünlerinin takası, kendi için uyuşturucu üretimi, kendi kullanımı için hırsızlık,v.b.		
Suç Unsuru Bulundurmayan Faaliyetler	Vergi Kaçırma	Vergiden Sakınma	Vergi Kaçırma	Vergiden Sakınma
	Yasal, mal ve hizmet üretimi sırasında kendi çalışmasından elde edilen ücret, maaş vb. gelirleri göstermeme	Çalışanları az veya çalışanlara yapılan ödemeleri düşük gösterme	Yasak mal ve hizmet mübadeleleri	Kendi kendine ve ya komşu (yakın) yardımıyla iş yapma

1.3. Kayıtdışı Ekonominin Nedenleri

Kayıt dışı ekonominin ortaya çıkmasında en temel sebep insan ihtiyaçlarının sonsuz fakat kaynakların sınırlı olması gereğidir. Bilindiği üzere insan nefsi hep daha iyiye doğru bir arayış içindedir. İnsanların ihtiyaçları hiçbir zaman bitmez, artarak devam eder. İnsanlar daha iyi hayat şartını sağlayabilmek için daha çok gelir ve servet elde etmek ve harcama yapabilmek için kazancını devletle paylaşmayı arzu etmez. Çünkü kayıt içine girdikçe vergi yükü artacağı veya başlayacağı için harcamaları veya tasarrufları azalacaktır.¹²

Kayıt dışı ekonominin ortaya çıkmasında ve boyutlarının genişlemesinde rol oynayan faktörler, toplumun ekonomik, mali ve sosyal sisteminin özelliklerinin bütünü tarafından belirlenmektedir. Bu faktörlerin önem ve etki derecesi tarihsel

¹² Erdağ, a.g.e., s.21

süreç içinde ve ülkeden ülkeye değişmektedir.¹³ Ülkemiz ekonomisinin özellikle istihdam açısından tarım ve hizmetler sektörüne dayalı olması ve tüm sektörlerde küçük işletmelerin yaygın olan yapısı kayıtdışılığa ortam hazırlayan önemli faktörlerden biridir. Tarım ve hizmetler sektörü, izlenme ve denetlenmelerinin zor olması nedeniyle kayıtdışılığa daha elverişli sektörlerdir. Küçük işletmelerin yaygınlığı da yine izleme ve denetlemeyi zorlaştırdığı gibi, bu işletmelerin pek çok yasal düzenlemelerin dışında kalmalarına da neden olmaktadır.¹⁴

Kayıtdışı ekonomiyi ortaya çıkaran nedenleri mali, ekonomik, siyasal, sosyal ve yapısal nedenler olarak gruplandırmak mümkündür. Kayıt dışılığın nedenlerinin, birbirleriyle olan bağlantıları açısından bir bütün olarak göz önünde tutulması gerekmektedir.¹⁵ Aşağıda bu nedenlere kısaca değinilmiştir.

1.3.1.Mali Nedenler

Mali nedenler genelde vergiden kaynaklı faktörlerden oluşur. Marjinal vergi oranları, vergi ceza oranları, vergi denetimleri, vergi aşarı, vergi yükü dağılımı ve sosyal güvenlik unsurları bu grupta ele alınabilir.

Ekonomideki kayıtdışılığın artması devletin vergi gelirlerinin azalmasına, bu nedenle de devletin yerine getirmesi gereken hizmetlerini sunamamasına yol açarken, diğer yandan azalan vergi gelirlerini artırmaya çalışan devletin vergi oranlarını yükseltmesine neden olmaktadır. Artırılan vergi oranları ise kayıt dışılığın teşvik etmektedir. Vergi kayıpları ve bunların sebep olduğu bütçe açıkları, kayıt dışılığın en önemli mali sonucudur. Kamu kesimi açıkları, devletin ekonomiyi yönlendirmede kullanacağı para ve maliye politikalarının etkinliğini de azaltmaktadır.¹⁶

Vergi idaresinin etkin işleyemeyişi, vergi tabanının genişletilememesi, vergi adaletinin sağlanamayışı ve vergi oranlarının yüksekliği kayıtdışı ekonomiye sebep

---

¹³ Ilgın, a.g.e., s.23

¹⁴ DPT, Kayıt dışı Ekonomi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara,2001,s.2

¹⁵ Işık,N.,Acar,M., “ Kayıtdışı Ekonomi: Ölçme Yöntemleri,Boyutları,,Yarar ve Zararları Üzerine Bir Değerlendirme” Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,Sayı:21,Kayseri,2003,s.119

¹⁶ Güray, E., Şafaklı,E., “KKTC’de Kaçak İşgücünün Ekonomiye Etkileri Üzerine Bir Çalışma” Doğu Üniversitesi Dergisi, Sayı.1,İstanbul,2004,s.37

olurken; denetimsel eksiklikler ve vergi cezalarının hafifliği de, kayıtdışı ekonominin büyümesini bir bakıma teşvik etmektedir.¹⁷

Kamunun üretiminden vergi olarak aldığı pay ve vergi dışı mali yükümlülüklerin boyutu arttıkça, mükellefler bu yükümlülüklerden kurtularak üretim maliyetlerini düşürmek ve net gelirlerini yükseltmek için faaliyetlerin kayıtdışılığa kaydurmaktadırlar. Sosyal güvenlik primleri, iş ve işçi sağlığı ile ilgili ve çevre korunması ile ilgili düzenlemeler gibi vergi dışı mali yükler mükellefler için maliyetleri yükseltir ve kayıtdışılığa teşvik eder. Bu saptama, Türkiye'deki kayıtdışı istihdamı açıklama bakımından da önem taşımaktadır. İstihdam üzerindeki vergi yüklerinin ağırlığı, istihdamın kısmen veya tamamen kayıtdışısına kaymasına yol açmaktadır. Brüt gelir ile net gelir arasındaki makas açıldıkça, kayıtdışı istihdamın cazibesi de artmaktadır. Ülkemiz de istihdam üzerindeki vergi makası, OECD ülkeleri arasında en yüksek olanıdır. Kayıtdışılığa teşvik eden bu yapının değiştirilmesi için istihdam üzerindeki vergi yükünün azaltılması gerekmektedir.¹⁸

Kayıtdışı ekonomiyi ortaya çıkaran en önemli nedenlerin başında vergilendirme ile ilgili sorunlar gelmektedir. Bunları kendi içerisinde dört ana başlık altında inceleyebiliriz.¹⁹

1.3.1.1. Vergi Oranlarının Yüksekliği ve Vergiye Karşı Direnç

Vergi oranları ile kayıt dışı ekonomi arasında doğu yönlü bir ilişki vardır. Vergi oranlarının gelişmekte olan ülkelere, gelişmiş ülkelere nazaran yüksek olması kayıt dışı ekonominin boyutlarını genişletmiştir.

Vergi oranları artmaya başladığında esasen ekonomik faaliyetlerde rakamlarla ifade edildiği şekilde azalma olmaz sadece yüksek vergi oranları sebebiyle kayıtlı ekonomiden kayıtdışılığa geçiş söz konusu olur.

Vergi oranlarının ekonomik faaliyetlere etkisini açıklayan en önemli teorilerden birisi Arthur Laffer tarafından ortaya konulan 'Laffer Etkisi'dir.²⁰ Bu

---

¹⁷ Çımat, A., Avcı, M., "Türkiye'de Kayıt dışı Ekonominin Vergi Sisteminden Kaynaklanan Nedenleri ve Çözüm Önerileri" Vergi Raporu Dergisi, Sayı.66, Ankara,2003,s.48

¹⁸ TÜSİAD, a.g.k., s.77

¹⁹ Kıldış,Y., " Kayıt Dışı Ekonominin Ulusal-Uluslararası Boyutu ve Çözüm Önerileri" Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı.2,İzmir,2000,s.4

²⁰ Erdağ,a.g.e., s.26

teoriye göre vergi oranlarının optimum seviyeden daha yüksek bir seviyeye çıkması durumunda vergi gelirlerinin azalmaya başladığı anlaşılmaktadır.²¹

Vergiye karşı direnç ise, kayıtdışılığa sebep olan bir diğer etkidir. Hatalı veya eksik diye nitelendirilebilecek ekonomik ve mali politikalar uygulanması sonucunda vergi gelirlerinin etkin kullanılmadığına dair oluşan inanç, mükelleflerin vergi ödemeye karşı direncini artırmakta; sıkça çıkan vergi aşarı ise düzenli vergi ödeyen mükellefler aleyhine haksızlığa yol açmaktadır. Bu sebeple, vergi kaçırma ve vergiden kaçınma gibi eğilimler yoluyla kayıtdışı faaliyetlerde artış gerçekleşmektedir.²²

1.3.1.2. Vergilendirme Ortamının Belirsizliği

Bundan tam 226 yıl önce, iktisadın babası sayılan Adam Smith'in "Ulusların Zenginliği" kitabının son cildinde vergileme ile ilgili prensipler açıklanmıştır. Bunlardan bir tanesi de vergide belirlilik ilkesidir. Bu ilkeye göre mükellef ödeyeceği verginin miktarını, zamanını ve ödeme şeklini daha önceden bilmesi gerektiği esası vardır.²³

Vergi uygulaması başarısı bakımından, vergi ile ilgili kurum ve işlemlerin belli olması ve herkes tarafından anlaşılabilir şekilde ortaya konulmuş olması gerekir. Vergi mükelleflerinin, verginin ödenmesinden kimin sorumlu olacağını, verginin matrahının bulunması ile ilgili işlemlerin, oran ya da oranlarının, ödeneceği zamanın ve nasıl ödeneceğinin yasada belirtilmiş olması, mükelleflerin bu konularda bilgi sahibi kılınmaları şarttır.

Vergi kanunlarında çok sık değişiklik yapılması vergilemede açıklık ve kesinlik ilkelerini zedelemiş olmaktadır. Mükelleflerin vergilendirme konularındaki en büyük beklentileri ne kadar vergiyi, ne zaman ödeyeceklerini bilmeleridir. Yüksek oranlar da seyreden enflasyon nedeniyle aşılacak matrahları düzenleme bir zorunluluk olsa da, bu sıklıkla yapılan değişiklikler açıklık ve kesinlik ilkesini zedelediği gibi,

---

²¹http://www.canaktan.org/canaktan_personal/canaktan-arastirmalari/kamu-maliyesi/aktan-millers-struthers-vergioranlari-ile.pdf (26.12.2008)

²² Uş,V.,” Türkiye Ekonomisinde Kayıt dışı Ekonomiyi Ölçmeye Yönelik Ampirik Çalışma: Elektrik Üretimi Yaklaşımı” Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı.8,Ankara,2006,s.99

²³ <http://www.ekodialog.com/konular/kayitdisiekonomi.html> (26.12.2008)

sade mükellefler bir yana konunun uzmanlarının bile değişiklikleri izlemesini zorlaştırmıştır.²⁴

Türk Vergi Mevzuatının bir diğer önemli problemi de, muafiyet ve istisnaların oldukça fazla olmasıdır. Bu muafiyetler ve istisnalar vergi tabanının genişletilmesini engellemekte dolayısıyla kayıtdışı ekonomiye davetiye çıkarmaktadır. Vergi mevzuatında muafiyet ve istisnalara ekonomik, mali, idari ve kültürel nedenlerle yer verilmektedir. Vergi mükellefleri de devlet tarafından bu muafiyet ve istisna sınırlarını aşmamak için kazançlarının bir kısmını gizleyerek beyan etmemektedir. İndirim, istisna, muafiyet gibi müesseselerin getiriliş amaçları yatırımı teşvik etmek ve iktisadi canlanmayı sağlamaya yöneliktir. Bir takım düzenlemelerin geri planında ise siyasi tasarruflar yatmaktadır. Bu araçların yerinde kullanılıp kullanılmadıkları veya beklenen faydayı yeterince sağlayıp sağlamadıkları konusu tartışmalıdır. Ekonomide haksız rekabeti körükleyen, vergi tarh ve tahakkuklarında önemli oranlarda düşüslere neden olan geniş vergisiz alanların oluşturulması, bir yandan vergisini düzenli ödeyen mükelleflerin tepkisini çekmekte, diğer yandan ise vergi ödemekten kaçınma mekanizmalarını gündeme getirmektedir.²⁵

Vergi psikolojisinin temel inceleme konularından birisi olan vergiye gönüllü uyum (ödeme) veya vergiyi ret (kabul etmeme, ödememe) eğilimleri ile ilgili olarak iki yaklaşım modeli karşımıza çıkar.²⁶

1- Ekonomik Yaklaşım- Rasyonel Tercih Teorisi: İnsan doğası gereği faydasını maksimize etmek, faaliyetlerin minimize etmek ister. Vergi konusu da bireyler ya da kurumlar için bir maliyet olgusu içerdiğinden, kişiler-kurumlar ya az vergi ödemeyi ya da hiç ödememeyi tercih ederler. Bu modele göre vergiye gönüllü olarak uyumu belirleyen başlıca etkenler yakalanma ve cezalandırılma riskinin büyüklüğü, korku gibi etkenlerdir. Yani bireyleri gönüllü uyuma yönlendirecek faktörler etkin vergi denetimi ve cezaların caydırıcı gücüdür.

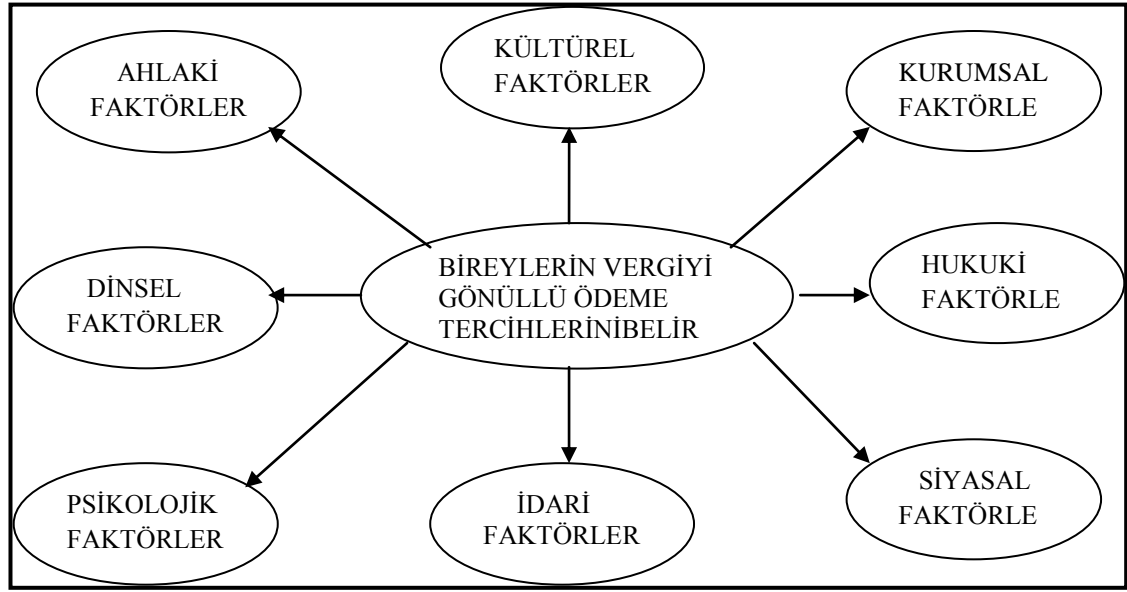
²⁴ DPT, a.g.k., s.5

²⁵ Baytar, Y., "Kayıt Dışı Ekonomi İle Mücadelede Dikey Denetim Yöntemi" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s.27

²⁶ http://www.canaktan.org/ekonomi/kamu_maliyesi/vergi-psiko/vergi-psik.pdf (27.12.2008)

2- Ekonomik Dışı Yaklaşım Teorisi-Sosyo Kültürel ve Sosyo Psikolojik Yaklaşım: Bu yaklaşıma göre bireylerin vergi ödeme ya da ödememe tercihlerini belirleyen tek etkenin bireysel çıkar ve bireysel fayda fonksiyonunu maksimize etmek değildir. Bireylerin vergi ödeme(me) konusundaki tutum ve davranışlarını belirleyen etkenlerin başında psikolojik faktörler gelmektedir. Bu faktörleri sekiz grupta inceleyebiliriz.

Şekil-1: Bireylerin Gönüllü Vergi Ödeme ve Ödememe Karar ve Tercihlerini Belirleyen Başlıca Ekonomi Dışı Faktörler

Kaynak: http://www.canaktan.org/ekonomi/kamu_maliyesi/vergi-psiko/vergi_psik.pdf

a) Psikolojik Faktörler: Bireylerin tutum ve davranışlarını belirleyen faktörlerin başında psikolojik algılamalar gelmektedir. Çok özet bir ifadeyle, vergileme ile algılama arasında çok yakın bir ilişki olduğu söylenebilir. Vergiye karşı gösterdiğimiz tutum ve davranışlarımız, çoğunlukla onu nasıl algıladığımıza bağlı bulunmaktadır.

b) Ahlaki Faktörler: Ahlak, toplumsal yaşamda, belirli kişi, grup ya da toplum için belirli zamanda ve belirli bir yerde geçerli olan değer yargılarının, örf, adet, norm ve kuralların oluşturduğu bir sistem bütünüdür. Hiç şüphesiz bir toplumun ahlak normları ile vergileme arasında bir yakın ilişkinin mevcut olduğunu söyleyebiliriz. Vergi ödemeyi bir ödev ahlakı olarak ele alan ve vergi kaçakçılığını

ayıplayan ve kınayan bir toplumda bireylerin vergiye gönüllü uyumunun kendiliğinden sağlanacağı söylenebilir.

c) Kültürel Faktörler: Kültürü, insanların ve toplumların psikolojik dünyalarına ve somut deneyimlerine anlam vermelerini sağlayan değerler, tasarımlar, semboller ve simgeler bütünü olarak görebiliriz. Kültürel değerler zaman içinde kabul edilme durumuna göre tüm topluma yayılır ve toplumların ve grupların davranışlarını, inançlarını, tutumlarını ve değerlerini oluşturur. Hiç şüphesiz, ahlaki normları da içine alan kültür altyapısı ile vergiye gönüllü uyum arasında çok yakın bir ilişki söz konusudur.

d) Kurumsal Faktörler: Bireylerin gönüllü olarak vergi ödeme karar ve tercihlerini ayrıca “kurumsal faktörler” ile de ilişkilendirmek mümkündür. Esasen kurallar ve kurumlar “kültür” adını verdiğimiz yapının temel taşlarıdır. Kurum, bir arada yaşama süreci içerisinde bulunan insanların davranışlarını, eylemlerini, alışkanlıklarını, geleneklerini, değerlerini ve inançlarını ifade eden formel ve informel kurallar bütünüdür. Kültür de toplumda zaman içerisinde oluşmuş kuralların ve kurumların toplamıdır. Öte yandan kurallar, kurumlar ve kültür esasen bir bütün olarak “sosyal sermaye” olarak adlandırılabilir. Sosyal sermayenin güçlü olduğu toplumlarda vergiyi gönüllü olarak ödeme eğiliminin daha yüksek olduğu söylenebilir. Sosyal sermayeyi tanımlayan öğeler içerisinde “güven”, ve “görev ahlakı” çok önem taşımaktadır.

e) Dinsel Faktörler: Dinler ve inançlar da şüphesiz bireylerin vergisel ödev ve yükümlülüklerini yerine getirme açısından önem taşır. İnsanların sadece kendilerini düşünmeden, başkalarına da yardım etmesi dini inançların bir gereğidir. Örneğin dinimizin beş şartından biri olan “ zekât vermek “ sosyal yardımlaşmanın en etkili örneklerinden biridir.

f) Siyasal Faktörler: Siyasal yönetim biçimi vergileme konusunda etkilidir. Örneğin eski mutlak monarşilerde ve despotik rejimlerde “temsilsiz vergileme” ye karşı halkın gösterdiği tepkiler ve isyanlar bu konuda örnek verilebilir. Denilebilir ki, halkın kendi temsilcilerini özgür iradeleriyle seçebildiği ve denetleyebildiği demokratik rejimlerde vergiyi gönüllü ödeme eğilimi daha yüksektir.

g) İdari-Yönetimsel Faktörler: Genel olarak iyi devlet yönetimi ile vergiyi gönüllü ödeme arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Dar anlamda ise iyi vergi yönetimi ile vergi ödeme eğilimi arasında yakın ilişki söz konusudur.

h) Hukuksal Faktörler: Hukuk, toplumsal düzeni sağlayacak yazılı kurallar bütünüdür ve yaptırımı devlet gücü ve otoritesi ile desteklenmiştir. Vergi hukuku da vergi ile ilgili maddi ve şekli vergi mükellefiyetlerini belirleyen yazılı hukuk kurallarından oluşur. Vergi kanunlarında, vergi suç ve cezaları açık olarak belirlenir. Dolayısıyla, bireylerin vergi kaçakçılığına başvurma yönündeki karar ve tercihleri, vergi kanunlarında öngörülen vergi suç ve cezaları ile yakından alakalıdır.

1.3.1.3. Vergi İdaresinden Kaynaklanan Nedenler:

Bu grupta sayılabilecek nedenler, daha çok vergi sisteminin ve vergi idaresinin aksaklıklarından kaynaklanmaktadır. Vergi kanunu, yönetmelik ve tebliğlerinin yeterince açık ve anlaşılır olmaması ve sık değiştirilmesi sonucu, mükelleflerce düzenlemelerinin izlenebilmesinde yaşanan güçlükler, mükelleflere tanınan muafiyetler, vergi istisnaları, genel bütçe gelirlerine dahil olmayan ancak, devletçe zorunlu kılınarak karşılıksız olarak alınan katılma payları, vergi idaresinin hantal yapısı, bu yapı nedeniyle ortaya çıkan denetleme zorluğu, denetim sıklığının seyrekliği gibi nedenler mükellefleri kayıtdışı çalışmaya itmektedir. Bürokrasinin karmaşıklığı, çok başlıktan kaynaklanan denetim yetersizliği ve birimler arası eşgüdüm eksikliği gibi olumsuzluklar da kayıt dışı çalışanların tespitini ve kayıtdışı çalışanların tespitini ve kayıt altına alınmasını zorlaştırmaktadır.²⁷

1.3.1.4. Muhasebe ve Mali Müşavirlik Hizmetlerinin Yetersizliği:

Vergi kanunlarının karmaşıklığı ve uygulamanın belirsizliği mükellefleri mali müşavirlerin yardımına sevk etmektedir. ABD’de mükelleflerin %50’si beyannamelerinin hazırlanmasında vergi danışmanlarından yararlanmaktadır. Vergi idaresine ve vergi yasalarına karşı güven eksikliği olan, yeterli bilgi ve zamanı

---

²⁷ Akbulak, Y., Tahtakılıç, A., “ Kayıt dışı Ekonomi Üzerine Düşünceler “ Banka-Mali Ekonomik Yorumlar Dergisi, Sayı.468, İzmir, 2003, s.23

olmayan ya da tek başına bir hatanın riskine katlanmak noktasında isteksiz olan mükellefler genellikle bir profesyonel vergi danışmanının yardımına ihtiyaç duymaktadır. Bunda vergi beyannamelerinin ve diğer belgelerin anlaşılması güç ve detaylı bilgi gerektirmesinin, bir hata ya da gecikmenin sonuçlarının ve şüphe ve tedirginliklerin de etkisi vardır. Ülkemizde de mükellefler muhasebecilerden özellikle bilgi akışında yararlanmaktadırlar ve bilgi alma ihtiyacı duydukları konuların başında “mevzuattaki değişiklikler” gelmektedir. Mali müşavirlerin/vergi danışmanlarının gönüllü uyuma (beyana) etkisi noktasında ise iki görüş vardır. Birincisi mali müşavirler hata oranını azaltır ve ayrıca gönüllü uyumu düzenler. İkincisi ise denetimin ahlaki ve fiziksel maliyetini düşürerek doğru beyanda bulunmama eğilimine itebilir.²⁸

1.3.2 Siyasal Nedenler:

Mükelleflerin kayıp ve kaçaklar konusunda davranışlarını etkileyen en önemli sebeplerden biri de siyasal iktidarların tutumudur. Ülkemizde siyasal iktidarlar, genellikle baskı gruplarının istekleri doğrultusunda kararlar alarak oy uğruna vergilendirmeden vazgeçebilmekte ve vergi yükünü belirli kesimlere yükleyebilmektedirler.²⁹

Siyasal iktidarlar, genellikle baskı gruplarının istekleri doğrultusunda kararlar alarak oy uğruna vergilendirmeden vazgeçebilmekte ve vergi yükünü belirli kesimlere yükleyebilmektedirler. Bundan başka siyasal partilerin vergileme konusunda da değişik görüşleri, birbirinden zıt uygulama projeleri bulunduğundan, politik istikrarın bulunmadığı ülkelerde her seçim döneminde mükelleflerin beklentileri başlamaktadır. Her şeye yeniden başlanacak havası verilen “vergi paketi” projelerinin çokluluğu, ciddi ve istikrarlı vergi politikası olmadığı izlenimini uyandırdığından, yükümlüler kendi kararlarıyla kişisel çıkarlarını korumaya yönelmektedirler.³⁰

Kayıtdışı ile mücadele de kurumsal yapı ve kayıt içi çalışma maliyetine bağlı olarak iki farklı denge oluşmaktadır. İyi denge, olarak tanımlanabilecek durumda,

---

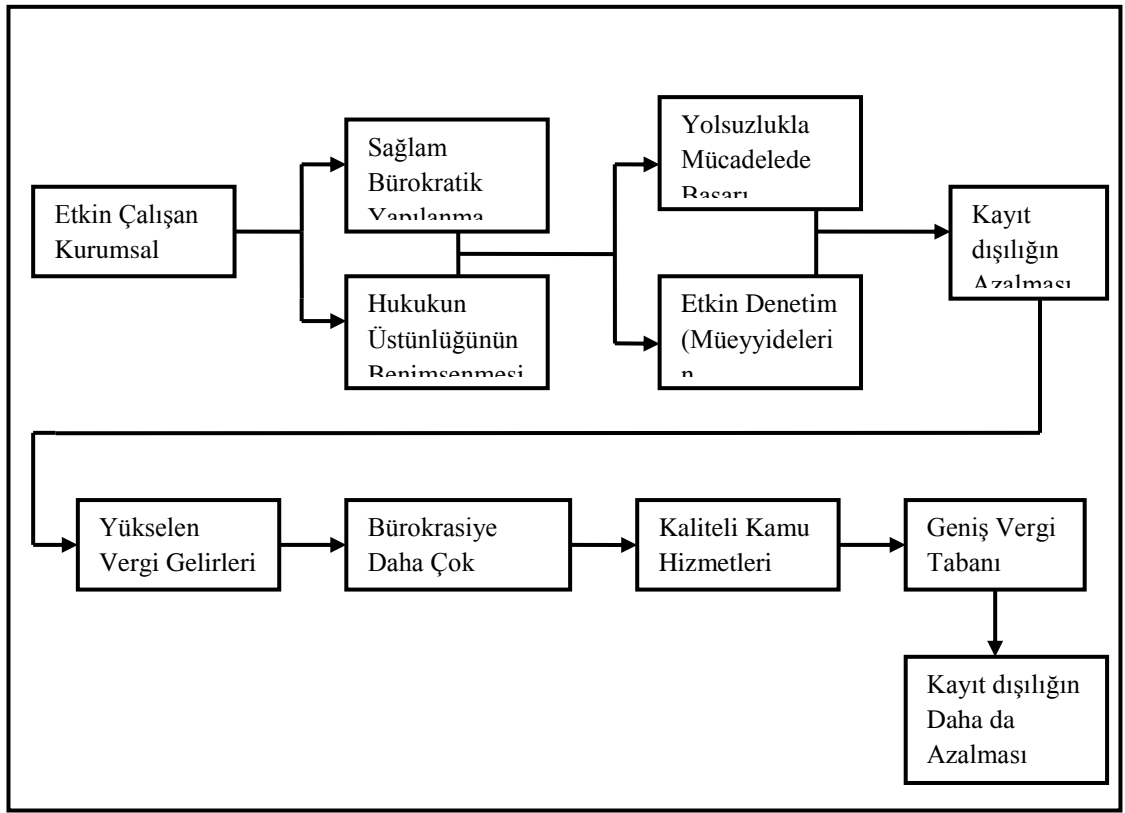
²⁸ <http://www.e-akademi.org/makaleler/acelikmaya-1.htm> (27.12.2008)

²⁹ Erdağ, a.g.e., s.73

³⁰ Kıldış, a.g.m., s.197

bürokratik yapı etkin olarak çalışmakta, hukukun üstünlüğü sağlanarak etkin denetim ve yaptırım uygulamalarıyla yolsuzluklar azalmaktadır. Bunun sonucunda kayıtdışı ekonomi payı düşmekte ve vergi gelirleri ile bürokrasiye yatırım yapılabilmekte ve sunulan daha kaliteli kamu hizmetleriyle kayıtdışının daha da azalması ve vergi tabanının genişlemesi sağlanmaktadır. Kötü denge de ise kurumsal yapının zayıf olması nedeniyle denetim eksikliği ve zafiyetler yolsuzlukları körüklemekte ve yüksek tutulan vergi ve sosyal güvenlik yükümlülükleri ortamında kayıtdışını artırmaktadır.³¹

Şekil-2: Vergide İyi Denge

Kaynak: Ercan,M., a.g.k, s.58

³¹ Ercan,M., Kayıtdışı Ekonomi ve Hızlı Tüketim Malları Sektörü, Ankara,2006,s.58

1.3.3 Ekonomik Nedenler:

Ekonomik sebepleri makro veya mikro düzeyde, diğerk bir ifadeyle ekonomik sistem açısından veya bireyler açısından ele almak mümkündür.

Her şeyden önce bir ülkenin sahip olduğu ekonomik sistemin kendisi ve yapısal özellikleri kayıtdışılığa uygun bir zemin oluşturabilir. Bir ekonominin gelişmişlik düzeyi, gerekli yatırımların yapılarak yeterli kalkınma hızının gerçekleştirilememesi ve kayıtlı istihdam imkânlarının yaratılamaması, kamu kesiminin ekonomik faaliyetler içindeki ağırlığı, düzenlemelerin ve sınırlamaların yoğunluğu kayıtdışılıkta rol oynayan faktörlerdir. Yapılan araştırmaların gösterdiği gibi, merkezi planlı sosyalist blok ülkelerinden piyasa mekanizmasının hakim olduğu gelişmiş ülkelere kadar hemen her ekonomide, değişik boyut ve karakter de olsa kayıtdışı ekonominin varlığı söz konusudur.

Enflasyon, gelir dağılımının bozukluğu, işletme büyüklüğü, haksız rekabet ve devlet müdahalelerini ekonomik sebepler olarak sıralayabiliriz. Şimdi bu nedenleri inceleyelim.

1.3.3.1. Enflasyon:

1950’li yıllardan 1970’li yıllara kadar enflasyonun sermaye birikimine ve büyümeye etkisinin olumlu olduğu görüşü ekonomi gündemine yerleşmişti. Enflasyonun büyüme üzerindeki pozitif etkisi ile ilgili görüşler, enflasyonun zorunlu tasarrufları artırdığı görüşüne dayanır. Mundell-Tobin etkisine göre, para saklama güdüsü ile sermaye birikimine yönelik portföy hareketleri birbirinin alternatifidir. Bu modellerde enflasyon-büyüme arasında pozitif bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Enflasyondaki artış servette bir azalışa neden olacağından bireyler enflasyon öncesi servet dengesine ulaşabilmek için tasarruf eğilimlerini artırır ve dolayısıyla faiz oranları düşerken yatırımlarda artar. Paranın süper yansızlığını kabul etmeyen ve yüksek büyüme oranı ile yüksek enflasyon oranı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu kabul eden Tobin’in yaklaşımında enflasyon bireylerin faiz getiren varlıklarla parayı

ikamesine neden olacağından sermaye yoğunluğu artarken büyüme de artar.³² Ancak Türk ekonomisi, 1970’li yılların sonundan itibaren patlak veren petrol krizinin ateşlediği enflasyon girdabına girmiş ve o günden bu güne yüksek oranlı enflasyon ile yaşamaya başlamıştır. Ülkemizdeki bu kronik enflasyon, vergi potansiyelini etkileyici bir sorun olarak karşımıza çıkar. Enflasyon vergi sistemlerini olumsuz yönde etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Eğer vergi sistemi enflasyonu yarattığı etkileri kendi içinde bertaraf edemiyorsa, mükelleflerin vergiye karşı direnci artmaya ve kayıtdışılığa doğru bir süreç başlar.³³

Enflasyonun yüksek düzeylerde seyretmesi kayıtdışılığı da beraberinde getirir. Böyle durumlarda, sabit gelirlir geniş kitleler enflasyon dolayısıyla aşınan gelirlerini telafi etmek, üreticiler de maliyetlerini azaltabilmek gayesiyle kayıtdışı ekonomiye yöneleceklerdir. Ayrıca, eğer vergi sistemi enflasyonun etkisini dikkate alan, örneğin enflasyon muhasebesi gibi düzenlemeler içermiyorsa, bu durumda da bireyler, aşırı yüklerden korunmak gayesi ile kayıtdışı faaliyetler de bulunabileceklerdir.³⁴

1.3.3.2. Gelir Dağılımının Bozukluğu:

Kayıtdışı faaliyetleri etkileyen bir diğer etken ise gelir dağılımı eşitsizliğidir. Gelir dağılımından düşük pay alan kesimin gelir artırmak amacıyla kayıtdışı istihdama arz yaratması durumu kayıtdışılığa konu oluşturmaktadır.³⁵ Kayıtdışılığın yoğun olduğu bir ekonomide faaliyetlerden elde edilen gelirler, hem yüksek hem de düşük gelir gruplarında, farklı nedenlerle kısmen ya da tamamen beyan dışı tutulmaktadır. Nitelikleri ve eğitimleri sınırlı ve dolayısıyla düşük ücret alan kesim, gelirlerinden yapılan kesintileri önlemek için kayıtdışında kalmayı tercih etmektedir. Bu tutum, işsizliğin yüksek olduğu ekonomilerde kayıtdışılığı iyice derinleştirmektedir.

---

³² Terzi,H., Oltulular,S., “ Türkiye’de Ekonomik Büyüme ve Enflasyon Süreci: Sektörler İtibariyle Ekonometri Bir Analiz” Bankacılar Dergisi,Sayı.50,İstanbul,2004,s.19

³³ Şafaklı, a.g.e., s.88

³⁴ Ilgın, a.g.e., s.25

³⁵ Us, a.g.m., s.98

1.3.3.3. İşletme Büyüklüğü:

İşletmelerin ölçek büyüklüğü ile ekonomik faaliyetlerin kayıtlılığı arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Ülkemiz ekonomisinde KOBİ'lerin ağırlıklı olması ve bu işletmelerde de söz sahibinin sadece “ patron” olarak tanımlanan tek bir kişinin yönetimi ve denetimi altında olması kayıtdışılığa zemin hazırlamaktadır.

Ülkemizdeki KOBİ'ler, ölçek itibarıyla KOBİ tanımının da alt sınırında yoğunlaşmışlardır. DİE rakamlarına göre ülkemizdeki KOBİ'lerin %96,32'si mikro ölçekte olup dokuz (9) veya az çalışanı bulunmaktadır. Bu yapı KOBİ'lerin gerek ölçek ekonomilerini yakalamaları gerek uzun vadeli büyümelerini sağlayacak kurumsal ve beşeri kaynakları yaratıp geliştirmeleri bakımından ciddi bir engeldir.³⁶ Küçük olmaları nedeniyle kuruluş maliyetleri çok yüksek olmayan bu işletmeler, talep azaldığında işçi çıkarabilme veya toplu sözleşme düzeninin dışında kalarak ücretleri düşük tutabilme şansına sahiptir. Kuruluş maliyetlerinin düşüklüğü ayrıca, kolayca tasfiye edilebilmelerini de sağlamaktadır. Enformasyon olanaklarının gelişmesi, ana firmaların mal üretimini aktaracakları fason imalat yapan küçük firmaları herhangi bir ülkeden seçmelerini kolaylaştırmaktadır. Ulusal sınırların önemini yitirmesi, tüm ekonomik ve sosyal birimlerin daha yoğun ve daha rahat bir etkileşim içine girmesini ifade etmekte kullanılan küreselleşme, sermayenin dünya çapındaki hareketliliği anlamında gerçekleşmektedir. Gerek firma ölçeklerinin küçülmesi, gerekse sermayenin bu hareketliliği tüm ülkelerde kayıtdışı ekonominin payını büyütmeyle birlikte, özellikle küçük işletmelerin halen yaygın bir biçimde varlığını sürdürdüğü, yüksek işsizlik oranına sahip ve toplu sözleşme, sosyal güvenlik gibi kurumların tam yerleşmediği az gelişmiş ülkelerde fason üretimin ve kayıtdışı ekonominin payını gelişmiş ülkelerdekinden daha büyük bir oranda artırmaktadır.³⁷

1.3.3.4. Haksız Rekabet:

Faaliyetlerini kayıtdışı olarak yürütenlerin, faaliyetlerini kayıtlı olarak yürütenlerin kayıtlı olmaktan dolayı katlandıkları oldukça yüksek ek maliyetlere

---

³⁶ TÜSİAD, a.g.k., s.68

³⁷ DPT, a.g.k., s.3

katlanmadıklarından, haksız şekilde rekabet avantajı elde ederler. Böylece kayıtlı faaliyette bulunmak zorlaşır ve ekonomideki rekabet yapısı bozularak etkinliğini kaybeder. Sonuçta, rekabetçi piyasanın etkin kaynak tahsisini gerçekleştirme fonksiyonunu kaybolur. Büyük firmalardan kaynaklanan kayıtdışı dışında, kayıt dışı faaliyetlerin daha çok küçük organizasyonlar ve şirketleşmemiş birimler tarafından gerçekleştiriliyor olması, büyük firmaların da işlerini taşeronlar vasıtasıyla veya küçülerek yürütme gayretleri, ekonominin merkezilikten uzaklaşmasına yol açar. Bu da optimum ölçek büyüklüğünün sağlayacağı verimlilik artışı gibi avantajların elde edilememesi sonucunu doğurur.³⁸

1.3.3.5.Devlet Müdahalesi:

Kayıtdışı ekonominin oluşmasına neden olan diğer bir faktör de, devletin ekonomiye yasaklayıcı ve/veya düzenleyici müdahaleleri sonucunda, bu tür müdahalelerden kaçınmaya çalışanların kayıtdışı alana kaymalarıdır. Devletin ekonomiye yasaklayıcı veya düzenleyici müdahalesi sonucunda oluşan kayıtdışı sektör daha çok yasadışı ekonomi alanının genişletilmesine katkıda bulunur.

Devletin ekonomiye müdahalesi çeşitli piyasalarda veya sektörlerde yasadışı olmayan kayıtdışı faaliyetlerin oluşmasına neden olabilir. Devletin çalışma saatlerine, bazı sektörlerde fiyatlara ya da çalışma koşullarına müdahalesi enformel sektörün oluşumuna neden olabilir. Mal piyasalarında oluşan karaborsa, emek piyasalarındaki denetimsiz istihdam ya da para piyasalarında görülen tefecilik, hep kamu müdahalesi sonucunda oluşan enformel sektörlerin örneklerini oluşturmaktadır.³⁹

1.3.4.Sosyal ve Yapısal Nedenler:

Vergi ödemenin satın alma güçlerini azaltacağını düşünen mükellefler, vergi ödemeye karşı isteksiz davranırlar. Bu durumu en aza indirebilmek için, verginin aslında kamu hizmetinin bir karşılığı olduğunun, vergiler ödenmediği takdirde, kamu

---

³⁸ Erdağ, a.g.e, s.93

³⁹ Önder, İ., “Kayıtdışı Ekonomi ve Vergileme ” İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Sayı.23-24, İstanbul, 2000-2001, s.21

harcamalarının enflasyonist etkiler doğuran borçlanma ile karşılanacağını ve bedelin er geç yine kendilerince ödeneceğinin mükelleflere iyi anlatılması büyük önem taşımaktadır. Toplanan vergilerin verimli alanlarda kullanılmaması, israfa varan kamu harcamaları, devlet kadrolarının popülist nedenlerle aşırı şişirilmesi gibi faktörler mükelleflerin devlete olan güvenini sarsmakta ve vergi ödememe yoluna gitmelerine ortam hazırlamaktadır. Ülkemizde nüfus artış hızının yüksek, nüfusun önemli bir kısmının kırsal alanlarda yaşıyor ve tarım ve hizmetler sektörünün üretim ve istihdam açısından önemli bir paya sahip olması, işsizlik oranını yüksekliği ve gelir dağılımının çarpıklığı gibi düzeltilmesi için belli bir zamana ihtiyaç duyan “yapısal” nedenler de kayıtdışı ekonominin büyüklüğünü etkilemektedir.⁴⁰

1.4. Türkiye’de Kayıtdışı Ekonominin Hacmi ve Sonuçları:

Kayıt altına alınamayan ekonomik faaliyetler ekonomik, politik, kültürel ve diğer faktörlerin etkileşimleri sonucunda ortaya çıkmakta ve bu nedenle ülkeden ülkeye değişmektedir. Bu anlamda bir ülkenin sahip olduğu ekonomik sistem ve buna bağlı yapısal özellikler kayıtdışılığa uygun bir zemin oluşturabilmektedir. Son yıllarda Türkiye ekonomisinde yaşanan kronik enflasyon, gelir dağılımındaki aşırı adaletsizlikler, ekonominin özellikle istihdam açısından tarım ve hizmetler sektörüne dayalı olması, tüm sektörlerde küçük işletmelerin yaygın olması, nüfus ve göç artışı, artan vergi ve prim yükü, spekülasyon kazançların yoğun olması ve ekonomik faaliyetlerin denetimindeki yetersizlikler kayıtdışı ekonomiye neden olan başlıca faktörler olarak sıralanabilir.

Cumhuriyet döneminden bu yana uygulanan ekonomik plan ve programların öncelikli hedefinin büyüme olduğu bilinmektedir. Ancak Cumhuriyetin ilk yıllarında gerek sermaye birikiminin yetersizliği, gerekse sermayeyi verimli şekilde kullanabilecek müteşebbis kesiminin yokluğu, devletin özel mülkiyet ve özel girişimciliğe olanak tanıyan ekonomik sistem tercihi yapmasını zorunlu kılmıştır. Bu amaçla 1924 Anayasası’nda özel mülkiyet ve miras hakları en temel haklar arasına alınmıştır. Ayrıca sanayi kesimindeki özel birikimi uyarmak, ülkeye müteşebbisler

---

⁴⁰ Işık, N., Acar M., a.g.m., s.122

kazandırmak, elverişli bir toplumsal, siyasal ve iktisadi ortamı yaratmak ve bir takım doğrudan destekler sağlamak amacıyla, müdahaleci bir iktisat politikası izlenmiştir.⁴¹

Daha sonra 24 Ocak 1980 kararları ile Türk ekonomisinin hem yapısında, hem de ekonomi politikaları anlayışında önemli dönüşümler yaşanmıştır. Her ne kadar “ İstikrar Paketi ” olarak adlandırılrsa da bu kararlarla ekonomik gelişmemiz yörünge değiştirmiş, amaçlara erişmede “serbest piyasa ekonomisi” aracı kullanılması prensip edilmiştir. Geçiş sürecinde önemli başarılar da elde edildiği iddia edilebilir. Özellikle 1983 sonrası, rejimin büyük ölçüde libere edilmesi, döviz kurunun sürekli olarak ayarlanması ile ihracat katlanmış, ekonomide atıl kapasiteler azaltılarak iç piyasadaki mal arzı artırılmış ve ihracat için ek kaynaklar oluşturulmuş ve 1988’ de Türkiye’de 1973’ten sonra ilk defa cari işlemler fazlası vermiştir.⁴²

Türkiye’ de kayıtdışı ekonomi konusuna ilgi 1990’lı yılların ortalarından itibaren başlamış ve bu konudaki ilk çalışmalar 1994 yılından itibaren Türkçe literatüre girmeye başlamıştır. İlginin sebebi, Türkiye’nin uzun yıllardan beri yaşadığı ve kronik hal almış olan konsolide bütçe açıkları ve bu açıkların finansman sorunu olmuştur. Nitekim Türkiye’de 1970’li yılların ikinci yarısından itibaren kamusal finansman sorunu yaşanmış, bütçe açıklarının finansmanı sağlıklı kaynaklarla sağlanamamış, öncelikle Merkez Bankası kaynaklarına başvurulmuş ve enflasyon oranı 1978’de %23 civarındayken 1980’de %107,6’ ya yükselmiştir. Merkez Bankası kaynaklarına dayalı finansman, enflasyonu üç haneli rakamlara yükseltince kamusal finansmanın sağlanmasında dış ve iç borçlanma ağırlıkları değişen şekilde kullanılmış, bu makro ekonomik dengeler üzerinde olumsuz etkiler yaratmış, enflasyon, ödemeler dengesi açıklarına yol açmıştır. İç borçlardaki artışın piyasa faiz oranını arttırması ekonomide birtakım sorunlar yarattığı gibi bütçe üzerindeki borç faiz ödemelerinin getirdiği yükü de artırmış ve bütçe giderek kaynakları vergi ödeyenlerden borç verenlere doğru transfer eden bir görünüm kazanmıştır.⁴³

Türkiye’deki kayıtdışı ekonominin hacmini tahmin etmek için bugüne kadar çok sayıdaki araştırmacı tarafından, en çok parasal yaklaşıma dayalı yöntemler olan ekonometrik yöntem, sabit oran ve işlem hacmi yöntemleri kullanılmıştır. Bununla

---

⁴¹ Aydemir Ş., Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi, Ankara,1995, s.50

⁴² Özsoylu, A.F., Türkiye’de Kayıt dışı Ekonomi , İstanbul, 1996, s.117

⁴³ Yılmaz, A.G.,Kayıt dışı Ekonomi ve Çözüm Yolları,İstanbul,2006,s.143

beraber; GSMH yaklaşımı, karma yöntemin yanı sıra, vergi inceleme sonuçlarından, sektörel izlerden ve istihdamdaki izlerden hareketle de tahminler yapılmıştır.

Ancak, belli bir dönem için, farklı yöntemlerle bulunan sonuçlardaki farklılık bir yana, aynı yöntemin kullanıldığı durumlarda bile kayıtdışı ekonominin hacmi farklı tespit edilmiştir. Bununla beraber, yapılan çalışmaların önemli bir kısmı, bazen verilerdeki yetersizliklerden dolayı, bazen de kullanılan yöntemin yapısındaki sorunlardan dolayı, Türkiye' deki kayıtdışı ekonomiyi açıklayıcı olamamışlardır. Bir takım eksikliklerine rağmen sabit oran yöntemi kayıtdışı ekonominin hacmini tahmini için kullanılan yöntemler arasında en anlamlı sonuçları ortaya koyabilmektedir. Bu özelliğinden dolayı başka ülkelerde de yaygın olarak kullanılmış olan yöntem budur. Türkiye'deki kayıtdışı ekonominin hacmini tahmin için bu yöntem çeşitli araştırmacılarca kullanılmış, temel alınan yılın farklı olması sebebiyle birbirinden farklı, bazen açıklayıcılık gücü zayıf sonuçlar elde edilmiştir. Bununla beraber, yapılmış çalışmalar önceki yıllarda yapılmış olduklarından son yıllardaki kayıtdışı ekonominin hacminin nasıl seyrettiği ile ilgili bilgi veremedikleri için kayıtdışı ekonomiyi tekrar hesaplama ihtiyacı doğmuştur.

Bu sebeple, bir taraftan, diğer ülkelerdeki kayıtdışı ekonomiler ile Türkiye'deki kayıt dışı ekonomiyi karşılaştırabilecek büyüklükleri elde edebilmek, diğer taraftan da iki farklı yaklaşımın benimsendiği 1970–1980 dönemi ile 1980 sonrası günümüze kadar devam eden süreçte, kayıtdışı ekonominin hacminin nasıl seyrettiği ile ilgili değerlendirmeler yapabilmek için 1970 yılından günümüze, sabit oran yöntemine göre kayıtdışı ekonomi hesaplanmıştır.⁴⁴

Bu yöntemde kayıtdışı ekonomide kullanılan nakit para miktarının tespit edilmesi ve buradan hareketle, bazı varsayımların yaparak kayıtdışı ekonominin boyutlarının bulunmasına dayanır. Bu yöntemde prensip olarak herhangi bir yıl kayıtdışı ekonominin olmadığı yıl seçilebilir. Ancak, başka objektif bir ölçü yoksa, anlamlı sonuçlar elde edebilmek için, yıllar itibariyle dolaşımdaki paranın vadesiz mevduata oranını gösteren $ko = C/D$ değerinin en düşük olduğu yılın baz yılı olarak seçilmesi gerekir.⁴⁵

---

⁴⁴ Yılmaz, a.g.e., s.144

⁴⁵ Ilgın, a.g.e., s.55-56

Ülkemizde 1970 yılından 2004 yılına kadar nakitin vadesiz mevduata oranı (C/D) hesaplandığında, bu oranın en düşük olduğu yılın 1973 yılı olmasından dolayı hesaplamalarda baz alınmıştır.

Tablo-3: Sabit Oran Yöntemine Göre Türkiye'de Kayıtdışı Ekonominin Hacmi (1970– 2004) (Bin TL)

Yıllar	Kayıtlı Ekonomi	Kayıt Dışı Ekonomi	Kayıtdışı Ekonomi/ Kayıtlı Ekonomi (%)	Kayıt Ekonomi Artış Oranları
1970	207.814.800.000	10.285.413.140	4.9	
1971	261.072.600.000	5.988.083.693	2.2	-55
1972	314.139.600.000	2.897.702.500	0.9	-59
1973	399.088.600.000	0	0	
1974	537.677.600.000	1.065.206.105	1.9	190
1975	690.900.800.000	519.144.154	0.007	-2614
1976	868.065.800.000	262.693.533	3.0	4185
1977	1.108.270.700.000	926.379.369	8.3	176
1978	1.645.968.500.000	2.838.515.876	17.2	107
1979	2.876.522.900.000	7.701.404.651	26.7	55
1980	5.303.010.200.000	18.341.165.840	34.5	29
1981	8.022.745.300.000	34.993.024.700	43.6	26
1982	10.611.859.200.000	64.199.695.200	60.4	8.5
1983	13.933.008.100.000	35.049.618.750	25.1	-58.4
1984	22.167.739.900.000	16.081.290.360.000	72.5	188.8
1985	35.350.318.400.000	29.064.023.780.000	82.2	13.3
1986	51.184.759.300.000	26.871.122.690.000	52.4	-36.2
1987	75.019.388.000.000	39.394.803.300.000	52.5	0.19
1988	129.175.103.700.000	98.648.335.560.000	76.3	45.3
1989	230.369.937.100.000	197.990.202.300.000	85.9	12.5
1990	397.177.547.400.000	374.173.657.800.000	94.2	9.6
1991	634.431.097.000.000	687.160.048.700.000	108.3	14.9

1992	1.103.843.422.900.000	1.267.145.934.000.000	114.8	6.0
1993	1.997.323.000.000.000	2.490.689.281.000.000	124.7	8.6
1994	3.887.903.000.000.000	5.573.114.208.000.000	143.3	14.9
1995	7.854.887.000.000.000	13.702.969.093.000.000	174.4	21.7
1996	14.978.067.000.000.000	16.154.031.411.000.000	107.8	-38.1
1997	29.393.262.000.000.000	35.278.822.989.000.000	120.0	11.3
1998	53.518.332.000.000.000	85.989.694.109.000.000	160.6	33.8
1999	78.282.967.000.000.000	113.079.000.000.000.000	144.4	-10.0
2000	125.596.129.000.000.000	223.746.000.000.000.000	178.1	23.3
2001	176.483.953.000.000.000	236.719.000.000.000.000	134.1	-24.7
2002	275.032.366.000.000.000	398.884.000.000.000.000	145.0	8.1
2003	356.680.888.000.000.000	420.536.000.000.000.000	117.9	-18.6
2004	428.932.343.000.000.000	460.465.000.000.000.000	107.3	-8.9

Kaynak: İstatistik Göstergeler 1923-2005, DİE, [http://: www.die.gov.tr](http://www.die.gov.tr), T.C. Merkez Bankası, <http://www.tcmb.gov.tr> (21.05.2009)

Tablo incelendiğinde, ülkemizde kayıtdışı ekonomi 1970'li yıllara göre 1980'li yıllarda, 1980'li yıllara göre de 1990 yıllarda, daha yüksek oranlarda görülmüştür. Kayıtdışı ekonominin yükselmesinin sebepleri araştırıldığında; 1970'li yılların ikinci yarısında ekonomide görülen sıkıntıların ardından tamamen farklı ekonomi politikalarının uygulandığı 1980'li yıllarda bütçe açıklarının giderek artması ve bunun finansmanında iç ve dış borçlanmaya başvurulmasıyla, ekonominin 1990'lı yıllarda borç kısır döngüsüne girmiş olması ve bir taraftan iç dengenin sağlanması diğer taraftan da dış dengenin sağlanabilmesi amacıyla sürdürülen yüksek faiz, düşük kur rejiminin 1990'lı yıllarda ekonomide sebep olduğu istikrarsızlıklar ve krizlerin önemli olduğu görülmektedir. Zira Türkiye'de kayıtdışı ekonominin sıçrama gösterdiği yıllar genellikle ekonomik, sosyal ya da siyasal istikrarsızlıkların yaşandığı yıllar ile akabindeki yıllar olduğu görülmüştür. Nitekim 1978 ve 1979 yılları, 1994 ve 1995 yılları ile 2000 yılı inceleme dönemi boyunca kayıtdışı ekonomi oranında en yüksek sıçramaların olduğu veya en yüksek oranlarda gerçekleştiği yıllardır. Ekonomik krizlerin yaşandığı yıllar, gerek ücretler gerekse karlar gerilediği, devletin denetimlerinin ise gevşediği dönemlerdir. Bu sebeple kriz dönemlerinde, iş

sahiplerinin ayakta kalabilmek, çalışanlarınsa yükselen enflasyonun yarattığı satın alma gücündeki azalmaları telafi edebilmek çabaları bir taraftan enformel ekonominin diğer taraftan da beyan dışı ekonominin genişlemesiyle kayıtdışı ekonominin artış göstermesine sebep olmaktadır. Kriz dönemlerinde vergi affı uygulanmasının adet halini almış olması da, "nasılsa affedilir" düşüncesi ile kriz dönemlerinde rahatlıkla kayıtdışı ekonomik faaliyetlere girişilmesini desteklemektedir. Bu pencereden bakıldığında, kayıtdışı ekonomi, pastadan alınan payı arttırmak adına girişilen, devletin küçültülmesi genel anlayışı ile de ters düşmeyen bir olgudur. Devletin küçültülmesi anlayışını benimseyen siyasiler, kayıtdışı ekonomik faaliyetlerin gelişmesine olanak sağlayacak zemini sağladıkları ölçüde devleti resmen olmasa da fiilen küçültmüş olmaktadırlar. Kayıtdışı ekonominin artış göstermesinde önemli olduğu görülen bir başka faktör de, vergi güvenlik önlemlerinin kaldırılmasıdır. Gerek servet beyanının kaldırıldığı yıl ve sonrası yıl, gerekse nerden buldun yasasının düzenlendiği yılda kayıtdışı ekonominin hacminde genişlemeler görülmüştür.⁴⁶

Tablo-4: Kayıtdışı Tahmin Yöntemleri

METOT	ÖZELLİKLERİ
DOĞRUDAN YÖNTEMLER	
Vergi Denetimi Yöntemi	Vergi daireleri ve sosyal güvenlik kurumlarınca yapılan denetimine dayandırılır. Vergi dairelerine beyan edilen gelir ile belirli denetimler sonucu ölçülen gelir karşılaştırılarak kayıt dışı ekonomi tahmin edilmeye çalışılır.
Anket Yöntemi	Anket yapılacak kişilere belli zaman diliminde kayıt dışı ekonomik faaliyetlerde bulunup bulunmadığı sorularak kayıt dışı ekonominin büyüklüğü tahmin edilmeye çalışılır.

⁴⁶ Yılmaz, a.g.e., s. 146

DOLAYLI YÖNTEMLER	
GSMH Yaklaşımı	GSMH'nın hesaplanmasında kullanılan üretim, gelir ve harcama metotları karşılaştırılarak aralarında oluşan farkın kayıt dışı ekonomiden kaynaklandığını savunur.
İstihdam Yaklaşımı	Nüfusun, sivil işgücü arzının ve istihdamın zaman içerisindeki gelişim seyri yani resmi sektöre katılım ile gerçek oran arasındaki fark ölçülür.
Parasalıcı Yaklaşım (Basit Nakit Para Oranı Yöntemi, Değiştirilmiş Nakit Para Oranı Yöntemi, Ekonometrik Yöntem (Tanzi Metodu), İşlem Hacmi Yöntemi)	Parasal büyüklüklerdeki gelişmeler ile kayıt dışı ekonomi arasında ilişki kurarak, sadece parasal kayıt dışı ekonominin büyüklüğü tahmin edilmeye çalışılmaktadır. Bu yaklaşımda nakit para kullanılmadan gerçekleştirilen faaliyetler ile parasal olmayan ev ekonomisi faaliyetleri kapsam dışı bırakılmaktadır.
İtalyan Yaklaşımı	Emek girdisinin analizine dayanır. Kayıtdışı ekonomi, emek piyasasındaki farklılıklar ortaya konmak suretiyle de izlenebilir.
Fiziksel Girdi (Elektrik Üretimi Yaklaşımı)	Kayıtdışı ekonomi, fiziksel girdiler özellikle de elektrik kullanımındaki farklılıklar araştırılarak tahmine çalışılır. Bu yaklaşım, bütün ekonomik faaliyetlerin elektrik tüketimi ile aşırı derecede ilişkili olduğunu dayanak noktası olarak kullanır.
MODEL YAKLAŞIMLARI	
LISREL Modeli	En genel şekli ile LISREL modeli doğrusal bir yapısal denklemler sisteminden oluşmaktadır. Denklem sistemindeki değişkenler ya doğrudan gözlemlenen değişkenler ya da gözlemlenmeyen fakat gözlemlenen değişkenle bağlantılı olan ölçülemeyen (teorik) değişkenler olabilir.
MIMIC Modeli	MIMIC yöntemi genellikle yüksek tahminde bulunan makro metotlarla düşük tahminde bulunan mikro metotlar arasındaki farka karşılık nispeten daha mantıklı sonuçlar verir. Ancak metot çok geniş oranda bir veri gerektirdiği ve bu veriler de genellikle yeterince fazla olmadığı için (özellikle gelişmekte olan ve geçiş ekonomilerinde bu veriler elde etmek zordur) genelde uygulanabilir değildir.

Kaynak : Çetintaş H, Vergil H., "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonominin Tahmini " Doğu Üniversitesi Dergisi, Sayı.4, İstanbul,2003,s.21-22-23-24

1.5. Kayıtdışı Ekonominin Sonuçları:

Kayıt dışı ekonomiyle ilgili bazı çalışmalarda, kayıtdışılığın olumlu ve olumsuz yönlerinin üzerinde durulurken bunlar içerisinde olumsuz etkilerinin ağırlığının gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Şimdi bu nedenleri incelemeye çalışalım.

1.5.1. Kayıtdışı Ekonominin Olumlu Sonuçları:

Kayıtdışı ekonominin olumlu yönleri değerlendirildiğinde, ekonomik krizlerinin aşılmasına katkıda bulunması, düşük nitelikli işgücü ağırlıklı olmak üzere kişilere gelir imkanı sağlanması ve işsizliğin azalmasına katkıda bulunması, mal ve hizmet arzının artmasına yardımcı olması gibi görüşler mevcuttur. Öncelikle kayıtdışı ekonomide kayıtlı ekonomideki vergi, sigorta primi, vb. kamusal yükümlülüklerin yerine getirilmemesi kayıtdışı üretim maliyetlerinin ve satış fiyatlarının görece olarak düşük gerçekleşmesine imkân vermekte, bu durum kayıt dışı ekonomiye iç ve dış pazarda rekabet gücü kazandırmaktadır. Kayıtlı ekonominin yüksek maliyetler sonucu istihdam edemediği kişilere iş olanağı sağlaması kayıtdışı ekonominin yararlarından biridir. Olayın diğer bir boyutu vergi gelirleriyle ilgilidir. Vergi gelirlerinin devlet tarafından etkin kullanılmaması dolayısıyla, özel kesim tarafından devletten kaçırılan kaynaklar daha etkin kullanılmaktadır. Yine devletin bastığı para (emisyon) ve aldığı iç/dış borçlar kayıtlı ekonomiden kayıtdışı ekonomiye transfer edildiğinde, çoğaltan etkisi yaratarak tasarrufların yatırıma dönüşme hızını, oranını ve büyüme hızını artırmaktadır. Kayıtdışı ekonomide yaratılan gelirler, borsa ve bankalar kanalıyla kayıtlı sektöre aktararak kayıtlı ekonomiye kaynak sağlanmaktadır. Kayıtdışı işlemler ekonomide yarattığı talep nedeniyle işsizliği ve yoksulluğu azaltıcı unsurlar taşımakta, gelir dağılımına olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Kayıtdışı ekonomi, kayıtlı ekonominin müşterisidir. Kayıtdışı işlemler sonucu elde edilen fonlar, menkul kıymet borsaları ve bankacılık sistemi kanalıyla ekonomiye mali kaynak sağlamaktadır. Enflasyon açısından bakıldığında, kayıtdışı ekonomi enflasyon vergisinin en büyük mükellefidir. Kayıt dışı ekonomide işlemler genelde nakit para ile yapılmakta ve elde tutulan nakdin reel

gücünün enflasyon vergisi ile aşındırılması suretiyle devlete aktarılan tutar kadar devlete gelir sağlamaktadır.⁴⁷

1.5.2. Kayıtdışı Ekonominin Olumsuz Sonuçları:

Kayıtdışı ekonominin büyümesi pek çok olumsuz oluşum yaratmaktadır. Bu oluşumları incelersek⁴⁸;

- Bütçe Açığına Yol Açmaktadır: En başta temel gelir kaynağı olan verginin eksik ödenmesi ya da hiç ödenmemesi suretiyle gelir kaybına uğratarak bütçe açıklarına yol açar.
- Haksız Rekabete Yol Açmaktadır: Kayıtdışı üretilen mal ve hizmetleri daha düşük bedelle satma olanağı vererek dürüst vergi yükümlüleri aleyhine haksız rekabet yaratır.
- Kaynakların Verimsiz Alanlara Kaymasına Neden Olmaktadır: Sermayenin vergisel avantajları büyük, eş deyişle vergi yükünün görece olarak düşük olduğu makro ekonomik büyüme yönünden etki olmayan alanlara kayması sonucunu doğurur.
- Vergi Adaletsizliği Yaratır: Kayıtdışı vergi yükümlülerinin vergi yükünü dürüst yükümlüler aleyhine çevirerek vergi eşitsizliği yaratır.
- Ekonomik Anarşi Yaratmaktadır: Kayıtdışı ekonomi devlete karşı bir başkaldırı (ekonomik anarşi) yaratır ve moral değerleri bozar. Bütün bunların sonucu enflasyon artar, yatırımlar azalır. İşsizlik artar, üretim düşer ve sosyal barış bozulur. Suç ve suçlu sayısı artar, sorunların çözülmesi ve borçların ödenmesi istikbale bırakılır.
- Ekonomik Göstergelerde Güvensizlik Yaratır: Kayıt dışı ekonomi, geleneksel istatistik yöntemleri ile milli gelir hesaplamalarına katılmayan faaliyetler olarak da ifade elde edildiğinden, kayıtlı ekonominin belirlediği, ekonomik göstergeler (enflasyon, işsizlik ve büyüme oranları) gerçeği yansıtmaz. Enflasyon kayıtlı ekonomi fiyatlarına göre belirlenen mal sepeti ortalaması ile hesaplanır. Aynı mal sepeti kayıtdışı ekonomide farklı fiyatlarla oluşturulabilir.

---

⁴⁷ Erdağ, a.g.e., s.98

⁴⁸ Altuğ, O., Kayıt dışı Ekonomi, İstanbul, 1994,s.369-370

- İşçilerin Pazarlık Gücünü Kırar: Kayıtdışı ekonomide iş kesintilere ayrılır. İşletmeler küçülür (entegre/kombine tesisler kurulmaz, kurulmuş olanlar küçülür) bu işletmelerin küçülmesi, işçi sayılarının azalması ya da işçilerin patronlaştırılması ile sonuçlanır. Böylelikle sendikalaşmaya ihtiyaç kalmaz. Pazarlık gücü olmayan işsiz emek ise “ iş bulma” gücü ile istismar edilir.
- Moral Değerleri Yozlaştır: Vergi kayıp ve kaçığının hoşgörüsüyle karşılanması, toplumdaki suç anlayışını değiştirir. Devlete ya da topluma karşı işlenen suçlarda – vergi suçu hoş görüldüğü için- hoş görü başlar.
- Ekonominin Dolarize Olmasının Neden Olur: Daha çok vergi yükünden kurtulmak amacıyla gelişen kayıtdışı ekonomi yüksek oranlı ve devamlı artan bir enflasyon vergisine muhatap olduğunda satın alma gücünü korumak amacıyla efektif yabancı paraya yönelir, efektif yabancı para talebi artar. Kayıtdışı ekonomik işleme katılanlar özellikle alt gelir grupları dolarize olur. Serbest piyasa döviz fiyatları rekabeti başlar, kur makası sorunu büyür.
- Ulusal Kaynakların Yurt Dışına Kaçmasına Neden Olur: Vergi sistemi ile ilgili olarak, ülkemizde vergi oranları OECD ülkeleriyle kıyaslandığında oldukça yüksektir. İstisna, muafiyet ve diğer indirimler hala yüksek boyutlardadır. Bu yüzden yatırım yapmak isteyen yatırımcılar, yatırımlarını eski doğu bloğu ülkeleri ve diğer ülkelere yapmaktadırlar.
- Rejim Arayışlarına Gerekçe Oluşturur: Bu sosyo-ekonomik sorunların altında ezilmeye başlayan toplum, yeni lider arayışından bıkararak, rejim arayışı platformuna girer ki bu mevcut rejimin başlangıcı demektir.

2.BÖLÜM

KAYITDIŞI EKONOMİ VE SUÇ UNSURU OLUŞTURAN FAALİYETLER

2.SUÇ UNSURU OLUŞTURAN FAALİYETLER

2.1. Organize Suç Kavramı:

Suç kavramı evrensel ve genel bir olaydır. Suç, tarihinin en eski çağlardan itibaren var olmuş ve ileride de var olmaya devam edecektir. Genel olarak bakıldığında suçsuz bir toplumdaki bahsetmek, bir hayal gibi gözükmemektedir. İnsanların içinde ihtiraslarla birlikte toplum halinde yaşamının ortaya çıkardığı çeşitli sosyal çelişkiler, uyumsuzluklar buldukça suç da var olacaktır. Suç bir bakıma, bazı kişilerin davranışları ve tutumları ile bunların içinde yaşadıkları grupta yerleşmiş davranış örnekleri arasındaki bir çelişkidir. Bu çelişki her zaman ve her yerde zorunlu olarak var olacağından genel ve evrensel bir olay teşkil eder. Suçların farklılığına rağmen bir çeşit ve bilimsel yönden gözleminin yapılması kabil ve bilimin konusunu oluşturan bir olay niteliği ile varlığı korumaktadır.⁴⁹

Toplum hayatına ve insanlık tarihinin gerisine bakıldığı zaman bireyin suç ve sorumluluk olgusuna her zaman yakın olduğu gözlemlenmektedir. Bireyler, sahip oldukları ekonomik olanakları ve günün şartlarını her zaman daha ileriye götürmek arzusunda. Suç grupları, toplum düzeninin bozularak huzursuz bir ortam oluşturulmasını hedef alırlar ve sonuçta devlet tarafından verilecek cezaya rağmen bir kısım mevcut yapının boşluklarından yararlanarak bireysel veya toplu olarak kazanç sağlamaktadırlar.⁵⁰

Günümüzde ulusal ve uluslararası bağlantılı özellikle uyuşturucu ve psikotrop maddeler, mali suçlar ile silah kaçakçılığı başta olmak üzere, yüksek kazanç sağlayan ve genelde organizasyon meydana getirmek suretiyle işlenen suçlar, toplumun barışını ve ekonomik gelişmenin gidişatını hayat standardını sekteye uğratmakta

---

⁴⁹ Gökçeğöz,F., “ Organize Suç Kavramı, Terör Suçları İle Bağlantısı ve Etkin Mücadele Yöntemleri”, Organize Suç ve Polis (Ed. Geleri,A., Çevik,H.H.),Ankara,2003,s.104

⁵⁰ Gökçeğöz, a.g.m.,s.103

olup, kamu otoritesini ık yakından meşgul etmektedir. Bu suç türleri “ organize suç” başlığı altında incelenmektedir.⁵¹

Organize suç paradoksal bir konudur. Bir suç islendiği ölçüde bir olgu halini alır ve gelişimini gözlemlemek teorik olarak mümkündür. Kendi bünyesinde, “organize” niteliği her zaman için yapılan gözlemde gizlidir. Fiziksel olarak gözlemlenebilecek hiçbir şey bize, sokakta işlenen cinayetin duygusal bir nedene dayanıp dayanmadığını, bir hesap meselesiyle ilgili olup olmadığını veya kötü bir kişinin hedef alınıp alınmadığı ile ilgili bir suç olup olmadığını tam olarak belirtmez. Organize suç kategorisindeki bir suçun göstergesi, bir verinin gözlemi değil, bir bilgi üretimidir ve bu bilginin kaynaklarının tespit edilmesinin öneminden kaynaklanır. Organize suç ile ilgili bilgi, çoğu kez bu bilginin azlığından ve çokluğundan anlaşılır.⁵²

Demokrasinin vazgeçilmezi olan değerler bütününe yani, hukuk devleti anlayışını, siyasetin, yargı bağımsızlığının, ahlaki ve pozitif değer yargılarının bir ülke vatandaşları tarafından olumlu bulunması ve hatta sistemde iyi ile kötünün, doğru ile yanlışın karışır hale gelmesi, ülkenin bireylerinde kaçınılmaz olarak sisteme karşı ciddi güvensizlikler oluşturacaktır. Nitekim bu konuyu Werthebach şöyle ifade etmiştir: “ Devlete sızmış örgütlü suç sonunda devleti de yönetecektir. Rüşvet ve kokuşma o günden sonra ortadan kaldırılamaz ve kabul edilebilir bir gerçek haline gelecektir.” İster ekonomik, isterse siyasal etmenlerden kaynaklansın, örgütlü suçların potansiyel risk olarak bu denli zararlı boyutlara ulaşabilmeleri, bu suç çeteleriyle mücadele etmek durumunda bulunan ülkeleri de bir hayli zor durumda bırakmaktadır. Buradaki zorluk gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bakımından da önemli risk farklılıklarını gündeme getirmektedir. Ekonomik, sosyal ve siyasal gelişimlerini tamamlamış ülkelerde bu türden suç şebekelerine karşı alınacak önlemlerin başarı şansları ve mücadeleye toplumun geniş kesimlerinden destek sağlanabilmesi şansı daha yüksektir. Ancak toplumsal bilincin, kolektif hafızanın zayıf olduğu toplumlarda, devletlerin de bu alanda halkıyla ortak hedefler ve projeler üretmekten uzak durması, örgütlü suçlara karşı yürütülecek mücadeledeki başarı şansını azaltmaktadır.⁵³

---

⁵¹ Güner,S., Organize Suç Örgütleri, Karapara ve Aklanması,Ankara,2003,s.48

⁵² Brodeur,J.P., “ Organize Suç “, (Çev.A.Özdemir), Polis Dergisi,Sayı.37,Ankara

⁵³ <http://www.usakgundem.com/makale.php?id=53> (18.02.2009)

Günümüz toplumları göz önüne aldığımızda yeraltı dünyasıyla ilgili konulara büyük bir merak duyulduğunu ve organize suçların ilgi odağı haline geldiğini görmekteyiz. Ancak günümüz kriminolojisinin en ilgi çekici konularından biri olan organize suçluluk kavramının yere ve zamana göre sürekli olarak değişime uğraması ve faaliyet alanların çeşitliliği, ortak bir tanım yapılmasını imkânsız kılmıştır. Gerçekten organize suçluluğun ortaya çıkış biçimleri her ülkede değişik bazı özellikler gösterdiğinden kavrama verilecek anlam konusunda ülkeden ülkeye farklılık gösteren görüşler ortaya çıkmış ve bu nedenle ceza hukukunda organize suçluluk kadar belirsiz bir kavram bulunmadığı ve organize suçluluğun bilimsel açıdan karanlık bir alan olarak kaldığı ileri sürülmüştür. Bu nedenle organize suçluluk çok yönlü olduğu kadar çok da isimlidir. Organize suçluluğun isimlendirilmesinde de bir kavram kargaşası yaşanmakta olup, organize suçluluk terimi yerine “ mafya ”, “ çete ”, organize suç veya çıkar amaçlı örgütlü suçluluk gibi terimler kullanılmaktadır.⁵⁴

2.1.1.Organize Suçun Tanımı:

Organize suç kavramı Ceza Hukuku ve Kriminoloji açısından başlı başına bir araştırma konusudur; konu ile ilgili olarak literatürde birçok tanım vardır ancak bu tanımlar incelendiğinde her bir tanımın ayrı ayrı öğelere vurgu yaptığını görmekteyiz.

30 Temmuz 1999 tarihinde TBMM’ de kabul edilip, 01 Ağustos 1999 tarihinde yürürlüğe giren ve çıkar amaçlı suç örgütünü açılı bir şekilde tanımlayan 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu’nun 1. maddesinin 1.fikrasına göre çıkar amaçlı suç örgütünün, yani organize suçun tanımı şu şekilde yapılmıştır:⁵⁵

“Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya

---

⁵⁴ Ceylan,Ü.,Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu,Ankara,2003, s.3-4

⁵⁵ Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu. (4422 SK,30.07.1999), Resmi Gazete. Yayın Tarihi;01.008.1999, Sayı;23773, mad.1

başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek için örgüt kuranlara veya örgütü yönetenlere veya örgüt adına faaliyette bulunanlara veya bilerek hizmet yüklenenlere sadece bu nedenle üç yıldan altı yıla kadar; örgüte üye olanlara iki yıldan dört yıla kadar ağır hapis cezası verilir.”

Bu madde örgüt kurulmasındaki amacı, iki kısım halinde açıklamıştır. Buna göre;

1- Örgütü kuranlarda, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlama nedeninin mevcut olması, geniş ve kapsayıcı olan amaçtır.

2- Maddenin içerdiği özel amaçlar ise;

- Doğrudan veya dolaylı olarak bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek,
- Kamu hizmetlerinde, basın-yayın kuruluşları üzerinde etkinlik ve denetim elde etmek,
- İhale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde etkinlik ve denetim elde etmek,
- Ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst oluşturmak,
- Madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını sağlamak,
- Seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemektir.

Çıkar amaçlı suç örgüt suçunun oluşmuş sayılması için, belirli kişilerin yukarıda açıklanan amaçlarla ve yine maddede belirtilen araçlarla birden çok suç işlemek üzere fiilen birleşmiş durumda olmaları gerekmektedir. Maddede belirtilen suçların işlenmesi hususundaki kast, karar ve plan suçun temel niteliğini oluşturmaktadır.⁵⁶

Organize suç, adı üzerinde bir örgütlenmeyi gerektirmektedir; bu nedenle yine örgütlenerek işlenen terör suçlarıyla ve çete oluşturularak işlenen suçlarla aynı şekilde değerlendirilmektedir. Ancak terör suçlarının siyasi saikle işlenmesi ve mensuplarının genellikle bir siyasi fikri hayata geçirmek için bir araya gelmeleri nedeniyle “organize suç” bu tür suçlardan ayrılmaktadırlar. TCK m.313’de

---

⁵⁶ Gökçeğöz,a.g.m., s.111

düzenlenen “suç işlemek için teşekkül meydana getirme” suçunda bahsi geçen teşekkülde ise genellikle bir ya da birkaç suç işlemek için grup meydana gelmekte ve belirli suçlar işlendikten sonra grup dağılmaktadır. Oysaki organize suçta amaç “suç işleyerek çıkar sağlamak” olduğu için işlenen suçlar çok çeşitli ve fazla sayıda olmakta ve bunların yanında, toplum içinde nüfuz sağlanmaya çalışılmaktadır. Her iki suç işleme grubu da böylelikle birbirinden ayırt edilmektedir.⁵⁷

Organize suç örgütleri haksız kazanç elde etme amacı doğrultusunda kurulmuş bir suç şirketi gibidir. Özellikle siyasi oluşumlara, güvenlik birimlerine, yargıya ve kamunun diğer birimleri ile toplumda önemli konuma sahip kişilere nüfuz ederek onların güç ve prestijinden faydalanırlar. Böylece her şeyden önce, etkili bir suç kovuşturmasına karşı koruma sağlamak ve mücadeleyi olabildiğince engellemek veya önceden tedbir alarak bertaraf etmek isterler.⁵⁸

Çok bilinen diğer bir tanım ise, Avrupa Organize Suçla Mücadele Çalışma Grubu'nun 1996'da Almanya'nın Leipzig kentinde düzenlediği toplantıda yapılmıştır. Buna göre, bir teşekkülün organize suç kabul edilebilmesi için aşağıdaki yedi özellikten en az beşini taşıması gerekir⁵⁹:

- Haksız kazanç bağlamak üzere bir araya gelmiş ve aralarında iş bölümü ilişkisi bulunan hiyerarşik bir yapının varlığı
- Suçtan elde edilen bir kazancın varlığı
- Suç aktivitesi konusunda bir sürekliliğin olması
- Mevcut organize yapı içerisinde uygulanan bir yaptırım sisteminin olması
- Şiddet, tehdit gibi yöntemlerin kullanılması
- Kamuya ve özel sektöre nüfuz edilmesi
- Elde edilen kara paranın aklanması
- Paravan firmaların kurulması

Sınırı aşan örgütlü suçlar konusunda hazırlanan AB raporlarında kullanılan ve organize suç 11 karakteristik özelliklerle açıklayan aşağıdaki tanım, organize suçun uluslararasılaşmasına da atıfta bulunması bakımından önemlidir:

- İki'den fazla kişi arasında işbirliği

---

⁵⁷ http://www.hukukcu.com/bilimsel/kitaplar/aihmdde_organizesuc.htm (28.01.2009)

⁵⁸ EGMKOSMDB, “ Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2002 Raporu, _Ankara,2003,s.91

⁵⁹ Güner, a.g.e., s.50

- Görev dağılımı
- Uzun ve belirli olmayan bir zaman için faaliyet gösterilmesi
- Belli bir disiplin ve kontrol altında faaliyet
- Önemli suçların şüphelileri olmaları
- Uluslar arası seviyede faaliyet göstermeleri
- Şiddet ve sindirmenin diğer yollarına başvurmaları
- Ticari yapıları kullanmaları
- Karapara aklamaları
- Etkilerini siyaset, medya, kamu yönetimi ya da ekonomik alanlarda göstermeleri
- Kazanç ve güç elde etme çalışmaları

Bu tanıma göre 1, 5 ve 11 inci maddelerle birlikte eğer bir suç grubu yukarıda sayılan özelliklerden en az altısına sahipse örgütlü suça karışmış kabul edilmektedir.⁶⁰

2000 tarihli Birleşmiş Milletler Sınırı aşan Suçlarla Mücadele Sözleşmesi de “sınır aşan örgütlü suç grubu” tanımına yer vermektedir. Uluslar arası alanda faaliyet gösteren suç grupları hedef alan Sözleşme’ye göre, sınır aşan örgütlü suç grubu “doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri var olan ve Birleşmiş Milletler Sınırı aşan Suçlarla Mücadele Sözleşmesinde (SASMUS) belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir gruptur.” Sözleşmeye göre, yapılanmış grup, belirli bir suç derhal işlemek için tesadüfî olarak oluşturulmamış ve üyelerinin rollerinin şeklen belirlenmesi şartı olmayan, üyeliğinin devamlılığı veya gelişmiş bir yapısı olması gerekmeyen bir grup anlamına gelmektedir.⁶¹

---

⁶⁰Ersoy,Ö.,“Terör ve Organize Suçlarda Yakınlaşma ve İşbirliğinin İncelenmesi” Sayı.9,Ankara,2004,s.43

⁶¹ Ersoy, a.g.m., s.43

Organize suç örgütü Çetin tarafından; “Birden gazla kişinin hiyerarşik düzende, disiplinli, sürekli, kamu düzenini bozduğu varsayılan suçları işlemek üzere oluşturdukları örgüt” olarak tanımlanmaktadır.⁶²

Abandisky organize suçu, suçun niteliğinin örgütün oluşumu, çalışma mantığı, hedefleri, tehlike boyutları ve stratejisi bakımından ele alarak kapsamlı bir şekilde tanımlamaktadır. Abadinsky’ e göre organize suç: legal ve illegal yöntemlerle para ve gücü ele geçirmek maksadıyla, en az üç seviyeli (rütbeli) hiyerarşik bir yapı sergileyen ve belirli bir grup hiyerarşik disiplininde hareket eden ancak ideolojik amaçlı olmayan kişilerin yapmış olduğu eylemlere denir. Hiyerarşik sıralamadaki yerler, bireyin örgüt üyeliğindeki performansına göre belirlenmesinin yanında örgüt içerisindeki akrabalık aynı soydan veya boydan gelme ve yakın arkadaşlık gibi durumların da belirleyici olduğu ifade edilebilir.⁶³

Zicani ise organize suçluluk olgusunu dörde ayırmaktadır⁶⁴:

- Yalın suçluluk grupları: Bunlar belirli sayıda suçu gerçekleştirmek üzere oluşturulmuş suçlular topluluğudur. Bu kişilerde amaç suçu gerçekleştirmek ve daha sonra dağılmak üzere bir araya gelirler. Bu gruplar, bazıları tarafından organize suçluluk kavramı içinde kabul edilmemektedir.
- Gençlik çeteleri: Bunlar toplumsal marjinalliği ifade eden topluluklardır. Belirli bir alt kültürleri vardır. Organize ve suç işletiş teknikleri açısından özellik taşırlar.
- Spontane gruplar: Kitle hareketi şeklinde kendiliğinden ortaya çıkarlar ve kitle psikolojisinin etkisi altında su işlerler.
- Mafya tipi örgütler: Mensuplarından ayrı olarak üstün ve bağımsız bir yapıya sahip olup eylemleri ekonomik faaliyetlerin suiistimali şeklindedir.

Yapılan tanımlardan anlaşılacağı gibi organize suç şebekeleri, devlet otoritesini sarsarak, toplum üzerinde baskı kurmak suretiyle bir kargaşa ortamı yaratmak ve

---

⁶² Aykın,H., “ Dünyanın (...)nci En Büyük Endüstrisi Organize Suç Örgütleri ve Karapara Aklama” Yaklaşım Dergisi,Sayı-176-177,İstanbul,2007,s.112

⁶³ <http://www.usakgundem.com/makale.php?id=53> (18.02.2009)

⁶⁴ Güner, a.g.e., s.51

hatta bu kargaşa ortamını ekonomik krize kadar sürükleyerek rant elde etmek ve devlet yönetimini ele geçirmek amacını gütmektedirler.

2.1.2.Organize Suçun Temel Kriter ve Unsurları:

Organize suçlarla ilgili net bir tanımdan ziyade organize suçü belirlemeye yarayan ana unsurlar ve bu unsurların bir araya getirilmesiyle oluşan suç örgütleri tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Abandisky'e göre, organize suçların herkesin üzerinde uzlaştığı, bir tanımın olmadığını ifade ederek anılan suç olgusunun araştırmacılar ve güvenlik güçleri tarafından belirlenen özelliklerini saymaktadır. Yazarın saydığı organize suçun özellikleri aşağıdaki gibidir:⁶⁵

- Siyasi nitelik göstermezler: Bir organize suç grubunun siyasi bir amacı bulunmamakta ve faaliyetlerinin dürtüsünü ideolojik kaygılar belirlememektedir; anılan grubun temel amacı, güç ve para elde etmektir.
- Hiyerarşi niteliğinde bir yapısı bulunmaktadır: Bir organize suç grubunda üç veya daha fazla kalıcı bir makam ve mevkiden oluşan dikey bir örgütlenme yapısı bulunmakta, her makam ve mevki kendi altında bulunanlar üzerinde hiyerarşi yetkilerine sahip olmaktadır.
- Sınırlı ve istisnai bir üyelik yapısına sahiptir: Bir organize suç grubuna kimin üye olacağı konusunda oldukça katı sınırlamalar bulunmakta ve her isteyen üye olamamaktadır. Bir organize suç grubuna üyelik yeterliliğini; etnik köken, akrabalık, ırk, sabıka kaydı ve benzeri hususlar belirleyebilmektedir.
- Devamlılık gösterirler: Bir organize suç grubu, kişilerin suç işlemek konusunda yaptıkları tertibin süreklilik kazanmasıyla vücut bulduğundan dolayı, mevcut üyelerin yaşam sürelerine bağlı olmayarak varsaydığı için kendisine üye olacak kimselerin vasıflarının grubun bu niteliğine uygun düşmesini aramakta ve böylece grubun varlığını sürekli kılmaya çalışmaktadır.

---

⁶⁵ Dursun,H., Organize Suça Genel Bir Bakış, Ankara,2001,s.14-15-16

- Yasadışı şiddet ve rüşvet kullanırlar: Bir organize suç grubu kolaylıkla şiddete başvurmakta ve bu durum grupça geçerli bir yöntem olarak kabul görmektedir.
- Uzmanlaşma ve işbölümü görülür: Bir organize suç grubu içerisinde gerekli yeterliliğe haiz üyeleri tarafından doldurulan özel göreve sahip çeşitli pozisyonlar bulunmaktadır. Organize suç grubunun doğası gereği, grup içerisinde bulunan infazcı, kilit bir konumda bulunmaktadır. Bu pozisyonda bulunan kimseler cinayet emirlerini yerine getirmek dâhil çok güç işlerle görevlendirilmektedir.
- Tekelcidir: Bir organize suç grubu rekabeti sevmez. Bu nedenle belli bir coğrafi bölgede yasal veya yasadışı belli bir endüstri dalında hâkimiyet kurmaya çalışır.
- Kural ve kaidelerle yönetilir: Bir organize suç grubu, yasal kurumlarda olduğu gibi, üyelerinin uyması gereken kural ve kaideleri belirlemiştir.

Organize suçların en önemli belirleyici ve asli unsurları, gizlilik, şiddet, yolsuzluk, devamlılık, çeşitlilik ve süratle değişime ayak uydurabilme, uluslar arası bağlantı kurabilme kabiliyetidir. Her toplumda hukuki, sosyal, ekonomik ve teknolojik değişimler organize suç örgütlerinin dikkatini çeker ve onlar tarafından uygulamaya sokulur. Çünkü yeni oluşan şartlardan doğan boşluklardan başka bir ifade ile kontrolsüz alanlardan istifade edip kısa zamanda ve kolay kar elde etme amacındadırlar. Gerçekten, organize suçluluğun fiillerinde kullanılan en önemli araç, maskeleyme, kamuflaj yöntemi olup, yada girişimciliğin imkanlarından yararlanılarak, suçlardan elde edilen kazançlar meşru kanallara akıtılmakta ve böylece bu suçluluğun illegal yönünün keşfedilmesi çok zorlaşmaktadır.⁶⁶

Tüm bu nedenlerden dolayı birçok ülkede organize suçluluğun kıstas ve unsurları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda organize suçluluğun yedi karakteristik özelliği şöyle sıralanabilir:⁶⁷

1- Organize suç örgütleri, genellikle kanunen yasaklanmış olan ve toplumun bazı kesimlerince talep edilen mal ve hizmet ihtiyacını karşılamaktadır.

---

⁶⁶ Güner, a.g.e., s. 48

⁶⁷ Ceylan, a.g.e., s.26-27

2- Kazanç ve güç sağlamak için fonksiyonel işbölümü ve hiyerarşik bir düzen içinde faaliyet göstermekte, stratejik ve taktik planlar çerçevesinde, rasyonel bir hareket tarzına göre suç işleyen ve çeşitli suçlar bakımından uzmanlaşan faillerden oluşmaktadır. Ancak, her suç örgütü aynı biçimde katı bir hiyerarşik yapılanma içinde olmayabilir.

3- Kısa zamanda ve hızlı bir biçimde kazanç sağlayabilecek maliyeti düşük, riski az kriminal faaliyetleri tercih etmekte ve yakalanıp cezalandırma ihtimalini azaltmak için görünüşte mağdur olmayan suçluluk alanlarında uzmanlaşmaktadırlar. Zira uyuşturucu madde ve illegal şans oyunları gibi suçlarda, mağdurlar suçun işlenmesinde kendi katkılarından dolayı suçu ihbar etmekten kaçınmaktadırlar.

4- İlegal ve legal faaliyetleri arasında sıkı bir bağlantı kurarak, hukuka aykırı fillerin gizlenmesi ve kazançların legal hale getirilmesi amacıyla kara para aklanmaktadırlar.

5- Amaçlarına ulaşmak için şiddet kullanmaktadırlar. Ancak her zaman açıkça cebir, şiddet kullanmazlar. Kamuoyunun dikkatini çekmek için önce tehdit, son çare olarak cebir ve şiddete başvururlar. Şiddete veya şiddet kullanma tehdidine, örgütün normlarını ayakta tutmak, örgütün denetimini sağlayan ve kuralları ihlal eden üyelerini cezalandırmak, örgütün korunmasını veya amaçlarına ulaşmasını sağlamak için başvururlar.

6- Etkin bir suç kovuşturmasından korunmak, organize suçlulukla mücadele edecek kişi ya da kuruluşları nötralize ederek hareketsizleştirmek, hukuki yardım almak, hukuka aykırı yollarla elde edilen kazançların aklanılmasını sağlamak için siyaset, polis, adliye, basın ve ekonomi çevrelerine nüfuz etmeye çalışırlar. Böylelikle kamu makamları veya toplumda önemli konuma sahip çevrelerde bulunan kişilerin güç ve prestijinden yararlanmak isterler. Zira bu çevrelerden destek görmeden organize suç örgütlerini n var olması mümkün değildir.

7- İlegal mal ve hizmetlerin elde edilmesi ve dağıtımı için ulusal ve uluslararası planda işbirliği yapmak suretiyle dayanışma ve karşılıklı bağımlılık içinde ortak bir çıkar topluluğu oluştururlar. Ayrıca üyeler arasında suç örgütüne aidiyet duygusu ve bu üyeler için gerekli örgüt kuralları yaratılır.

Genel olarak bakıldığında suç işleme makinesi olarak karşımıza çıkan çeteler, parayı elde edebilmek için her yere adeta saldırırcasına el atmaktadırlar. Onlar için para kazanmanın amaç olduğu bir yerde kural ve kanunlardan bahsedilemez. Tek bir kural vardır o da kuralsızlıktır. Kuralsızlığın bu kadar benimsendiği bir suç örgütü ile ileri düzeyde planlı ve bilinçli çıkartılmış kanunlar ile mücadele etme olasılığı varken bunun arkasında kararlı bir siyasi yönetim mutlak süratle olması gerekir. Bu tip suçun odaklandıkları ülkelere bakıldığında, yoğunlukla kapalı ekonomileri olan ve kanunlarının işlerliği konusunda yetersizlik ve gelir dağılımındaki adaletsizliklerin olduğu dikkati çekmektedir. Kapalı ekonomileri olan ülkelerin, liberal ekonomiye geçişiyle birlikte suçlarda da ülkenin bulunduğu sosyal ve ekonomik konuma göre şekil alır. İhtiyaçların değişmesiyle organize suç örgütlerinin de ilgi alanları buna bağlı olarak kendisini değiştirerek yeni düzene ayak uydurmaya çalışır.⁶⁸

Ulusal ve uluslar arası düzeyde faaliyet gösteren organize suçun gerçek bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olacak ve temel etkisini güvenlik politikaları açısından gösterecek olan iki önemli değişiklik vardır. Bunlardan birincisi, organize suç gruplarının faaliyet alanlarını hızla genişlettiği gerçeğidir. İkincisi ise, organize suç gruplarının artık birbirleriyle rekabet etmeyi bıraktığı ve beraberce çalışma konusunda bir azim ve kararlılık içinde oldukları hususudur. Organize suç konusunda araştırma yapanlar ile güvenlik görevlilerinin organize suçta meydana gelen değişimi göz önüne almaları ve organize suç işleyenlerin kim olduğundan ziyade suçların işleniş yöntemi olduğu hususuna önem vermeleri onların organize suç konusuna önyargılı yaklaşımlarını önleyecek ve organize suçun boyutu konusunda sahip oldukları bilgiyi derinleştireceklerdir.⁶⁹

Avrupa Birliği organize suçlulukla ilgili kriterleri benimseyerek, bunları zorunlu ve seçimsel kriterler olmak üzere ikiye ayırmıştır⁷⁰.

1- Zorunlu Kriterler

- Üç veya daha fazla kişinin işbirliği yapması,
- Uzun veya belirsiz bir süre için bir araya gelme,
- Ağır suçlardan mahkûm veya şüpheli olma,

---

⁶⁸ http://www.sucbilimi.org/?ana=organize_sucular&alt=osoea (28.02.2009)

⁶⁹ Dursun, a.g.e., s.25

⁷⁰ Ceylan, a.g.e., s.35-36

- Kazanç ve/veya güç elde etme amacı taşıma

2- Seçimlik Kriterler

- Örgüte her katılanın belirli bir görevi veya rolünün bulunması,
- Belirli bir iç disiplin veya denetimin varlığı,
- Şiddet veya tehdide müsait diğer araçların kullanılması,
- Siyaseti, medyayı, kamu idarelerini, güvenlik güçlerini, yargıyı veya ekonomiyi yolsuzluk veya diğer yöntemler kullanarak etkileme çabası,
- Ticari yapılanma görüntüsü
- Kara para aklama faaliyetlerini yürütmek
- Uluslar arası düzeyde faaliyet gösterme

2.2.Uyuşturucu Madde Kavramı:

2.2.1.Uyuşturucu Maddeler Hakkında Genel Bilgi:

Uyuşturucu maddeleri, büyük olduğu kadar derinliğine bir anlam taşıyan, dikkat çekici bir başlıkla göstermek, böylece tanıtmak zorunluluğu vardır. Gerçekten de bu böyledir, hatta daha fazlasını söylemek mümkündür. Uyuşturucu maddeler için “İnsanlığı Gölgeleyen Büyük Tehlike” deyiminin anlamı, bu maddelerin kişi ve toplum üzerinde meydana getirdiği zararları, tahribatı anlatmayı bir başlangıç noktası olarak ele almak yerinde olur.⁷¹

Almanca’da “Drogen” veya “Rauschgift”, İngilizcede “drug”, Türkçe’de “Uyuşturucular” diye adlandırılan bu maddeler genellikle merkezi sinir sistemini doğrudan veya dolaylı etkileyerek, vücudun doğal çalışma akışına tesir ederler ve sonuçta duygu ve algıları, organları, önemli bir şekilde etkilerler. Uyuşturucular derken sadece yasa dışı olan uyuşturucular söz konusu değildir. Bu tanıma aynı zamanda kullanımı büyük boyutlara ulaşan, alım satımı serbest olup tüketimine toplumda göz yumulan nikotin, alkol ve haplar da girmektedir. Bağımlılık yapabilen bu yasal maddelerin aşırı miktarda kullanılmasıyla oluşan yıkıcı etkiler, yasa dışı uyuşturucularda olduğu gibidir. Ancak kamuoyunda öncelikle yasa dışı

---

⁷¹ Kızılyalın, A.A., Uyuşturucu Zehirler ve Cinsel Çılgınlıklar, Ankara,1983,s.9

uyuşturucular ve bu maddeleri kullanan genç insanlar gündemdedir. Aslında yasa dışı uyuşturucuları bir buzulun deniz üzerinde görülen tepe kısmına benzetebiliriz.

Bu uyuşturucu buzulunun denizin altındaki büyük kısmı, günlük yaşantımızdaki birçok uyuşturucuları ve bunları kullanan her yaştan insanları içermektedir. Tüm uyuşturucularda ortak yan, uzun süreli kullanıldığında, insanın sağlığında, kişiliğinde ve sosyal ilişkilerinde olumsuz değişiklikler oluşturmasıdır.⁷²

Narkotik kelime anlamı olarak ise Yunanca “uyku” kökünden gelmektedir. Günümüzde bazı araştırmacılar narkotik maddeleri opiyat (afyon) reseptörlerine bağlanan maddeler olarak tanımlamışlardır. Diğer bazı araştırmacılar uluslar arası sözleşmelerle denetlenen yasadışı tüm maddeleri narkotik maddeler kapsamında değerlendirmektedir. Terapi amaçlı olarak kullanıldığında narkotik ağrıyı azaltır, öksürüğü bastırır ve anestezi maddesi olarak kullanılabilen gibi kas ya da damar içine enjekte edilebilir, deri yoluyla kullanımı mümkündür; hatta fitil şeklinde olanları da mevcuttur. En yaygın kullanım biçimi olarak karşımıza genellikle sigara içine karıştırma, burna çekme, koklama ya da damar veya kas içerisine iğneyle zerk etmedir. Maddelerin etkileri genel olarak alınan doza, kullanım şekline ve şahsın maddeyle tanışıklık süresine göre farklılık gösterir. Narkotik maddelerin kullanım sırasında istenmeyen birçok etki ortaya çıkar. Baş dönmesi, yoğunlaşma güçlüğü, fiziksel aktivite de düşüş, kılcal damarlarda ki genişlemeye bağlı olarak yüz ve boyunda kızarıklar, gözbebeklerinin küçülmesi ya da büyümesi, bulantı ve solunum güçlüğü, kullanılan maddenin niteliğine bağlı olarak değişir.⁷³

2.2.2.Uyuşturucu Madde Kavram ve Tanımı:

İnsanın, algılama, duygulanım, bilinçlilik ve uyanıklık, düşünce ve kaygı gibi çeşitli zihinsel ve ruhsal durumlarının, vücuda alınan çeşitli maddelerle değişiklik göstermesi her zaman ilgiyi ve dikkati çekmiş, bu etkilere büyüsel ve doğaötesi anlamlar yüklenmiş, sonuçta bütün bu maddeler çok geniş kullanım alanı bulmuştur. Denilebilir ki, insanın yaşamı için hiçbir gereksinimi olmadığı halde bunlar,

---

⁷² http://www.frankfurt.de/sixcms/media.php/738/Brosch%C3%BCre_NE_YAPMALI.pdf (04.03.2009)

⁷³ Ercan,Z., Testi Kırılmadan, İstanbul,2005,s.41

insanoğlunun gereksinimleri arasında vazgeçilmez bir yer almışlardır. Şarap ve bütün alkollü içkilerin, tütün, çay, kahve ve benzeri maddelerin, kakaonun ve daha yüzlerce maddenin yeryüzünde kullanım alanlarının genişliği göz önünde bulunduracak olursak insanoğlunun, bu tür maddelerin yardımı olmadan yaşayamadığı gibi bir sonuca bile varılabilir. Aslında doğal bir gereksinim olmadığı halde, sadece ruhsal durumda şu ya da bu yönde değişikliğe yol açtığı için ve bu amaçla kullanılan bütün maddelere “ Psikoaktif ” (ruha etkili) maddeler adını vermek daha doğrudur. Bu tür maddelerin yalnızca beklenen amacı sağlamakla kalmadıkları, halk ağzındaki deyimiyile “ Şişede durduğu gibi durmadıkları” sağlığa bir dizi zararlarda verdikleri bilinmesine karşın, bu zararlar ortaya çıktığında bile kullanımından vazgeçilmeyişi, hatta böyle bir vazgeçişin genel sağlık üzerinde daha da tehlikeli yol açmaları da ayrı bir özellikleridir. Tam da bu nedenle, bu tür etkisi olan maddeler, yeryüzünde başka hiçbir cisim ve maddede olmadığı kadar özgün ve önemli bir ticari meta haline gelirler. Üstelik bu maddeler, hem sağlık üzerindeki olumsuz etkileri, insanın istemlilik ve bilinçlilik değerine uymayan, bağımlılık, yapıcı etkileri yüzünden, hem de oluşturdukları ticari sorunlar yüzünden, bazen dinler, bazen devletler tarafından yasaklanır, kısıtlanır ya da en azından denetim altında tutulmaları istenir. Bu da bu maddelere, başka hiçbir ticaret metasında bulunmayacak siyasal ve askeri bir önem kazandırır. Sonuç olarak yeryüzünün bütün insanları, bu maddelerden şu ya da bu yönde etkilenirler ve bu maddeler karşısında, lehte ya da aleyhte bir tutum ve tavır takınmak zorundadırlar.⁷⁴

En genel tanımı ile uyuşturucu maddeler; kullanan kişide merkezi sinir sistemini etkileyerek, uzun süreli kullanımlarda bağımlılık oluşturan maddelerdir. Uyuşturucu kavramı yasal kısıtlılığı olan maddelerin (psikotrop maddeler) bir alt grubunu tanımlamaktadır. Ancak yaygın olarak bu tür maddeler için uyuşturucu terimi kullanılmaktadır. Uyuşturucu maddeler yalnızca kullanan kişiyi etkilemekle kalmayıp, o kişi veya kişilerin içinde bulunduğu toplumun düzenini de etkilediği için bu maddelerin yasal olarak kontrol altına alınması gereği ortaya çıkmıştır. İnsanların çok eski çağlarda bazı bitkileri uyuşturucu ve uyarıcı etkisinden yararlanmak amacıyla kullandıkları bilinmektedir. Bu kullanım günümüzde de sürmektedir, ancak son yüzyıldır sentetik organik kimyadaki hızlı gelişmeden dolayı bu durum değişik

---

⁷⁴ Babaoğlu, A.N., Uyuşturucu ve Tarihi, Bağımlılık Yapan Maddeler, İstanbul, 1997, s.66-67

bir boyut kazanmıştır. Sentetik olarak üretilen uyuşturucular nedeniyle, uyuşturucu kullanımı açısından günümüzde, insanlık tarihinde daha önce olduğundan çok daha ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu da ulusal ve uluslararası kurumsal etkinliklerin uyuşturucuların kötüye kullanılmasını durdurmak ya da en azından kısıtlamak ve böylece bireyler üzerinde ve dolayısıyla toplumun büyük kesimlerindeki zararlı etkilerini önlemek için çalışmalarına yol açmıştır.⁷⁵

Uyuşturucu madde kavramı genellikle, uyuşturma özelliğine sahip maddeleri ifade eder. Ancak günlük kullanımda uyarıcılarda, uyuşturucu olarak tanımlanabilmektedir. Ayrıca, keyif veren, kışkırtan, yatıştıran, uyanık kalmayı sağlayan maddeler içinde kullanılmaktadır.

Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler, merkezi sinir sistemini etkileyerek kullanan kişinin duygusal ve fiziksel dengesini bozan; bu kişide fiziksel ve ruhsal bağımlılığa yol açan; kişisel ve toplumsal yönden ekonomik ve sosyal çöküntü oluşturan maddelerdir.⁷⁶

2.2.3. Uyuşturucu Maddelerin Sınıflandırılması:

Uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığının ülke güvenliğine olan etkilerini daha iyi anlayabilmek için bu maddelerin özelliklerini bilmek gerekmektedir. Dünyada sentetik, yarı sentetik, doğal olmak üzere birçok çeşit uyuşturucu ve uyarıcı madde olmasına rağmen bu bölümde dünya ticaretinde dönen paraya etki eden temel maddeler incelenecektir.

Uyuşturucu maddeleri çeşitlerine göre sınıflandırmak zordur. Çünkü bu maddelerin sayıları günümüzde çok fazla olduğu gibi hala da artmaktadır. Uyuşturucu maddeler iki türlü sınıflandırılabilir. Bunlardan birincisi Merkezi Sinir Sistemine Etkilerine Göre, ikinci ise kullanılan maddelere göre yapılan sınıflandırmadır.⁷⁷

---

⁷⁵ <http://www.nuveforum.net/875-kriminoloji/23035-uyusturucu-psikotrop-maddeler-kriminalistik/> (06.03.2009)

⁷⁶ Ercan, a.g.e., s.25

⁷⁷ Özden, S.Y., Uyuşturucu Madde Bağımlılığı Teşhis-Tedavi-Tedbir, İstanbul, 1992, s.10

Merkezi Sinir Sistemine Göre Sınıflandırma:

1- Merkezi Sinir Sistemini Yavaşlatanlar (Depresantlar)

- i) Tabii Eczalar (Afyon, Morfin, Eroin, Kodein)
- ii) Sentetik Eczalar (Barbituratlar, Trankilizanlar, Sedatifler)

2- Merkezi Sinir Sistemine Uyarımlar (Stimulanlar)

- i) Tabii Eczalar (Koka Yaprağı, Kokain, Crack)
- ii) Sentetik Eczalar (Amfetaminler, MDMA (Extacy))

3- Merkezi Sinir Sisteminde Duyuların Bozulmasına Sebep Olanlar (Halüsinojenler)

- i) Tabii Eczalar (Esrar, Marjuhana, Meskalin)
- ii) Sentetik Eczalar (LSD, İnhalants (Uçucular))

Kullanılan maddelere göre aşağıdaki şekilde sınıflandırılır.

- 1- Opioidler (afyon türevleri, morfin-eroin-kodein-meperidine vb)
- 2- Alkol
- 3- Kokain
- 4- Esrar
- 5- Amfetamin ya da benzer etkili sempatomimektikler
- 6- İnhalantlar
- 7- Fensiklidin (PCP)
- 8- Halüsinojenler (LSD, Meskalin vb.)
- 9- Nikotin
- 10- Sedatif, Hiptonik veya anksiyolitikler

Ancak bu maddeleri sınıflandırırken etkilerini dikkate alarak sınıflandırmak hem basit hem de en mantıklı yol olacaktır. Çünkü toplumun bu maddelere karşı oluşturduğu tepkinin temelinde bunların insan üzerinde yaptığı psikolojik ve fizyolojik etkileridir.

1- Merkezi Sinir Sistemini Yavaşlatanlar (Depresanlar) :

Bu grupta yer alan maddeler, merkezi sinir sistemine doğrudan etki eden depresan olarak etki yaparlar. Düşük dozlarda alınması durumunda yatıştırıcı etki yapabilir ancak aşırı dozlarda alındığı takdirde zihinsel işlevlerde yavaşlama, muhakeme bozukluğu, koordinasyon bozukluğu gibi sorunlar ortaya çıkabilir.

Bu maddeleri tabii ve sentetik eczalar olmak üzere iki başlık altında inceleyebiliriz:

a. Tabii Eczalar:

1. Afyon:

Haşhaş bitkisi (papave somniferum) gelincikgillerden olup yağmurlu ve nemli yerlerde yetişir. Yetiştigi yöreye göre boyu ve içerdiği etkili madde miktarı değişir. Beyaz, kırmızı, leylak ve mor renkte olan haşhaş çiçeğinin gelinciğe benzeyen güzel görünüşü vardır. Dünyada en çok altın üçgen, Çin, Hindistan, İran, Pakistan gibi Uzak ve Ortadoğu ülkelerinde yetişen haşhaş ülkemizde özellikle Afyonkarahisar, Burdur, Denizli, Isparta, Kütahya illerinde ekilir.⁷⁸

Halk arasında “ kelle” adı verilen olgunlaşmış haşhaş kapsülü çizilince süt gibi beyaz, yapışkan bir sıvı çıkar. Bu sıvının rengi havanın etkisiyle kısa zamanda koyulaşır kahverengi olur. Buna “afyon sakızı” denir. Genellikle afyon sakızı olgunlaşmış haşhaş kapsülünün çizilmesinden bir gün sonra toplanır ve afyon somunu olarak işlenmeye verilir. Afyondan elde edilen bütün alkaloidler ve etkilim maddeler afyon somununun işlenmesiyle üretilir.⁷⁹

Afyonun içindeki etkili maddelerin yani alkaloidlerin en önemlileri kuşkusuz morfin, kodein ve papaverindir. Anadolu afyonunda % 18-20 kadar morfin, %0,5-1 kadar papaverin ve % 0,2-0,8 kadar da kodein bulunur. Toplam sayıları 25'i bulan bu alkaloidler iki kimyasal gruba girerler:

- Fenantren türevi alkaloidler: Morfin, kodein ve tebain
- İzokinolein türevi alkaloidler: Papaverin, narkotin ve narsein

---

⁷⁸ Köknel, Ö., Bağımlılık-Alkol ve Madde Bağımlılığı, İstanbul.1998, s.119

⁷⁹ Köknel, a.g.e., s.119

Kimyasal yapıları birbirinden tümüyle ayrı olan bu iki grubun farmakolojik etkileri de ayrıdır. Fenantren türü alkaloidlerin etkisi merkezi sinir sistemi üzerindedir ve çevresel sinirlere etkisi ikinci plandadır. Buna karşılık İzokinolein grubunun başlıca etkisi periferik sinirlere ve merkezi sinir sistemine etkisi ikinci plandadır.⁸⁰

Afyonun önemini vurgulamak amacıyla tarihi hakkında kısaca bilgi vermenin faydalı olacağı kanısındayım.

M.Ö. 4000 yıllarında da Aşağı Mezopotamya'da yaşayan Sümerlilerin haşhaş ve kenevir yetiştirdiklerini, bu bitkilerden elde edilen şuruplar, haplar ve toz ilaç olarak kullandıklarını belirten çivi yazısı ile yazılmış kilden tabletler bulunmuştur. M.Ö. 2000-1500 yıllarından kaldığı sanılan Mısır'da Thebes kenti yakınlarında bulunan papirüslerde haşhaş ekimi, afyon üretimi ve afyondan yapılan ilaçlara ilişkin ayrıntılı bilgi verilmiştir. Mezopotamya, üzerinde yaşamış toplumlarla daha sonraki kuşaklara çeşitli kültür kalıpları aktarmış bir bölge olarak tanınmaktadır.

Uyuşturucu maddeler zaman zaman toplumlararası savaflara da neden olmuştur. 1839–1860 yılları arasında Asya'da cereyan eden İngiltere ile Çin arasındaki "afyon savafları" buna bir örnektir. Bu savaflın izleri ve sonuçları 156 yıl sonra 1 Temmuz 1997 de bitirilebilmiştir. Söz konusu savaflar, Çinlilerin ürettiği afyonun İngilizlerce ithali ve Çinliler tarafından kullanımının teşvik edilerek yarattığı uyuşturucu zehirlenmeleri yüzünden çıkmıştır. Savaflar sonunda Çin'in yenilmesine karşın Avrupa'ya uyuşturucu bağımlılığını yayabilmiştir. Kendisinde uyuşturucu üreticisi ve tüketicisi olmuştur. Bugün bile Çin en önemli "afyon" üretim merkezi durumundadır. Çin, geçmişten günümüze kadar diğer ülkeler, özellikle Avrupa ülkeleri (İngiltere) için önemli ve ilginç bir ülke konumundadır. Ülkelerin nüfus yoğunluğu, doğal kaynakları, bulunduğu coğrafi alan ve kültürü önemini korumasında önemli etkenler olmuştur. Avrupa, özellikle İngiltere, tarihi rolünü de dikkate alarak Çinlilerin afyon üretimini ve bunun kullanımını adeta teşvik etmiştir. 1839 yılında Çin İmparatoru afyon ithalini yasaklayınca, İngiltere ile Çin arasında "Birinci Afyon Savaşı" başladı. 1841 yılında İngiliz donanma komutanı Hongkong'u işgal ederek, kendisini Hongkong valisi olarak ilan etti. Bundan bir yıl sonra, 1842 yılında iki ülke arasında yapılan Nankin Anlaşması ile Hongkong yönetimi

---

⁸⁰ Babaoğlu, a.g.e., s.30

İngiltere'ye bırakıldı ve birinci afyon savaşı sona erdi. 1842 yılındaki yönetim, Hongkong bölgesini temsil eden mühürde belirleyici simge olarak "afyon çekirdeğini" seçti ve durumun özelliğini sembolleştirmiş oldu. Uyuşturucu kullanımının ve üretimin artışı 1856 yılında İkinci Afyon Savaşı'nın ortaya çıkmasına neden oldu. Dört yıl süren savaş sonunda İngiltere 1860 yılında yapılan Pekin Anlaşması ile galip çıktığını ilan etti ve Hongkong yönetimini sağlamlaştırdı. 1898 yılında Çin İmparatoru Hongkong ve çevresini İngilizlere 99 yıllığına kiraya verdiğini açıkladı. Bundan sonraki yıllarda bu anlaşmanın uygulanıp uygulanmayacağı konusu hep tartışıldı. Hatta bir ara Japonlar devreye girmek istedi. 1982 yılında İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher'in Pekin'e ziyaretinde konu görüşüldü ve sonuç alınamadı. Çin'in ısrarı ve giderek artan gücü karşısında 99 yıllık süre 30 Haziran 1997 günü gece yarısı bitmiş ve Hongkong'da ki İngiliz Yönetimi de sona ermiştir.⁸¹

İnsanoğlu düşündüğü zaman belki akli idrak etmeyebilir. Bu iki dev ülke 156 boyunca afyon yüzünden mi savaştı? Bu sorunun çok yönlü cevapları olabilir ama bu savaşların asıl nedeni “Güç” ve “Para”dır. Güçlü olmak ve savaşları devam ettirecek parayı bulmak için ya sömürge ülkeler bulacaksınız, ya da ne tür olursa olsun uyuşturucu yetiştireceksiniz, üreteceksiniz, imal edeceksiniz ve satacaksınız. Hızlı ve kolay para kazanmanın başka yolu yoktur.

2. Morfin:

Afyonun en önemli alkaloidlerinden biri olan morfin 1803 yılında Sertüner tarafından izole edilmiş ve uyutucu tesirinden dolayı mitolojideki uyku tanrısı “Morpheus” un ismine izafeten isimlendirilmiştir.⁸²

Morfin, afyonda % 10 oranında bulunan, kuvvetli ağrı kesici özelliği olan bir alkaloiddir. Saf morfin; beyaz, billuri bir tozdur, suda çözünmez. Solunum ve öksürük merkezini uyuşturur. Kusma merkezini uyarır, göz bebeklerini ileri derecede daraltır, kabızlık yapar, en büyük etkisi merkezi sinir sisteminde görülür. Geçici bir uyarılma devresinden sonra, sinir merkezleri felce uğrar ve kişi acıyı duymaz hale getirir. Morfin, kolaylıkla alışkanlık yapabilen bir maddedir. Morfinin en çok kullanıldığı yer tıp alanıdır. Özellikle (0,01–0,02) gr dozda ameliyatlardan sonraki

⁸¹ <http://zehirlenme.blogspot.com/2008/09/uyusturucu-tarihi-ve-turkiye-uyusturucu.html> (28.03.2009)

⁸² Özden, ag.k., s.21

şiddetli ağrıyı azaltmada, ani ve şiddetli ağrı ile beraber olan durumlarda (yanık, kırık vs.) ve kanserli hastaların ızdırabını dindirmede işe yaramaktadır. Ayrıca şaşkınlık ve korkuyu da ortadan kaldırır, uykuya sebep olur. Akut morfin zehirlenmesi: 0,05 gramda toksik tesir başlar, cilt altından 0,10–0,20 gr ağızdan ise 0,20–0,40 gr alınan morfin öldürücü olabilir. ⁸³

Etki bakımından değerlendirilebilmeleri için morfinin 10 mg' nın meydan getirdiği analjezik tesire karşılık etki gösteren yarı sentetik alkaloidlerin mg cinsinden etkisi Tablo-5 gösterilmiştir. ⁸⁴

Tablo-5: Yarı Sentetik Alkaloidlerin mg Cinsinden Etkisi

Jenerik İsim	Doz (mg)
Morfin	10
Eroin	2–8
Kodein	120
Dinonin	130
Hidromorfin	2
Hidrokodeon	10
Metopon	3–5
Oksikodin	10–13
Oksimorfin	1–1,5

Kaynak: Özden, a.g.k., s.21

Amerikan İç savaşı sırasında (1861-1865) yaralanan askerlerin ağrılarını azaltmak, korku ve kaygılarını yatıştırmak için derialtı yoluyla sık ve yaygın olarak morfin kullanılmaya başlanmıştır. Savaş sırasında yaralanıp morfin yapılan hastaların cephe gerisine gittiklerinde baş ağrısı, titreme, bulantı, kusma, kasılma göstermeleri bir hastalık sanılarak “ Asker Hastalığı” adı verilmiştir. Zamanla bu belirtilerin savaş sırasında yaralandıkları için morfin yapıp bu maddeye bağımlı olan askerlerde morfin bulamadıklarında ortaya çıkan yoksunluk belirtileri olduğu anlaşılmıştır. Aynı yıllarda morfin benzer amaçla Avusturya-Prusya savaşı sırasında yaralanan askerlerde kullanılmış ve savaş sonu evlerine dönen askerlerin bir bölümünde Asker Hastalığı görülmüştür. Alman-Fransız savaşı sırasında (1870-1871) morfin her iki

⁸³ <http://www.saglikbilgisi.com/kelime/Morfin> (28.03.2009)

⁸⁴ Özden, ag.k.,s.21

tarafında da yaralanan askerlerin acı ve korkularını azaltmak için sık ve yaygın olarak kullanılmış, ilaç kesildikten sonra yoksunluk belirtileri görülmüştür. Bu savaşların verdiği yaygın deney, bilgi ve uygulama sonucu, derialtı yoluyla yapılan morfinin ağrı ve acıyı kesici, uykuyu düzenleyici, korku ve kaygıyı yatıştırıcı etkisi olduğu kesin olarak saptanmıştır. Bu nedenle savaş sırasında morfin, özellikle kırık ve yaralanmaların verdiği şiddetli ağrı ve acılarda, durdurulamayan ishallerde, aşırı korku durumlarında şoku önleyici özel kullanım alanı bulmuş, morfin bağımlılığı ve yoksunluk belirtilerine ilişkin görgü ve bilgi toplanmıştır.⁸⁵

Morfinin etkileri ise başlıca iki grupta toplanabilir.

1- Merkezi Sinir Sistemine Etkisi:

Morfin iradi hareketleri azaltır, uyuşukluk ve uyku yapar. Hasta uyanık olduğu sürece hareket ve davranışları normal değildir. Dikkatini toparlayamaz, adeta sersemlemiş gibi gözükür. Kendi haline bırakıldığında uykuya dalar. Morfinin etkisi altında zihinsel konsantrasyonu çok zordur. Dikkatini toplayamaz. En son öğrenilmiş karmaşık bilgileri hatırlayamaz. Ekstremiteleri kişiye ağır gelmeye başlar ve hareket etmek istemezler. Dış dünya sanki şahsın devamı imiş gibi hissedilir. Morfinin etkisi altındaki bir kimse uyku ile rüya halini zor ayırt eder.⁸⁶

2- Periferik Etkileri:

a-Kardiyo-Vasküler Sisteme Etkisi

Sisteme Etkisi: Morfin tedavi dozlarında kalbin kontratibilesine ve arteryel kan basıncına önemli bir etki yapmamaktadır. Bu özelliğinden dolayı enfarktüs ağrılarında kullanılmaktadır.

b- Sindirim Sistemine Etkisi:

Morfin midenin ve bütün gastro-intestinal sistemin salgısını azaltır. Morfin, safra kanalının düz adalesini daraltması sonucu safra kesesi ve yollarındaki basıncı artırır.

c- Bronş Düz Adalesi Üzerine Etkisi:

Bronş adalesi morfin ile kasılır. Astımlı hastalarda morfin enjeksiyonu takiben ölüm meydana gelebilir.

---

⁸⁵ Köknel, a.g.e., s.134

⁸⁶ Özden, a.g.e., s.23

d- Ürogenital Sisteme Etkisi

İdrar yollarının düz adalesi morfinden etkilenir. Üreter ve mesanede spazmlar meydana getirir. Mesane sfinkterini kasmaı sebebiyle idrar retansiyonuna sebep olur.

e- Endokrin Sistem ve Metabolizmaya Etkisi:

Morfin ve narkotikler, antidiüretik hormon salgılanmasına sebep olduklarından, kadınlarda doğumu uzatmakta, erkeklerde seksüel aktiviteyi azaltmaktadır.⁸⁷

3.Eroin:

Alman Bayer firması çalışanlarından Prof.Dr. Heinrich Dreser tarafından 1899 yılında Berlin Üniversitesi Kliniği ve firmasının laboratuvarında morfinin asetik asit yani sirk asidiyle etkileşimini incelediğinde vardığı sonuçlar şöyle idi;

- 1- Yeni madde, morfinin aksine, daha çok bir aktivasyon sağlıyor.
- 2- Her türlü koku duygusunu uyuşturuyor.
- 3- Çok küçük dozlarda bile öksürük refleksini kaldırıyor.
- 4- Bununla tedavi edilen morfin bağımlılarında daha ilk iğneden itibaren morfin bağımlılığı kalmıyor.

Yapılan bu araştırmalardan sonra marka adı olarak eski Yunancadan, tanrısal kahramanlara verilen isimden esinlenerek oluşturdukları bu maddeye “ Eroin” ismini verdiler.⁸⁸

Eroin doğal olarak afyon bitkisinin kozalağında mevcut olan bir uyuşturucudur. Eroin afyonun içinde bulunan alkaloidlerden bir tanesidir. Baz morfinin asetik asitle ısıtılması ve diğer kimyasal işlemlerden sonra oluşur. Sokaklardaki eroin genellikle saf değildir ve beyazdan koyu kahverengi bir renge kadar çeşitli tonlarda değişebilir. Bu değişiklikler tipik olarak üretim safhasında meydana gelen kirliliklerden ve içine karıştırılan diğer maddelerden dolayıdır.⁸⁹

Eroin, uyuşturucu maddeler arasında tahrip edici niteliği ile başta gelir. Diğer uyuşturucu maddelere göre çabuk alışkanlık yapan, öldürücü bir zehirdir. Sapsarı bir renk, donuk bakışlar, genizden konuşma, öne doğru eğik, kamburumsu bir yapı, ağır

---

⁸⁷ Özden, a.g.e., s.27

⁸⁸ Babaoğlu, a.g.e., s.55

⁸⁹ Ercan, Z., Kapımızdaki Düşman Uyuşturucu, İstanbul, 2006, s.35

hareket eroin müptelalarının müşterek görünümüdür. Eroin alışkanlığı kişiyi çok kısa süre içinde ölüme götürür. Dozu fazla kaçırıp komaya girenler, kurtulamayıp ölenler sayılamayacak kadar çoktur. Hayal kurma, paranoid sayıklamalar. delirmeler eroin müptelaların çizdikleri tablolarıdır.⁹⁰

Eroin burundan çekilebilir, sigara gibi içilebilir veya enjekte edilebilir. Sigara yasal ve çok kullanılır bir madde olduğu için, eroin genellikle ilk tuzak olarak insanlara bu yöntemle sunulur. Ülkemizin jeopolitik konumu sebebiyle, eroin yakalamaları çok olmakla birlikte, yakalanan miktar ile kullanım arasında bir illiyet bağı yoktur. Eroin ve diğer afyon bazlı uyuşturucular vücut hareketlerini yavaşlatan özelliktedir. Kullanıcılar sıcaklık, rahatlama ve kopma hisleri uyandırdığını belirtirler. Fiziksel ve duygusal ağrılar azalmakla birlikte bunlara “ağrıların ertelenmesi” demek daha doğru olur. Bu etkiler çok çabuk ortaya çıkar ev alınan eroinin miktarına ve alış şekline göre birkaç saat sürebilir fakat bu tepkiler sürekli kullanımda giderek azalır.

4.Kodein:

Kodein, afyon alkaloidlerinden ikinci ve önemli olanıdır. Bu alkaloid, aslında morfinin metelik esteridir. Bu da renksiz, badyam kristaller halindedir. Suda üçte bir oranında erimektedir. Kodein, sindirim kanalından çok çabuk emilir, organizmada parçalanmaz, tamamı böbreklerden atılır. Vücuda girdiğinde hafif bir analjezik etkisi vardır, solunum merkezi üzerinde de uyuşturucu etki yapar. Fakat daha küçük dozlarda verildiğini de, öksürük merkezini yatıştırır. Bu yüzden öksürük ilacı olarak kullanılmıştır. Artık öksürük ilacı olarak tümüyle sentetik olan, kodein benzeri etki yapan preparatlar kullanılmaktadır. Ama bunlar da kodeinin bütün sakıncalarını taşırlar. Kodeinin terapötik dozu 0,01-0,05 gramdır. Büyük dozlarda sinir sistemi üzerine uyarıcı etki yapar. Tolerans ve bağımlılık etkisi morfin gibi yalnız daha zayıftır.⁹¹

b.Sentetik Eczalar:

Bu grupta yer alan maddeler Merkezi Sinir Sistemine depreyan olarak etki ederler. Genellikle uyku ilacı olarak kullanılırlar. Bütün hipnotikler az dozda

---

⁹⁰ Kızılyalın, ag.k., s.38

⁹¹ Babaoğlu, a.g.e., s.58

verildiğinde sadece sakinleşme-sedasyon yaparlar, gerginlik, edişe ve korku gibi durumlar varsa bunları hafifletebilirler. Bunda dolayı bu grup ilaçlara sedatif-hipnotikler de denir.⁹²

1. Barbituratlar:

Barbitüratlar merkezi sinir sistemini etkileyerek yatıştırıcı, teskin edici etkinlik gösterirler. Barbitüratlar sentetik olarak, değişik renk, hacim ve şekillerde kapsül veya tabletler halinde üretilirler. Pembeler, kızılılar, kuşlar, mavi gökler, kırmızı veya maviler, çifte bela, Noel ağaçları, dikenler gibi argo isimleri vardır. Tıpta kullanılan 30 kadar cinsi vardır. Bunlar doktor tarafından şahsı sakinleştirmek veya uykuya daldırtmak üzere pek sık verilen ilaçlardır. Örneğin sakinleştirmek üzere phenobarbitalın ortalama tedavi tozu 15-30 mg, uyku hali için ise 100-300 mgdır. Genellikle daha çabuk etki gösteren maddeler müptelalar için daha çok tercih edilir. Barbituratlar 300 mg alındığında derin bir uyku hali yarattıkları ve bu uyku halinin 4-8 saat arasında sürdüğü, 1 gram alındığında ölüme sebebiyet verdiği sanılmaktadır. Barbitüratlar alındığında alkol sarhoşluğunun belli özelliklerini gösterir. Fark sadece kokularıdır. Kullanıcılar yürürken sallanırlar, tökezlerler, derin bir uykuya dalarlar. Küçük dozda bir barbitürat, şahsın şartlanmış ve hoşgörülü görünmesini sağlayabilir. Fakat o şahsın alışıldandan daha yavaş tepki göstermesine de sebep olur.⁹³

Çeşitli barbitüratların farmakolojik etkileri arasında sadece etkinin başlama süresi, devam süresi ve etki şiddeti gibi parametreler bakımından farklılık vardır. Barbitüratların gruplandırılmasında göz önünde tutulan ölçü esas olarak toplam depresif etkinin süresidir. Bu etki sürelerine göre dört gruba ayrılırlar. Bunlar;

- Uzun (6 saat veya daha fazla) etki süreli barbitüratlar,
- Orta (3-6 saat) etki süreli barbitüratlar,
- Kısa (3 saatten daha az) etki süreli barbitüratlar,
- Çok kısa etki süreli barbitüratlardır.⁹⁴

---

⁹² Özden, a.g.e, s.82

⁹³ EGM Interpol Daire Başkanlığı Milletlerarası Kaçakçılıkla Mücadele Şube Müdürlüğü, Uyuşturucu Maddeler-Öldürücü Tuzak, Ankara,1994, s.29-30

⁹⁴<http://tip.cumhuriyet.edu.tr/cutf/Donem3/KomiteVISinirSistPsikKasIskeletSistemleri/Farmakoloji/TijenKayaTemiz/HIPNOSEDATIFILACLAR%20II.ppt> (12.03.2009)

2. Trankilizanlar:

Trankilizan sözcüğüne ilk olarak de Quincey' nin "Afyon Kullanan Bir İngiliz'in İtirafı" adlı kitabında rastlanır. Yazar bu sözcüğü afyonun verdiği rahatlık ve durgunluğu tanımlamak için kullanmıştır. Aynı sözcüğü Thomas Hardy 1890 yılında yazdığı kitabında yatıştırıcı anlamında kullanmış, ama uzun bir süre unutulmuştur. Bu durum 1950'lere kadar sürmüş, o tarihten sonra bir grup psikotrop ilacın klinik etkileri, alışlagelmiş uyku veren ve yatıştırıcı ilaçlardan farklı olduğundan, onlardan ayırabilmek için trankilizan sözcüğü seçilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü 1967 yılında trankilizan olarak adlandırılan bu grup içinde bulunan ilaçlar için "anksiyolitik-sedatif" teriminin kullanılmasını önermiştir. Türkçede bunun karşılığı kaygı gideren ya da yatıştırıcıdır. Trankilizanlar ile barbitüratlar arasındaki en önemli fark, trankilizan ilaçlarının güvenlik sınırı barbitüratlara oranla belirgin derecede yüksek olmasıdır.⁹⁵

3.Sedatifler:

Tıpta sakinleştirici ve uyutucu amaçla kullanılan etkileri birbirine yakın ilaçlar grubudur. Eczanelerde yeşil reçete ile satılan bu ilaçların da günümüzde kötüye kullanımı oluşmuştur. Günümüzde hap kullanımı ya da hapçılık denilen kullanıma en çok bu ilaçlar girmektedir. Bu tür ilaçlar heyecanı azaltır, kişiyi sakinleştirir, aşırı uykuya yol açarlar.⁹⁶

2- Merkezi Sinir Sistemini Uyaranlar (Stimulanlar):

Uyarıcılar kullanan kişiye zindelik verir, uykuyu önler. Başlıca örnekleri amfetaminler ve kokaindir. Amfetaminler uyku önleyici etkileri yanında, iştah kesici olmaları nedeniyle zayıflama amacıyla kullanılırlar. Açlık giderici ilaçları kullananların belli bir zaman sonra dozu arttırmalarının nedeni açlık hissini giderici amfetaminlerin stimulan etkisi ve gelişen bağımlılıktır.⁹⁷

---

⁹⁵ Köknel, a.g.e., s.139

⁹⁶ <http://www.scribd.com/doc/1018730/Sedatif-Hipnotikler> (12.04.2009)

⁹⁷ <http://www.nuveforum.net/875-kriminoloji/23035-uyusturucu-psikotrop-maddeler-kriminalistik/> (12.04.2009)

a. Sentetik Eczalar:

1.Koka Yaprağı:

Koka ağacı (*Erythroxylon coca*), Erythroxylaceae (koka ağacıgiller) familyasından Bolivya, Peru, Cava ve Sri Lanka gibi tropik bölgelerde yetişen, 1–2 metre boyunda çalı tipli bir ağaççıktır. Çiçekleri küçük ve sarımtıraktır. Meyveleri tek çekirdekli olup kırmızı kiraza benzer. Yaprakları kokain ve başka maddeler taşır. Kurutulmuş yapraklarına koka adı verilir. And Dağlarında yabani olarak yetişmekle beraber, yaprakları için özel olarak da yetiştirilmektedir. Müessir madde olarak uçucu yağ ve alkaloidler taşır. Alkaloid miktarı % 0,7–2 arasında değişir. Kokain ve tuzlar, bilhassa küçük cerrahi müdahalelerde mevzi (lokal) anestezi olarak kullanılmaktadır. Koka yapraklarının uyarıcı ve kuvvet verici özellikleri de vardır. Amerika'nın bazı bölgelerinde, yerli halk tarafından koka yapraklarını çiğnemek adet haline gelmiştir.⁹⁸

Yapılan araştırmalar, koka yapraklarını çiğneme alışkanlığının 2000 yıl öncesine kadar dayandığını göstermektedir. Arkeologlar, Kızılderili mumyalarını koka yaprağı ile gömüldüğünü ve koka çiğneyenlerin avurtlarındaki karakteristik şişliği tasvir eden çanak, çömlek kalıntılarını kazılarda buldular. Daha sonraki tarihlerde ise kokanın kutsal orijini olduğuna inanılmıştır. 15. asrın sonunda koka tarımı ABD 'nin tekeli altına alınmış ve koka üretimi sınırlandırılmıştır. Rast gele kullanımı kutsallığa karşı saygısızlık olarak değerlendirildi. Bununla birlikte koka kullanımı savaşan askerlere, devlet inşaatlarında çalışan işçilere ve soylu kişilere kadar uzandı. Koka yaprağı Avrupa'ya ilk olarak İspanyollar tarafından götürülmesine rağmen 300 yıldan fazla bir süre bu bitkiye karşı aşırı bir ilgi meydana gelmedi. Bu ilgi eksikliği, uzun deniz yolculuğu sırasında koka yapraklarının bozulması ve bunun sonucu düşük miktarda aktif madde içermesi ile açıklanabilir. 1536 yılında İspanya'nın fethinden sonra koka bitkisi putperestlik sembolü olduğu gerekçesiyle yasaklandı. Sonraki asırlarda Sigmund Freud dâhil, pek çok araştırmacı kokayı övdü. Hatta Freud kokayı ve etkisini ünlü makalesi “Uber Coca” da anlatmış ve bu maddeyi morfin bağımlısı olan arkadaşı Von Şeisch'in tedavisi amacıyla kullanmıştır. Böylece Avrupa'da morfin bağımlılığından ilk iyileşen kişi Von Şeisch

---

⁹⁸ http://tr.wikipedia.org/wiki/Koka_ağacı (15.04.2009)

olmuş, ne var ki bu kez de kokain bağımlısı haline gelmiştir. Bu sebeple Freud, sorumsuzluk ve pervasızlıkla suçlanmıştır.⁹⁹

2.Kokain:

Koka bitkisi küçük görünümlü bir ağaçtır. Dikiminden bir yıl sonra başlayan faydalanmanın yirmi yıl kadar sürdüğü belirtilmektedir. Kendi kendine yetişmesine rağmen dikiminde ve bakımında itina ister. Yetiştirilmesini çay fidanına benzetmek mümkündür. Buna karşılık çay fidanından daha hassastır. Toprağın besleme gücünü kısa bir süre içinde tüketir. Bundan böyle aralıklı olarak bol gübre kullanılması icap eder. Bitkinin yaprakları çok hassastır. Bilhassa kuru haldeyken havanın neminden zarar görür. Rutubet yaprağın bileşimindeki kokain oranını düşürür. Yaprakların acı, buruk bir tadı vardır. Yapraklarının sevki, muhafazası, damarlarından ayrılması ayrı özel işlemlerdir. Damarlarından ayrılan ufak parçaların elekten geçmesi, sandıklanması, sevki kokain istihsalinin ön çalışmalarıdır.¹⁰⁰

Kokain, Güney Amerika Kıtasının Kuzey ve Kuzeybatısı boyunca uzanan yüksek And Dağları'ndaki ılık iklim koşullarında yetişen bir alkaloiddir. Kolombiya, Bolivya ve Peru'da kademeli olarak koka ekimi yapılmakta ve dünya piyasasına sunulmaktadır. Kolombiya kokain kartelleri, dünyadaki kokain piyasasının büyük bir bölümünü ellerinde tutmaktadır. Anılan üç ülke dışında, Venezüella, Panama, Brezilya, Arjantin ve Ekvator'da da az miktarda kokain üretimi olduğu bilinmektedir. Koka bitkisinin anılan bölge dışında yetiştirildiğine dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu bakımdan Güney Amerika ülkelerinin bir kısmı kokain üretim alanları olarak gösterilmektedir.¹⁰¹

Kokain, merkezi sinir sistemini uyarıcı etkisi olan bir maddedir. Akciğerlerden, kandan ve vücuttaki mukozalardan (rektum, vajina, burun gibi) emilebilecek şekilleri bulunmaktadır. Bu şekillerinden kokain hidroklorür, beyaz kristaller halinde tozdur ve suda çözünebilir. Çoğunlukla burundan içe çekmekle kullanılır. Piyasada kokain, genellikle saf olarak bulunmaz. Şeker veya prokain (lokal anestetik olarak kullanılır) ile karıştırılmış halde ya da bir uyarıcı madde olarak amfetamin ile karıştırılmış halde bulunur. Kokain uyarıcı özellikte olduğu için sempatik sinir

---

⁹⁹ Özden, a.g.e., s.50-51

¹⁰⁰ Kızılyalın, a.g.e., s.30-31

¹⁰¹ Tekalan, Ş.A., Çağın Ölüm Tuzakları, İstanbul, 2007, s.165

sistemini aktive eder ve kalp atımında hızlanma, yüksek tansiyon ortaya çıkar. Kokainin yüksek dozda alındığında halüsinasyonlar ve paranoya (en ufak şeylerden şüphe, kuşku duyulan durum) ortaya çıkmasına neden olur. Paranoya olmasından dolayı şiddet içeren, saldırganca davranışlar ortaya çıkabilir ve bu davranış aniden patlak verebilir.¹⁰²

3.Crack:

Kokainin daha ucuz fakat daha etkili türevine crack denilmektedir. Kokain, hidroklorud ve yamak sodasının su içerisinde karıştırılarak ısıtılması ile elde edilen, beyaz veya krem renginde, kokainden daha saf bir uyuşturucudur. Uyuşturucu müptelalarının belirttiğine göre crack müptelalığı eroin ve kokain müptelalığından en az üç kat daha ağırdır. Crack burun yoluyla alındığında 10 saniyeden daha az bir sürede beyne ulaşır. Bu da kokainden ez az 10 kat daha hızlı ve daha ölümcüldür. Sürekli kullanıldığında crack, sinir bozuklukları, çok ciddi paranoya, cinayet veya intihara kadar kişiyi sürükler. Kullanıcı çok hareketli, aktif ve çok sinirli olur. Boğuk seslilik, bronşit ve diğer solunum problemlerine yol açar. Kullanıcı genelde yemek ve uykuya karşı isteksiz olur ve bu sebeple hissedilir derecede kilo kaybeder. Beynin biyokimyasal yapısı bozulur ve eroinden de dâhil olmak üzere diğer bütün uyuşturucu maddelerden daha çabuk bir müptelalık meydana gelir.¹⁰³

b.Tabi Eczalar:

1.Amfetaminler:

Amfetamin ilk defa 1887'de Edeleqnu tarafından sentezlenmiştir. Aynı yıl Nagai, Efedra bitkisinden efedrini elde etmiştir. Efedrin, tarihsel kayıtlara göre vücudun faaliyetlerini hızlandırıcı etkisi olan ve 5000 yılı aşkın süredir Çin'de geleneksel hekimlerce kullanılan Ma Huang adlı ilacı içeriğinde bulunmaktaydı. 1914'te Schmidt metafetamin sentezledi. 1933'e kadar amfetamin ve efedrinin kalp damar sistemi üzerine noradnaline benzer etkileri belirlendi. Uzun etkili presör, bronş genişletici, damar daraltıcı ve aneliptik etkileri satandı, daha sonra santral uyarıcı olduğu anlaşıldı. Çok güçlü bir uyarıcı olan metamfatamin diğer adları "hız", "kristal" ve "methedrin" bu özelliğinden dolayı madde bağımlılığın altında yatan

¹⁰² Alioğlu T, Uyuşturucular/ Uyarıcılar- Bağımlılık Sorunu ve Boyutları, İstanbul, 1996, s.44-45

¹⁰³ Interpol Daire Başkanlığı, a.g.e.28-29

depresyonu tedavi etmek için verilmiştir. Son yıllarda amfetamine benzer özellikler gösteren pek çok ilaç gençler arasında popüler olmuştur. Fetametrazin (Preludin), İsveç ve ABD’de popüler olmuştur. Bu tür maddeler “ speed/hız “ olarak adlandırılmaktadır.¹⁰⁴

Ülkemizde kullanımı yaygın olmayan amfetaminler, hap ya da beyaz toz halinde bulunur. Ağızdan alınabilir, buruna çekilebilir, damardan verilebilir. Ülkemizde yasal olarak bulunmamakla birlikte halen tıbbi kullanımı olan ilaçlardır. Captagon, Ritalin, Dexedrine bu ilaçlardan bazılarıdır. Amfetaminler ülkemizde uyarıcı, zihin açıcı olarak bilinmektedir. Bunlar genellikle performans artırıcı ve keyif verici etkilerinden dolayı kullanılmaktadır. Sınavlara hazırlanan öğrencilerde, uzun yol şoförlerinde, zamanında yetiştirilmesi gereken işleri olan kişilerde sıklıkla amfetamin kullanımına rastlanır.

Amfetamin alımını takiben şizofreni benzeri bir tablo gelişebilir. Yoksunluk belirtileri arasında sıkıntı, mutsuzluk ve çöküntü hali, güçsüzlük, hareketsizlik, kâbuslar, fazla uyuma, baş ağrısı, terleme, mide ve kas krampları sayılabilir. Amfetamin kalp damarlarını tıkanmasına, beyin damar hastalıklarına, şiddetli hipertansiyona ve bağırsakların oksijensiz kalmasına neden olur.¹⁰⁵

2.MDMA (Extacy):

Ecstasy kimyasal adıyla MDMA (3,4- metilendioksimetamfetamin) oral yolla kullanılan bir tablettir. Ecstasy tabletleri değişik şekil ve markalarda mevcuttur. Nadir durumlarda toz halinde de bulunabilmektedir. Bazı ecstasy tabletleri hiç MDMA içermedikleri gibi, MDMA’ya ek olarak, farklı düzeylerde MDA, kafein ya da amfetamin gibi uyarıcılar veya ketamin (veterinerlik ilacı) ve dekstometorfan (DXM) gibi anestetikleri içerebilir. Uygulamada gözlemlenen ve bilimsel olan ya da olmayan yayınlarda ecstasy konusunda en çok tartışılan en büyük sorun, içeriğinin, diğer bir deyişle bileşiminin kolay anlaşılabilmesidir.¹⁰⁶

Bu madde sinir hücresine girdikten sonra seratonin bol miktarda salgılanmasına neden olur ve seratonin üreten enzimleri engeller. Ecstasy’nin en önemli etkisi kişiyi aktivite etmesi ve bilinç değişikliklerine neden olmasıdır. Bu

---

¹⁰⁴ Alioğlu T, Uyuşturucular/ Uyarıcılar- Bağımlılık Sorunu ve Boyutları, İstanbul, 1996, s.52

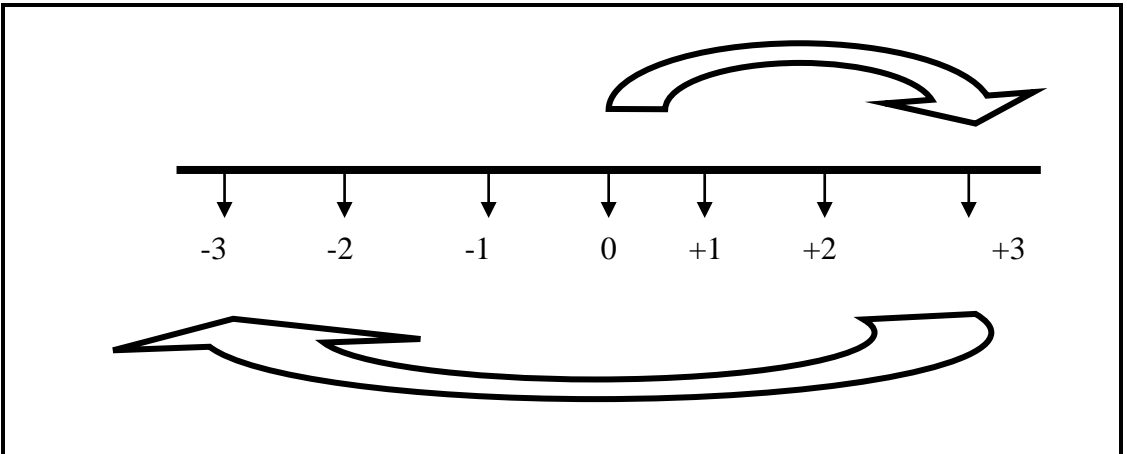
¹⁰⁵ <http://www.yeniden.org.tr/belge.asp?id=82> (25.04.2009)

¹⁰⁶ Ercan, a.g.e., s.55

etkiler alınan doza ve kişinin içinde bulunduğu ruhsal durumla doğrudan bağlıdır. İlk bir saat içinde en güçlü etkiyi yapar. Dört ile altı saat içerisinde bu etki sonlanır. Ertesi gün de kimi zaman hafif derecede etki gözlenebilir. Ecstasy, beden ısısını ve kan basıncını artırır. Sıcak, havasız ortamlarda ve çok hareket sonrası beden ısısı ciddi boyutlara ulaşır. Ağızda kuruluk, dişlerde tatsız his algılanabilir. Ecstasy, yönelim ve algı bozukluğu görsel algıda bozulmalara yol açmaktadır. Kişi kendini enerjik ve aldırılmaz hissedebilir. Ecstasy kullananların gözbebekleri genişler ve ışığa hassasiyet artar. Çeneyi sıkma ve diş gıcırdatma gözlemlenebilir. Duyum artar ve kullanıcılar çoğu zaman bunu dans etme isteğiyle, konuşmayla ve dokunmayla gösterir.¹⁰⁷

“Ecstasy metre” ecstasy kullananlarıyla yapılan paylaşımlar sonucu ortaya çıkmıştır. Bu yolla, ecstasy'nin insanları nasıl kandırdığı net olarak görülmüştür, sıfır noktası diye nitelendirdiğimiz yer normal kişiler, madde kullanmayan kişilerdir. Bu noktada ecstasy alındığı zaman maddenin etkisi, sindirim neticesiyle kendinin göstermeye başlar ve sıfır noktasından sağ tarafa doğru bir yolculuk başlar. Artı üçe ulaşıldığında yaşanan her şey üç katlanmış olarak yaşamaya başlar: üç kat enerji, üç kat mutluluk, üç kat dans, üç kat sohbet... Bunları arka arkaya sıralayınca, kulağa hoş gibi gelse de, hoş olmadığı bu yolla ispatlanmıştır.

Şekil-3: Ecstasy Etkisinin Değişimi

Kaynak: Ercan, a.g.e., s.67

Çünkü her şeyin bir bedeli vardır ve üç noktasında yaşananların hepsi sanaldır, gerçek değildir. İnsan bu maddenin etkisiyle kendisinde olmayanları fazlasıyla

¹⁰⁷ Ercan, a.g.e., s.67

harcaması yüzünden, maddenin etkisinin geçmesiyle birlikte ya da diğer deyişle sanaldan gerçeğe dönerken, sanalda gerçekleşen üç katı durumlarının tümünün bedelini ödemek zorundadır.

Birçok ecstasy kullanıcısı ecstasy haplarının zararsız ve eğlenceli olduğunu düşünmektedir. Çünkü:

□ Bir enjektörle enjekte edilerek kullanılan veya buruna çekilen diğer uyuşturucuların aksine, ecstasy genellikle renkli küçük haplar şeklinde yutularak kullanılmaktadır. Oysa damardan kullanılan uyuşturucular AIDS ve hepatit başta olmak üzere birtakım bulaşıcı hastalıklarla bağlantılı olmaktadır. Ayrıca, ecstasy üreticileri haplar üzerine birtakım logolar veya resimler basarak görünümü cazip hale getirmeye çalışmaktadırlar.

□ Yanlış bilgilendirmelerin birçoğu İnternet üzerinden yapılmaktadır. Örneğin ecstasy ile ilgili bir internet sitesine ilk defa kullanan bir genç tarafından yardım istemek amacıyla şu mesaj gönderilmiştir: “şiddetli bir şekilde titremeye başladım, korkunç bir paranoya hissine kapıldım, kalbimin patlamak üzere olduğunu sandım” Bu yardım mesajına -sözde uzman- tarafından verilen cevap ise kaygılanacak bir şey olmadığı ve bir dahaki sefere ilacın dozunu yarı yarıya azaltması şeklinde olmuştur.

□ Uyuşturucu ile mücadelede zararın azaltılması kampanyası taraftarlarının faaliyetleri de ecstasy haplarının zararsız olduğuna dair yanlış kanının güçlenmesine neden olmuştur.¹⁰⁸

3-Merkezi Sinir Sisteminde Duyuların Bozulmasına Sebep Olanlar (Halüsinojenler)

Güçlü şekilde psikotik reaksiyon oluşturan ilaçlar halüsinojenler, psikotojenikler, psikotomimetikler olarak isimlendirilir. Pek çoğu doğada mevcuttur. Sahte tedavi, dinsel amaçlarla ve sosyal olaylar sırasında uzunca bir zamandır

---

¹⁰⁸Tuncer,H.,“Parti Uyuşturucularından Ecstasy (MDMA)” Çağın Polis Dergisi, Sayı.28,İstanbul,2000

kullanılmaktadır. Son zamanlarda sentez yoluyla elde edilen halüsinojenler oldukça yüksek kullanılmaktadır.¹⁰⁹

a- Tabii Eczalar:

1- Esrar:

Esrar, dünyanın hemen hemen bütün bölgelerinde yetişebilen kenevir bitkisinden elde edilmektedir. Dünyada çok eski tarihlerden bu yana yaygın olarak kullanılan bir uyuşturucu madde olan esrar maddesi toplumların kültürleri içinde yer aldığından, her toplumda değişik fiziksel özellikte birçok çeşitlerinin bulunduğu görülmektedir. Günümüzde yasadışı kenevir bitkisi ekimini engellemek ve esrar üretim alanlarını belirleyebilmek kolay değildir. Hemen her ülkede, en azından ülkedeki ihtiyacın bir kısmını karşılayabilmek için esrar üretimi yapılmaktadır. Ancak, uluslar arası ticari boyutları olan esrar üretimi ele alındığında ilk etapta haşhaş ekim alanları olan Güneydoğu ve Güneybatı Asya bölgeleri akla gelmektedir. Fas'ın Rif vadisindeki esrar üretiminin, Avrupa esrar piyasasına yöneldiği ve halen bu piyasada önemli bir yapıya sahip olduğu bilinmektedir.¹¹⁰

Canlı varlıklar arasında insanı diğer yaratıklardan ayıran çizgilerden en belirlisi zihni faaliyetlerdir. Beyin (düşünce-duygu-hareket) merkezi olarak çalışırken, bir takım düşünce ve duyguları da kişinin lehine olarak baskı altında tutar. Bu baskılar bir kısmı kişi tarafından bilinir. Açığa vurulması çevre sürtünmelerine sebep olacağından dışarı çıkmaz. Buna karşılık bir kısmı da kişi tarafından bilinmez. Beyin onu alt yapısında titizlikle gizlemiştir. Bunları (canavarca duygu ve düşünceler) olarak nitelemek yerinde olur. İşte esrar kullanmakla bu çeşit duygu ve düşünceler açığa çıkar. Artık beyin alt yapı üzerindeki baskı gücünü yitirmiştir. İlk esrar kullananlarda aşırı duygululuk, şiddetli öfke, saldırganlık isteği, şuur altına itilmiş canice duygu ve düşünceler ortaya çıkabilir.¹¹¹

Esrarın insanüstündeki etkisi, esrarın cinsine, kullanım miktarına, kullanılış tarzına, çevresel koşullara, kullanan kişinin ruhsal durumuna göre değişiklik gösterir. Esrarın fizyolojik ve psikolojiye etkileri şeklinde ayırım yapmak gerekir. Bunlardan psikolojiye olan etkileri, fizyolojik etkilerinden daha önemli bir konumdadır.

---

¹⁰⁹tip.cumhuriyet.edu.tr/cutf/Donem3/KomiteVISinirSistPsikKasIskeletSistemleri/Farmakoloji/Sahin Yildirim/**halusinojenler**.ppt (26.04.2009)

¹¹⁰ Tekalan, Ş.A., Çağın Ölüm Tuzakları, İstanbul, 2007, s.165

¹¹¹ Kızılyalın, a.g.e., s.24

Psikolojik etkileri konusunda araştırmalar dünyada halen devam etmektedir. Genel olarak, gözlerde kırmızılık, gözbebeklerinin genişlemesi, kalp atışının hızlanması, iştah artışı, ağız kuruluğu esrar kullanımı sonrasında ortaya çıkan belirtilerdir. Kişinin dışarıdan gelen uyarılara duyarlılığı artar, yeni ayrıntılar keşfeder, renkleri daha parlak ve canlı görür, zamanın akışı yavaşlar. Kişinin hareket becerilerini ve performansını düşürür. Zamana ve yere karşı yönelim bozular. Esrar yağ dokusunda birikir. Bunlar daha çok beyin ve üreme organlarıdır. 30 güne yakın burada depolanabilir. **Esrarın fizyolojik etkileri** dediğimizde; akciğere, beyne, kalbe ve iştaha etkisi olarak sıralayabiliriz. **Esrarın Psikolojik etkisi** dediğimizde ise; Esrar kullanıldıktan kısa süre sonra keyif verici etkisini gösterir. Esrar önce sempatik sistemin etkinliğini artırır. Bu anda kişinin yaşadıkları kullandığı esrarın cinsi, kalitesi ve miktarına göre farklılık gösterir. Esrar alındıktan sonra duygu durumu değişiklikleri ortaya çıkar. Bu değişiklikler elem-haz arasında yer alan geniş bir duygulanım yelpazesi içinde bulunur. Kimi kez bunlara algı ve düşünce değişiklikleri de eklenir. Duygulanım ve coşkuda haz yönüne doğru artma olabilir. Aşırı neşeyle birlikte konuşma ve hareket artar. Çağrışım ve düşünce akışı hızlanır. İmgeleme ve tasarım gücü canlanır. Çevreyle ilişki artar. Neşe dönemini algı ve düşünce bozukluklarının bulunduğu dönem izleyebilir. Görme halüsinasyonları olabilir. Zaman ve mekn algısı bozular. İrade zayıflar, cinsel istekte artma olabilir.

Cinsel sapmalarla ilgili davranışlara rastlanır. Esrar kullanan kişi her kullanımında aynı psikoloji ve duygular içerisinde olmayabilir. Kullanan kişi "good trip" diye adlandıran mutlu ruh haline bürünür. Bununla birlikte "bad trip" olarak adlandırılan kötü bir ruh haline girildiği de görülebilir. Bunlardan birinin etken olması kullanan kişinin o anki psikolojik durumuna göre değişken olabilir.¹¹²

2.Marihuana:

Marihuana, kenevir bitkisinin yaprak ve çiçeklerinin kurutulması ile elde edilen, zihin ve vücudu etkileyen kuvvetli bir uyuşturucu maddedir. Marihuana kullanımının yaygınlaşmasının en önemli sebepleri, vücuda etkilerinin küçümsenmesi ve yanlış anlaşılmasıyla, arkadaşların kullanması, teminin kolay olması ve problemlerden uzaklaştırma, kendini iyi hissetme ve zararsız olduğu

---

¹¹² <http://www.cannabist.net/etkileri.htm> (27.04.2009)

düşünceleridir. Marihuana beyinde uzun veya kısa süreli hafıza kaybı, cisimlerin hareketlerini takip edememe, görme bozukluğunu vs. etkileri yapar. İçerisinde, bazılarının sigarada da bulunduğu birçok kimyasal maddede bulunmaktadır. Bunlarda solunum bozuklukları ve akciğer kanserine sebep olmaktadır. Kalpte, kalp atışlarında düzensizlik, yüksek tansiyon ve dolaşım problemlerine sebep olmakta ve vücudun diğer hastalıklara karşı olan direncini zayıflatmaktadır. Bununla birlikte Marihuana, erkeklerde spermilerin sayı ve hareketlerinin ve erkeklik hormonlarının azalmasına, bayanlarda ise yine hormonların azalmasına sebep olmaktadır ayrıca doğurganlık üzerine olumsuz etkileri söz konusudur. Gençler fiziki, akli, hissi vs. yönlerden hızlı bir gelişimi içerisinde bulduklarından Marihuana kullanımı onların bu gelişmelerine engel olduğu gibi bu kritik dönemde onların öğrenme ve kabiliyet yönünde de geride kalmasına sebep olur.¹¹³

3.Meskalin:

Meskalin üzerine ilk sistemli araştırmayı 1886 yılında Ludwing LEWIN yapmıştır. Oysa aynı bitki; Meksika ve Güneybatı Amerikan yerlilerinin ve ilkel kabilelerin çok eskilerden beri tanıdıkları ve kullandıkları bir maddedir. Mistik törenlerde, düşünceyi değiştirmek, farklı boyutları algılamak, doğa ötesi güçlerle ilişki kurmak ve gerçeği keşfetmek amacıyla kullanılmıştır. Meskalinin, yapısı LSD ve psilosibin gibi maddelerden farklı olsa da; benzer etkiler ortaya çıkarttığından halüsinojen bir madde olarak kabul edilir. Etkisi LSD' ye benzer. Peyote kaktüsünün başlıca aktif maddesidir. Bu küçük tazemsi görünümlü kaktüs, Meksika'da ve A.B.D.'nin güneybatısında yetişir. Genellikle ağız yoluyla çiğnenerek, ancak bazen akıtma ile de kullanılır. Çay, kahve, süt, portakal suyu ve diğer içeceklerle alınabilir. Kristal toz, kapsüller veya sıvı olarak küçük ampuller halinde bulunur. 5 mg/kg meskalin, ışık ve renklerle ilgili şiddetli halüsinasyonlara neden olup anormal psişik etkiler yaratır. Alındıktan 30 dakika sonra etkileri ortaya çıkar ve 12 saat içinde de sonlanır. Alındıktan sonra görsel izlenimler yoğunlaşmaya başlar, renklerde keskinleşme, görsel halüsinasyonlar, öfori (kişinin hoşnutluk duyduğu ve kendini iyi hissettiği durum), her şeye karşı ilgisizlik, normal şartlarda olağan gözükten şeylerin olağanüstü belirtilere sahip olması, derinlik, zaman ve yer algılarının ortadan

---

¹¹³ Interpol Daire Başkanlığı, a.g.k.23

kalkması, yönelim bozukluğu, vücut ısısı ve kan basıncında artma, uykusuzluk ve zayıflık görülür. Meskalin kullanımı, algılanmakta olan her şeyin çarpıtılmasına, renklerin ve seslerin değişmesine, renklerin ses, seslerin de renk olarak algılanmasına neden olurlar. Meskalin LSD'den farklı olarak daha ziyade renklerle ilgili duyumlarda etki yapar. Kullanım esnasında bilinç dışına itilmiş birçok imaj ve bilgi ortaya çıkabilir.¹¹⁴

a- Sentetik Eczalar:

1- LSD (Liserjik Asit Dietilamid):

LSD sentetik bir madde olup 1943 yılında imal edilmiştir. LSD 25-50 mg'lık dozlarda alınsa bile, yaklaşık 20 dakika sonra etkisi başlar. LSD'nin hem psikolojik hem de fizyolojik etkileri vardır. İlk görülen fizyolojik etkisi göz bebeklerinde görülen genişlemedir. Kan basıncında artış, çarpıntı, titreme ve reflekslerde canlanma görülür, ağız kurur, mide barsak hareketleri çoğalır. Adale zayıflığı, bulantı, terleme, hiperglisemi görülmüştür. Bununla birlikte LSD' nin yüksek dozda kullanılmasına bağlı olarak hipertermi, masif kanama ve koma görülmüştür. Fizyolojik etkilerinin hemen ardından psikolojik etkileri görülmeye başlar. Genellikle öfori, görme ilizyonları, görme ve işitme idrak değişiklikleri görülür. Uzaklık ve derinlik değişebilir, renkler yoğunlaşabilir, işitme artar ve şiddetlenir. Beden idraki değişir, kişilik yoğunlaşabilir, kişilik de parçalanma olur. Kişinin güvenlik duygusu artar ve önemli kişi olduğunu düşünür. Benlik duygusu adamakıllı değişir ve bazen kendi vücudu ile dış dünyanın sınırları kaybolur.¹¹⁵

1950–1966 yılları arasında LSD, ABD ve Avrupa'nın birçok ülkesinde casuslar, gizli ajanlar, yer altı düşüncelerini anlamak ya da değiştirmek amacıyla, başka bir deyişle “beyin yıkama” amacıyla kullanılmıştır. Bugüne dek yapılan on binlerce bilimsel araştırmanın sonucuna göre, LSD algı, düşünce ve duyu bozukluğu, değişikliği ve sapma yaptığı için onun aracılığıyla elde edilen bilgilerin ya da beyin yıkamanın beklenen amaç ve gerçeklerle bağdaşmasının olanaksızlığı kesindir. LSD bu özelliğe karşın, büyük ulusların casusları ve gizli haber alma örgütleri tarafından hala bir amaç olarak kullanılıyorsa, elde edilen verilerin ve bu

---

¹¹⁴ <http://www.polisiye.com/devam.asp?yazid=540#> (01.05.2009)

¹¹⁵ Özden, a.g.e., s.63

verilere dayanarak yapılan yorumların uluslar arası ilişkilerde oynadığı olumsuz rol, üzerinde önemle durulacak ve tartışılacak konudur.¹¹⁶

2.İnhalants (Uçucular):

Tüketim ekonomisinin karşımıza çıkarmış olduğu ve giderek de artan bir oranda toplumun en alt katmanlarını sararak yayılan bir dert, özellikle küçük endüstride ve ev hizmetlerinde kullanılmakta olan bir sürü maddenin solunum yoluyla kullanımının, bağımlılık oluşturan bir davranış olarak ortaya çıkmış olmasıdır. Bugün bütün psikiyatrik bozukluk sınıflandırmalarında, koklanıcı madde kullanımı ruhsal bozukluğu bir kategori olarak bulunmaktadır. Bu amaçla kullanılan maddeler arasında tiner denilen solvent yani çözücüler, tutkallar ve çeşitli yapıştırıcılar, boya tinerleri, aerosol havalandırıcıları ve çeşitli akaryakıtlar bulunmaktadır. Benzin, cila çıkartıcılar, çakmak gazları, lastik yapıştırıcılar, boya maddeleri, temizlik malzemeleri, pabuç tamiri için kullanılan maddeler. Daktilo makineleri, yazı düzelticileri hep bu amaçla kullanılabilir. Bu maddelerin hepsi yasal olarak kısıtsız bir şekilde hemen her yerde kolaylıkla bulunabilir, satın alınabilir, hepsi çok ucuzdur. Bu üç özellik gerçek koklanıcı maddelerin yoksullar ve çocuklara arasında yayılmasının nedenidir.¹¹⁷

Uçucu maddeler akciğer tarafından çabucak emilerek kan dolaşımına geçer ve kısa yoldan beyin ile diğer organlara ulaşır. Uçucu maddeler içindeki kimyasallar değişik etkilere sahip olsalar da bu maddelerin çoğu genellikle alkol zehirlenmesine benzer bir durum yaratır. Kullanıcılar genel olarak heyecanlanma, coşku, dışa açıklık, konuşma kayması, hafif bulanıklık, koordinasyon eksikliği ve baş dönmesi gibi etkilere maruz kalırlar. Uçucu maddelerin etkisi sadece birkaç dakika sürdüğünden dolayı, kullanıcılar etkinin devamını sağlamak amacıyla saatlerce içe çekme faaliyetine devam ederler, çok yoğun içe çekmeler sonucunda kullanıcılarda bilinç kaybı ve ölüm görülebilir. İçe çekilen maddelerin sürekli yoğun olarak kullanımı sonucunda kullananlar genellikle uyusuk ve baş ağrılarıyla gezerler. Sıvı çözücüler ve spreyler içinde bulunan yüksek yoğunluktaki kimyasal maddeleri

---

¹¹⁶ Köknel, a.g.e., s.91

¹¹⁷ Babaoğlu, a.g.e., s.206

koklamak kay yetersizliğine ve hatta ölüme sebep olabilir. Bu sendroma genellikle “ani koklama ölümü” denir.¹¹⁸

2.2.4. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı:

Son yıllarda pek çok ülkede ve ülkemizde ciddi bir tehlike olarak ortaya çıkan, uyuşturucu madde kullanımı ve kaçakçılığı insan sağlığını ve dolayısıyla toplum yapısını bozmaktadır. Bu konu dünya ülkeleri için başta gelen tehdit unsuru olma özelliği halen devam etmektedir.¹¹⁹

Uyuşturucu alışkanlığı sağlıklı bir toplum yapısını engellediği gibi, ülkelerin ekonomik ve sosyal yapısını da bozmaktadır. Dünyada uyuşturucu madde kullanımının yakın geçmişteki boyutları incelendiğinde özellikle 1.ve 2. Dünya savaşlarından sonra bir patlama şeklinde arttığı, pazarlamanın ağırlıklı olarak mafya tabir edilen örgütlü suç grupları tarafından yapıldığı, bir süre sonra da söndüğü görülmüştür. Ancak 1960’lı yıllardan itibaren uyuşturucu madde kullanımının ve çeşitlerinin devamlı bir artış kaydettiği tespit edilmiştir. Artık günümüzde uyuşturucu madde kaçakçılığı basit bireysel suç olmaktan çıkmış, büyük sermaye gerektiren, ideolojik yönlü organize faaliyetler halini almıştır. Gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerde mevcut düzene karşı çıkan örgütlerin mali problemlerini uyuşturucu madde kaçakçılığıyla elde edilen paralarla çözdüğü bir gerçektir.¹²⁰

Aslında uyuşturucu suçu uyuşturucunun imal edilmesinden satılışına kadar olan birçok aşamayı kapsar. Onun için uyuşturucu suçu tek bir ferдин işleyebileceği suç olmaktan çıkar ve bir organize suç işine dönüşür. İstanbul/Beyoğlu semtinde çalıştığım süre içerisinde bu işi taneyle satanların ve “torbacı” tabir edilen kişilerin bile bir üst satıcısının olduğu, onlarında bir üstünün olduğu ve bu zincirin devam ettiğini gördüm. Bu kişilerin Güvenlik güçlerine yakalanmadıkları takdirde çok büyük paralar kazanarak zengin oldukları ve böylece yandaş topladıkları ve bu döngü içerisinde kendi kurallarını, kendi yöntemlerini uyguladıklarını görev yaptığım süre içerisinde tespit ettim.

---

¹¹⁸ Ercan, a.g.e., s.68

¹¹⁹ Interpol Daire Başkanlığı, a.g.k.5

¹²⁰ Interpol Daire Başkanlığı, a.g.k.6

Uyuşturucu madde suçunun en önemli özelliği diğer suçlarla çok kolay uyum sağlayabilmesi ve bu suçları da içinde barındırabilmesidir. Uyuşturucu suç u esasen uyuşturucunun ekimi üretimi, üretimi, nakliyesi, bulundurulması, alışı, satışı ve kullanımı gibi alt aşamalardan, uyuşturucuyu imal etmek için kullanılan çeşitli kimyasal maddelerin kaçakçılığına, uyuşturucudan elde edilen paranın aklanmasına, cinayet, silah kaçakçılığı ve terör suçlara kadar uzanarak artan bir ivmeyle hareket eder.

2.2.4.1. Kaçakçılık Kavramı:

Devletin yasalarına karşı gelinerek yapılan ticaret ya da bir ülkeye gümrüğü ödenmemiş, yasaklanmış bir malı ülkeye sokmak veya gizli olarak sezdirmeden kaçırma işine “ Kaçakçılık” bu işi yapana da ‘kaçakçı’ denilmektedir.¹²¹

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda ifade edildiği üzere kaçakçılık; ülkemize ithali ya da ülkemizden ihracı yasak olan veya ithal ve ihracı gümrük muamelesine tabi olan bir maddeyi gümrük işlemleri yaptırılmadan ithal/ihraç etmek veya bu maddeleri yurt içinde satmak veya satın almaktır. Ayrıca, devletçe ihraç şartıyla müşteriye satılan bir malı iç piyasada tüketime sunmak ya da zorunlu haller olmadıkça suresi içinde ihraç etmemek; devletin tekeli altında bulunan maddeleri yetkili olmaksızın ülkemize ithal etmek veya ithale teşebbüs etmek, ülke içinde bir yerden başka bir yere sevk etmek, saklamak, satılığa çıkarmak veya satmak, bilerek kabul etmek, satın almak veya kullanmak; devletin tekeli altında bulunan maddeleri, ülke dâhilinde yetkili olmaksızın imal etmek veya imal için ithal etmek de kaçakçılık suçunu oluşturmaktadır.¹²²

2.2.4.2. Kaçakçılığın Çeşitleri:

Kaçakçılık suçlarını;

1- Trafikine Göre;

a) Gümrük Kapılarından Yapılanlar

b) Kara Sınırlarından Yapılanlar

---

¹²¹ Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005, s.1023.

¹²² EGMKOSDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele’08, Ankara,2008,s.63

- c) Denizden Yapılanlar
- d) Hava Yoluyla Yapılanlar
- 2- Yapan Şahsa Göre
  - a) Ferdi
  - b) Toplu
  - c) Teşekkül
- 3- Ülkeye Giriş ve Çıkış Şekline Göre
  - a) Giriş (CİF)
  - b) Çıkış (FOB)
- 4- Taşınanın Cinsine Göre
  - a) Gümrük Kaçakçılığı
  - b) İnsan Kaçakçılığı
  - c) Doku ve Organ Kaçakçılığı
  - d) Kültür ve Tabiat Varlığı Kaçakçılığı başlıklarında tasnif etmek mümkündür.¹²³

2.2.4.3.Uyuşturucu Madde Kaçakçılığında Genel Durum:

Ülkemiz coğrafi konumu itibariyle, yüzyıllardır doğu ile batı arasında kullanılan bir ticaret ve kültür köprüsüdür. Bu yapısından dolayı, yasal olarak sürdürülen ipek ve baharat ticareti ile arz-talep yönünden aynı özelliklere sahip uyuşturucu madde kaçakçılığında da yoğun olarak etkilenmektedir. Halen Balkan uyuşturucu rotası olarak tanımlanan rota, geçmişten günümüze var olan bu tarihi yolların Avrupa'ya çıkışı niteliğindedir. Türkiye'nin Balkan rotası üzerinde bulunan diğer ülkelere göre daha çok gündemde kalmasının sebebi, hem coğrafi hem de kültürel yönden Doğunun çıkış, Batının ise giriş kapısı olma özelliğini taşımasıdır. Eroin trafiği üzerinde bulunan her ülke, uyuşturucu ticareti ile ilgili kısmi sorunlarla mücadele ederken ülkemiz bu özelliği ile diğer ülkelerin karşılaştıkları sorunlara ek olarak kimyasal ve psicotrop maddelerin ters bakımından kaynaklanan zararlı etkilerine de maruz kalmaktadır.¹²⁴

---

¹²³ EGMKOSDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2001, Ankara,2002,s.61

¹²⁴ EGMKOSDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele'99, Ankara,2000,s.1

Türkiye, hem eroin için kaynak ülke, hem de yakın ve Ortadoğu uyuşturucu transportunda transit ülke olduğu için büyük bir öneme sahiptir. Doğu Avrupa’da meydana gelen politik ve ekonomik değişikliklere paralel olarak ortaya çıkan kamyon trafiğindeki kısıtlamalar ve Karadeniz üzerindeki ulaşım güzergâhında ağırlıklı olarak kamyonların kullanılması Klasik Balkan Yolu’nun (Türkiye, Bulgaristan, eski Yugoslavya, Avusturya, Almanya) kuzeye doğru yer değiştirmesini gerektirmiştir. 1991 yılından itibaren ağırlıklı olarak Romanya, Macaristan, Çek ve Slovakya Cumhuriyetleri kaçakçılar tarafından kullanılmıştır. 1993 yılından itibaren gözlemlenen eroin kaçakçılarının eroini Polonya üzerinden Batı Avrupa’ya getirdiğidir.

Yasa dışı uyuşturucu madde trafiği ana hatlarıyla incelendiğinde tek taraflı olmadığı ekonomik ve siyasi konjoktüre göre kollar ayrıldığı görülmektedir. Uyuşturucu madde kaçakçılığını üretim bölgeleri ve kaçakçılık rotaları ile ele almamız mümkündür.

2.2.4.3.1. Üretim Bölgeleri:

2.2.4.3.1.1.Dünya Geneline Üretim:

Uyuşturucu tacirleri tüketici kitlelerine ulaşmak için “ güvenli yol ” ilkesi esası ile bir takım güzergâhlar arama eğilimine girerler. Bu güzergâhlar aranırken ülkenin siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel yapısını da göz önünde bulundurlar ve kendilerine göre de güvenli kabul ettikleri güzergâh ülkelerin bu yapılarının zayıf olmasına dikkat ederler. Bu esaslardan bakıldığında Afganistan ve çevre ülkelerindeki koşullar, uyuşturucu “depolama” ve ticareti için son derece elverişli görülmektedir. Uzu yıllar boyunca “Altın Hilal” adı ile ün kazanmış olan Afganistan, İran ve Pakistan üçgeni adeta uyuşturucu cenneti haline gelmiştir. Son yıllarda bu ülkelere Afganistan’ın kuzeyinde yer alan Tacikistan, Özbekistan ve Kırgızistan üçgeninde yer alan Fergane Vadisi de eklenmiştir.¹²⁵

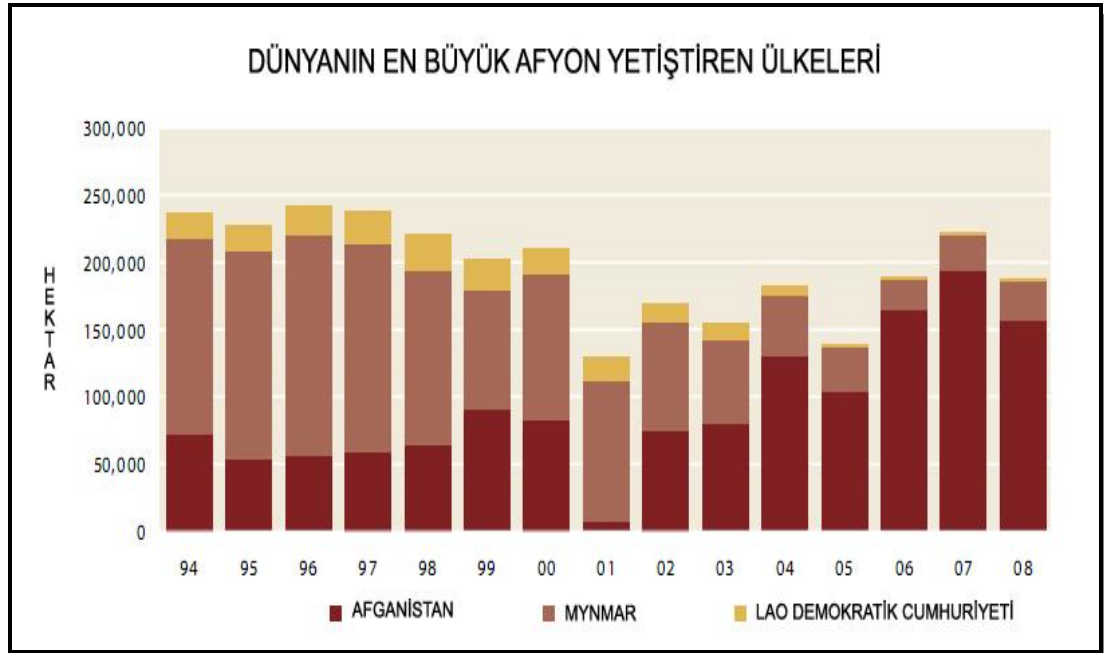
¹²⁵Burget, A.”Afganistan’da Uyuşturucu Üretimi ve Dünyaya Açılan Tacikistan Kapısı” www.avsam.org/tr/a1221.html (08.03.2010)

Özellikle Afganistan'daki azalma nedeniyle haşhaş ekimi 2008 yılına göre %16 azalmış ancak afyon ekimi Lao Demokratik Cumhuriyeti ve Myanmar'da pek değişmemiştir. Afganistan'da haşhaş ekimi güney illerinde olmak üzere kuzey illerinde de olarak devam etti. 2008 yılında haşhaş ekiminin 2/3'ü (100.000 hektardan fazla) Afganistan'ın güney eyaleti olan Hilman'da tek başına yetiştirilmiştir.

Pakistan'ın Afganistan'a sınır olan kısmında geçmiş 5 yıllık raporlar göz önüne alındığında yaklaşık 2000 hektar daha düşük düzeyde haşhaş ekimi yapılmıştır.

Myanmar'da ise haşhaş ekimi 2004 yılı ve daha önceki seviyelere ulaşmıştır. Geçmişte olduğu gibi haşhaş ekimi Myanmar'ın doğu bölgesindeki Shan eyaletinde yoğunlaşmıştır. Lao Demokratik Cumhuriyeti'nde ise afyon ekimi kuzey illerinde daha düşük seviyede kalmıştır.

Şekil-4: Dünyanın En Büyük Afyon Yetiştiren Ülkeleri

Kaynak: WDR, 2009, a.g.k.,s.10

Haşhaş eradikasyonu raporu Hindistan, Nepal, Tayland ve Vietnam'da afyon ekiminin olduğunu göstermektedir. Ancak bu ülkelerdeki yasa dışı haşhaş ekiminin ne olduğu bilinmemektedir. Amerika kıtasında ise, Kolombiya, Meksika, Guatemala, Peru, Bolivya, Ekvator gibi ülkelerde son yıllarda haşhaş ekiminin olduğu bilinmektedir. Farklı kaynaklardaki raporlardan alınan bilgilere göre Baltık ülkeleri,

Balkan ülkeleri, Mısır, Irak, Lübnan, Rusya Federasyonu, Ukrayna da dâhil olmak üzere, Orta Asya ülkeleri ve Kafkasya'da haşhaş ekiminin yapıldığı fakat ekim seviyesinin az olduğu düşünülmektedir.¹²⁶

Şekil-5: 1994-2008 Yılları Arasında Dünya Afyon-Eroin Üretimi

DÜNYA UYUŞTURUCU ÜRETİMİ 1994-2008															
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ÜRETİM-HEKTAR															
GÜNEY-DOĞU ASYA															
Afganistan	71,470	53,759	56,824	58,416	63,674	90,583	82,171	7,606	74,100	80,000	131,000	104,000	165,000	193,000	157,000
Pakistan	5,759	5,091	873	874	950	284	260	213	622	2,500	1,500	2,438	1,545	1,701	1,909
TOPLAM	77,229	58,850	57,697	59,290	64,624	90,867	82,431	7,819	74,722	82,500	132,500	106,438	166,545	194,701	158,909
GÜNEY-BATI ASYA															
Lao PDR	18,520	19,650	21,601	24,082	26,837	22,543	19,052	17,255	14,000	12,000	6,600	1,800	2,500	1,500	1,600
Myanmar	146,600	154,070	163,000	155,150	130,300	89,500	108,700	105,000	81,400	62,200	44,200	32,800	21,500	27,700	28,500
Tayland	478	168	368	352	716	702	890	820	750						
Vietnam	3,066	1,880	1,743	340	442	442									
TOPLAM	168,664	175,768	186,712	179,924	158,295	113,187	128,642	123,075	96,150	74,200	50,800	34,600	24,000	29,200	30,100
LATİN AMERİKA															
Kolombiya	15,091	5,226	4,916	6,584	7,350	6,500	6,500	4,300	4,153	4,026	3,950	1,950	1,023	714	394
Meksika	5,795	5,050	5,100	4,000	5,500	3,600	1,900	4,400	2,700	4,800	3,500	3,300	5,000	6,900	n.a.
TOPLAM	20,886	10,276	10,016	10,584	12,850	10,100	8,400	8,700	6,853	8,826	7,450	5,250	6,023	7,614	n.a.
DİĞER															
Combined	5,700	5,025	3,190	2,050	2,050	2,050	2,479	2,500	2,500	3,074	5,190	5,212	4,432	4,185	n.a.
GENEL TOPLAM	272,479	249,919	257,615	251,848	237,819	216,204	221,952	142,094	180,225	168,600	195,940	151,500	201,000	235,700	n.a.
POTANSİYEL AFYON ÜRETİMİ															
GÜNEY-BATI ASYA															
Afganistan	3,416	2,335	2,248	2,804	2,693	4,565	3,276	185	3,400	3,600	4,200	4,100	6,100	8,200	7,700
Pakistan	128	112	24	24	26	9	8	5	5	52	40	36	39	43	48
TOPLAM	3,544	2,447	2,272	2,828	2,719	4,574	3,284	190	3,405	3,652	4,240	4,136	6,139	8,243	7,748
GÜNEY-DOĞU ASYA															
Lao PDR	120	128	140	147	124	124	167	134	112	120	43	14	20	9	10
Myanmar	1,583	1,664	1,760	1,676	1,303	895	1,087	1,097	828	810	370	312	315	460	410
Tayland	3	2	5	4	8	8	6	6	9						
Vietnam	15	9	9	2	2	2									
TOPLAM	1,721	1,803	1,914	1,829	1,437	1,029	1,260	1,237	949	930	413	326	335	469	420
LATİN AMERİKA															
Kolombiya	205	71	67	90	100	88	88	80	52	50	49	24	13	14	10
Meksika	60	53	54	46	60	43	21	91	58	101	73	71	108	149	n.a.
TOPLAM	265	124	121	136	160	131	109	171	110	151	122	95	121	163	n.a.
DİĞER															
Combined	90	78	48	30	30	30	38	32	56	50	75	63	16	15	n.a.
GENEL TOPLAM	5,620	4,452	4,355	4,823	4,346	5,764	4,691	1,630	4,520	4,783	4,850	4,620	6,610	8,890	n.a.
HEROİN															
Potansiyel Eroin	562	445	436	482	435	576	469	163	452	478	495	472	606	735	n.a.

Kaynak: WDR, 2009, a.g.k.,s.34

¹²⁶ WDR, World Drug Reports 2009, Newyork,2009,s.33-34

2.2.4.3.1.2. Türkiye’de Üretim:

Ülkemizin, 18 Temmuz 1932’de Milletler Cemiyetine üye olmasının ardından 3 Nisan 1933’de haşhaş tarımının sınırlandırılması ve afyon satım işlemlerinin İktisat Vekâletine bağlı olan “ Uyuşturucu Maddeler İnhisarı” na verilmesine ilişkin yasa ve 1931 Cenevre Afyon Sözleşmesi kabul edilmiş, 1938 yılında da bu tekel Toprak Mahsulleri Ofisi’ne devredilmiştir.¹²⁷

Ülkemizde, 1960’a dek 21 ilde yapılan haşhaş ekimi, ABD baskıları karşısında 1968’de 11 ile 1970’de 4 ile indirilmiştir. 12 Mart 1971 tarihindeki iktidar üretimi tamamen yasaklamış ancak halktan gelen tepkide göz önüne alınarak bu yasak 1 Temmuz 1972’de 4 ile ekimin izin verilmesiyle kaldırılmıştır. 1997 yılında haşhaş ekimine izin verilen Afyon, Amasya, Burdur, Çorum, Denizli, Eskişehir, Isparta, Karaman, Konya, Kütahya, Manisa, Tokat, Uşak illerinde ekim alanı genişletilmiş; bu illere bağlı ilçelere, bucaklara, köylere yeni haşhaş ekimi izni verilmiştir. Bu ekimine izin verilen haşhaştan yaklaşık 20 bin ton haşhaş kapsülü elde edilirken bu kapsüller Afyon-Bolvadin’de kurulan Afyon Alkoloidi Fabrikasında işlenerek ham morfine dönüştürülmekte ve bu morfinin yaklaşık %95’i yurt dışındaki ülkelere (özellikle ABD), % 5’ u yurt içinde kullanılmaktadır.¹²⁸

2.2.4.3.2. Kaçakçılık Güzergâhları:

Uyuşturucu madde sevkiyatlarının rotalarının belirlenmesi, hangi yöntemlerle gerçekleştirildiği bu konuyla mücadele eden kuruluşların her zaman ortaya çıkartmaya çalıştığı ve uluslararası toplantılarda tartıştığı hususlardır. Bu toplantılarda yapılan değerlendirmelerde göz önünde bulundurulmuş en önemli kural, kaçakçıların kendileri için en güvenli yol ve yöntemi kullandıklarıdır.¹²⁹ Güvenli yoldan kasıt yolun uzunluğu ya da kısıtlılığı değil, kendilerine göre güvenli olması ve uyuşturucu maddeyi en kısa sürede mücadeleciler kuruluşlara yakalanmadan hedefe ulaşmasıdır. Uyuşturucu madde kaçakçılarının arz-talep dengesini koruyarak farklı rotalar izledikleri görülmektedir.

---

¹²⁷ EGM-KOSMDB,2000, a.g.k.,s.4

¹²⁸ Köknel, a.g.e., s.295

¹²⁹ EGMKOSDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele’98, Ankara,1999,s.3

Genel olarak uyuşturucu madde trafiği incelendiğinde;

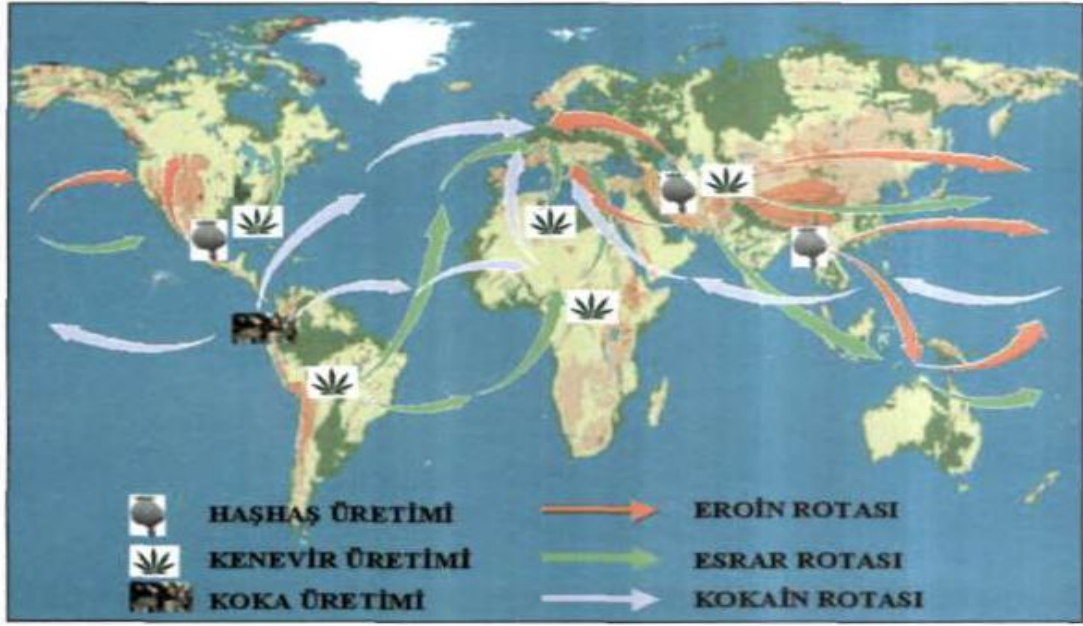
- 1- Altın Üçgen bölgesinden Hong Kong üzerinden deniz ve hava yoluyla Kuzey Amerika ülkelerine,
- 2- Hindistan ve Altın Üçgen bölgesinden Malezya, Singapur ve Avustralya'ya,
- 3- Altın Hilal ve Altın Üçgen bölgelerinden Hazar Denizi ve Karadeniz'in kuzeyinden Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerine,
- 4- Altın Hilal ve Altın Üçgen bölgelerinden Kuzey Amerika ülkelerine,
- 5- Lübnan, Kıbrıs Rum Kesimi, İtalya ve İspanya üzerinden ABD'ye,
- 6- Lübnan, Kıbrıs Rum Kesimi, Türkiye, Balkan Rotası üzerinden Batı Avrupa ve kuzey Amerika ülkelerine,
- 7- Altın Hilal bölgesinden Türkmenistan, Özbekistan, Azerbaycan,
- 8- Gürcistan üzerinden Batı Avrupa, İskandinav ve Kuzey Amerika ülkelerine,
- 9- Altın Hilal bölgesinden deniz yoluyla Hint Okyanusu, Kızıldeniz ve Akdeniz üzerinden Balkan Rotasından Batı Avrupa ülkelerine,
- 10- Altın Hilal bölgesinden Kazakistan üzerinden, Karadeniz'in kuzeyinden Batı Avrupa ülkelerine,
- 11- Meksika'dan Kuzey Amerika ülkelerine olduğu gözlemlenmektedir.¹³⁰

Dünya üzerinde; büyük tüketim alanları belirli bölgelerde sınırlı kalırken, üretim alanları savaşlara, iç karışıklıklara ve ekonomik farklılıklara bağlı olarak devamlı değişkenlik göstermektedir. Bu değişiklik üretim bölgeleri ile tüketim bölgeleri arasındaki kaçakçılık güzergâhlarını şekillendirmektedir.

---

¹³⁰ EGMKOSMDB,1998, a.g.k.,s.3

Şekil-6: Uyuşturucu Güzergâh Noktaları

Kaynak: EGMKOSDB,2001,a.g.k.,s.1

Üç kıtayı birbirine bağlayan güzergâh üzerinde bulunan ülkemiz uyuşturucu madde kaçakçılığında bir faaliyet alanıdır. Uyuşturucu madde ticaretinde Türkiye, bir köprü görevi görerek Avrupa'ya ulanan Güneybatı Asya afyonu için temel transit güzergâhındadır.

Yasadışı uyuşturucu madde trafiğinin; ülkelerde yaşanan savaş ve iç karışıklıklar ile ülkelerin siyasi yapılarındaki değişmelere göre şekillendiği görülmektedir. Bu bağlamda, bulunduğumuz coğrafyada ülkemizi etkileyen kaçakçılık güzergâhları Balkan, Kuzey Karadeniz ve Doğu Akdeniz Rotaları ortaya çıkmaktadır.¹³¹

2.2.4.3.2.1.Balkan Rotası:

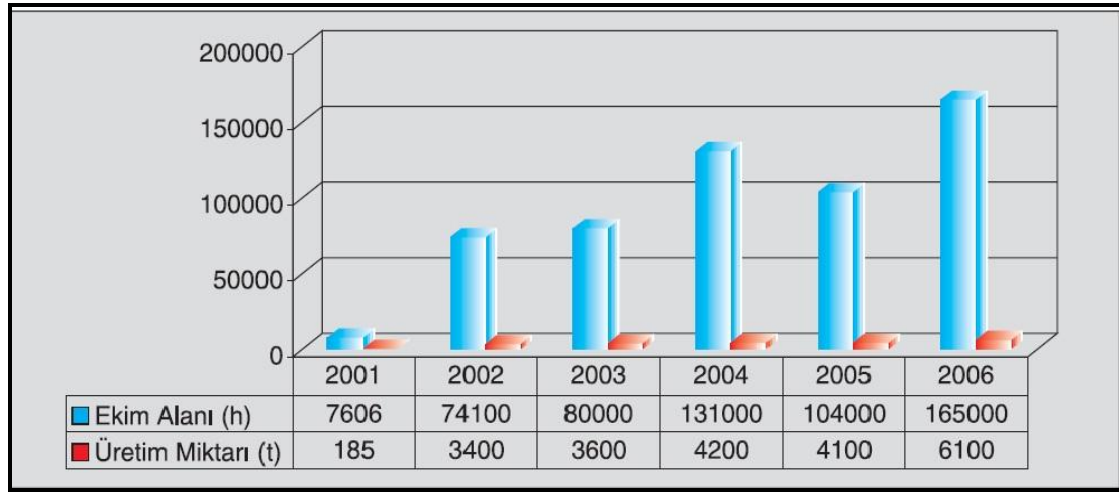
Türkiye'yi etkileyen uyuşturucular bakımından Balkan rotası, Güneybatı Asya haşhaş ekim bölgelerinden başlayarak, İran ve Türkiye topraklarını geçip, Balkan yarımadası üzerinde iki kola ayrılmakta, bir kolu Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Avusturya üzerinden Almanya'ya (Kuzey Kolu), diğeri ise Türkiye üzerinden

¹³¹ EGMKOSMDB,2001, a.g.k.,s2

Yunanistan üzerinden çoğu kez deniz yolu ile Batı Avrupa'ya (Güney Kolu) ulaşmaktadır.¹³²

Afganistan afyon ve türevi uyuşturucu maddelerin (eroin, afyon ve baz morfin) üretiminde önemli bir yere sahiptir. Yıllara göre Afganistan'da yasadışı haşhaş ekimi ve Afyon üretimine bakıldığında sadece 2001 yılında bir azalma olduğu diğer yıllarda artış eğiliminde olduğu görülmektedir.

Şekil-7: Afganistan'daki Yasadışı Haşhaş Bitkisi Ekimi Ve Üretim Miktarları

Kaynak: EGMKOSMDB,2006, a.g.k.,s.1

Afganistan'daki üretim merkezlerindeki kaymalar rotaların da değişmesine sebep olmaktadır. Örneğin afyon üretim merkezlerinin güneye kayması yani Kuzey Doğu Afganistan'da afyon üretiminin azalması, Orta Asya Cumhuriyetlerine yönelik uyuşturucu madde kaçakçılığının azalmasına sebep olmuştur. Aynı şekilde, Doğu Afganistan'da da afyon üretiminin azalması, Pakistan'a doğru giden afyon türevi miktarını da azaltmıştır. Bununla birlikte, İran'a doğru gerçekleştirilen afyon türevleri kaçakçılığı artmaya devam etmiştir. İran'a ulaşan afyon türevi uyuşturucu maddelerin Balkan Rotası üzerinden sevk edildiği gibi Hazar Denizi, Rusya ve Ukrayna üzerinden de sevk edildiği tespit edilmiştir.¹³³

¹³² TUBİM, Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele 2006 Yılı Ulusal Raporu, Ankara,2006,s.44

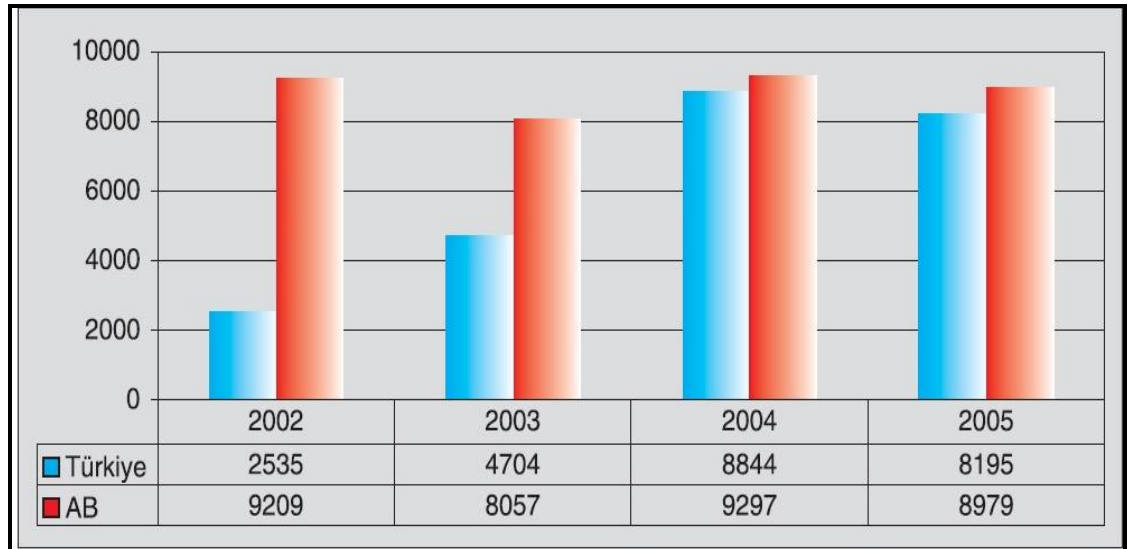
¹³³ EGMKOSDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele'08, Ankara,2007,s.2

Tablo-6: Balkan Rotası Üzerinde Bulunan Ülkelerdeki Eroin Maddesi Yakalama Miktarı

ÜLKE ADI	EROİN MİKTARI		
	2003	2004	2005
ARNAVUTLUK	114.475	138.000	40.945
AVUSTURYA	42.876	235.032	
BOSNA HERSEK			68.627
BULGARİSTAN	778.637	828.931	436.867
HIRVATİSTAN	85.227	114.431	27.680
İRAN	3.327.000	4.715.000	5.553.000
MACARİSTAN	256.334	84.925	287.047
ROMANYA	320.700	65.406	285.070
SIRBİSTAN KARADAĞ	278.760	474.430	359.579
TÜRKİYE	4.704.736	8.847.170	8.212.000
YUNANİSTAN	246.719		
TOPLAM	10.155.964	15.503.325	15.602.157

Kaynak: EGMKOSMDB,2006, a.g.k.,s.3

Tablo-7: Yıllara Göre Türkiye Ve Ab Ülkelerinde Yakalanan Eroin Maddesi Miktarı

Kaynak: EGMKOSMDB,2006, a.g.k.,s.3

Balkan rotası üzerinde bulunan ülkemiz, bu rota üzerinde bulunan ülkeler tarafından yakalanan toplam eroinin, 2003 yılında %46,3'unu, 2004 yılında %57'sini ve 2005 yılında %52,6'sını tek başına yakalamıştır.

Asya Cumhuriyetlerinden geçerek, Rusya, Ukrayna, Belarus ve Polonya üzerinden Batı Avrupa pazarına ulaşan kuzey yoldur. İkinci yol ise Afganistan'dan İran'a oradan kuzeye yönelerek Azerbaycan ve Kafkasya üzerinden yine ve Rusya ve Ukrayna'ya, oradan da batı Avrupa pazarına ulaşan güney yoldur. Afgan orijinli eroin, morfin ve afyonun %65'nin Orta Asya üzerinden Rusya, Belarus ve Baltık ülkelerine ulaşan bir rota izleyerek, Batı Avrupa'ya ulaşmaktadır.¹³⁵

2.2.4.3.2.3.Doğu Akdeniz Rotası:

Doğu Akdeniz Rotası; Pakistan limanlarından başlar, Hint Okyanusu, Kızıldeniz, Süveyş Kanalı ve Kıbrıs üzerinden devam ederek Batı Avrupa pazarlarına varır.¹³⁶

Şekil-9: Doğu Akdeniz Rotası

Kaynak: EGMKOSMDB,2002, a.g.k.,s.4

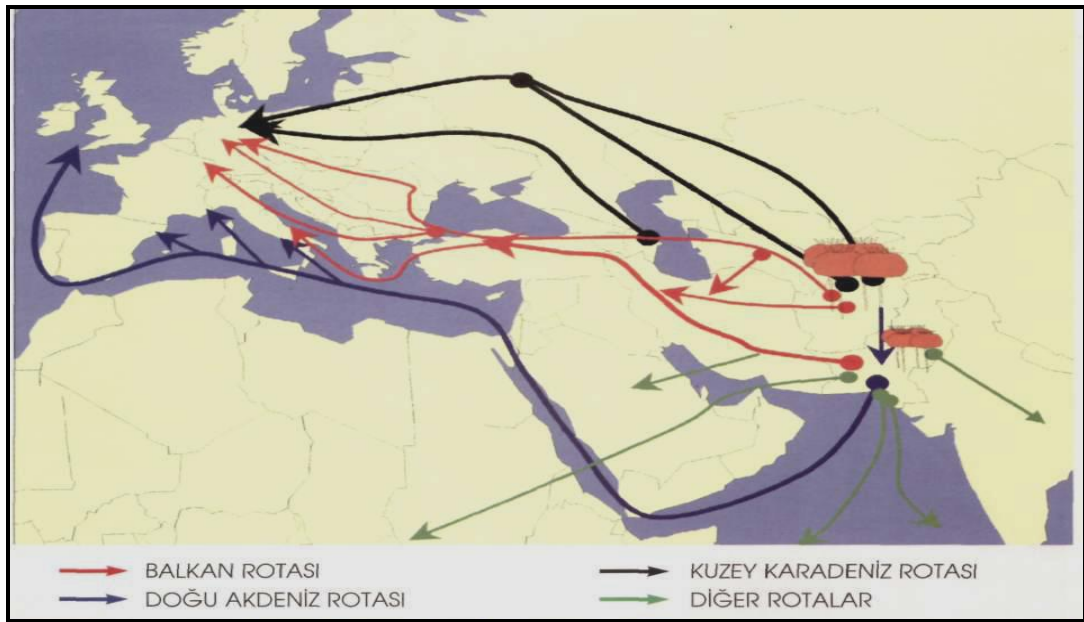
Son yıllarda hem Pakistan ülke raporlarında hem de Interpol istatistiklerde dikkati çeken önemli gelişmelerden biride, Pakistan'dan Batı Avrupa'ya doğrudan hava yoluyla yapılan eroin maddesi kaçakçılığında yaşanan hareketliliktedir. Pakistan hava limanlarında yakalanan ve hedefi Batı Avrupa olan eroin ile Batı Avrupa

¹³⁵ EGMKOSMDB,2000, a.g.k.,s.19

¹³⁶ EGMKOSMDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele'02, Ankara,2003,s.4

limanlarında yakalanan ve Pakistan orijinli eroin bunu net olarak göstermektedir. Bu rotanın ortaya çıkışında Afganistan ve Pakistan kaçakçılarının uyuşturucu pazarlarındaki paylarını, uyuşturucuyu doğrudan Avrupa'ya göndermek suretiyle artırma istekleri önemli bir sebeptir. Aynı zamanda bu rotanın gelecek yıllarda daha aktif duruma geleceği tahmin edilmektedir. Bu rota ile bağlantılı, Pakistan deniz limanlarından Avrupa'ya doğrudan ulaşan ve uluslar arası deniz hukukundan kaynaklanan sebeplerle kontrolü çok zor olan deniz yolunun da göz ardı edilmemesi gerekir.¹³⁷

Şekil-10: Uyuşturucu Rotalarının Genel Görünümü

Kaynak: EGMKOSMDB,1999, a.g.k.,s.3

2.2.4.3.2.4.Çift Basamak Yöntemi:

Kaçakçılık organizasyonları devamlı yeni metotlar ve stratejiler geliştirme peşindedirler. Orta Asya'da olduğu gibi Doğu Avrupa'daki değişiklikler, organizasyonların stratejilerini etkilemişlerdir. Doğu Avrupa'da meydana gelen gelişmeler, doğu ve batı arasında kaçakçılık için yeni rotalar araştıran uyuşturucu organizasyonları için iyi bir zemin oluşturmuştur. Bu nedenle, bu avantajı kullanarak, organizasyonlar yakalanma riskini azaltmak ve tüketim bölgelerine yakın olmak için

¹³⁷ EGMKOSMDB,1999, a.g.k.,s.2

2.2.5. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı İle Mücadele Yöntemleri:

Organize suçlar bağlamında uyuşturucu madde kaçakçılığı din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı yapmaması sebebiyle diğer suçlardan ayrılır. Daha öncede belirttiğimiz gibi üretim-tüketim-kaçakçılık üçgeninde meydana gelen uyuşturucu kaçakçılığı şiddet olgusuyla birleşerek diğer suçlarla da sürekli bağlantı halindedir.

Toplumun temel yapı taşı “ aile” kavramını bozan, anne-baba-çocuk arasındaki ilişkileri şiddete dönüştüren, toplumdaki koparak kendi içine kapanan, kötü arkadaşlar edinen, kavgacı, saldırgan, açgözlü, gözünü para hırsı bürümüş bireylerin oluşmasında “uyuşturucu” en önemli faktördür. Gece geç saatlerde ıssız sokaklarda tiner ya da bali çeken, eroin enjekte etmek için kötü yollara düşen, 2-3 tane extacy hap için bar önlerinde dilenen gençlere baktığımızda uyuşturucunun yarattığı vehameti daha iyi görürüz.

Onun için uyuşturucu ile mücadele sadece polisin, jandarmanın, sağlık kuruluşlarının ilgilenmesi gereken bir konu değildir. Uyuşturucu ile mücadele edebilmek için öncelikle sivil toplum kuruluşlarının yapmış oldukları projelere halkı mutlaka dâhil etmeleri gerekir. Halkın desteği olmadan kapalı kapılar ardında sadece belirli yerlerde konferanslar vererek değil, yazılı ve görsel basın kullanılarak memleketin en ücra köşesine kadar bilgiler dalga dalga aktarılmalıdır. Kurumlar arası koordinasyon sağlanmalı ve bilgi alış-verişi eski yazışma usullerini kullanmadan teknolojiye faydalanılarak yapılmalıdır. Tabi bu saydığımız sebeplerin belki de en önemlisi olan yasal düzenlemelerin modern hukuka uygun olarak hukuk sistemimize enjekte edilmesi gerekir.

Organize suç örgütlerinin ve özellikle uyuşturucu madde kaçakçılığı yapısı itibariyle çok ulusludur. Kuzey Afrika’da üretilen, Pakistan ya da Afganistan’daki imalathanelerde işlenen ve ABD’de tüketime sunulan esrar maddeleri bunun en tipik örneğidir. Bu nedenle mücadele sadece ülke içinde değil tüm ulusların ortak çalışması şeklinde olmalıdır.

2.2.5.1.Uluslararası İşbirliği:

Uyuşturucu suçları ile mücadelede ülkelerin sadece kendi sınırları içinde yapmış oldukları faaliyetler yetersiz kalmaktadır. Çünkü uyuşturucu kaçakçılığı

ulusal değil, uluslar arası değil, kıtalar arası bur problem haline gelmiştir. Günümüzde bu suçtan doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmeyen ülke hemen hemen yok gibidir. Her ülke bulunduğu konuma sosyo-ekonomik durumuna, toplumsal değerlerine, siyasi yapısına ve diğer etkenlere bağlı olarak uyuşturucu kaçakçılığından kullanımından ve bağlantılı suçlarından az ya da çok etkilenmektedir.

Her konuda önem arz eden ekonomik sebepler burada da devreye girmektedir. Toplumun bütün kesimlerini ilgilendiren bu suçlarla mücadele edebilmek için hem bireylerin hem de ülkelerin ekonomik özgürlüklerine sahip olması gerekir. Ne yazık ki gelişmemiş ülkelerde (Afganistan, Mynmar, Lao Demokratik Cumhuriyeti...vb) haşhaş ekimi hala halkın en büyük gelir kaynağıdır. Gelişmiş ülkeler ise bu sorunla baş edebilecekleri ekonomik güçleriyle, ürettikleri politikalarıyla, sahip oldukları sivil toplum kuruluşlarıyla ve eğitilmiş personeliyle çözümler üretebilmektedir. Dolayısıyla gelişmiş ülkelerle, gelişmemiş ya da az gelişmekte olan ülkeler arasında sermaye, eğitim ve personel alanlarında bir işbirliği olmalıdır. Sınırı aşan ve uluslar arası nitelik kazanan bu faaliyetler, ulusal mücadele alanından çıkarak bölgesel ve uluslar arası boyutlarda işbirliğini zorunlu kılmaktadır.

Bu tehlikeye gören ülkemiz özellikle Afganistan ve çevre ülkelerdeki polis birimlerini uyuşturucu ile mücadele konusunda TADOC'ta düzenlenen kurs ve seminerlerle desteklenmektedir.

Uyuşturucu ile mücadelede olmazsa olmazlardan biri uluslar arası işbirliği, ülkeler arası bilgi değişimi, eş zamanlı operasyonlar ile kontrollü teslimat yönteminin olabildiğince uygulanmasıdır. Uluslararası uyuşturucu madde organizasyonları ile etkin bir şekilde mücadele etmek amacıyla Narkotik birimlerimiz Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı koordinesinde, diğer ülkelerdeki meslektaşları ile güncel bilgi/istihbarat değişimine dayalı ortak operasyonel projeler gerçekleştirmektedir. Bu ortak operasyonlar, organizasyonun tüm unsurlarının deşifresi, kontrol mekanizmalarının ortaya çıkartılması ve illegal kazanılan edinimlerini hedef almaktadır.

Bu gerçekten hareketle polisimiz yaklaşık 65 ülke polisi ile işbirliği anlaşması yapmış olmasının yanı sıra pek çok uluslar arası teşkilatla da yakın işbirliği sergilemektedir. Düzenlenen uluslar arası toplantılara da aktif katılım sağlanarak ülkemizin başarılı mücadelesi ve beklentileri diğer ülkelere aktarılmaktadır. Özellikle

son yıllarda ele geçirilen eroin maddesi miktarı ve çökertilen organizasyonlar göz önüne alındığında ülkemizin tek başına AB ülkelerinin tamamının ele geçirdiği madde miktarını yakalamış olduğunu görmekteyiz. Diğer bir deyişle toplam 21 AB ülke polisi bir araya gelerek, Türk polisi kadar eroin maddesi ele geçirmiştir. Başarımız; özel olarak seçilmiş, tamamı temel eğitimden geçirilmiş, üstün gayret ve çaba ile çalışan seçkin personelden ve ülkemizin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleyi bir öncelik alanı olarak görmesi ve mücadeleye yönelik büyük miktarda kaynak ayırmasındadır.¹³⁹

2.2.5.2.Yasal Düzenlemeler:

Organize suç örgütlerine yönelik yapılan operasyonların kapsamına bakıldığında hem yurtiçi hem de yurtdışını konu alacak çok büyük bir alanı kapsamaktadır. Böylesine farklı bir alanı, farklı kuruluşları, farklı devletleri içine alan bu suçlarla mücadele edebilmesi için işbirliği kaçınılmazdır.

Ülkemizde madde kullanımı, alımı-satımı, kaçakçılığı ile ilgili olarak çok sayıda kanun bulunmaktadır. 5237 sayılı TCK başta olmak üzere, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, 3298 sayılı Uyuşturucu Maddeler ile İlgili Kanun, 984 Sayılı Eczacılar ve Sanat Ve Ziraat İşlerinde 984 Sayılı Kullanılan Zehirli Ve Müessir Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun, 1262 sayılı İspençiyari Ve Tıbbi Müstahzarlar Kanun, 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve 6197 sayılı Eczaneler ve Eczaneler Hakkındaki Kanun gibi konularda uyuşturucu konusuna değinilmektedir.

Ülkemizde 1990-2010 yılları arasında organize suç örgütleri ile mücadele konusundaki yasal düzenlemelerde birçok aşama kaydetmiştir. Ancak bu kaçakçılık ve organize suçlarla mücadeleye ilişkin yasal düzenlemelerde, suç türleri ve yöntemleri incelendiğinde çağımıza ayak uydurabilecek düzeye getirilmektedir. Bu kapsamda TBMM Madde Kullanımı ve Kaçakçılığın Önlenmesi Alanlarında Tespit Edilen Sorunlar ile ilgili olarak kurulan TBMM Araştırma Komisyonun Önerileri göz önüne alınmalıdır.

---

¹³⁹ Pek,A., “ Uyuşturucu İle Mücadelede Türk Polisinin Dünyadaki Yeri” Çağın Polis Dergisi, Sayı. 60, Ankara, 2009

2.2.5.3. Kontrollü Teslimat:

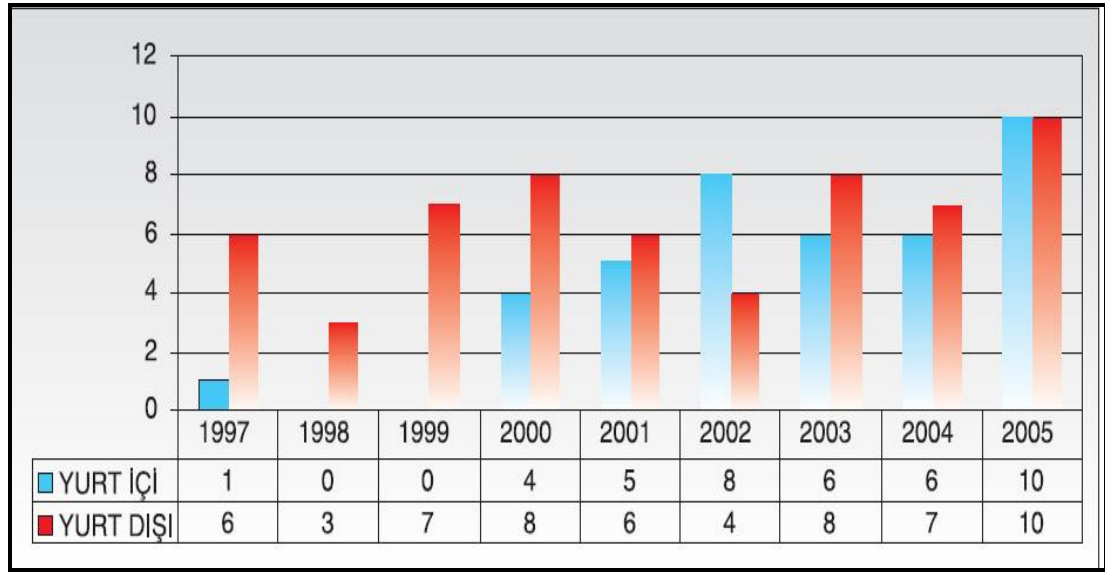
1988 Tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ile tavsiye edilen kontrollü teslimat uygulaması, suç organizasyonlarının tüm bağlantılarıyla birlikte ortaya çıkartılmasında ve suçluların yakalanmasında kullanılan en önemli ve en gelişmiş mücadele taktiği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kontrollü teslimat uygulamaları, mücadeleciler birimlerin kullandıkları en iyi yöntemlerden birisi olarak kabul edilse de bu yöntemin uygulanmasında zorluklarla karşılaşmaktadır. Nitekim 1997-2005 tarihleri arasında gerçekleştirilen 99 kontrollü teslimat uygulamasının, 52 'si başarılı, 47'si ise başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Uluslararası kontrollü teslimat olayları, uyuşturucu madde, taşıma metoduna göre değişiklik göstermekle birlikte, değişik ülkelerden geçiş yapması sebebiyle birden fazla ülkenin adli makamlarından izin ve güvence alınmasının zorluğu, risk yüksekliği, ülkelerin uyuşturucu mücadele kanunlarının yanı sıra, kontrollü teslimat kanunlarındaki ve uygulamalarındaki farklılıklar, her olayın kontrollü teslimata uygun kriterlere haiz olmaması veya olayların seyrinin çok hızlı değişiklik göstermesi gibi sebeplerden dolayı her kontrollü teslimat çalışması başarı ile sonuçlandırılmamaktadır. Bu durumda dahi, ülkemizin kontrollü teslimat uygulamalarında elde ettiği yüksek başarı, mücadeleciler birimlerimizin kararlılığının bir göstergesidir. 2005 yılında ülkemizde gerçekleştirilen 20 kontrollü teslimat uygulamasının %50'si yurt içinde gerçekleştirilirken, %50'si yurtdışı bağlantılı olarak gerçekleştirilmiştir. Yurt içi kontrollü teslimat uygulamaları, 2000 yılından itibaren ülkemizde yaygınlaşmaya başlamış ve yıldan yıla artış göstererek 2005 yılında en yüksek noktasına ulaşmıştır.¹⁴⁰

---

¹⁴⁰ EGMKOSMDB,2005, a.g.k.,s.172

Şekil-12: 1997-2005 Yılları Arasında Yurtiçi-Yurtdışı Kontrol Teslimat Miktarları

Kaynak: EGMKOSMDB,2005, a.g.k.,s.171

2.2.5.4.Eğitim Faaliyetleri:

Türkiye, özellikle 90'lı yıllardan itibaren, uyuşturucu madde kaçakçılığını önleme çabalarında önemli başarılar göstermiştir. Bu çerçevede, uyuşturucu suçlarının yanında karapara aklama ve organize suçlarla ilgili yeni yasal düzenlemeler ve operasyonel kurumlar hayata geçirilmiştir. Bu yapısal değişikliklerin olumlu sonuçlar doğurmasının, ilgili alanlarda profesyonel görevlilerin varlığı ile olabileceği gerçeğinden hareketle, eğitim etkinliklerine ayrı bir önem verilmektedir. Eğitim alanında sahip olduğu bilgi ve tecrübeleri her fırsatta bölgedeki diğer ülkelere de aktarmaya çalışan Türkiye, bölgesel eğitim faaliyetlerinin, sağlam temellere dayalı ve sürekli kılınabilmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen her türlü girişimi desteklemektedir.

Bu anlayıştan hareketle, Birleşmiş Milletler öncülüğünde ve Türkiye-UNODC işbirliği çerçevesinde 26.06.2000 tarihinde Ankara'da uyuşturucu ve organize suçlarla mücadele alanında eğitim vermek üzere Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'na bağlı olarak Türkiye'nin ilk uluslararası nitelikli mücadeleciler kurum akademisi TADOC kurulmuştur.

Eylül 2000 tarihi itibariyle eğitim programlarını uygulamaya başlayan TADOC'ta, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Karadeniz Ekonomik İşbirliği ve Balkan Ülkeleri ile Türkiye'nin taraf olduğu ikili işbirliği metni imzalanan diğer ülkelerin kanun uygulayıcı birimlerine uyuşturucu maddelerin yasa dışı üretimi, kullanımı, kaçakçılığı ve organize suçlarla mücadele konularında eğitim verilmektedir.¹⁴¹

2.2.5.5. Operasyonel Çalışmalar:

Uyuşturucu madde ile mücadelede operasyonel çalışmalar, büyük bir yer tutmakta ve mücadelenin önemli bir bölümünü teşkil etmektedir. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de operasyonel çalışmalar kapsamlı bir şekilde sürdürülmektedir. Ülkemizde, uyuşturucu madde kaçakçılığı yapan organizasyonların tamamını deşifre etmek, uyuşturucu maddenin kaynak ve hedefini tespit etmek, yasa dışı para transferleri ve kara para akışını ve ayrıca varsa terör ile bağlantılarını tespit etmek amacıyla, kapsamlı ve genelde uluslar arası işbirliğine dayalı operasyonel çalışmalar yapılmaktadır.

Operasyonel faaliyetlerin yürütülmesi esnasında, operasyon metotları ve kullanılan teknoloji açısından modern soruşturma teknikleri kullanılmaktadır. Gerek gizli izleme gerekse teknik takip alanlarında izlenen yol ve kullanılan araç ve gereçler son gelişmelere göre uyarlanmış bulunmaktadır. Bunun yanında bilgisayar destekli teknik analiz çalışmaları vasıtasıyla da organizasyonların karmaşık görünen ilişkiler ağının çözülmesi ve yeni ipuçlarının elde edilmesi mümkün kılınmakta, durum basite indirgenerek organizasyon yapısının çözümü kolaylaştırılmaktadır.¹⁴²

2.2.6.Narko Terör

2.2.6.1. Narko Terör Kavram ve Tanımı:

Türkçeye Fransızca “terreur” sözcüğünden geçmiş olan “terör” sözcüğü aslında Latince kökenlidir. Bunun anlamı ise, “korkudan titreme ve titremeye sebep

---

¹⁴¹ TUBİM, Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılık İle Mücadele 2006 Yılı ulusal Raporu, Ankara, 2006,s.16

¹⁴² EGMKOSMDB,2003, a.g.k.,s.85

olmaktır.”¹⁴³ Literatürdeki diğer tanımlarda da toplumlarda şiddetli korku salma ve yıldırma havası estirmeye vurgu yapılır. Terör örgütlerinin çok çeşitli eylemleri vardır. Bunlardan bazıları, adam kaçırmak, insanlara işkence yapmak, öldürmek, pazar yerlerine, okullara, sinemalara, tren, metro, otobüs, uçak gibi toplu taşıma araçlarına ve onların istasyonlarına ve limanlarına vb. yerlere bomba yerleştirmek, ateşli silahlar yada kimyasal silahlar yapmak olarak sıralanabilir.

Terör saldırılarının kullandıkları bombalama eylemleri, silah ve cephane temini ile şiddet eyleminin gerçekleşmesi konusunda elde edilen maliyet/ etkinlik katsayısı hakkında kullanılan kriterlere ait değerlendirilmelerde “ gerçek şu ki; fotokopi 2 sent, dinamit ise 40 set. İkisini de satın alın, birini okuyun ve diğerini kullanın.” görüşü ileri sürülmüştür. Terör örgütleri mevcut organizasyon yapıları, finans kaynakları, saldırı taktikleri ve işbirliği ağlarını değişen koşullara adapte ederken, uluslar arası sistemin siyasal çalkantıları, sıcak çatışma alanları, fakirlik, kitlesel göç, çevre felaketleri, toplumların sürüklendiği sosyal eşitsizlik ve adaletsizlik, terörizme sebebiyet veren yeni uyuşmazlıkları derinleştirirken, terör örgütleri bu değişen koşullara kendini adapte ederek, yeni projeksiyonlar ile korku ve şiddet ikilemini daha geniş coğrafyalar üzerinde psikolojik olarak yaymak imkânlarına sahip olabilmektedirler.¹⁴⁴

Terörizm, tamamen silahlı kuvvetlerin bir sorunu değil aynı zamanda siyasal, sosyal ve ekonomik bir sorundur. Uluslar arası organize suç örgütlerinin yükselen sistematik gücü ve bu güce destek sağlayan finansal gücü elemine edilemediği takdirde, orta ve uzun vadede ulus devletin politik ve ekonomik yapı taşlarını olumsuz yönde etkilemesi söz konusu olabilecektir. Bu çerçeveden bakıldığında, yeni uyuşmazlık kaynaklarının itici güçleri arasında yer alan terör ve organize suçlar sendromunun, uluslar arası ilişkiler disiplinin ajandasındaki güncelliğini koruyacağı görüşü ileri sürülebilir. Uluslar arası terörizmle savaşın hedeflendiği başarıya ulaşmasında, uyuşturucu trafiği, silah kaçakçılığı, kara para aklama ve karanlıktaki görüntüsünün aydınlığa çıkarılmasının gerekli olduğu varsayılmaktadır.¹⁴⁵

Uyuşturucu organize suç faaliyetleri arasında en fazla gelir getiren alandır. Amerika’da uyuşturucu suç örgütlerinin en büyüklerinden sadece birisinin 1800’li

---

¹⁴³ <http://nedir.antoloji.com/teror/> (04.05.2010)

¹⁴⁴ Caşın, M., Uluslar arası Terörizm, Ankara,2008,s.11

¹⁴⁵ Caşın, a.g.e., s.86

yıllarda Kuzey Amerika ve Avrupa’da yapmış olduğu uyuşturucu faaliyetlerinden 10 milyar dolardan fazla gelir elde ettiği tahmin edilmektedir. Amerika’da organize suçları araştırmakla görevlendirilen komisyon başkanının 1986 yılında yapmış olduğu açıklama bu açıdan önem arz etmektedir. Başkan’a göre, dünyadaki en ciddi organize suç sorunu uyuşturucu ticaretidir ve aynı zamanda Amerika’daki mevcut organize suç faaliyetleri içerisinde en yaygın ve karlı olanı da uyuşturucu faaliyetleridir.¹⁴⁶ İşte terör örgütleri de faaliyetlerini finanse etme amacıyla uyuşturucu madde ticaretiyle uğraşmaktadırlar. Terör örgütleri büyüyüp geliştikçe barınma, beslenme, giyecek, tedavi, ulaşım, haberleşme, silah ve mühimmat ihtiyaçları alabildiğine artmaktadır. Artan bu ihtiyaçlar, sürekli karşılanması gereken ihtiyaçlardır. Bu çerçevede örgütler, az emekle büyük para kazanabilecekleri finans kaynaklarına ihtiyaç duymaktadırlar. Uyuşturucu madde kaçakçılığı bu açıdan örgütlerin ihtiyaçlarını fazlasıyla karşılamaktadır.¹⁴⁷

Teröristler ile uyuşturucu madde kaçakçıları arasında sıkı bir ilişki mevcuttur. Bu ilişkiler gerekli imkânların sağlanmasıyla birlikte uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı yapmaya kadar varmakta olup, bu ilişkiden her iki tarafta yararlanmaktadır. Uyuşturucu kaçakçıları terör örgütlerinin askeri gücünden faydalanmakta, terör örgütleri ise uyuşturucuyu bir gelir kaynağı olarak kullanarak elde edilen kara paranın aklanmasında uyuşturucu kaçakçıların yöntemleri ve yeteneklerinden yararlanmaktadırlar. Bu sebeple terör örgütleri ile organize suç örgütleri neredeyse birlikte değerlendirilmeye başlanmıştır. Yapılan birçok çalışmada da artık terör örgütlerinin organize suç örgütü gibi hareket etmeye başladığı görülmektedir.

Terörist organizasyonlar, varlıklarını ve popülaritelerini sürdürebilmek için eyleme ihtiyaç duymaktadır. Organizasyonların varlığının ve eylemlerinin devam etmesi finansal kaynaklarının yeterliliğine bağlıdır. Terörist organizasyonların temel ihtiyaçları barınma/beslenme, silah/mühimmat, telekomünikasyon, yayın, tedavi, ulaşım ve propaganda ihtiyaçları olarak belirginleşmektedir. Tüm bu ihtiyaçlar büyük çapta finansal bir kaynak gerektirmektedir. Bu kaynak zaman zaman yandaş devletlerin yardımları ile sağlanmakla birlikte esas olarak başta uyuşturucu

---

¹⁴⁶ Geleri,A., “ Uyuşturucuyla Mücadele ve Polis” Polis Bilimleri Dergisi, Sayı:4 ,Ankara,1999,s.160-161

¹⁴⁷ http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm10_makale5.htm (29.04.2010)

kaçakçılığı olmak üzere illegal faaliyetlerden sağlanmaktadır. Bir terör örgütünün finansmanını hangi yoldan sağladığı, örgütün ideolojisine ve çapına göre değişkenlik göstermektedir. Nakliyesi kolay, alıcısı bol, tedavüldeki değerli para karşılığı takası mümkün, pazarlama ağı kolay kurulabilen bir mal olan uyuşturucu, tüm örgütler için vazgeçilmez bir gelir kaynağıdır.¹⁴⁸ Terör örgütlerinin bu suçlara karışmasından sonra “narko terörizm” kavramı ortaya çıkmıştır. Peki, nedir narko terörizm? Narko terörizm, uyuşturucu tacirleri tarafından kendi yasadışı işlerini korumak için kullanılan terör taktikleridir. Uyuşturucu baronlarıyla, silahlı örgütler arasında ittifakı tarif eder. Her ikisi de hükümetlerin istikrarının bozulmasından ve kurulu toplumsal düzenin çökmesinden çıkar elde etmektedir.¹⁴⁹

Soğuk savaş sonrasında çok kutuplu güçler dengesine doğru şekillenen uluslar arası sistem içinde, terörizmi destekleyen devlet sayısındaki azalma eğilimi, bu aktörler tarafından doğrudan desteklenen iyi örgütlü ve sınırlanmış grupları olumsuz yönde etkilemiştir. Ancak bu farklılaşma bir yandan daha gevşek biçimde örgütlenmiş uluslar arası terör örgütlerinin çoğalmasına yol açarken bu eğilim bir yandan da aynı zamanda coğrafi düzlemde terörün etki alanında genişlemeye yol açmaktadır. Bu yeni eğilim, doğrudan devlet finansmanındaki azalmaya bağlı olarak, dolaylı yoldan finansman sağlayan, şebekeleşmiş bireyler ve grupların kendi aralarında örgütsel bağların dikey ve yatay düzeylerde çalışmalarındaki siyasal ve ideolojik baskıları artırmaktadır. Bir başka ifade ile terör örgütleri, yeni dönemde narko terör konusunda birbirleri ile ortaklıklar düzenleyerek, uyuşturucu trafiği, silah kaçakçılığı, adi suçlar ve yasadışı ticaret gibi diğer finansman kaynaklarından yararlanma, paravan şirketler kurmak suretiyle kara para aklama yollarına ve bu suretle hiyerarşik örgüt biçimlerini takip eden devletlere karşı farklı kulvarlar ve yol haritalara elde etmek avantajlarına sahip olabilmektedirler.¹⁵⁰

2.2.6.2. Uyuşturucu-Terör Bağlantısı:

Terörle mücadelede terör örgütlerinin finans kaynaklarının tespit edilerek bu kaynaklardan mahrum bırakılması son derece önemlidir. Bilinen yöntemlerle suçla

---

¹⁴⁸ EGMKOSMDB,2002, a.g.k.,s.15

¹⁴⁹ http://tr.wikipedia.org/wiki/Narko_ter%C3%B6rizm (02.05.2010)

¹⁵⁰ Caşın, a.g.e., s.403

mücadele etmenin organize ve terör suçlarında etkisinin azalmaya başladığı artık bilinen bir gerçektir. Onun için suç örgütleriyle mücadele etmek için daha farklı yolların bulunması ve uygulanması şart olmuştur. Terörün uluslar arası boyut kazanması ve terör örgütlerinin diğer suç örgütleri gibi uyuşturucu ticareti ve benzeri alanlarda da faaliyet göstererek finansman sağlamaya başlamalarından dolayı bu kaynakların kurutulması gereği fikri literatürde büyük kabul görmeye başlamıştır.

Terör örgütlerinin nasıl kaynak sağladığı sorusuna “yapabildikleri her şekilde” cevabı verilir. Her ne kadar teröristlerin ve terör örgütlerinin amacı gelir elde etmek olmasa da faaliyetlerini finanse edebilmek için mali desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu desteklerini yasal yollardan temin edebilecekleri gibi yasal olmayan yollardan da temin edebilirler. Örgütlerin ideolojik hedeflerinin farklılığı ve faaliyet alanları farklı olsa da finans sağlama yöntemleri değişmez olmaktadır. Tüm dünyada yerel ya da uluslar arası faaliyet gösteren terör örgütleri gasp, soygun ve hırsızlık yapma, aidat ve bağış toplama, haraç alma, örgütsel yayınlardan gelir temin etme, ticari faaliyetlerde bulunma, sahtecilik, insan, silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı gibi yasal ve yasa dışı faaliyetler yoluyla finans temin etme yoluna başvurumaktadırlar.¹⁵¹

Almanya’da faaliyet yürüten Kıızıl Ordu Fraksiyonu (RAF) mali sorunlarını banka soygunlarıyla çözümlerken, İtalya’da faaliyet yürüten Kıızıl Tugaylar 1972 yılına kadar bu yöntemi kullanmamıştır. İspanya’nın Bask bölgesinde faaliyet yürüten ETA, mali kaynaklarının bir kısmını soygun, haraç ve dış yardımlardan sağlarken, büyük çoğunluğunu da fidye amaçlı kaçırdığı işadamlarından sağlamıştır. IRA, ABD’deki “Sinn Fein’in Dostları” adlı kuruluşun oluşturduğu Kuzey İrlanda Yardım Fonu aracılığıyla ve diğer İrlandalılarından temin etmiştir. Lübnan Hizbullah örgütü ise finans kaynaklarının büyük çoğunluğunu, İran’ın yapmış olduğu yardımlardan sağlamıştır. El Kaide terör örgütünün, dünyanın çok farklı bölgelerinden “cihat” gayesiyle Afganistan’a gelen binlerce gönüllü militanın beslenme, barınma, eğitim, silah vb. ihtiyaçlarını gasp, soygun vb. yöntemlerle karşılayabilmesi mümkün görülmemektedir. Bu bağlamda örgüt finans ihtiyacını, dünyanın birçok bölgesinde İslami yardım kuruluşları aracılığıyla topladığı bağış ve zekât adı altındaki miktarı tam olarak bilinmeyen paralarla gidermeye çalışmıştır. Bunun yanında, özellikle Körfez ülkelerindeki tüccarlar, Katar, Birleşik Arap

---

¹⁵¹ Aykın H., Gümüşay K., “ Terörle Mücadelede Yeni Boyut: Terörün Finansmanı ile Mücadele”, (Ed.S.AYDIN), Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Ankara, 2008,s.347

Emirlikleri ve Suudi Arabistanlı prenslerin yaptığı yardımlar da örgütün finans ihtiyacını gidermede önemli rol oynamıştır. Altın Hilal Bölgesi'nin tam ortasında faaliyet yürüttüğünden dolayı, uyuşturucu kaçakçılığında da büyük gelir temin ettiği bilinmektedir.¹⁵²

2.2.6.2.1.Ülkemizdeki Yıkıcı ve Bölücü Terör Örgütlerinin Uyuşturucu Faaliyetleri:

Devletlerin asli görevi, önce her türlü tehdide ve tehlikeye karşı kendi varlığını devam ettirmek, halkın huzur ve mutluluğunu idame ettirmektir. Ülkemiz uzun zamandan beri değişik amaç, ad, şekil ve yöntemlerle güvenliğine yönelik çok çeşitli yıkıcı ve bölücü faaliyetlere maruz kalmıştır. Ekonomik kaynaklarının büyük bir kısmını terörle mücadeleye harcayan ülkemizde rakamlar hala tartışma söz konusudur.

Ülkeler varlıklarını devam ettirebilmek ve terörizm faaliyetlerine engel olmak istedikleri sürece çok çeşitli tehditlere karşı da hedef olurlar. Çeşitli gerekçelerle meydana çıkan bu tehdit, ideolojisi, dini, rengi, ırkı ne olursa olsun ülkelerin jeopolitik ve jeostratejik konumuna göre şekillenir. Genel olarak bakıldığında ülkemiz, üzerinde bulunduğu coğrafi bölgede dünya güç merkezleri arasındaki dengeyi etkileyecek şekilde sürekli ve çok yönlü çıkar ve çatışmaların yaşandığı coğrafi konuma sahiptir.

Terörle mücadelenin birçok boyutundan bahsetmek olasıdır. Mücadelenin çatısı, en temelde iki sütun üzerine oturmaktadır. Bunlardan birincisi teröristle mücadele, diğeri ise terörizm ile mücadeledir. Ülkemizde terör örgütleri analiz edildiğinde kimisinin din olgusunu ön plana çıkardığı, kimisinin ırk ayrımcılığı yaptığı, kimisinin de sosyalist kimliğiyle ön plana çıktığı görülmektedir.

PKK (Partiya Karkaren Kürdistan- Kürdistan İşçi Partisi) Kongre-Gel terör örgütü, Türkiye'de en çok konuşulan ancak en az anlamlandırılabilen ve bir çerçeve içerisinde sunulabilen örgütlerdendir. Örgüt bir yandan Marksist, diğer taraftan etnik ayrılıkçı ve aynı zamanda ise dini temaları kullanmaktadır. Hem devletin bölgeye yatırım yapmamasından şikâyet etmektedir, hem de bu yatırımları engellemek için

---

¹⁵² Alkan N., "Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları" Polis Dergisi, Sayı.40, Ankara, 2004, s.203

bombalar atmaktadır. PKK ile ilgili çelişkiler bunlarla sınırlı değil elbette, örgüt bir taraftan insan hakları ve onurundan bahsetmektedir diğer taraftan ise en vahşi cinayetleri işlemektedir. Bu çelişkileri kuşkusuz çok daha fazla sıralamak mümkündür. Ancak, tüm bunlara rağmen örgütün bir taraftar ve sempatizan kitlesi vardır ve örgüt Türkiye Cumhuriyeti'nin son yirmi yılında maddi ve manevi enerjisini harcamayı başarmıştır. PKK terör örgütü eylemlerine başladığı 1984 yılından beri birbirinden farklı stratejiler uygulayan bir örgüttür. Bu stratejiler genel olarak dört başlık altında incelenebilir. 1- 1984-89 arası “yoğun terör”, 2-1989-95 arası “gerilla” aşamasına geçme çabası, 3- 1995-99 arası büyük kentleri de kapsayacak şekilde tekrar “yoğun terör”, 4-1999-2010 arası ise farklı kombinasyonları eş zamanlı içeren “terör, pasif itaatsizlik ve siyasallaşma” sürecidir.¹⁵³

Örgütün bu stratejileri gerçekleştirmek ve ayakta durabilmek için zamanla amaçlarından sapma gösterdiği, yasal olmayan kimliklerini diğer suçları da işleyerek pekiştirdiği ve bunları birer çıkar amacı olarak taşımaya başladığı görülmektedir.

Sahip oldukları ideolojilerinin giderlerini karşılayamayan örgütler, bu giderlerini karşılamak için kaynak arayışına girerler. Bu kaynakları temin etmek için her yolu deneyen örgütler ilk olarak kendilerine yardım edecek devletlerin desteklerini almaya çalışırlar. Bu desteği alamayan örgüt adeta “kuduz köpek” gibi etrafa saldırarak ülke içindeki asayiş tehdit eden, haraç toplama, kalpazanlık, küçük yaştaki çocukları kullanarak gasp ve kapkaç yaptırma, adam kaçırma, fidye isteme ve uyuşturucu madde kaçakçılığı davranışlarında bulunurlar.

Terörizmin yaşaması ve uluslar arası örgütsel entegrasyonunun yaygınlaşmasındaki döngüsel hareketliliğin alt yapısını teşkil eden yasa dışı mafya teşkilatları, silah ve uyuşturucu ticaretini birlikte yürütmek suretiyle hedef ülke üzerindeki baskılara bağlı olarak, örgütsel yapıya yeni finansal yaşam kaynaklarının temini faaliyetlerini yoğunlaştırmışlardır. Zira terör örgütleri, uluslar arası ortamdaki mobilazasyon ve yer değiştirme faaliyetlerinin yürütülmesinde sahte kimlik ve pasaport düzenlenmesi, silah-patlayıcı-uyuşturucu trafiği ile örgütün ihtiyaç duyduğu yüksek harcamaların yürütülebilmesi için faaliyet gösterdikleri ülkelerin yer altı dünyasının yasadışı örgütleri ile yakın temas içerisinde organize suçlara iştirak

---

¹⁵³ Bal,İ., “ PKK Terör Örgütü Tarihsel Süreç ve 28 Mart Diyarbakır Olayları Analizi” Uluslar arası Hukuk ve Politika Dergisi, Sayı.8, Ankara,2006,s.76

ederler. Uyuşturucunun giriş kapısı olarak “Marco-State” olarak tanımlanan küçük orta Amerika ülkeleri, sosyalist ideolojinin görünürdeki doktrinel mücadele kaynağı olarak Meksika, Peru, Panama, Venezüella, Ekvator, Brezilya ve Kolombiya ülkeleri uyuşturucu-terör trafiğinin kuşak noktaları olarak kullanılmış, benzeri şekilde de PKK, aynı metotları kullanarak, Afganistan-İran-Suriye-Kıbrıs-Bulgaristan ve eski Demir Perde ülkeleri üzerinden uyuşturucuyu Avrupa’ya sokarak gelişme imkânı bulabilmiştir.¹⁵⁴

Küreselleşmenin terörizmi de etkilediği görülmektedir. Uluslararası terörizmin bugün ulaştığı boyut ve eriştiği yaygınlık düşünülecek olursa, uluslararası terörizmi ‘çok uluslu şirket’ olarak tanımlamak yerinde olacaktır. Terör örgütlerinin milyarlarca dolarlık yıllık gelirleri olduğu bilinmektedir ve bu büyük miktarlar finans piyasalarında örgütlerce değerlendirilerek mali araçlarla da gelir sağlanmaktadır. Hal böyle olunca terörün de bir şirketleşme içinde olduğu ve bunu da küresel boyutta gerçekleştirdiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak terör yalnızca kendi kaynaklarıyla beslenmemektedir. Bazı devletler terörü desteklemekte ve uluslararası sistem tarafından da teröre destek veren ülkeler olarak bilinmektedirler.¹⁵⁵

Ülkemizin son 30 yılına terör ve şiddet eylemleriyle zarar veren PKK terör örgütü, liderleri Abdullah ÖCALAN’ın yakalanmasından sonra farklı bir konsepte bürünmüştür. İlk zamanlar “bağımsız” bir devlet kurmaya çalışan örgüt, şu sıralarda “federatif” bir yapıdan söz etmektedir. Yani “bağımsızlık” türkülerini söylemeyi bırakıp elde ettiği gelirlerin devamını sağlayarak güç kaybetmeyi önlemeyi ve konumunu korumayı amaçlamaktadır. PKK terör örgütünün organize suç örgütü gibi hareket etmesi yeni bir olay değildir. Zaten bu tip yıkıcı-bölücü faaliyette bulunan örgütlerin hepsi mutlaka az emek harcanan ve çok para kazanılan işlere yönelirler. İşte uyuşturucu kaçakçılığı da bunlar için bulunmaz bir nimettir. PKK, son 2-3 yıl hariç kurulduğu günden beri Avrupa’da bir suç şebekesi gibi çalışmıştır. “bana dokunmayan yılan bin yaşasın” prensibiyle hareket eden Avrupa Devletleri kendilerine herhangi bir şiddet eylemi olmadığı sürece PKK’nın faaliyetlerine göz yummuştur. Avrupa Birliği ülkeleri başlangıçta PKK’yı Türkiye içerisindeki bir direniş hareketi olarak görmüştür. AB temsilcilerinin Türkiye gezilerine Diyarbakır

---

¹⁵⁴ Caşın, a.g.e., s.879

¹⁵⁵GÜN, Ö.Rengin., “Uluslararası Terörizm; Dünya Savaşının Yeni Boyutu” Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı.4, İzmir,2000

ilimizden başlanmaları da bir tesadüf müdür? Bu gidişatı iyi gözlemleyen PKK militanları Avrupa'da rahat hareket etmiştir. Interpol tarafından aranan şahısların Belçika'da konferans vermeleri bunun en güzel örneği değil midir? Bu kadar serbestliği olan örgütün Avrupa kanadı, finans desteğini sağlamak amacıyla başta uyuşturucu kaçakçılığı, silah ve mühimmat kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı gibi faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır. Bahsettiğimiz konu ile ilgili olarak "Küresel Terörizm ve Uluslar arası İşbirliği Sempozyumu"na katılan dönemin Genelkurmay ikinci başkanı Orgeneral Ergun SAYGUN şöyle ifade etmiştir.¹⁵⁶

"Bugün Avrupa'nın artan bir şekilde uluslararası terörün barınma ve yayılma merkezi haline geldiği ve terör tehdidinin üstlendiği bir platform teşkil etmeye başladığı yolunda ciddi endişeler ifade edilmektedir. Aranan teröristlerin demokratik düzenin sağladığı serbestliği, azınlık hakları, kişi hak ve özgürlükleri, ifade özgürlüğü gibi medeni dünyanın temel ve ortak değerlerinin arkasına saklanarak, bu değerleri kendi amaçları için kullanmaktadırlar. Terörizmle mücadeledeki asıl sıkıntının uluslararası hukuki düzenlemelerin olmamasından kaynaklanmadığı açıkça ortadadır. Esas sıkıntı ulusal hukuk sistemlerine uluslararası siyasi iradenin yansıtılmamış olmasıdır. Bu bağlamda, terörle doğrudan uğraşmakta olan bazı Avrupa ülkeleri hariç Avrupa'nın özgürlükçü sisteminde terörle mücadelede beyan edilen iradenin uygulanmasına imkân sağlayacak düzenlemelerin yer almadığını görmekteyiz. Bu durum pek çok devletin terörün tanımı konusunda ortak bir anlayışın ortaya konulamamış olduğu gerekçesiyle bu konudaki takdir yetkilerini keyfi olarak kullanmalarına yol açmaktadır. Terör konusunda uluslararası ortak bir anlayışın henüz mevcut olmaması terörizmle mücadele etmemek için bir mazeret olarak kabul edilmemelidir. Böyle bir ortak anlayış olmasa dahi bu mücadeleye esas teşkil edecek olan NATO, AB ve benzer kuruluşların açıkladıkları terör örgütü listeleri mevcuttur. Terörizmle mücadele konusunda oluşmuş uluslararası siyasi iradeye saygı gösterilmemesinin ve gerekli ulusal düzenlemelerin yapılmamasının ardında bazı ülkelerin iç huzurlarının bozulmaması için kendilerine doğrudan zarar vermeyen terör örgütleri ve teröristlerin üzerine gitmemeleri, onları korumaları, himaye etmeleri bazı durumlarda ise siyasi amaçlarının tahakkuku için bir vasıta olarak kullanmayı tercih etmelerinin yattığı da bir gerçektir. Bu bağlamda küresel

---

¹⁵⁶ <http://arsiv.sabah.com.tr/2008/03/11/haber,6F9556BE5F694600A2CBAE720050DE0E.html> (01.01.2009)

terörü sadece kendi ifadeleri ile 'Radikal İslami Teröre' indirgemeye çalışarak bunun dışındaki terör örgütlerini çeşitli isim ve sıfatlar ile tanımlamakta, terörist kimliklerinden uzaklaştırmakta veya ilgili ülkelerin iç sorunu olarak göstererek faaliyetlerine tepkisiz kalmaktadırlar. Bu yaklaşım terörle mücadeledeki uluslararası işbirliğini daha başından imkânsız veya hiç değilse etkisiz kılmaktadır.”

Dünyadaki terör olaylarının bitirilebilmesi için Uluslar arası işbirliğinin şart olduğu aşikârdır. 11 Eylül saldırıları olduğunda ABD'nin dünyayı ayağa kaldırarak adeta iki kutuplu bir dünya yaratmak isteyip “biz” ve “öteki” kavramlarını empoze ettiğini unutmamalıyız. Ama aynı ABD'nin topraklarımızda binlerce şehit verildiğinde tepkileri nasıl olmuştur? İnsan hakları savunucusu AB ülkeleri birkaç küçük demeç dışında ne yapmışlardır? Terörün dini, milliyeti, ırkı, mezhebi, ülkesi yoktur, teröre destek olanlar ve teröre karşı olanlar vardır. Buradaki “karşıtlık” ve “desteklik” göreceli kavramlardır. Örneğin DHKP/C'li terörist Fehriye ERDAL'ı vermeyen Belçika'nın tutumunu hangi kefeye koymamız gerekir? Eski Suriye devlet başkanı Hafız ESAD'ın terörist Abdullah ÖCALAN'ın Suriye'nin dağlık arazilerine konuşlanmasına izin vermesini hangi kefeye koymamız gerekir? AB ülkelerinde PKK'nın basın ve yayın organlarının barınmasını ve terörü desteklemenin de ötesinde, teşvik eden faaliyetlerine göz yummaya ve himaye etmeye devam etmesini, kırmızı bültenle aranan teröristlere sığınma hakkı veya vatandaşlık hakkı tanınmasını, diplomatik himaye sağlanarak, yakalanan teröristlerin ya yargılanmamasını veya yargılanmadan serbest bırakılmasını, önceden terörist ilan edilen örgütlerin daha sonra terörist olmadığına hükmedilmesini, aranan teröristlerin Schengen vizeleri verilerek Avrupa'da serbestçe dolaşmalarına imkân sağlanmasını hangi kefeye koymamız gerekir?

Terörü tamamen yok edebilmek imkânsızdır. Ancak terör tüm dünya devletlerinin öngördüğü politikalar izlenerek azaltılabilir. Terörün azaltılabilmesi içinde finans kaynaklarının kurutulması şarttır. Terörist organizasyonları destekleyen sivil toplum kuruluşlarının mali yardımlarının kesilmesi ve uluslararası alanda terörist organizasyonların mal varlıklarına karşı etkili yasal önlemler alınması terör örgütlerini daha farklı yasa dışı faaliyetlere itecektir. Bu faaliyetlerin en başında uyuşturucu kaçakçılığı gelmektedir.

Terör örgütleri uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerini mümkün olduğunca toplumdaki gizlemektedirler. Çünkü uyuşturucu kaçakçılığı tüm toplumlar tarafından bir insanlık suçu olarak kabul edildiğinden örgütün imajını zedelenmekte ve propaganda faaliyetlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açmaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığı aynı zamanda örgüte destek sağlayan ülkelere de olumsuz bir imaj bırakmakta ve söz konusu ülkeler terör örgütlerini desteklerken çekimser davranmaktadırlar. Uyuşturucu faaliyetlerine karışan örgütler uluslararası kamuoyunun desteğini de kaybetmektedir. PKK-KONGRA-GEL-KADEK terör örgütünün uyuşturucu suçlarına karıştığını uluslararası raporlar, Türkiye’de gerçekleştirilen uyuşturucu madde operasyonlarında yakalanan şahısların ifadeleri, terör örgütleri ile bağlantılı suç kayıtları, örgüte ait sığınak/hücre evlerinde ele geçirilen uyuşturucu maddeler ve dokümanlardaki uyuşturucu alış verişinin para kayıtları açıkça ortaya koymaktadır. 2002 ve 2006 yılları içerisinde Türkiye’de yapılan operasyonlarla da PKK-KONGRA-GEL-KADEK terör örgütünün, uyuşturucu kaçakçılığı yapmaya devam ettiği teyit edilmiştir.¹⁵⁷ Konu ile ilgili olarak Genelkurmay İkinci Başkanı Org.Ergun SAYGUN’nun Küresel Terörizm ve İşbirliği Sempozyumunda kaydettiği şu sözler dikkat çekicidir:¹⁵⁸

“PKK/Kongre-Gel’in küresel bir terörist örgüt ve mafya tipi yapılanmasıyla da aynı zamanda organize bir suç örgütü olduğu aşikârdır. Bu husus birçok uluslararası rapor ile de belgelenmiştir. Terör örgütü, başta uyuşturucu olmak üzere, insan, sigara, akaryakıt ve silah kaçakçılığı, haraç toplama, sahtecilik ve kara para aklama gibi yasa dışı faaliyetler yoluyla mali kaynak temin etmektedir. Bunun yanı sıra, paravan şirket, dernek ve vakıflar aracılığıyla yasal görünüm altında ticaret ve bağış gibi yollarla da kaynak temin edebilmektedir. Terör örgütünün bu şekilde elde ettiği yıllık gelirinin 400-500 milyon Avro civarında olduğu, bunun 200-250 milyon Avrosunun uyuşturucudan, 100-150 milyon Avrosunun kaçakçılıktan (akaryakıt, sigara, insan kaçaklığı gibi) 15-20 milyon Avrosunun toplanan yardımlardan ve 20-25 milyon Avrosunun da diğer faaliyetlerden sağlandığı değerlendirilmektedir. Silah

---

¹⁵⁷ Pek,A., “ Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü PKK/Kongre-Gel” Çağın Polis Dergisi, Sayı. 79, Ankara, 2009

¹⁵⁸<http://arsiv.sabah.com.tr/2008/03/11/haber,6F9556BE5F694600A2CBAE720050DE0E.html>(01.01.2009)

kaçakçılığında dikkati çeken bir husus, terör örgütünün sadece kendi yandaşlarına değil, çok uzaklardaki teröristlere de silah sağlamasıdır.”

Terör örgütü lideri Abdullah ÖCALAN 1980 yılından yaklaşık 1998 yılına kadar Suriye ve Lübnan'ın dağlık arazilerinde konuşlanmıştı. Aylık 100 dolar karşılığında Güneydoğu'dan toplanan işsiz ve cahil gençlerin ilk grubu Lübnan'daki Suriye yanlısı –Yaser Arafat'a karşı- Filistin Kurtuluşu İçin Demokratik Cephe kamplarına getirildi. İlk desteğini Suriye'nin emrindeki bu örgütten alan Abdullah Öcalan, taraftarlarıyla birlikte Lübnan'ın Halve kampına yerleşti. Bu dönemden sonra Rusya, Bulgaristan, Küba, Yunanistan ve Güney Kıbrıs istihbarat örgütleri PKK'yı güçlendirmek için seferber oldular. Özellikle Suriye, Muhaberat tarafından yetiştirilmiş kendi Kürt ve Ermeni vatandaşlarını PKK'nın kilit mevkilerine getirerek örgütü tümüyle kontrol altına aldı. Rıfat Esad, (Eski Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad'ın kardeşi) PKK'nın Suriye ve Lübnan makamları ile olan ilişkilerini düzenliyor ve uyuşturucu trafiğini organize ederek mali kaynak sağlıyordu. Uzun bir inceleme konusu olan Suriye–PKK ilişkileri, Hatay sorunu, Güneydoğu Anadolu Projesi'nin engellenmesi ve uyuşturucuların Avrupa'da dağıtımını gibi pek çok paydaya dayanıyordu. Suriye'nin PKK desteğindeki uyuşturucu ticaretinden elde ettiği yıllık gelir 2 milyar dolar, PKK'nınki ise yılda 900 milyon dolar civarındaydı. PKK, Afganistan'dan aldığı uyuşturucu hammaddesini İran gizli servisinin yardımıyla Irak üzerinden Suriye ve Lübnan'a taşıırken, bir kısmını da İran'da kurulan imalathanelerde işleniyordu. İran, kendi ülkesinde uyuşturucuya ağır yasaklar koyarken, din ve rejim düşmanı olarak gördüğü Avrupa'ya taşınmasına göz yumuyordu. Büyük ölçüde Suriye'nin kontrolündeki Bekaa Vadisi'nde işlenen uyuşturucular, Güney Kıbrıs (ve çevresindeki bazı ıssız adalar), Yunanistan, Almanya ve Hollanda üzerinden bütün Avrupa'ya ulaştırılıyordu. Bu konuda zaman zaman diplomatik yollar kullanılırken, kimi zaman da Avrupa'da kurulmuş paravan şirketlerin aracılığına başvuruluyordu. Batılı ülkeler bu gerçeği bilmelerine karşın, bölgesel çıkarları yüzünden PKK'ya karşı ciddi bir önlem almaktan her zaman uzak duruyorlardı.¹⁵⁹

---

¹⁵⁹ Manaz, A., “ Dünden Bugüne Suriye” Stradigma Aylık Strateji ve Analiz Dergisi, Sayı.10, Ankara, 2003, s.5

PKK terör örgütünün elebaşı Abdullah ÖCALAN, İmralı adasında yargılanırken Mahkeme Başkanı M.Turgut OKYAY'ın sorusu üzerine, örgütün parasının 200 milyon dolar civarında olduğunu söylemiştir. Örgütün uyuşturucu ticareti yapıp yapmadığı şeklindeki soruya ÖCALAN:

“Uyuşturucu bir insanlık suçudur. Ancak bazı örgüt temsilcilerimiz uyuşturucu kaçakçılarından bağış adı altında para almış olabilirler. Bu Avrupa'da da böyledir. Örgüt içinde uyuşturucu işiyle bilerek uğraşmayı en ağır suç olarak kabul ederiz. Hatta ben sigarayı bile yasakladım. Örgüt üyelerinden yurt dışında uyuşturucu işine yaygın olarak katılanlar olabilir.” diyerek terör örgütünün uyuşturucu ile bağlantısını açıkça ortaya koymaktadır.¹⁶⁰

Eski Kaçakçılık ve Organize Daire Başkanı Atilla AYTEK, PKK'nın uyuşturucu ekimini ve bundan elde ettiği gelir ile ilgili şu ifadelerde bulunmaktadır;

“1984-1985 senesinde Bekaa Vadisi'nde Abdullah ÖCALAN ve grubu sahneye çıktı. Bekaa Vadisi 275 kilometre. Bu vadi bin yıldır esrar üretilir ama biz buranın özelliğini Abdullah ÖCALAN ile öğrendik. Dünyada "kırmızı esrar"ın çıktığı tek yerdir. Narkotikçilerin ve İnterpol'un uyuşturucuyu terör kelimesi ile birleştirmesi bizim sayemizde olmuştur. Burada üretilen esrarı gemiye yükler Akdeniz boyunca araba lastiklerinin içine koyarak suya salarlardı. Alıcıya da telefon ederlerdi, 'Malımı attım, sudan al' diye. Cebeli Tarık Boğazı'na kadar bu iş yürütülür. 1985-1986 senesinde Öcalan ve arkadaşları buradaki çiftçilerle anlaşarak arazilerini kiraladılar. 60 tona yakın eroin aldılar. Bu eroinin ilk güzergâhı Türkiye değildi. 60 ton eroini gemi ile Akdeniz'den İspanya'ya ulaştırdılar. Orada şarap tankerleriyle Avrupa'ya çıkardılar. İtalya'da, Almanya'da PKK mensupları yakalandı. Ama hiçbirini Türkiye'ye iade etmek istemediler. 1987'de Abdullah Öcalan çıktı dedi ki "Ben Hawk füzesi alacağım." Hiç kimse de çıkıp hangi parayla alacaksın demedi. İşte o uyuşturucunun parasıyla aldılar.”¹⁶¹

Artık PKK terör örgütü uyuşturucu pazarına tam anlamıyla girmişti. Hatta güvenlik kayıtlarında PKK'nın uyuşturucu trafiği, Derince-Tireste ve Batı Avrupa, Haydarpaşa-Köstence-Budapeşte-Almanya, Edirne-Sofya-Bükreş-Almanya-Batı

¹⁶⁰ <http://www.belgenet.com/dava/durusma02.html> (11.05.2010)

¹⁶¹ Yavuz,E., “ Narko-Terör Etrafımızı Sardı” Aksiyon Dergisi, Sayı.807, İstanbul, 1997

Avrupa Ülkeleri, Kapıkule-Patnos Limanı-Trieste-İsveç-Fransa, Kapıkule-Sofya-Bükreş-Budapeşte-Viyana-Roma-Batı Avrupa ülkelerini kapsamaktaydı. PKK'ya yapılan operasyonlarda, örgüt militanlarının barındıkları sığınaklarda yapılan araştırmalarda 7 ton 466 kilogram esrar, 1 milyon 984 bin kök Hint keneviri, 63 kilogram eroin, 33 kilogram baz morfin, 1 adet uyuşturucu imalathanesi ele geçirildi. Hüseyin BAYBAŞİN' nin amcası Mehmet Şerif BAYBAŞİN, 1984 yılında Almanya'da 42 kilo eroinle yakalandı. 1989'da Belçika'da Yılmaz S. Ve Ahmet Y. adlarındaki iki PKK'lı 60 kilo eroinle yakalandı. İstanbul'da Eylül 1989'da Turgut S. Adlı bir PKK'lı 10 kilo eroinle; 1990'da Almanya-Hollanda sınırı Arnheim'de Cengiz B. İsimli tanınmış PKK üyesi 48 kilo eroinle, Temmuz 1991'de Almanya Köln'de PKK'lı Vahdettin K. 2,5 kilo eroinle yakalandılar. 13 Mart 1990'da Almanya'nın Hamburg, 23 Kasım 1991 Hollanda'nın Arnheim, 22 Ocak 1991'de Fransa'nın Nice'de ve 3 Haziran 1992'de İtalya'nın Lugarian kıyılarında yakalanan kaçakçılar PKK adına kaçakçılık yaptıklarını itiraf etmişlerdir.¹⁶²

Yapılan operasyonlarda PKK KADEK Terör örgütüne ait sığınak, örgüt evi, arazi ve mülteci kamplarında yapılan bazı yakalamaların dökümü aşağıda verilmiştir.¹⁶³

Tablo-8: PKK Terör Örgütüne Ait Uyuşturucu Yakalama Miktarları

	Tarih	Olay Yeri	Miktar	Yakalama Yeri
1	31.07.1983	Hakkari	439 kg Esrar	SİĞINAK
2	24-	Diyarbakır	8 kg Kenevir	SİĞINAK
3	23.10.1993	Bingöl	16 Çuval Toz Esrar	SİĞINAK
4	18.12.1993	Van	600 Kg Esrar	SİĞINAK
5	21.12.1993	Diyarbakır	50 Kg Kenevir	SİĞINAK
6	1993	Almanya	9.745 Kg Eroin	MÜLTECİ KAMPI
7	01.09.1994	Hakkari	1 Kg Eroin	ÖRGÜT EVİ
8	14-	Şırnak	700 Kg Esrar/ 13 Kg	SİĞINAK
9	23.01.1994	Muş	28.920 Kg Esrar	SİĞINAK
10	01.03.1994	Hakkari	25.600 Kg Esrar	SİĞINAK
11	10.03.1994	Diyarbakır	10 Çuval Esrar	SİĞINAK
12	20.03.1994	Diyarbakır	299 Kg Esrar	SİĞINAK
13	23.03.1994	Hakkari	328 Kg Esrar	SİĞINAK
	02.04.1994	Van	33 Kg Baz Morfin	SİĞINAK

¹⁶² İnce, H., Beyaz Ahtapot-Türkiye'de Narko-Dolar Savaşları, İstanbul,2002,s.26

¹⁶³ EGM KOSDB, Yayınlanmamış Narko Terörizm Raporu, Narko Analiz Grubu, Ankara,2004,s.65

14	13.04.1994	Muş	4.200 Kg Esrar	SIĞINAK
15	25-	Bitlis	150 Kg Esrar	SIĞINAK
16	17.06.1994	Hakkari	6 Çuval Esrar	SIĞINAK
17	22.06.1994	Diyarbakır	15 Çuval Esrar	SIĞINAK
18	03.07.1994	Şırnak	100 Gr Esrar	SIĞINAK
19	15.07.1994	Bitlis	17.000 Kök Kenevir	SIĞINAK
20	08.08.1994	Diyarbakır	120 Kg Esrar	SIĞINAK
21	09.08.1994	Şırnak	400 Kg Esrar	SIĞINAK
22	13.08.1994	Hakkari	63.480 Kg Esrar	SIĞINAK
23	13.08.1994	Diyarbakır	60 Kg Eroin	ÖRGÜT EVİ
24	13.08.1994	Hakkari	1 Kg Eroin	ÖRGÜT EVİ
25	18.08.1994	Diyarbakır	1500 Kg Esrar/ 1.467.000 Kök Kenevir	SIĞINAK
26	28.08.1994	Hakkari	38 Kg Esrar	SIĞINAK
27	27.09.1994	Şırnak	110 Kg Esrar	ARAZİ
28	30.09.1994	Şırnak	5 Kg Esrar	SIĞINAK
29	12.10.1994	Şırnak	1 Çuval Esrar	SIĞINAK
30	12.10.1994	Van	23 Kg Esrar	ÖRGÜT EVİ
31	16.12.1994	Şırnak	470 Kg Esrar/180 Kg Kenevir Tohumu	SIĞINAK
32	07.01.1995	Mardin	2.850 Kg Esrar	SIĞINAK
33	10.03.1995	Şırnak	55 Kg Esrar	SIĞINAK
34	15.03.1995	Şırnak	300 Kg Esrar	SIĞINAK
35	31.03.1995	Şırnak	850 Kg Esrar	SIĞINAK
36	28.04.1995	Hakkari	750 Kg Esrar	SIĞINAK
37	15.04.1995	Hakkari	500 Kg Esrar	SIĞINAK
38	21.04.1995	Hakkari	6.490 Kg Esrar	SIĞINAK
39	01.08.1995	Hakkari	29.730 Kg Esrar	SIĞINAK
40	03.08.1995	Hakkari	16 Kg Esrar	SIĞINAK/MAĞARA
41	18.01.1996	Hakkari	6.690 Kg Esrar	SIĞINAK
42	12.02.1996	Diyarbakır	10 Kg Esrar	SIĞINAK
43	13.02.1996	Şırnak	37 Kg Esrar	ÖRGÜT EVİ
44	17.03.1996	Şırnak	14 Kg Esrar	SIĞINAK
45	27.03.1996	Hakkari	5 Kg Esrar	SIĞINAK/MAĞARA
46	14.10.1996	Diyarbakır	49.571 Kg Esrar	ÖGRÜT EVİ
47	01.12.1996	K.maraş	75 Kg Esrar	ARAZİ
48	28.12.1996	Diyarbakır	156 Kg Esrar	SIĞINAK
49	25.10.1997	Şırnak	10 Kg Esrar/ 6.4 Kg	SIĞINAK
50	06.11.1997	Şırnak	3 Kg Esrar	SIĞINAK
51	08.09.1999	Diyarbakır	120 Kg Esrar	SIĞINAK
52	05.04.1999	Hakkari	101 Kg Esrar/9 Kg Baz	ÖGRÜT EVİ
53	28.11.1999	İstanbul	40 Kg 741 Gr Esrar	ÖRGÜT EVİ

Kaynak: EGMKOSMDB, Yayımlanmamış Narko Terörizm Raporu, Narko Analiz Grubu, Ankara,2004,s.65

Yapılan tahkikatlar ve alınan bilgiler; PKK-KONGRA-GEL-KADEK terör örgütünden başka ASALA, TKPL/ML ve DHKP/C gibi terör örgütlerinin de

faaliyetlerini finanse etmek amacıyla uyuşturucu kaçakçılığına karıştığını göstermektedir. 1980'li yıllarda Türk Yurtdışı misyon görevlilerine yönelik saldırıları ile dikkat çeken ASALA terör örgütünün, etnik yakınlık nedeniyle uyuşturucu kaçakçısı olarak kaydı bulunan CANTÜRK organizasyonu tarafından desteklendiği, CANTÜRK'lerin çok sayıda ASALA mensubu ile ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

DHKP/C örgütünün de, faaliyetlerini devam ettirebilmek için yasadışı yollardan gelir temin ettiği bilinmektedir. Örgütün uyuşturucu ve silah kaçakçılığı yaptığı, örgütsel ilişkileri ve alt yapısını kullanarak bu yolla büyük paralar elde ettiği değerlendirilmektedir. 18.04.1995 tarihinde İstanbul ilinde yurt dışına çıkma hazırlığı içinde bulunan DHKP/C örgüt mensupları 10 kg. eroin ile birlikte yakalanarak gözaltına alınmışlardır. Devam eden operasyonel çalışmalar ve şahısların sorgulanması sonucu uyuşturucunun yurt dışına pazarlanarak örgüte gelir temin edileceği ve bu durumdan örgüt üst düzey kadrosunun da haberdar olduğu öğrenilmiştir.

Mersin ilinde 22.09.1998 tarihinde gerçekleştirilen operasyon sonucu 602 kg. 603 gr. kokain maddesi ele geçirilmiş olup olayla ilgili olarak 8 sanık gözaltına alınmıştır. Olayın sanıklarının yasadışı THKP/C örgütü mensupları olduğu anlaşılmıştır.

Ülkemizde gerçekleştirilen uyuşturucu madde operasyonlarında yakalanan şahısların ifadeleri, terör örgütleri ile bağlantılı suç kayıtları, örgüte ait sığınak/hücre evlerinde ele geçirilen uyuşturucu maddeler ve dokümanlardaki uyuşturucu alışverişinin para kayıtları, terör örgütlerinin uyuşturucu madde kaçakçılığı olayları ile olan bağlantılarını açıkça ortaya koymaktadır. Bu bağlamda 1984 yılından günümüze kadar ülkemizde faaliyet gösteren terör örgütleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen toplam 335 uyuşturucu madde yakalaması gerçekleştirilmiştir.¹⁶⁴

---

¹⁶⁴ EGMKOSMDB,2006, a.g.k.,s.57

Tablo-9: Terör Örgütleriyle Bağlantılı Olduğu Tespit Edilen Uyuşturucu Madde Yakalamaları

YAKALAMALAR	YAKALAMA MİKTARI		
	ADET	LİTRE	KİLO
EROİN			3661
ESRAR			21261
KENEVİR	2.884.003		2127
BAZ MORFİN			4305
ASETİK		26190	
KOKAİN			710
AFYON SAKIZI			8
EROİN ARTIĞI			19
SENTETİK	277.15		
SODYUM			1080
İMALATHANE	2		

Kaynak:EGMKOSMDB,2006, a.g.k.,s.57

2.3.Mali Suçlar ve Çeşitleri:

2.3.1.Mali Suç Kavramı :

Küreselleşme olgusunun had safhaya ulaştığı günümüz dünyası hiç olmadığı kadar çok boyutlu, değişken ve teknolojik imkânları kullanır olmuştur. Teknolojide yaşanan gelişmeleri de göz önüne aldığımızda “ulus devlet” politikasının varlığı tartışılır hale gelmeye başlamıştır. Bu çerçevede ekonomik, sosyal, sosyo-kültürel yapılarda da ciddi değişimler olduğu ve piyasaya sürülen herhangi bir metanın dünyanın bir ucundan bir diğer ucuna tabir-i caizse bir “tık”la ulaştığı ve hızlı bir sirkülasyonun yaşandığı görülmektedir.

Tüm dünya ülkelerinde kullanılan ve her sözcüğün başına getirilen “ulusal” kavramı yerini “uluslararası” kavramına bırakmıştır. ABD’nin ve AB ülkelerinin GSMH oranları, bankalarının durumu, krizleri bizi ne kadar ilgilendiriyorsa Dubai

World'un borçlarını ödeyip ödemeyeceği, sözde sosyalist özde liberal bir yapısı olan Çin Halk Cumhuriyeti'nin cari açığı da bizi o kadar ilgilendirmektedir.

Günümüzde üretim faaliyetlerin yanında tüketimde yerel olmaktan çıkmış, tüm uluslar için benzerlik arz etmeye başlamıştır. Çok uluslu şirketlerin, uluslar arası örgütlerin ve yabancı sermayenin, tüm dünya ülkelerinde faaliyet göstermesi de küreselleşme olgusunun bir sonucudur. Bu süreçte devletler, ekonomik olarak birbirlerine bağımlı hale gelmektedir. Dünya öyle bir ekonomik hareketliliğe sahne olmaktadır ki, her gün milyonlarca dolarlık para hareketi söz konusudur. Bütün bunların sonucunda, ekonomideki küreselleşme süreci “devletin ekonomideki yeri” konusunda da ciddi tartışmalara sebebiyet vermektedir. Bu gelişmeler devletleri kendi ulusal mevzuatlarında değişiklik yapma ve uyum sağlama durumuyla karşı karşıya getirmektedir. Gelişen küresel ekonomi, yeni kurum ve kurumlara ihtiyaç göstermiştir. Bu arayıştan hareketle;

- 1- Uluslar arası Para Fonu (IMF)
- 2- Dünya Bankası (World Bank)
- 3- Dünya Ticaret Örgütü (WTO)
- 4- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) başta olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşlar oluşturulmuştur.¹⁶⁵

Teknolojinin oluşturulması ve kullanılması insan yaşamına olumlu ve olumsuz birçok etkiler yapmıştır. İnsanın kendini tanıma yolunda dur durak bilmeyen çabaları ile birçok keşif ve icatlar gerçekleşmiştir. Bu icatlardan biri de mübadele aracı “para”nın kısmen yerine geçen “kredi kartları” olmuştur. Artık 12-18 yaş arası çocuklarının hediye olarak evlerine internet bağlatmalarını istemesi, cep telefonu, ipod gibi araçları çok talep etmeleri, üreticilerin ve aracılardan da farklı yollardan tüketicilere ulaşmasını zorunlu kılmıştır. Teknoloji gelişirde, suç çeşitleri gelişmez mi? Bu inanılmaz değişim bazı suçları ortadan kaldırdığı gibi bazı suçların da ortaya çıkmasına neden olmuştur.

---

¹⁶⁵ EGMKOSMDB,2001, a.g.k.,s.60

Bir hukuk sistemi tarafından verilen cezaların niteliği o sistemin devlet felsefesi geleneğine dayandığı oranda cezalandırılan ve suç sayılan olgunun sosyolojisine de bağlıdır. Suç, sosyolojik olarak tanımlandığında toplumun üyesi olan bireyin eyleminin yanlışlığını ifade eder. Felsefi açıdan suç, niyeti ve sonuçları açısından düşünce tarihi boyunca yüceltilen insan olma durumuna ihanettir. Bu noktada ahlak yargıları ve insani varoluş açısından bir sorgulama söz konusudur. Burada önemli olan suçun neden suç olduğu ve verilen cezanın ne ölçüde ceza olabildiğidir. Suç ve ceza ilişkisine çeşitli ahlak kuramlarına göre farklı tanımlar getirilebilir. Hukuk felsefesi açısından bu ilişki cezanın meşruluğu noktasında düğümlenmektedir. İnsanın özünün mükemmel olup olmadığı, insanın doğasının niteliği, ahlaki kaygılarındaki yeterliliği, genel/temel ve bireysel erdemlilik durumları bu düğümü içinden çıkılmaz hale sokabilir.

Ülkemizdeki kentleşme hareketini gelişmiş ülkelerden ayıran en önemli özellik; büyümeyi beraberinde getirmemesidir. Batıda bulunan ülkelerdeki kentlere göç edenler genellikle iş olanakları bulabilmişken, ülkemizde durum tam tersidir. Bugüne kadar işsizlik ile suç ekonomisi arasında doğrudan bir ilişki kurulamamış, ancak yapılan bazı çalışmalarda işsizlerin gelir elde edememesi nedeniyle suça daha yatkın olabilecekleri iddia edilmiştir. Bu iki kavramın suç-işsizlik kavramını başka önemli bir kavram olan “ suç ekonomisi” kavramını ortaya çıkarmıştır. İşsizlikle beraber gelir dağılımının da bozulması, toplumsal normların sorgulanmasını ve ahlaki çöküntüyü beraberinde getirmekte, sonuçta suç ekonomisine ortam hazırlamaktadır. Ülkemizdeki gelir dağılımına baktığımızda durumun hiç de iç açıcı olmadığı ortadadır.

Tablo-10: Türkiye’de 1963-2005 Yılları Arasında Kişisel Gelir Dağılımı

Hane Halkı %	1963	1968	1973	1978	1983	1986	1987	1994	2002	2003	2004	2005
En Düşük %20	4,5	3	3,5	2,9	2,7	3,9	5,2	4,9	5,3	6	6	6,1
İkinci %20	8,5	7	8	7,4	7	8,4	9,6	8,6	9,8	10,3	10,7	11,1
Üçüncü %20	11,5	10	12,5	13	12,6	12,6	14,1	12,6	14	14,5	15,2	15,8
Dördüncü %20	18,5	20	19,5	22,1	21,9	19,2	21,2	19	20,8	20,9	21,9	22,6
En Yüksek %20	57	60	56,5	54,7	55,8	55,9	49,9	54,9	50,1	48,3	46,2	44,4
Gini Katsayısı	0,55	0,56	0,51	0,51	0,52	0,5	0,43	0,49	0,44	0,42	0,4	0,38

Kaynak : DPT, Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara,2007,s.19

Tabloya göre ülkemizdeki gelir dağılımı eşitsizliği gün geçtikçe azalmaktadır. Ancak verilerin güvenilirliği konusunda ciddi endişeler mevcuttur. Uygulanan anketlerde yöntem, kapsam, tanımlama ve yaklaşım farklılıklarının olması ve bunların sık sık değiştirilmesi, gelir dağılımı sonuçlarının kesin olarak karşılaştırılmasını engelleme, anket uygulanan insanların gelir gibi hassas bir konuda gerçeğe tam uymayan cevap vermeleri, DİE’nin yaptığı araştırmalarda kullanılan anketörlerin geçici personel statüsünde çalışmaları nedeniyle yeterince istatistik bilgisine ve/veya bilincine sahip olmadığı gibi sebepler sıralanabilir. Rakamların gerçeğe yakın olduğunu bile varsaydığımızda ülkemizin gelirinin nedeysel %50’lik kısmını en yüksek %20’lik kısım, %50’lik kısmını da diğer dilimler paylaşmaktadır. Varoş diye tabir ettiğimiz yerlerde yaşayan insanların toplumsal değişime uğradıkları ve bu değişikliklerin bir bölümünün çatışma ve suçla yönelik olduğu bilinmektedir. Görev yaptığım İstanbul ilinde hem asayiş olayları, hem uyuşturucu satıcılığı hem de terör olaylarına karışan ailelerinin birçoğunun maddi durumunun zayıf olduğunu gözlemledim. Ancak “gecekondulaşma” olgusunun yarattığı bu gelişmenin mutlaka

“suç ekonomisini doğurur” şeklinde bir düşüncenin de tamamen doğru olduğu iddia etmek yanlış olur.

Yasakların suç ekonomisini beslediği yaygın bir gerçektir. Uyuşturucu madde, silah ve mühimmat madde kaçakçılığı, stratejik madde ve malzemeler, alkollü içecek ve sigaralar, altın ve kıymetli madenler, organ, bebek, çocuk, göçmen ticareti, tarihi eser, nesli tükenmiş canlılar, çeşitli döviz ve sahte para kaçaklıkları suç ekonomisini oluşturan başlıca kalemlerdir. Yasaklar bu ortamda arzın kısılmasına ve fiyatların yükselmesine sebep olmakta, aynı şekilde bu mallara olan talebin esnek olmaması sonucu suç ekonomisi piyasasında işlem gören malların olağanüstü yüksek fiyatlar ve kar marjları ile gerçekleşmekte ve sonuçta yasaklar sonucu oluşan karlar, birçok birey için cazip olabilmekte ve konusunu suç ekonomisinin oluşturduğu faaliyetlere ortam hazırlamaktadır.¹⁶⁶

Öte yandan “suç” deyince genel olarak hepimizin aklına adi suçlar gelmektedir. Bu suçları işleyen insanlar hırsızlık, darp, gasp, adam yaralama, cinayet, kan davası, namus cinayetleri, cinsel taciz ve ırza geçme, dolandırıcılık gibi suçlardan dolayı tutuklanmış veya mahkûm olmuşlardır. Bu insanlara ulaşmak aslında çok kolaydır, çünkü buldukları yer hapisanelerdir. Ancak “ mali suç” diye tabir edilen ve beyaz yakalıların işlediği suç türünü işleyenlere ulaşılması çok zordur.

Uluslar arası suç oranları ele alındığında, sanayileşmiş batı toplumlarında asayiş suçu veya adli suçlar olarak burada ifade edilecek olan rakamların yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin ABD’de ceza yasalarına aykırı davranışların ortalama yıllık toplamı en az 25 milyonu ve İngiltere için bu rakam en 5,5 milyonu bulurken Yunanistan hariç AB ülkelerinde ise 1-2 milyonunun üzerindedir. Ülkemize baktığımızda ise bu rakamın yıllık ortalama 400 bini bulmadığı görülmektedir. Suç oluşumunun ortaya çıkmasını sağlayan faktörlerle, refah toplumlarındaki suç oluşumlarının yüksekliği bir arada ele alındığında “insanlara neden suç işlerler” sorusunun cevabında bazı gözden kaçan durumlar vardır. Suç olayının sadece ve sadece ekonomik değişkenlerle izahı geçersiz olmaktadır. Bu aşamada, beyaz yakalı suç oluşumları ve örgütlü suç oluşumu mantaliteri karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedeni, yönetenlerin demokrasi, hukuk devleti ve insan hakları prensiplerini

---

¹⁶⁶ Erdağ, a.g.e., s.114

görmezlikten gelmeleridir. Nasıl oluyor da, organik anlamda veya sosyo-ekonomik-politik anlamda çok ve çok daha iyi konumda dünyaya gelen ve bu koşullarda yetişen, büyüyen ve sonuçta toplumda saygın konumlarda görev yapan bu insanlar yasal olmayan veya ahlaki olmayan bir dünyanın mensupları olabiliyorlar?¹⁶⁷

Mali suç kavramı en geniş anlamda ekonomik amaçlarla gerçekleştirilen yasa dışı eylemleri kapsamaktadır. Bu çerçevede mali suçlar, ekonomik çıkar sağlamak amacıyla devletçe yasaklanan:

- Yasa dışı faaliyetler yapılması (üretimi veya ithalatı yasak olan mallar, uyuşturucu, silah, organ, insan ticareti, vs.)
- Yasadışı yöntemlere başvurulması,(şiddet kullanımı, rüşvet, baskı, engelleyici aşamalar, kaçakçılık, vs.)
- Yasadışı kurumlar (örgütler) oluşturulması (izinsiz e kayıtsız örgüt, çete, gizli örgüt, vs.) faaliyetleridir.

1940'lara kök salan geleneksel anlamda mali suç, beyaz yaka suçlarıyla eş tutulmuştur. Burada suçlu, bir organizasyondaki konumu nedeniyle elinde imkânları bulunduran kişidir.¹⁶⁸

Ülkelerin ekonomileri, sosyal ve ahlaki yapıları ile kamu düzenleri üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle mali suçlar özellikle gelişmiş dünya ülkelerinin mücadelede öncelik tanıdığı suç türlerindedir. Fiziki olarak varlıklarını koruyor olsalar da devletlerarası sınırların iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere paralel olarak ortadan kalkması mali suçların uluslar arası boyutta ve organize bir şekilde işlenmelerine de zemin hazırlamıştır. Bu durum, işleniş şekilleri ve yöntemleri farklı olsa da mali suçların ortak özelliklerini oluşturmaktadır. Mali suçların işleniş nedenlerine baktığımızda sosyo-ekonomik ve kültürel nedenler, politik nedenler, coğrafi nedenler, yasal bir takım boşluklar ve alınan bazı önleyici

---

¹⁶⁷ Mutlu, K., “ Karapara Ekonomisinin Sosyolojik Temelleri”, (Ed.S.AYDIN), Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Ankara,2008,s.294

¹⁶⁸ Aydın,S., Yılmaz, Y., “ Yolsuzluk ve Mali Suçlar” Ankara, 2007, s.173

tedbir yetersizliklerinin yanı sıra insanların güç ve paraya sahip olma hırs ve arzuları da dikkate çarpmaktadır.¹⁶⁹

Mali suçun çağdaş bir tanımı vermeye çalışırsak, mali suç özel, profesyonel ya da teknik becerileri olan kişiler tarafından kişisel veya örgütsel kazanç ya da diğer birey veya birimler aleyhine haksız kazanç sağlama amacıyla genellikle aldatma ya da yalan beyanda bulunma yoluyla işlenen yasadışı eylemdir.¹⁷⁰

Ekonomik suçlar çok mağdurlu suçlardır. Bu suçlardan zarar gören sadece suç maruz kalan kurum değil milletin tamamıdır. Hatta ekonomik suçlar ülke güvenliğini tehlikeye bile düşürebilir. 1994-1998 ve 2001 krizlerini hatırlayalım. Neredeyse çökme noktasına gelmiştik. Bu suçlara karşı toplumsal bir bilinç oluşturulmalı “devletin malı deniz, yemeyen domuz” anlayışı terk edilmelidir. Zaten toplumsal bilinç oluşturmak ve kamuoyu duyarlılığı sağlamak, uluslar arası tavsiyelerin başında gelmektedir. Mesela, Avrupa Konseyi bünyesindeki Greko'nun yolsuzlukla mücadele konusunda kabul ettiği 20 tane ilkeden birincisi ahlaki geliştirmek ve toplumsal bilinç yaratmaktır.¹⁷¹

Mali konuları ilgilendiren suçları aslında sayma şeklinde ifade etme imkânı da yoktur. Çünkü teknolojik gelişmeye paralel olarak her geçen gün yeni bir yöntemle bu suçlara girilebilmektedir. Özellikle kültür varlıklarını ilgilendiren suçlar daha bir hassasiyet arz etmektedir. Milletlerin ruhunu bir anlamda kültür varlıkları ile yaşar ve bu varlıklar geçmişe yönelik bir tapu mahiyetindedir.

Diğer taraftan kara para sorunu ise diğer suçların tespiti bakımından da merkezi bir konuma sahiptir. Bu suçların iyi tespit edilmesi diğer birçok yasadışı eylemin sonlandırılabilmesi açısından önemlidir.¹⁷²

---

¹⁶⁹ <http://www.eskisehir.pol.tr/subeler/kacakcilik/mali.asp> (04.06.2010)

¹⁷⁰ Aydın, a.g.e, s.174

¹⁷¹ TOBB, Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu, Ankara,2005, s. 272

¹⁷² Aydın,a.g.e.,s.175

2.3.2. Mali Suç Kapsamına Giren Suç Çeşitleri:

2.3.2.1. Kaçakçılık:

Yer altı ekonomisinin en yaygın faaliyet alanlarından olan kaçakçılık sözlük anlamı ile “vergi vermeden, düzen kullanarak yasalarca alım satımı yasak edilen nesnelere yurda sokma, yurttan çıkarma, gizlice alıp satma ve bundan bir kazanç sağlama eylem”idir.¹⁷³ Başka bir tanıma göre “bir ulusun ekonomisine, toplum yapısına, sağlığına ve hatta bireylerin kültür durumlarına karşı sorunlar meydana getiren özel yasalarla gösterilmiş hükümlere aykırı olan tüm hareket ve davranışlardır.”¹⁷⁴

21.03.2007 tarihinde kabul edilen 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanuna göre kaçakçılık “kaçakçılık; ülkemize ithali ya da ülkemizden ihracı yasak olan veya ithal ve ihracı gümrük muamelesine tabi olan bir maddeyi gümrük işlemleri yaptırılmadan ithal/ihraç etmek veya bu maddeleri yurt içinde satmak veya satın almaktır.”¹⁷⁵ Ayrıca, devletçe ihraç şartıyla müşteriye satılan bir malı iç piyasada tüketime sunmak ya da zorunlu haller olmadıkça süresi içinde ihraç etmemek, devletin tekeli altında bulunan maddeleri yetkili olmaksızın ülkemize ithal etmek veya ithale teşebbüs etmek, ülke içinde bir yerden başka bir yere sevk etmek, saklamak, satılığa çıkarmak veya satmak, bilerek kabul etmek, satın almak veya kullanmak, devletin tekeli altında bulunan maddeleri, ülke dâhilinde yetkili olmaksızın imal etmek veya imal için ithal etmek de kaçakçılık suçunu oluşturmaktadır.¹⁷⁶

Kaçakçılık ekonomik, sosyal, kültürel ve ideolojik yapıdan kaynaklanan bir suçtur. Gerek ülkemizde gerekse diğer ülkelerde bu işi yapanlar hemen hemen aynı karakterdeki insanlar olup, temel amaçları para kazanmaktır. Kaçakçılık hiçbir ülkede tamamı ile önlenememiştir. Ülkemizde yeni ortaya çıkmış da değildir. 16.yy sonlarında ve imparatorluğun bozulmaya başlayan ekonomik ortamında maden

---

¹⁷³ <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=ka%E7ak%E7%FDI%FDk&ayn=tam> (07.06.2010)

¹⁷⁴ <http://www.ekodialog.com/yeralti-ekonomisi/kacakcilik-sucu-nedir.html> (08.06.2010)

¹⁷⁵ Resmi Gazete, 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, Ankara,2007

¹⁷⁶ EGMKOSDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele’07, Ankara,2008, s.63

kaynaklarının çok ilgi çekmesi üzerine devletin dışarıya satılmasını yasaklaması ile “ ihraç kaçakçılığı”, batının işlenmiş sanayi ürünlerinin pazarlanmasını sınırlamak için konulan gümrük duvarları ile “ ithal kaçakçılığı” ortaya çıkmıştır. Kısaca denilebilir ki, kaçakçılık milli sınırlar ve gümrük hattının tesisi ile birlikte doğmuştur. Kamu çıkarı açısından birçok maddenin imal ve satışının devlet tekeline alınması ve dolayısıyla bir tekel ve bununla ilgili olarak yasal yapı ortaya çıkmıştır. Böylece oluşan gümrük mevzuatına aykırı gerçekleşen her türlü faaliyet kaçakçılık olarak değerlendirilmektedir.¹⁷⁷

Kaçakçılığa konu edilen emtia baz alınarak, kaçakçılık fiillerini; akaryakıt kaçakçılığı, alkollü içki kaçakçılığı, tutun ve tutun mamulleri kaçakçılığı, oto kaçakçılığı, kültür ve tabiat varlıkları kaçakçılığı, kıymetli taş ve maden kaçakçılığı, diğer her türlü eşya kaçakçılığı şeklinde bir tasnife tabi tutmak mümkündür.¹⁷⁸

2.3.2.1.1. Kaçakçılık Çeşitleri:

2.3.2.1.1.1.Oto Kaçakçılığı:

Oto Kaçakçılığı, yurtdışında bedeli ödenerek, kiralanarak, çalınarak vb. yöntemlerle elde edilen araçların, Türkiye gümrük hattından, ait olduğu yabancı ülkelerin plakası, trafik tescil belgeleri veya sahte belgelerle, ülkemize sokulması ve ithal işlemleri yapılmadan ülke içinde yabancı ülkeye ait plaka ve tescil belgelerinin şahsi marifetlerle yok edilerek, çeşitle yollarla Türkiye trafiğine kayıt ve tescil ettirilmesi ya da vergisi ödenmiş, millileştirilmiş araç gibi gösterilerek ikinci şahıslara satılması yoluyla gerçekleştirilmektedir.¹⁷⁹

Araçlar ülke sınırlarını terk ederken sürücünün pasaportuna motor ve şase gibi belirleyici özellikleri yazılarak işlenir. Araç, pasaporta kayıtlı olduğu sürece, sürücüyle birlikte olma zorunluluğu vardır. Oto kaçakçılığında “ jokey” tabir edilen sürücüler, oto pasaportlarına kayıtlı bir şekilde ilgili ülkeye getirirler. Otonun

---

¹⁷⁷ Özsoylu,F., Yer altı Ekonomisi, Ankara,1999,s.77

¹⁷⁸ EGMKOSMDB,2007, a.g.k.,s.63

¹⁷⁹ EGMKOSMDB,2000, a.g.k.,s.77

alıcısı da bulunmuştur, ancak satış işleminin yapılması için önce aracın pasaporttan düşürülmesi gerekmektedir.¹⁸⁰

Otomobil kaçakçılığı metotları şöyle sıralanabilir:¹⁸¹

- 1- Sahte Gümrük Belgesi Düzenleme
- 2- Yurda Geçici Giren Araçlara Sahte Trafik Belgesi Düzenleme
- 3- Çift Fatura Yöntemi
- 4- Change ve Silme Yöntemi
- 5- Özürlü Muafiyetinden Yararlanma

2.3.2.1.1.2.Tekel Kaçakçılığı:

Doğu ve Güneydoğu sınırlarımızın fiziki şartları nedeniyle Ülkemize kaçak olarak getirilen maddelerin içerisinde zaman zaman tekel maddelerinin olduğu diğer yandan da Bulgaristan'dan deniz yoluyla Trakya Bölgesi ve İstanbul'a kaçak tekel maddeleri getirildiği ve ülkemizde son yıllarda sayısal olarak artmakta olan serbest bölgelerimizdeki yapılaşma yetersizliği (çevre engeli, kontrol kuleleri vs.) ve denetim eksikliği nedeniyle ihraç amacıyla getirilmiş olan tekel ürünlerinin, tüketilmek üzere iç pazara sunulan imkanının göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Ayrıca ülkemizde 200.000'nin üzerinde tekel bayisinin bulunması, denetimle ilgili Tekel Genel Müdürlüğünün personel sayısının yetersiz olmasından dolayı yeterli kontrollerin yapılamaması, ancak ihbar olması durumunda bayi denetimlerinin yapılması gibi faktörlerin kaçakçılığın artışında önemli etkenler olduğu değerlendirilebilir.¹⁸²

Ülkemizdeki genel sigara tüketimine bakıldığında sigara kullanıcı sayısında sürekli bir artışın görüldüğü ancak bunun satış rakamlarına yansımadağı, bu durumun da yüksek oranda sahte ve kaçak sigaraların iç piyasaya sürülmesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Yasadışı sigara ticaretinde geçmiş sürece bakıldığında, 1986 yılında tütün mamullerinin üretim, dağıtım ve satışında devlet tekelinin ortadan kalkmasını müteakip 1990'lı yıllara kadar münferit sigara kaçakçılığı olaylarının vuku bulduğu, 1990'lı yılların ikinci yarısından sonra ise daha

---

¹⁸⁰ Güner, a.g.e.,s.112

¹⁸¹ EGMKOSMDB,2002, a.g.k.,s.74

¹⁸² EGM-KOSMDB,2000, a.g.k.,s.78

ziyade TEKEL tarafından ihracatı yapılan sigaraların illegal yollarla iç piyasaya sürüldüğü tespit edilmiştir. 2000'li yıllardan itibaren de yasadışı sigara ticaretinin ağırlıklı olarak ülkemizde satışı yapılan sigaraların sahtelerinin bazı Asya ve eski Doğu Bloğu ülkelerinde üretilerek iç piyasaya sürülmesi şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. 2004 yılında Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumuna (TAPDK) kolluk birimlerince ekspertiz yapılmak üzere gönderilen yaklaşık 6,5 milyon paket sigaranın çoğunluğunun sahte sigara olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda sahte ve kaçak sigara Mersin Serbest Bölgesi, Kapıkule, Gürbulak ve Habur sınır kapılarından kaçak yollarla ya da gümrüklerden farklı emtia adı altında ithal edilmekte ve bu işlemleri müteakip iç piyasaya sürülmektedir. İstanbul başta olmak üzere Van, Kars, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Trabzon gibi illerimiz yasadışı sigara ticaretinin yoğun olarak görüldüğü illerimizdir.¹⁸³

2.3.2.1.1.3.Göçmen Kaçakçılığı:

İnsanların temel güdülerinden bir tanesi de doğdukları, ait oldukları ve yaşam koşullarına alışık oldukları yerde, vatandaşlık bağı ile bağlı oldukları ülkede yaşama güdüsüdür. Ancak dünya üzerinde birçok dengenin değişmesi ile özellikle üçüncü dünya ülkelerinde süregelen ciddi ekonomik sıkıntılar, kronik yoksulluk, fırsat yoksunluğu ve buna ek olarak insan hak ve özgürlüklerini hiçe sayan baskıcı otoriter rejimler, sivil savaşlar, genel şiddet eylemleri ve güvensizlik altında insanları buldukları ülkeyi terk etmeye zorlayan nedenler arasındadır. Öte yandan, hedef ülkelerdeki sosyal ve ekonomik düzeyin çekiciliği de göz ardı edilmemelidir. Dahası pek çok yasadışı göçmenin yaşam standartlarının son derece yüksek olduğu, örneğin ABD, Avustralya, Kanada ve Batı Avrupa ülkelerindeki daha iyi yaşam koşullarını arzulamaları ile dünyanın bu bölgelerine göç hareketlerinin başlaması ağırlıkla son 15 yıla damgasını vuran bir gerçek olmuştur.

Gelişen iletişim ve ulaşım imkânları ise güvenlikle ilgili yapıları olumsuz yönde ve derinden etkilemiş, bu da daha iyi bir yaşam arzusunda olan korumasız, cahil ya da bilinçsiz insanların hayallerini sömüren ve ciddi miktarda yasadışı gelir

---

¹⁸³ EGMKOSDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele'04, Ankara,2005, s.5

elde eden suç şebekelerince yönetilen sınır aşan suçların doğmasına ve tehlikeli boyutlar kazanmasına sebep olmuştur.¹⁸⁴

Göçmen kaçakçılığı, insanların daha iyi şartlarda yaşama, iş bulma ve buldukları ülkelerdeki siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarsızlıklar nedenlerle göç etme çabaları sonucu ortaya çıkmıştır. Yasal olarak ülkelerinden ayrılma ve istedikleri ülkelere kabul edilmedeki zorluklar nedeniyle, bu işleri yasal olmayan yollardan maddi kazanç sağlamak amacıyla gerçekleştiren organizatörler ortaya çıkmıştır. Bu da göçmen kaçakçılığının organize ve uluslar arası bir suç olmasına neden olmuştur.¹⁸⁵

21. yüzyılın önemli sorunlarından biri olarak karşımıza çıkan, insan haklarının ihlal edilmesine neden olan yasadışı göç veya göçmen kaçakçılığı, dünyada giderek daha büyük bir sorun haline gelmektedir. Yasa dışı göç genel olarak “ Doğrudan veya dolaylı olarak parasal veya maddi çıkar elde etmek için bir kişinin uyrukluğunu taşımadığı veya daimi ikametgâh sahibi olmadığı bir taraf devlete yasadışı girişi veya bulunması”¹⁸⁶ şeklinde ifade edilebilir. Tanımda anlaşılacağı üzere yasadışı göç, kişi veya kişilerin vatandaşı olmadıkları ya da ikametlerine sahip olmadıkları bir ülkeye illegal yollardan sahte belgelerle geçiş yapması ve yasal yollardan girerek vize süresi bittiği halde bulunduğu ülkeden çıkış yapmamasıdır. Görüldüğü üzere yasa dışı göç kavramının 2 ayağı bulunmakta, bunlardan ilki tamamen yasal olmayan yollardan hedef ülkeye giriş, ikinci ise yasal yollardan giriş yapıp süre bitimi yasal olmayan tarafa geçmedir. Türk Ceza Kanuna göre göçmen kaçakçılığı “ doğrudan veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla, yabancı bir devlet tabiiyetinde bulunan veya vatansız olan veya Türkiye’de sürekli olarak oturmasına yetkili mercilerce izin verilmemiş bulunan kimselerin Türkiye’ye yasal olmayan yollardan girmelerini veya ülkede kalmalarını, bu kişilerin veya Türk vatandaşlarının yasal olmayan yollardan ülke dışına çıkmalarını sağlamaya göçmen kaçakçılığı” denir şeklinde tanımlanmıştır.¹⁸⁷ Türk Ceza Kanunu (TCK) “ Türkiye’ye yasal olmayan

---

¹⁸⁴ <http://www.egm.gov.tr/hizmet.yabancilar.goc.asp> (08.06.2010)

¹⁸⁵ TC İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi (AREM), “ Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti” http://www.arem.gov.tr/proje/ars_rapor/gocmen.htm (01.06.2010)

¹⁸⁶ EGM, Yabancılar Hudut İltica Daire Başkanlığı, Dünya’da ve Türkiye’de Yasadışı Göç, Ankara,2001,s.14

¹⁸⁷ Yalvaç G., “ T.C. Anayasası, TCK, CMK, CGTİK ve İlgili Mevzuat” Ankara, 2006, s. 347

yollardan girmelerini veya ülkede kalmalarını” ifadesiyle hedef ülke, “ bu kişilerin ..yasal olmayan yollardan ülke dışına çıkmaları” transit ülke ve “Türk vatandaşlarının yasal olmayan yollardan ülke dışına çıkmaları” ifadesi ise kaynak ülkeyi tanımlamıştır. Bu bağlamda incelediğimizde;

Kaynak Ülkeden, gerek yasadışı göçe gerekse insan ticaretine konu olan kişilerin uyrukluğunda buldukları ülkeyi,

Hedef Ülkeden, gerek yasadışı göç gerekse insan ticaretine konu olan kişilerin ulaşmak istedikleri veya götürülmek istenen ülkeyi,

Transit Ülkeden ise kaynak ülkeden hedef ülkeye gerçekleşen seyahatte üzerinden geçilen veya elverişli şartlar oluşana kadar yasadışı veya yasal ikamet edilen ülkeyi anlamaktayız.

Yasadışı göç birçok ülkenin sınırından geçilmesi gerektiği için transit göçle de bağlantılıdır. Ayrıca bütün geçişler riskli ve zor olduğu, bireysel çabanın çoğu zaman yetersiz kalma durumu söz konusu olduğu için insan kaçakçılığı organize suçların önemli bir olgusu olmuştur. Hedef ülkeye varmadan 1-2 yıl ara ülkelerde kalıp çalışma veya sığınma talep edilmişse ara ülkelerde cevap bekleme yolları seçilmektedir. Ucuz işgücü olmaları nedeniyle ulusal pazarlarda bu tür yasadışı göçmenler çalıştırılmaktadır. Özellikle Romanya, Moldova, Rusya, Belarus, Ukrayna, Azerbaycan, Ermenistan, Bulgaristan uyruklu yabancılara kaçak çalışma, kaçak ikamet etmek amacıyla Türkiye'ye geldikleri görülmektedir. Bu kişiler söz konusu ülkelere uygulanan vize muafiyeti ve esnek vize rejiminden istifade ederek Türkiye'ye girmekte, tekstil gibi sektörlerin yanı sıra, insan ticaretine, istismara ya da fuhşa uygun ortam oluşturabilen eğlence ve turizm sektöründe, sigortasız ve güvencesiz olarak ev işlerinde istihdam edilmektedirler. Bu ülkelerden gelen kişiler için, istismara çok açık olan ama son zamanlarda artış gösteren diğer bir şeyde evlilik yoluyla vatandaşlığa geçme çabalarıdır. Fuhuş yaptığı tespit edilenler ve bulaşıcı hastalığı olanlar sınır dışı edilmektedir. 1996-2000 yılları arasında yukarıda adı geçen ülkelerden gelen kadınlardan 6383'ü fuhuş suçundan dolayı sınır dışı edilmiştir.¹⁸⁸

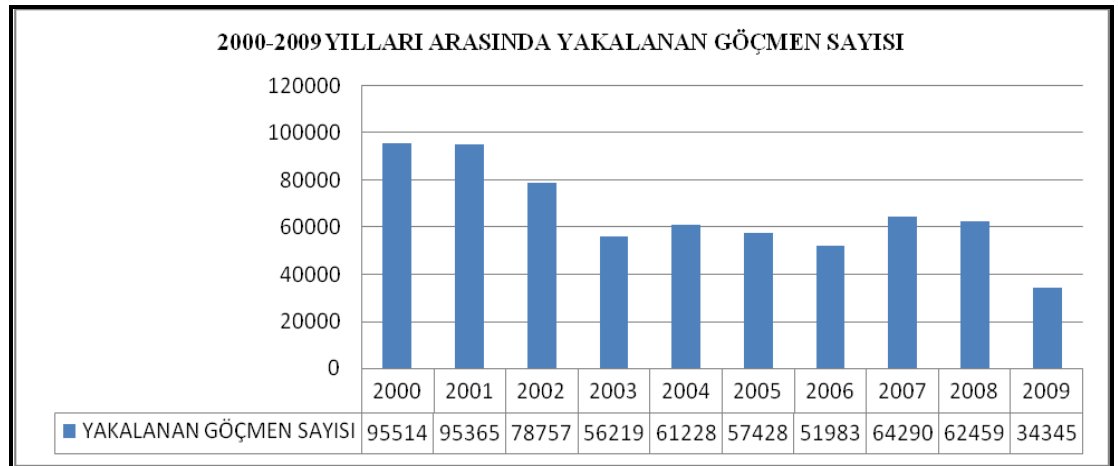
---

¹⁸⁸ <http://www.stradigma.com/index.php?sayfa=makale&no=113#18> (02.06.2010)

Ülkemiz yasadışı göçün en önemli güzergâhlarından biri üzerindedir. Türkiye'nin doğu ve güneydoğusundaki ülkelerin vatandaşları düşük gelirli, işsizlik oranının yüksek olduğu ülkelerdir. Türkiye sınırının çok uzun ve dağlık olması sınır kontrollerini zorlaştırıp, yasadışı göç baskısını arttırmaktadır. Yasadışı göçmenler Türkiye'ye birçok yollarla girmektedirler. Özellikle yaya olarak, sahte pasaportla sınır kapılarından, otobüsle veya kamyonlarda saklanarak ama çoğunlukla profesyonel bir suç örgütünün desteği ve ücret karşılığında giriş yapmaktadırlar. Türkiye'den genellikle deniz yoluyla, botlar veya gemilerle çıkmaktadırlar. İlk hedef olarak Ege adalarına varan kaçak göçmenler, Yunanistan veya İtalya üzerinden Avrupa'ya ulaşmaktadırlar. Tabii ki yasadışı göçmenlerin ve transit geçenlerin sayısını belirlemek çok güçtür. Bir tahmine göre 1980 ile 1995 arasında 2 milyondan fazla insan Türkiye'yi transit göçmen olarak geçmiştir.¹⁸⁹

Gün geçtikçe önemini artıran göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçları ve suç organizasyonları ile mücadele faaliyetleri kapsamında güvenlik güçlerinin yaptığı çalışmalarda, suç organizasyonlarının tüm yönleri ile deşifre edilebilmesine yönelik planlı ve projeli çalışmalara ağırlık verilmektedir. Güvenlik güçlerimizin yaptığı bu çalışmalara, özellikle ulusal ve uluslar arası tüm kurumlar, kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri ile birlikte koordineli bir şekilde gerçekleştirilen yakın işbirliği faaliyetleri ayrı bir ivme kazandırmıştır.

Tablo-11: 2000-2009 Yılları Arasında Türkiye’de Yakalanan Göçmen Sayısı

Kaynak: EGMKOSDB 2000-2009 Yılları Raporlarından Derlenmiştir.

¹⁸⁹ İçduygu A., “Transit Migrants and Turkey” Boğaziçi Journal Dergisi, Sayı.10, İstanbul,1996, s.

2.3.2.1.1.4.Kültür ve Tabiat Varlığı Kaçakçılığı:

Tarihin derinliklerinden beri insanlar yerleştikleri yerlerde ilk önce resim daha sonra yazı ile iletişim kurmuşlar ve bu sürecin sonunda da insanlığın gelişmesine paralel olarak kültürel bazı araç ve gereçler yapmışlardır. Eski çağlardan günümüze kalan bu miraslar bizden öncekilerin yaşayış standartlarının belirlemesi açısından son derece önemlidir. İnsanlık tarihinden günümüze kadar gelen bu eserler, o devre sessizce tanıklık ederler. Ancak art niyetli bazı kişiler bunları kendi tekellerine alarak evlerinde sergilemek ve onun üzerinden ticaret yapmak amacıyla kültürel miras açısından yetersiz olan ülkelerde sergilemek istemeleri sonucu yeni suç türünün oluşmasına neden olmuştur.

Birçok medeniyetlere ev sahipliği yapan ve dünyanın sayılı açık hava müzesi olarak bilinen güzel ülkemizde sayısı hala daha tam olarak bilinmeyen tarihi eser mevcuttur. Her geçen gün arkeologların yaptığı bilimsel kazılarda yeni bulgular gün ışığına çıkmakta olup gelişmelerin hızına yetişmek mümkün değildir. Her ne kadar bin bir güçlüklerle müzede sergilenmek için çıkarılsalar da izinsiz yapılan kaçak kazılarda tarihe birlikte yurtdışına çıkarılmaktadırlar. Bazen yurt dışına çıkarılan tarihi eserler duyarlı vatandaşlarımız ve devlet adamlarımız tarafından satın alınmak veya menşeinin Türkiye olduğunu ispatlamak süratiyle getirmeye çalışılmaktadırlar. Her ne kadar onların bu hareketleri takdire şayan olsa da önemli olan kültür varlıklarımızı kayıp etmeden yerinde muhafaza edebilmektir. Çiçek nasıl dalında daha güzel ise tarihi eserlerde ait oldukları yerlerde anlam kazanılmaktadırlar.¹⁹⁰

Ülkemizde yeterli düzeyde kültür mirasına sahip çıkma bilincinin oluşmaması, tarihi eser kaçakçılığını önleme ve takipte görevli kurum veya kuruluşların yeterli tedbirleri alamayışı, mevzuatta ve kurumlar arasında bilgi alışverişinde yaşanan sorunlar, tarihi eser kaçakçılığına maruz kalan ülkeler arasında yeterli işbirliğinin sağlanamaması ve tarihi eser ticaretinin karlılığı nedenleriyle ülkemizde kültür ve tabiat varlığı kaçakçılığı kaçak kazılarla kültür mirası soygunlarının yapılması, bu yolla ele geçirilen kültür varlıklarının taşınması daha sonrada başka gerçek veya tüzel kişilerin mülkiyetine geçirilmesi yoluyla ören yerlerinden, müzelerden, dini mekânlardan, kütüphanelerden çalınmak suretiyle gerçekleştirilmektedir. Kültür ve

---

¹⁹⁰ <http://www.sucbilimi.org/?ana=ktvk&alt=ktvk> (10.06.2010)

tabiat kaçakçılığı suçlarının yoğun olarak ülkemizde eski uygarlıkların yerleşim alanları olan Ege ve Akdeniz Bölgesi ile İstanbul ilinde işlendiği görülmektedir.¹⁹¹

Tüketilebilen, ancak yenilenemeyen bir kaynak olan kültürel ve doğal mirasın tüketiminde kısıtlayıcı, kullanımında ise koruyucu bir yaklaşımla önlemler almak ve bu konudaki bilimsel girişimleri çoğaltmak ve yenileme çalışmaları;

- 1- Bilinçlendirme ve bilinç geliştirme amaçlı eğitim
- 2- Yönetim organizasyonu geliştirme
- 3- Mevzuatı yeniden düzenleme
- 4- Kurtarma kazılarını çoğaltma ve yönlendirme
- 5- Uluslar arası kuruluşlarla yoğun işbirliğine gitme
- 6- Yurtdışına kaçırılmış Anadolu kökenli eserleri belirleme
- 7- Yurtdışında Anadolu kökenli eserlerin iadesine yönelik girişimlerde bulunma gibi başlıklar altında toplamak mümkündür.¹⁹²

2.3.2.1.1.5 Akaryakıt Kaçakçılığı:

Ülkemizi her yönden olumsuz etkileyen kaçakçılık faaliyetleri içerisinde önemli bir yer tutan akaryakıt kaçakçılığı, yıllar itibariyle artış gösteren bir suç türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira ülkemizde toplam vergi gelirlerinin önemli bir kısmının akaryakıt ürünlerinden elde edildiği göz önüne alındığında, kaçak akaryakıttan dolayı devletimizin çok ciddi rakamlarla ifade edilen vergi kaybının olduğu görülecektir. Ayrıca suça konu olan akaryakıtın çoğu zaman standart dışı olması, araçların mekanik yapılarına zarar verdiği gibi çevre sağlığı açısından da önemli tehdit oluşturmaktadır. Dolayısıyla akaryakıt kaçakçılığı suçu, sadece kolluğun görev sahası ile sınırlanmayan, kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonu zorunlu kılan ve çok yönlü önlemler alınarak etkin mücadele edilmesi gereken suç türleri arasında yer almaktadır.¹⁹³

Ülkemizin akaryakıt ürünleri tüketiminin nüfus, ekonomik ve sınaî gelişme endeksleri ile uyumluluk göstermediği görülmektedir. Son 10 yıllık süreçte motorlu

---

¹⁹¹ Aydın, a.g.e., s.217

¹⁹² Yılmaz,M., “ Eski Eser Kaçakçılığının Önlenmesi İçin Kültür Bakanlığınca Yapılan Faaliyetler”, Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi, Sayı.1.2,Ankara,1993,s.481-482

¹⁹³ EGMKOSMDB,2007, a.g.k.,s.64

araç sayısında görülen yaklaşık %70'lik artışa rağmen akaryakıt ürünleri tüketimindeki artışın yaklaşık %24 olarak gerçekleşmesi tüketimin önemli bir kısmının kaçak olarak karşılandığı düşüncesi doğmaktadır.¹⁹⁴

Akaryakıt kaçakçılığının nedenlerini birkaç başlıkta sıralamamız mümkündür.¹⁹⁵

- 1- Kayıtdışı Ekonominin Varlığı ve Büyüklüğü
- 2- Akaryakıtın Üzerindeki Vergi Yüğü
- 3- Yerel ve Bölgesel Muafiyet Uygulamaları
- 4- Standart dışı araçlarla Akaryakıt taşımacılığı yapılması
- 5- Gümrük Saha ve alanlarda görevli ve yetkili kurumların sayıca fazlalığı
- 6- Altyapı noksanlığı ve donanım eksikliği
- 7- Kurumlar arası koordinasyonsuzluk
- 8- İstihbarat Organizasyonunun yetersizliği
- 9- Dış ticaret, gümrük ve karayolu taşımacılığına ilişkin kimi mevzuatın uygulanmaması ve esnek uygulanması
- 10- Transit işlemlerde teminat uygulanması
- 11- Kullanım amacına göre ÖTV'si farklılaştırılan kimi eşyalara ilişkin GTİP'lerin belirlenmesi
- 12- Dış ticaret istatistikleri ile yurt içi sektör değerlendirilmelerinin yeterince yapılmaması
- 13- Toplumsal bilinç düzeyinin yeterince oluşmaması
- 14- Sosyo ekonomik koşulların zorlaması
- 15- Sınır ticaretine ilişkin olarak, yöre insanının akaryakıtı gerek mutad depo gerekse sınırdan yasadışı biçimde getirerek piyasada satmayı yasadışı görmemesi, yasal ticaretin unsuru olarak değerlendirmesi
- 16- Bölücü terör ile ilişkilendirilmesi
- 17- Muhbir ikramiyesinin yeterince bilinmemesi
- 18- Türk kamu yönetiminin temel sorunları

---

¹⁹⁴ EGMKOSMDB,2004, a.g.k.,s.20

¹⁹⁵TBMM, Akaryakıt Kaçakçılığının Ekonomiye, insan ve Çevre Sağlığına Verdiği Zararın Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/238) Esas Numaralı Araştırma Komisyonu Raporu, Ankara, 2005, s.137-147

19- Kara sınırlarımızın ve kara sularımızın yeterince denetlenmemesi olarak sıralayabiliriz.

Akaryakıt piyasasında 2003 senesinde yapılan piyasa açısından reform niteliğindeki yaklaşım değişikliğinin arkasında yatan en belirgin sebebin akaryakıt kaçakçılığı olduğunu söylemek mümkündür. Ülkemizdeki petrol ve petrol ürünleri kaçakçılığının yıllar içerisinde gittikçe artması, artık yasal petrol piyasasının yanı sıra ayrı bir kaçak petrol piyasasından söz edilmesine sebep olmuştur. Petrol Piyasası Kanunu akaryakıt kaçakçılığını önleme düşüncesi gölgesinde yasalaşmış ve bu şekilde devlet petrol piyasasını tamamen kayıt altına alarak sıkı bir gözetim altına almak istemiştir.¹⁹⁶

Akaryakıt kaçakçılığının önüne geçebilmek amacıyla Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren Ulusal Marker uygulamasını başlatmıştır. 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren Ulusal Marker, yurt içinde pazarlanacak akaryakıt rafineri çıkışında ve gümrük girişinde, sanayide yan ürün olarak veya diğer şekillerde üretilen akaryakıtta ise ticari faaliyete konu edilmeden önce lisans sahibi tüzel kişiler tarafından EPDK tarafından belirlenen şart ve özelliklere göre eklenecektir. Avrupa ülkelerinde markerlerin rengi yakıtın niteliğine göre değişmektedir.¹⁹⁷

Akaryakıt piyasasında tedarikçilerin ve bayilerin denetlenmesinde yetkili kurum devlettir. Piyasaya giriş çıkışlar devlet denetiminde lisanslama faaliyetleri ile olur. Ulusal marker uygulaması ile akaryakıt ticareti izlenmeye çalışılır. Her ne kadar mevzuatta dağıtıcıların bayileri üzerinde bir denetim mekanizması kurması gerektiği belirtilse dahi burada esas sorumluluk devlettedir. Bir diğer ifade ile alelade bir mal piyasasındakinin aksine sorumluluk el değiştirmiştir. Devletin üstlendiği tüm bu denetim faaliyetlerinin maliyetine ise vergi ödeyen vatandaşlar katlanmaktadır. Netice itibari ile denilebilir ki, dağıtıcıların üzerinden bir maliyet alınıp bu maliyet kamu yararı(!) adına vatandaşlara pay edilmektedir. Bu düzenlemenin sebebi piyasa faaliyetlerinin şeffaf, eşitlikçi ve istikrarlı biçimde sürdürülmesi belirtilmekte ise de amaçlananın akaryakıt kaçakçılığı ile mücadele etmek olduğu anlaşılmaktadır. Tüm bu radikal düzenlemelere karşın Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık Dairesi

---

¹⁹⁶ Kıl, İ.F., “ Normatif Hukuk Bağlamında Akaryakıt Piyasası” Enerji Piyasası Bülteni, Sayı.9,Ankara,2009,s.15

¹⁹⁷ Aydın,S., a.g.e., s.201

Başkanlığı'nın 2008 yılı mali suçlar raporunda yer alan verilerden akaryakıt kaçakçılığının ülkemizde halen önemli miktarlarda olduğu anlaşılmaktadır.¹⁹⁸

Akaryakıt kaçakçılığının bugüne kadar ortaya konulan yapılış biçimleri oldukça çeşitlilik göstermektedir. Bunlara sıralamak gerekirse şu başlıklar altında toplamak mümkündür.¹⁹⁹

1- Transit İşleminde Yapılan Kaçakçılık Yöntemleri:

a) Karayolu ile Yapılan Kaçakçılık Yöntemleri:

Transit İşlemlerinde kaçakçılık bilindiği gibi birkaç yöntemle yapılmaktadır.

i. Karayoluyla yapılan transit işlemlerinde taşıdıkları eşyaya ilişkin vergileri teminata bağlanarak hareket gümrüğünden sevk edilen araçların varış gümrüğüne varmadan yükünün boşaltılması ve yerine başka bir eşyanın (örn: su) doldurularak çıkışının temin edilmesi,

ii. Karayoluyla yapılan transit işlemlerinde vergileri teminata bağlanarak hareket gümrüğünden sevk edilen araçların varış gümrüğüne varmadan yükünün boşaltılması ve aracına da kaza süsü verilerek yakılması,

iii. Irak'a yapılan ikinci müdahaleye kadar, BM petrol karşılığı gıda yardımı anlaşması çerçevesinde, Irak'ın güneyinden alınan ham petrolün karayoluyla İskenderun'a ve Batman rafinerilerine transit edilmesinin kararlaştırılması üzerine TPIC tarafından yapılan ihale sonucunda, yüklenici taşıyıcı firmalar tarafından yöre halkının sınır ticaretinde kullandığı tankerlerin ham petrol taşımacılığında kullanılması,

iv. Irak'a yapılan gelişmeler sonrası, Irak rafinerilerinin hasar görmesi sonucu Mayıs-2003'te ülkemiz üzerinden Irak'a başlayan transit ve ihracat kapsamında muhtelif türde akaryakıt sevkiyatı Habur sınır kapısından gerçekleşmektedir. Bu sevkiyatların tamamına yakınının İskenderun, İsdemir, Mersin-Ataş ve İncirlik genel müdürlüklerinden yapılmaktadır. Belirtilen gümrüklerden Habur'a sevk edilen akaryakıtın tamamı veya bir kısmı çeşitli yöntemler kullanılarak yurt dışı edilmemesi ve dolayısıyla iç piyasaya verilmesi transit kaçakçılığın özünü oluşturmaktadır.

---

¹⁹⁸ Kıl, a.g.m.,s.16

¹⁹⁹ T.B.M.M, a.g.k., s.155-174

b) Deniz Yoluyla Yapılan Kaçakçılık Türleri:

i. Yurtdışı sefere çıkacak milli gemiler ile yurtdışından gelen ev tekrar yurt dışına çıkmak isteyen gemilere gümrüksüz akaryakıt verilmesi 4458 sayılı Gümrük Kanunundan kaynaklanan bir muafiyet uygulaması,

ii. Boğazlardan geçen, karasularımıza giren ya da limanlarımıza yanaşan gemilere verilen akaryakıtlar, açık denizde çoğunlukla da uluslar arası sularda balıkçı teknesi görünümlü teknelere limbo (açıkta akaryakıt transferi) yapılarak tekrar karaya çıkarılması ve iç piyasaya verilmesi,

iii. Gerek boğazlarda gerekse karasuları içinde ya da bir limana yanaşan gemilere hiç akaryakıt verilmediği halde verilmiş gibi gösterilmesi,

iv. Bulgaristan ve Romanya'dan yerli veya yabancı gemilere yüklenen akaryakıtın uluslar arası sularda küçük tonajlı gemilere transfer edilmesi,

v. Transfer işlemlerinde Herhangi bir usulsüzlük olmaksızın, özellikle gemi kaptanlarının – bu işten ayrıca para kazanmak amacıyla- bu nitelikteki akaryakıtı olarak açık denizde yine Türk bandıralı gemilere ve teknelere satmaları,

2- İthalat İşlemlerinde Yapılan Kaçakçılık Yöntemleri: Akaryakıtın ithalat işlemlerinde tespit edilen birden kaçakçılık biçimi vardır. Bunlardan en yaygın olanı ve büyüklük itibariyle en önemli yer tutanı deniz yoluyla yapılan kaçakçılık yöntemleridir.

a. Deniz Yoluyla Yapılan Kaçakçılık Yöntemleri

i. Antrepoya Beyan Harici Fazla Eşya Konulması

ii. Sahillerden yurt içine akaryakıt sokulması

iii. Sahte belge ve beyanlarla ithalat yapılması

b. Diğer Yollarla Yapılan Kaçakçılık Biçimleri:

i. Dâhili Kabotaj Kapsamında Yapılan Kaçakçılık Eylemleri

ii. Sınır Ticareti Kapsamında Yapılan Kaçakçılık Eylemleri olarak sıralamamız mümkündür.

2.3.2.1.1.6 Doku ve Organ Kaçakçılığı:

Organ nakli, vücutta görevini yapamayan bir organın yerine canlı bir vericiden veya ölüden alınan sağlam bir doku veya organın nakledilmesidir. Bu işlem,

günümüzde birçok kronik organ hastalıklarında uygulanan rutin, geçerli ve ileri bir tedavi yöntemi olarak kabul görmektedir.²⁰⁰

Organ nakli, organ nakli ameliyatı bekleyen hastaların sağlıklarına kavuşabilmesi için önemli yollardan biridir. Yıllardır diyaliz makinesine bağlı yaşayarak bir umutla kendisine uygun organının gelmesini bekleyen hastaların makro düşünürsek ülke ekonomisine mikro düşünürsek ise kişinin kendi ekonomisine mal olan trilyonlarca lira sağlık giderlerinin azaltılması bakımından önemi büyüktür. Burada en önemli konu organ bağıışı yapma konusunda halkın bilinçlendirilmesidir.

Organ bağıışı iki şekilde gerçekleştirilir. Canlı kişilerden organ alınması, organını verecek kişinin yaşamını tehlikeye sokmayacak şekilde çift organlarından birini almaktır. Genellikle böbrek ve karaciğer nakilleri böyle yapılmaktadır. Bir diğeri ise ölü canlından (kadavradan) organların kullanılabilirliği izni aldıktan sonra uygun olanların organ bağıışı bekleyen kişilere nakil edilmesidir.

Ancak, ülkemizde meydana gelen organ-doku ticareti suç faaliyetlerine bakıldığında, daha çok alıcı-verici şahıslar arasında aracılık yapmak suretiyle maddi menfaat temin eden suç örgütlerinin varlığından söz etmek mümkündür. Suç örgütlerinin, bu illegal faaliyetlerini gerçekleştirirken özellikle hukuki boşluklardan faydalanmaları ise, organ-doku ticaretine yönelik yürütölmekte olan mücadele çalışmalarında karşılaşılan problemler arasında yer almaktadır.²⁰¹

Organ kaçakçılığının insan kaçakçılığı ile çok yakın ilişkisi vardır. Hatta organ kaçakçılığı için insan kaçakçılığı yapıldığı yönünde çok ciddi deliller bulunmaktadır. Özellikle, bu iş için Rusya ve Arjantin'de kurulan karaborsalarda milyon dolarlarla ifade edilen insan organlarının pazarlandığı bilinmektedir. Sahte belge ve dokümanlar düzenlemek suretiyle insan organlarının Brezilya, Arjantin, Peru, Honduras ve Meksika'dan alınarak özellikle hukukun, demokrasinin ve en önemlisi insan haklarının merkezi durumundaki AB ülkelerindeki Almanya ve İtalya müşterilerine satıldığı ve yasadışı yollardan kaçakçılığı yapıldığı bilinmektedir.²⁰²

Organ ticareti Birleşmiş Milletlerin insan ticareti protokolünde; bir kişinin organlarının alınması amacıyla, kandırılması, zorlanması, aldatılması, mecbur bırakılması, kaçırılması ve otoritenin kötüye kullanılması olarak tanımlanmıştır.

---

²⁰⁰ <http://kisi.deu.edu.tr/bulent.cavas/ders/bok3.pdf> (12.06.2010)

²⁰¹ EGMKOSDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele'09, Ankara,2010, s.90

²⁰² Güner, a.g.e. ,s.130

Organ kaçakçılığı ve ticareti de kişilerin kandırılması ya da başka bir menfaat verilmesi amacıyla gerçekleştirilen bir vahşettir. Bugün dünyada ekonomik anlamda krizde bulunan ülkelerin vatandaşları organlarını gönüllü olarak tacirlere satabilmektedir. Fakat bu gönüllülük bu suçu engellemez. Çünkü bir kimsenin acizliğinden yararlanılmaktadır. Bunun yanında bu suç insan kaçakçılığı suçunun da asli kaynağı ya da bünyesinde barındırdığı ikinci bir suç da olabilir. Yani ülkesinden çeşitli nedenlerle illegal yollarla gitmek isteyen kimseler verecek hiçbir mal varlığı yoksa değerli organlarını satabilir. Ya da birçok göçmenin insan kaçakçılığı esnasında bir de zorla organlarının alındığı da bilinmektedir. Bu durum da bu suçun beraberinde getirdiği diğer sonuçlardır. Organ kaçakçılığı, günümüzde insan ticaretinin farklı bir boyutu olarak gündeme gelmektedir. Yoksulluk çeken ve maddi kazanç sağlamak için organını satmak isteyen kişilerin her yerde bulunmasının yanında, bu sektörden para kazanan ve aracılık yapan organ simsarlarının varlığı, organ ticaretinin neden önlenemediğini açıklamaktadır. Diğer yandan organlarını satmak isteyen kişiler incelendiğinde, hemen hemen hepsinin fakir ülkelerde buldukları gözlenmekte ve zengin ülkelerde bulunan alıcıların ödeyecekleri paraların bu ülkelerde bir servet düzeyinde olduğu görülmektedir.²⁰³

Ülkemizde daha çok organ nakil işlemlerine maddi menfaat temin etmek amacıyla alıcı-verici şahıslara aracılık yapılması faaliyetleri olarak görülen organ ve doku ticareti suç faaliyetleri, aynı zamanda Türk Ceza Kanununun 80. maddesinde belirtilen “İnsan Ticareti” suç faaliyetleri başlığı altında yer almaktadır. Söz konusu maddede “...kişilerin vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla kandırmak veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri tedarik eden, kaçıran, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden, barındıran kimseye...” şeklinde suçun tanımlanması yapılmaktadır. Bu çerçevede, organ-doku ticareti soruşturmalarında tüm bu illegal faaliyetlerin, özellikle ekonomik sıkıntı içerisinde bulunan kişilerin çaresizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiğinin ortaya konulması, suçun cezai yaptırımını ve buna bağlı olarak caydırıcılığını da artıracaktır.²⁰⁴

---

²⁰³ Sever,H., Arslan, S., “ Modern Bir Kölelik Olarak İnsan Ticareti” Çağın Polis Dergisi, Sayı.79, Ankara, 2009

²⁰⁴ EGMKOSMDB,2009, a.g.k.,s.90

2.3.2.1.1.7 Silah Kaçakçılığı:

Silah kaçakçılığı, sıcak savaş tehlikesi ve terör olaylarının tırmandığı dönemlerde ortaya çıkan ve yaygınlaşan bir kaçakçılık türüdür. Silah kaçakçılığı 6136 sayılı kanununun 12.mad. 1.fikrasına göre, “Her kim, bu kanun kapsamına giren ateşli silahlarla, bunlara ait mermileri ülkeye sokar, sokmaya kalkışır, bunların ülkeye sokulmasına aracılık eder veya bunları Türkiye’de harp silah ve mühimmatı yapan hususi sanayi müesseselerin kontrolü hakkındaki 3763 ve Makine Kimya Endüstrisi Kurumu hakkındaki 5591 sayılı kanunların hükümleri dışında ülkede yapar veya bu suretle ülkeye sokulmuş ve ülkede yapılmış olan ateşli silahları ve mermileri bir yerden diğer bir yere taşır, yollar veya taşımaya bilerek aracılık ederse veya bu amaçla bulundursa.....” şeklinde tanımlanmıştır.²⁰⁵

Silah kaçakçılığının en önemli sebeplerinden biri de Sovyetler Birliği’nin dağılmasıdır. 1985 yılından itibaren gücünü yitirerek dağılma sürecine giren ve nihayet 1991 yılının Aralık ayında çözülen eski Sovyet rejiminden sonra işsiz kalan birçok insan ele başlığa yönelmiş ve bu şekilde organize suç meydana gelmiştir. Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra askerler ellerindeki silahları satmışlar ve böylece bir gece içinde düzenli orduda asker iken örgüt mensubu haline dönüşmüşlerdir. Aynı şekilde yurt dışında olupta terhis edilen askerler, ülkelerine döndüklerinde orada siyasal sistemin çöktüğünü görmüşler ve örgütlerin içine düşmüşlerdir.²⁰⁶

Ülkemize yönelik silah ve mühimmat kaçakçılığının silah ticareti ile uğraşan aracı şirketler tarafından yasal olarak kanuni alıcılarına gönderiliyormuş gibi belgeler düzenlenerek, uluslar arası deniz yoluyla Ortadoğu ülkelerine gönderildiği, buradan kaçakçı gruplarına veya terör örgütlerine teslim edildiği ayrıca Doğu ve Güneydoğu Anadolu sınırından” Sırtçılık” yöntemi ve karayolu taşımacılığı ile sınır illerine buradan da diğer bölgelere dağıtım yapıldığı bilinmektedir. Sıcak savaş tehlikesi ve terörün yaygın olduğu her ülkede silah kaçakçılığının olması şaşırtıcı değildir.²⁰⁷ Nitekim silah-mühimmat kaçakçılığı olaylarında genel olarak ele geçirilen el yapımı

---

²⁰⁵ Yalvaç,a.g.e.,s.805

²⁰⁶ Diçkol,A., “ Türkiye’de Organize Suçluluk ve Sosyoekonomik Yapı” İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,Sayı.1, İstanbul,2002,s.109

²⁰⁷ Özsoylu,a.g.e., s.92

silahlara Doğu Karadeniz Bölgesi, fabrikasyon silahlara da Kuzey Irak kaynaklık etmektedir.²⁰⁸

Silah ticareti ile uyuşturucu madde ticaretinin birbirini tamamlaması bizleri şaşırtmamalıdır. Silah ticaretinin uyuşturucu ve diğer maddeler ticareti ile finanse edilmesi iki türlü avantajı sağlamaktadır. Bunlardan birincisi, yürütülen operasyonlar ve işlemlerin boyutunun kamuoyundan gizlenmesidir. Böyle bir gizleme kamuoyu ve siyasal baskıların ortaya çıkmasını engellediği için, belirli güçlü çevrelerin bahis politikalarını yürütmelerine müsait bir ortam yaratmaktadır. Bu nedenle, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı ulusal ve uluslar arası demokrasiye aykırıdır. Böyle bir gizlilik süreci içinde cereyan neden olaylar belirgin olmadığından, olayın nedeni ve müsebbibi anlaşılamaz ve kamuoyu sorgulaması gerçekleştirilemez. Bu süreçte uluslar arası denetimde zayıflar ve ortadan kalkar. İkinci ise amaçlanan siyasal ve ekonomik faaliyetlerin finansman yükünün sermaye dışı kesimlere kaydırılmasıdır. Eğer silah ticareti resmi yollardan yapılıyor olsaydı, bunun maliyeti bütçeye ve oradan da vergi payına bağlı olarak sermaye kesimine yansıyor olacaktı.²⁰⁹

2.3.2.1.1.8 Nükleer Madde Kaçakçılığı:

ABD'nin "Little Boy" (küçük çocuk) kod isimli uranyum tipi silahın 6 Ağustos 1945 Hiroşima ve 9 Ağustos 1945 Nagazaki'ye kullanmasıyla başlayan Nükleer Silah serüveni, 2.Dünya savaşı ve soğuk savaş dönemi olan ABD-SSCB arasında bir denge unsuru olarak uzun süre kullanılmıştır. İki ezeli güçten SSCB'nin dağılmasıyla birlikte sahip olduğu nükleer ve radyoaktif maddeler diğer ülkelerin ve terör örgütlerinin ilgi odağı haline gelmiştir.

Ukrayna Komünist Partisi Lideri Petro Simonenko, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Ukrayna'da kalan nükleer silahların Rusya'ya gönderilmesi sırasında, 200 nükleer savaş başlığının kaybolduğunu ileri sürmüştür. Simonenko, 12 Aralık 2002 tarihinde Harkiv'de düzenlediği basın toplantısında, 'Ukrayna topraklarında toplam 2.400 nükleer başlığın olduğunu, bunun 2.200'nün çekildiğini, kalan 200'ünün akıbetinin bilinmediğini ifade etmiştir. Simonenko, Ukrayna'nın silah

---

²⁰⁸ EGMKOSMDB,2002, a.g.k.,s.97

²⁰⁹ Özsoylu,a.g.e., s.93

ticaretiyle ilgili olarak parlamentoda geçmişte kurulan bir özel komisyonun yaptığı araştırmalar sonucunda bu kaybı saptadığını belirtmiştir.²¹⁰

Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra dünya, 1962 yılında ani bir nükleer savaş tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. Nükleer savaş tehlikesi, gerek SSCB'nin gerekse ABD'nin izlediği politikalar üzerinde sınırlayıcı etkiler yapmıştır. Bu krizin ardından iki süper güç nükleer silahların kullanılmasına neden olabilecek sürtüşmelerden bilhassa uzak durmaya çalışmışlardır. Bunun en temel nedeni, taraflardan hiçbirisinin karşısındakinin cevap verme kapasitesini tamamen ortadan kaldıracak ilk vuruş kapasitesine sahip olmamasıdır. Bundan dolayı, dönemin iki süper gücü ilk hareketten kaçınmak zorunda kalmışlardır ve dolayısıyla ortaya bir dehşet dengesi çıkmıştır. Dehşet dengesinin ortaya çıkmasıyla birlikte, dünyadaki dengelerin ne kadar ince bir çizgi üzerinde olduğu daha iyi görülmüştür.

Soğuk savaşın doruğa ulaştığı dönemlerde, ABD ve SSCB dışındaki ülkeler nükleer silahlara sahip olmaya başlamışlardı. Hindistan, İtalya, Japonya ve İsveç, Brezilya, Federal Almanya, Pakistan, İsrail, Güney Kore, Libya ve İran nükleer bomba yapma yönünde çalışmalar yapıyorlardı. Bunun üzerine, özellikle bağlantısız devletler, Birleşmiş milletler çerçevesi içinde nükleer silahların yayılmasını önlemek için girişimde bulunmuşlardı. Federal Almanya'yı NATO çerçevesi içinde nükleer tetikte söz sahibi yapacak olan "Çok Taraflı Nükleer Güç" (MLF-Multilateral Force) konusu, Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri arasında tartışma yaratmıştı. Sovyetler Birliği, Almanya'nın "nükleer tetikte" parmağının bulunmasına karşı geliyordu. Bağlantısızlar grubu ise, nükleer silahların hem devletlerarasında, hem nükleer devletlerin ellerindeki silah sayısı ve güç artışına karşıydılar ve bu konudaki amaçlarını gerçekleştirmek için, geniş kapsamlı tedbirler üzerinde duruyor, nükleer deneylerin tümünden yasaklanmasından yanaydılar.

Dönemin nükleer güçleri ABD ve SSCB arasında her iki tarafın da birbirlerine karşı nükleer bir saldırıda bulunmayacağı şeklinde geliştirilen mekanizma ile nükleer silahlara sahip olan ülkelerin artmasını engellemek amacıyla, 5 Mart 1970 tarihinde Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Antlaşması imzalanmıştır.

Radyoaktif ve nükleer madde ile kimyasalların kullanıldığı teknoloji ve silahları bir tehdit unsuru olarak kullanılabilen ülkelere yönelik uygulanan

---

²¹⁰ Akşam, "200 Nükleer Başlık Kayıp", 13.09.2002.

ambargodan kaynaklanan “ illegal Pazar”, yüksek kazançlar elde etmeyi amaçlayan bazı odakların çıkmasına ve “ Nükleer Madde Kaçakçılığı” çıkmasına yol açmıştır. Nükleer Madde kaçakçılığı, klasik kaçakçılık suç grubunun dışında daha hayati bir öneme sahip yeni bir suç çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır. Nükleer madde kaçakçılığına konu olan maddelerin fiyatlarının milyon dolarlarla ifade edilmesi, atom, hidrojen, nötron, füzyon, fisyon ve misket bombaları gibi nükleer silah yapımında kullanılması suç şebekelerinin bu büyük gücü elinde bulundurma amacı taşıyan devletlerin, terör organizasyonlarının bu yeni suç çeşidine yönelmesini beraberinde getirmiştir.²¹¹

Devletler arasında, nükleer, kimyasal ve biyolojik silahların yayılması önemli bir tehlikedir ama bu konuda esas kaygı yaratan nokta, devlet dışı aktörler olarak tanımlanan terör gruplarının veya kişilerin bu kitle imha silahlarını üretme, bulundurma, bunlara sahip olma veya bunlara ulaşma fırsatlarının bulunması ve bu silahlara sahip grupların, kişilerin bunları çeşitli motiflere (psikolojik, ideolojik, dinsel, çıkar amaçlı, öç alma kaygısı olabilir) dayanarak masum insanlar veya belli hedefler üzerine kullanması tehdididir. Günümüzde ülkelerin elinde bulunan kimyasal ve biyolojik silahlara karşı, diğer ülkeler, tehdit yaratan ülkelerin stratejik noktalarına karşı askeri güç kullanma tehdidiyle ve bunun yaratacağı caydırıcılıkla veya uluslararası sistemi devreye sokarak belirli oranlarda kendilerini koruma altına alabilirler. Fakat terör amaçlı olarak bu silahların kullanımına karşı tedbir alınması çok zordur. Özellikle istihbarat kaynaklarının yetersizliği ve böyle bir tehdit beklentisi eksikliğinde o an için kullanıldığının anlaşılması çok güç olan biyolojik silahların kullanımını çok ciddi sonuçlara yol açar. Terör örgütleri tarafından gerçekleştirilen böyle bir saldırı karşısında cevap verebilecek açık bir hedef ise olmayabilir. Uluslararası güvenlik konularının yoğunlaşması gereken esas tehdit budur. Klasik anlamda devletler kendi aralarındaki bir soruna her zaman bir çözüm yolu bulunmuştur. Kaldı ki, bu sorunların çözüm yöntemleri savaşmak da dâhil bir çözüm yolu içerir ama terörle yapılan mücadelede düşmanın niteliği, gücü, imkân ve kabiliyetleri, niyetleri öngörülemez ve istihbarat teşkilatları da bu konuda

---

²¹¹ Güner, a.g.e., s.118

yeterli olamayabilir. Bu saldırılara karşı önlem almak, halkı, stratejik noktaları ve toprakları korumak çok büyük zorluklar içermektedir.²¹²

Polis kayıtlarına göre, günümüze kadar ele geçirilen maddelerin Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) tarafından yapılan analiz raporlarına bakılarak nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlar açısından değerlendirildiği takdirde, söz konusu malzemelerin ekonomik değerleri olmayan ve herhangi bir silahın hammaddesini oluşturacak nitelik taşımadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca meydana gelen olayların muhteviyatlarına bakıldığında, genellikle bu tür suçların radyoaktif madde pazarından faydalanmak isteyen bazı kişi veya gruplar tarafından birtakım maddeleri radyoaktif madde olarak tanıtıp piyasada dolandırıcılık yapmak amacıyla ortaya çıkarttıkları görülmektedir. Bu husus dikkate alındığında günümüze kadar meydana gelen olaylarda profesyonellikten söz etmek mümkün değildir. Hatta bazı olaylarda yakalanan şahısların ellerinde bulunan maddelerin muhteviyatına ilişkin teknik bilgilerinin bulunmadığı da anlaşılmıştır.

Ülkemiz, nükleer madde ve radyoaktif kaynak kaçakçılığı açısından kaynak veya hedef ülke değildir.²¹³

Tablo-12: Nükleer Madde Ve Radyoaktif Kaynak Kaçakçılığı Miktarı

Olay Sayısı	12
Yakalan Şahıs	65
Yakalanan Uranyum	17.141 gr
Yakalanan Amerisyum	2.91 g ve 1 tüp
Yakalanan Sezyum	4 tüp
Yakalanan Skandiyum	5 parça (1856.67 gr)

Kaynak : EGMKOSMDB,2005,s.93

²¹² Kibaroglu, M., “ Kitle İmha Silahlarının Gelişim Süreci, Yayılmasının Önlenmesine İlişkin Yapılan Çalışmalar ve Geleceğin Güvenlik Tehditleri”, 2023 Dergisi, Sayı.19,İstanbul,2002,s.10

²¹³ EGMKOSMDB,2005,s.92

2.3.2.2.Sahtecilik:

Sahtecilik kelimesi bir şeyi gerçekmiş gibi göstermek, bu amaçla düzmece, yalan beyanda bulunmak, hile yapmak gibi anlamları barındırmaktadır. Belgelerde sahtecilik suçu genelde salt sahtecilik amacıyla gerçekleştirilmemekte, başka bir suçun işlenmesine (ki çoğu kez dolandırıcılık, kiminde zimmet, vergi kaçakçılığı vb.) vasıta olmaktadır. Bu nedenle sahtecilik suçlarının bağımsız bir suç tipini oluşturduğu ve hukuki konusunun farklı olduğu görüşünün benimsenişi çok eski tarihlere ulaşmamaktadır. Sahtecilik suçları 19. yüzyıla kadar dolandırıcılıkla birlikte ele alınmış, sonraları belgelerdeki sahteciliğin kamu güvenine karşı suç oluşturduğu fikri gelişmiştir. Fakat belirtelim ki, sahteciliğin dolandırıcılıktan farklı olduğuna ilişkin görüşler bu kadar kesin ve net biçimde ayrışmamıştır. Gerçekten, 19. yüzyıl sonlarına kadar kimi yazarlar, sahteciliğin özel mülkiyete karşı suçlardan olduğunu söylemişler, yine diğer bir kısım yazarlar ise 20. yüzyıl ortalarında bile sahteciliğin, dolandırıcılığın kalkışma aşamasının bir çeşidi olduğunu savunmuşlardır. 19. yüzyıl başlarında, kişinin güvenine ihlal ettiği fikri ortaya atılmış ve büyük tartışmalara neden olmuştur. Yasal gelişmeler izlendiğinde ilk olarak resmi belgeler bakımından kamunun sadakat ve güveninin korunması gereği hissedilmiş ve 1813 tarihli Bayern Ceza Kanununda resmi belgede sahtecilik suçu, kamunun sadakat ve güvenine karşı suç olarak düzenlenmiş, özel belgede sahtecilik ise dolandırıcılığın nitelikli şekli olarak kabul edilmiştir. Resmi ve özel belgede sahteciliğin birlikte düzenlenmesine ilk kez 1854 tarihli Baden ve 1851 tarihli Prusya Ceza Kanunları yer vermiştir.²¹⁴

Küreselleşen dünyamızda, kalpazanlarında birlikte hareket ettiği ve para basmaktan başka, uyuşturucu ticareti, terör örgütlerinin finans kaynağı olma gibi suçlara da karıştığı görülmektedir.

Sahtecilik fiilleri çeşitli yöntemlerle gerçekleştirilmektedir. Bunlar;²¹⁵

1- Silme Yöntemi: Resmi evrak üzerinde bulunması gereken yazı ve rakamların mekanik veya kimyasal maddeler kullanarak silinmesidir.

2- Karalama Yöntemi: Resmi evrakta yer alması istenen bilginin okunamayacak derecede mürekkepli kalem veya değişik yöntemlerle ile karalanmasıdır.

---

²¹⁴ Gökcan,H.T., “ Resmi Belgede Sahtecilik Suçu” Ankara Barosu Dergisi,Sayı.3,Ankara,2009,s.93

²¹⁵ Aydın, a.g.e.,s.249

3- Sürşarj Yöntemi: Belge üzerinde bulunan harf ve rakamların başka harf ve rakamlara çevrilmesi işlemidir.

4- Belgenin Baştan Sahte İmal Edilmesi: Belge üzerinde istenilen bilgilerin eklenerek gerçeğe aykırı bir hak elde etme işlemidir.

Kamuda güven uyandıran bir belgenin gerçeğe aykırı düzenlenmesi veya gerçek bir belgeye ekleme yapılması, tümünün veya bir kısmının değiştirilmesi eylemlerini suç sayarak ceza yaptırımına bağlanmış ve bu tür eylemlerin kamu güvenini sarstığı kabul edilmiştir.²¹⁶

Sahteciliğin Öğelerini şu şekilde sıralayabiliriz.²¹⁷

1. Bir sahtecilik olayında en az iki taraf olmalıdır: suçu işleyen taraf ve sahtecilikten zarar görmüş olabilecek taraf

2. Önemli bir eksik ya da yanlış anlatım suçu işleyen tarafından bilerek yapılmalıdır.

3. Suçlu yanlış anlatımın, mağdur tarafından işleme konmasına yönelik niyet taşınmalıdır.

4. Mağdurun o anlatıma, yasalar açısından, güvenmek hakkı olmalıdır.

5. Bu güvenden dolayı, mağdura gerçek anlamda zarar ziyan verilmiş olmalı ya da zarar ziyan verilme riski bulunmalıdır.

Sahteciliğin çok çeşitli türleri vardır. Bunlar; yapılış şekillerine göre sahtecilik ve konusuna göre sahteciliktir.

Yapılış Şekillerine göre Sahtecilik;

1-Küllü Sahtecilik: Gerçek bir belgenin veya vesikanın model olarak alınıp tamamen sahte bir belgenin meydana getirilerek aynen taklit edilmesidir. Boş bir diplomanın, ehliyetnamenin, pasaport, evlenme cüzdanı vb. doldurup gerekli yerlerin imzalarını atıp, mühür ve kaşelerini taklit edilerek yeni bir belgenin ortaya çıkarılması gibi.²¹⁸

2- Kısmi Sahtecilik: Yürürlükte olan bir belge üzerinde silinti, kazıntı, lekeleme, ilave ve ekleme yapılması eylemleridir. Başka bir ifadeyle, doküman

---

²¹⁶ http://www.turkhukuksitesi.com/makale_841.htm (15.06.2010)

²¹⁷ Sayıştay, Sahteciliğe Karşı Uyanık Olma, Ankara,1997,s.3

²¹⁸ www.reocities.com/mdonmez1/Sahte2.doc (16.06.2010)

üzerinde bulunan kelime, tarih, fotoğraf ve işaretlerin değiştirilerek anlam veya miktar bakımından tahrifata uğratılmasıdır.²¹⁹

Pasaport, nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, diploma, fatura vb. belgelerde yapılan sahtecilik fiilleri “belge sahteciliği” olarak bilinir ve konusuna göre sahtecilik türlerini oluşturur.

Konusuna Göre Sahtecilik Türlerini şu şekilde sıralayabiliriz,²²⁰

1- Pasaport ve Vize Sahteciliği: Pasaport Sahteciliği, gerçek pasaport üzerinde sahtecilik metotları kullanılarak bilgilerin veya pasaportun tamamen sahtesinin tanzim edilmesi, vizesi alınmış bir şahsın pasaportundaki fotoğrafın değiştirilmesi ya da pasaporttaki vizeli yaprağın koparılarak yurt dışına gönderilmek istenen şahsın pasaportuna tatbik edilmesidir. Vize Sahteciliği ise, sahte belgeler tanzim edilmek suretiyle gidilmesi istenen ülkenin konsolosluklarına başvurularak vize alınması veya vize ilgili pul ve damgaların çeşitli yollardan temin edilerek pasaportlara yapıştırılmasıdır.²²¹

2- Evrak Sahteciliği: Resmî belgede sahtecilik suçu, 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'nun ikinci kitabının “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü kısmının “Kamu Güvenine Karşı Suçlar” isimli dördüncü bölümünde, diğer sahtecilik suçları ile birlikte, 197-212' inci maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bunlar; Parada Sahtecilik (m.197), Kıymetli Damgada Sahtecilik (m.199), Mühürde Sahtecilik (m.202), Resmî Belgede Sahtecilik (m.204), Resmî Belgeyi Bozmak, Yok Etmek veya Gizlemek (m.205), Resmî Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan (m.206), Özel Belgede Sahtecilik (m.207), Özel Belgeyi Bozmak, Yok Etmek veya Gizlemek (m.208), Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması (m.209) suçları olarak düzenlenmiştir.

3- Sahte Fatura Düzenleme: Prosedüre uygun olarak kurulmuş olan şirketlerin, herhangi bir hizmet ve mal karşılığı olmaksızın fatura keserek, devletten haksız menfaat temini amacıyla vergi kaçırılması halinde, vergi veren bir kişi tarafından (özel-tüzel) gerçeğe aykırı olarak fatura düzenlenmesi ve gerçekte mevcut olmayan, vergi mükellefiyeti altına girmemiş ve fason olarak kurulmuş bir şirketin, özel veya

---

²¹⁹ <http://www.grafolojibilirkisi.com/sahtecilikte-suc-unsurlari.html> (16.06.2010)

²²⁰ Aydın, a.g.e.,s.250

²²¹ Aydın, a.g.e.,s.251

tüzel kişiler adına sahte fatura keserek haksız menfaat temin etmesi bu suç oluşturur.²²²

4- Parada Sahtecilik (Kalpazanlık): Parada Sahtecilik Suçu TCK'nun Md.197'de şöyle tanımlanmıştır.

“ Memlekette veya yabancı ülkelerde kanunen tedavülde bulunan parayı, sahte olarak üreten, ülkeye sokan, nakleden, muhafaza eden veya tedavüle koyan.....cezası ile cezalandırılır.”²²³

2.3.2.3.Nitelikli Dolandırıcılık

Bireyler arasında, ekonomik ilişkilerin kurulmasında, karşılıklı güvenin korunması hususunda sosyal menfaat, dolandırıcılığın suç sayılması sebeplerinin başında gelir. Bireyler arasında hukuki tasarruflarda “irade serbestisi” o kadar önemlidir ki, kanun bu suçun takibini şikâyete dahi bağlamamıştır. “Mülkiyet hakkı” devletin koruması altındadır. Dolandırılmak suretiyle ferдин hakkını kaybetmemesini sağlayacak hükümlerin ceza kanununda yer almasını Anayasa zorunlu kılmaktadır. Dolandırıcılık TCK' da malvarlığına karşı suçların en tipik örneğini oluşturmaktadır. Günümüzde çok fazla işlenen bir suçtur. Bunun nedenini, bir yönden ticari hayattaki gelişmelerde, öte yandan da yağmalama içgüdüsünün ortaya çıkış biçimlerindeki incelikte aramak gerekir.

Dolandırıcılığın hırsızlıktan farkı incelendiğinde; dolandırıcılık, temin edilen yarar bakımından mağdurun rızası mevcuttur. Yalnız bu rıza TCK'nin ifadesiyle hileli davranışlarla elde edilmiştir. Hırsızlık da ise, mağdurun rızası hiçbir suretle mevcut değildir. “Hırsızlıkta failin taşınır bir malı onu elinde bulunduranın iradesine aykırı olarak zilyet olması, güveni kötüye kullanmada ise zilyedin, malike ait bulunan yetkilere yine malikin rızası olmaksızın sahip çıkması, bu yetkileri kullanması söz konusudur. Oysa dolandırıcılıkta fail, hileli davranışlarla mağdurun kendisine zarar vermesini, yani bir şeyi teslim etmesini, bir yükümlülüğü üstlenmesini, bir hakkından vazgeçmesini sağlar.”²²⁴

---

²²² Güner, a.g.e., s.163

²²³ Yalvaç, a.g.e.,s.210

²²⁴ <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale1-3.htm> (20.06.2010)

Dolandırıcılık suçu, temelde hile ve aldatmaya dayanan unsurların gerçekleştirilmesi suretiyle bir kimsenin zararına işlenmesi, başka bir kimseye ise haksız bir yarar sağlanmasıdır. Bu bakımdan dolandırıcılık suçu, kişilerin malvarlığına karşı işlenen bir suç olup, kişiler arasındaki ekonomik ilişkilerde karşılıklı güven ortamının korunması amacıyla düzenlenmiştir. Dolandırıcılık suçunun işlenmesinde, ekonomik krizler, insanların kolay yoldan para kazanma hırsları, bilişim alanındaki gelişmeler, kişinin eğitim düzeyi ve aile çevresi etkili rol oynamaktadır.²²⁵

5237 sayılı TCK'nın 157.maddesinde dolandırıcılık “ Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına yarar sağlayan....” şeklinde tanımlanmıştır.²²⁶

Dolandırıcılık suçu kasten işlenebilen bir suçtur. Burada söz konusu olan kast, dolandırıcılık suçunun maddi unsurlarının hepsinin fail tarafından bilinmesini ifade etmektedir. Bir başka ifadeyle fail gerçekleştirdiği davranışların hile teşkil ettiğini, başka birini aldatıcı nitelikte olduğunu bilmelidir. Ayrıca fail, mağdurun gördüğü zararın kendi hileli davranışları sonucunda meydana geldiğini bilmelidir. Dünya üzerinde yaşanan olumsuz ekonomik gelişmeler ve yeni oluşumlarla beraber dolandırıcılık fiillerinde de belli bir artış olmuştur. Günümüzde yaşanan dolandırıcılık olaylarında ticari faaliyette bulunan kurum ve kuruluşların zarara uğradığı, bu bağlamda ortaya çıkan maddi kayıpların vergi hukuku ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmesi de gündeme gelmeye başlamıştır.²²⁷

Nitelikli dolandırıcılık suçu, genellikle sahtecilik suçları vasıta kılımarak işlenen bir suç türü olup, bu suçlarda suçtan zarar gören hem kamu kurum ve kuruluşları, hem de zarara uğratılan malvarlığının sahibi olan gerçek veya tüzel kişilerdir. Ayrıca, bu suç türü, suç örgütlerinin faaliyet alanı içerisinde yer almaktadır.²²⁸

TCK'nın 158.maddesinde Dolandırıcılık Suçunun,²²⁹

---

²²⁵ EGMKOSMDB,2009, a.g.k.,s.62

²²⁶ Yalvaç, a.g.e., s.194

²²⁷ http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=125807 (22.06.2010)

²²⁸ EGMKOSMDB,2009, a.g.k.,s.62

²²⁹ Yalvaç, a.g.e., s.195

- 1- Dinsel İnanç Ve Doğrudan İstismar Edilmesi Suretiyle,
- 2- Kişinin İçinde Bulunduğu Tehlikeli Durum Veya Sor Şartlardan Yararlanmak Suretiyle,
- 3- Kişinin Algılama Yeteneğinin Zayıflığından Yararlanmak Suretiyle,
- 4- Kamu Kurum ve Kuruluşlarının, Kamu Meslek Kuruluşlarının, Siyasal Parti, Vakıf veya Dernek Tüzel Kişiliklerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle,
- 5- Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Zararına Olarak,
- 6- Bilişim sistemlerinin, Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle,
- 7- Basın ve Yayın Araçlarının Sağladığı Kolaylıktan Yararlanmak Suretiyle,
- 8- Tacir veya Şirket Yöneticisi Olan yada Şirket Adına Hareket Eden Kişilerin Ticari Faaliyetleri Sırasında; Kooperatif Yöneticilerinin Kooperatifin Faaliyeti Kapsamında,
- 9- Serbest Meslek Sahibi Kişiler Tarafından, Mesleklerinden Dolayı Kendilerine Duyulan Güvenin Kötüye Kullanılması Suretiyle,
- 10- Banka veya Diğer Kredi Kurumlarınca Tahsis Edilmemesi Gereken Bir Kredinin Açılmasını Sağlamak Maksadıyla,
- 11- Sigorta Bedelini Almak Maksadıyla işlenmesi suçun nitelikli hallerini oluşturur.

Dolandırıcılığın Yöntemlerini ise şu şekilde sıralayabiliriz.²³⁰

✓ Emniyeti Su İstimal Suretiyle Yapılan Dolandırıcılık:

Dolandırıcı şahısların emanet aldıkları oto, mal ya da değerli eşyayı sahiplerine iade etmeyip kendilerinin sahte evrak düzenleyerek düşük fiyatla satmaları olayıdır.

✓ Çalıntı ve Karşılığı Olmayan Çek ve Sahte Senetle Yapılan Dolandırıcılık:

Dolandırıcı şahısların çalıntı veya karşılığı olmayan çek ve sahte emanetlerle çeşitli malları satın almaları ve bu şekilde vatandaşları dolandırmalarıdır.

✓ Kendilerini Değişik Makam ve Unvan Sahibi Olarak Göstererek Yapılan Dolandırıcılık:

Şahısların kendilerini bankacı, maliyeci, müfettiş, emniyet görevlisi, zabıta gibi tanıtarak vatandaşların paralarını almalarıdır.

---

²³⁰ Aydın, a.g.e.,s.230

✓ Tavgılık Suretiyle Yapılan Dolandırıcılık:

Şahısların vatandaşları ikna kabiliyetini kullanarak paralarını ve değerli eşyalarını almaları olayıdır.

✓ Sanal Dolandırıcılık (Phishing):

Son zamanların en büyük internet suçu olarak karşımıza çıkan Phishing yönteminde, korsan kişiler finansal bilgiler elde etmek için kullanıcılarla e-mail üzerinden iletişime geçiyor.

Balık tutmak anlamına gelen "fishing" sözcüğünün bozulması ile elde edilen bu sözcük, İnternet üzerinde "balık" olarak gördükleri kullanıcılara e-postalar atıp onları yönlendirerek menfaat sağlamaya çalışmak ya da zarar vermek anlamında kullanılmaktadır.²³¹ Bu e-maillerde kullanıcıya kurumun web sitesine giderek şifresinin süresinin dolduğu gerekçesiyle değiştirilmesi gerektiği söyleniyor. Korsan daha önceden hazırladığı ve kurumsal sitenin aynısı olan bu siteye kurbanını soktuktan sonra, ondan şifreyi girmesini istiyor sonra da kullanıcı kendi şifresini yeni şifresiyle değiştiriyor ya da değiştirdiğini sanıyor. Esasen eski şifre hala geçerli olduğu için korsan bu şifre ile internette alış veriş yapabiliyor. Bir başka kullanılan teknikte ise müşterinin kişisel bilgilerini güncellemesi gerektiği gerekçesiyle tüm bilgileri tekrar girmesi söyleniyor. Bazı e-maillerde yarışmaya katılması teklif edilen kullanıcılara ödül olarak Mercedes Benz CLK kazandıkları ancak gerekli kişisel bilgileri vermeleri gerektiği söyleniyor. Bu gibi durumlarda bilgilerini veren kullanıcının tüm bilgileri korsanın eline geçiyor.

---

²³¹ <http://www.bidb.hacettepe.edu.tr/spam-aciklama.shtml> (22.06.2010)

Phishing e-postalarına birkaç örneği aşağıdaki gibi verebiliriz;²³²

Phishing E-postası/1

Sayın Abc Bank Müşterisi Hesabınıza 24/Şubat/2005 tarihinde Hüseyin Bey tarafından 270 YTL havale edilmiştir. Yapılan havale ile ilgili ayrıntılar aşağıdadır.

Gönderen: Hüseyin Bey

Miktar: 270,00 YTL

Şube: Mardin / Merkez

Açıklama:-

Havale onay ve/veya red işlemi için aşağıdaki linkden internet bankacılığı kullanabilirsiniz ve/veya hesabınızda gerekli incelemeleri yapabilirsiniz. Size havale gönderen kişinin bilgileri içinde aşağıdaki linki kullanabilirsiniz. www.abcbank.com.tr

Eğer yukarıdaki link çalışmıyorsa lütfen aşağıdaki linki kullanınız.

<http://172.84.130.29/abcbank/form/>

---

²³² http://www.kobifinans.com.tr/tr/bilgi_merkezi/02090405/9949 (22.06.2010)

PhishingE-postası/2

Sayın Abc Bank Müşterisi...

Son dönem içerisinde yaşanan internet yolu ile dolandırıcılık girişimlerini engellemek amacıyla sizler için abc sistemini Türkiye’de ilk defa kullanmaya başladık. Bu güvenlik sisteminin temelini tam olarak oturtmak amacıyla şimdi yaptığımız bütün işlemler ve anlık şifreniz cep telefonu numaranıza bildirilecektir. Bu yeni güvenlik sisteminin işleyişi şu şekildedir: İnternet bankacılığına giriş yaptığınızda cep telefonu numaranıza anında bilgi mesajı SMS yolu ile ulaştırılır... Ve yaptığımız bütün Havale/Eft/Nakit Avans işlemleri seçiminize göre cep telefonunuza bildirilir... SMS aktivasyonu işlemi bütün müşterilerimizin yapması sizlerin güvenliği için zorunlu hale getirilmiştir. Lütfen burayı tıklayarak web sitemiz üzerinden interaktif hesabınıza giriş yaparak uyarıların ulaşacağı cep telefonu numarasını müşteri bilgilerinize ekleyin...

İnternet şubesine ulaşmak için burayı tıklayın...

İnternet bankacılığı şifrenizi almak için burayı tıklayın...

2.3.2.4.Yolsuzluk:

Yolsuzluk yeni bir olgu değildir.

“İki bin yıl önce Hint Kralı Kautilya bu konuyu ele alan “Arthashastra” adlı bir kitap yazmıştır. Yedi yüzyıl önce, Dante rüşvetçileri cehennemın en derinlerine koyarak, Ortaçağ’da yolsuz davranışlara duyulan nefreti yansıtmıştır. Shakspeare, bazı oyunlarında yolsuzluğa önemli yer vermiştir.

Bir kurumdan veya bir kişiden yasal olmayan şekilde bir şey almanın iki farklı yolu bulunmaktadır:

1. Bir kurumdan bir silahı kullanarak karşı tarafın varlığını zor yolu ile elde etmek. Bu eyleme genel olarak “Soygun” adı verilir.

2. Çeşitli aldatma ve sahtekarlık türleriyle karşı tarafın varlığını ele geçirmek. Bu eyleme de “Hile” veya “Yolsuzluk” adı verilmektedir.

Soygun, hile eylemine göre daha sert biçimde ortaya çıksa da ve daha fazla ilgi çekse de, hile eylemi sonucu ortaya çıkan zararlar çok daha fazladır. Yolsuzluk ve hile konusunda şunları da ifade etmek mümkündür:

...Günümüz modern toplumunda hileli eylemler önemli bir sorun durumuna gelmiştir. Toplumlarda hilenin çok farklı alanlarda çok farklı türleri bulunmaktadır. Bunlar arasında sigorta hileleri, sağlıkla ilgili hileler, bilgisayar suçları, internet hileleri, kredi kartı yolsuzlukları örnek gösterilebilir. Ancak günümüzde çalışanların işletmelerine karşı yaptıkları hileler ve verdikleri zararlar çok önemli boyutlara ulaşmıştır. Bu nedenle hile sorunu her ülke ve her işletme tarafından ciddi düzeyde dikkate alınmalıdır.²³³

"Yolsuzluk" terimi, maddi menfaat için (örneğin rüşvet) ya da parasal olmayan özel amaçlara yönelik olarak (örneğin kayırma) kamusal yetkinin yasadışı kullanımını içeren davranış ve eylemleri kapsamaktadır. İngilizcede "corruption" sözcüğü yaklaşık olarak bu anlamdadır. (Corruption: rüşvet verme, yozlaştırma). Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde yolsuzluğu "Bir görevi, bir yetkiyi kötüye kullanma" olarak, Dünya Bankası ise “kamu yetkisinin özel çıkarlar için kötüye kullanılması” olarak tanımlamıştır. Belirlediği yolsuzluk türleri bakımından en geniş ve detaylı uluslararası belge olan Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde ulusal kamu görevlilerinin rüşveti, yabancı kamu görevlilerinin ve uluslararası örgüt görevlilerinin rüşveti, malvarlığının kamu görevlilerince zimmete geçirilmesi, nüfuz ticareti, görevin kötüye kullanılması, haksız zenginleşme, özel sektörde rüşvet, özel sektörde zimmet suçları ile bu suçlarla ilgili suç gelirlerinin aklanması, gizleme ve adaletin engellenmesi suçları Sözleşme kapsamına alınmıştır.²³⁴

Türkiye Cumhuriyetinin temellerini oluşturan Osmanlı Devletinin zengin kültürel ve toplumsal dokusunun Cumhuriyet döneminde de etkilerini sürdürdüğü,

---

²³³ Demirkol, G.(2006) “ Halka Açık İşletmelerde Mali Yolsuzluğun İncelenmesi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, s.1

²³⁴ http://www.masak.gov.tr/Yolsuzluk/genel_bilgi.htm (25.06.2010)

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin güçlü bir devlet olmasında Osmanlıdan devralınan tarihsel ve kültürel zenginliğin yadsınamaz ağırlıkta bir payı olduğu kuşkusuzdur. Ancak tarihsel süreç ve nesnel bir bakış açısıyla değerlendirilirse, toplumların geleceğe yönelik vizyon yaratma imkanları olur. Osmanlı Devletinden devraldığımız mirasın övünç ve onur duyacağı çok fazladır. Ama kabul etmek gerekir ki tarihçiler, Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünü hazırlayan önemli nedenler arasında rüşvet'in de bulunduğunu yazmaktadır. Tanzimatın ilanından sonra padişah ve yüksek rütbeli memurlar başka olmak üzere, devleti idare edenlerin rüşvet almamak üzere Kuran'a el bastığı bilinmektedir. Osmanlı'da rüşvet özellikle memur atamalarında son derece yaygın olduğu gözlenmektedir. 16.yüzyıla kadar, Osmanlı Devleti'nde güçlü bir otoritenin kurulduğu, devletin güçlü ve düzenli memur kadrosuyla, idare örgütüyle ülkenin her köşesine egemen olduğu söylenebilir. Merkez otoritesinin gücü ve ülkedeki denetimi 1600'lü yıllara kadar hemen her alanda kendini belli etmektedir. Devletin, çağın koşulları içinde çok gelişmiş bir bütçe düzeni vardır. Mali konularda en küçük bir aksaklık bile hoşgörülle karşılanmamaktadır. Ne var ki her alanda olduğu gibi rüşvet, yolsuzluk..vb kavramlarında da 17.yy'dan sonra büyük bir artış olduğu bilinen bir gerçektir. Tarih kitaplarına Osmanlı Devletine rüşveti ilk bulaştıran kişinin Şemsi Paşa olduğu belirtilmektedir. Tarihçi Peçevi'nin bir başka tarihçi olan Ali'den aktararak yazdığına göre, III.Murad'ın vezirlerinden Şemsi Paşa ataları Kızıl Ahmetli ailesinin öcünü almak için bir bahane bulup, padişaha 40.000 altın rüşvet almayı kabul ettirmiştir. Böylece rüşvet hastalığını devletin en yüksek makamına bulaştırdığını tarihçi Ali'ye kendisi anlatmıştır.²³⁵

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte yöneticilere yakınlık ya da akrabalık gibi konularına bakılmaksızın yolsuzluğa bulaşmış kimseler hakkında hesap sorulması sağlanmıştır. Tek partili siyasal hayatın hakim olduğu 1923-1946 döneminde, devletin en üst yöneticilerinden bir bakan Yüce Divana sev edilmiş ve Havuz-Yavuz davası adıyla anılan bu olay, sanıkların mahkumiyeti ve siyasal yaşamlarının bitmesi ile sonuçlanmıştır.1946' dan sonra da yolsuzluk söylemleri eksik olmamıştır. Dönemin Gümrük ve Tekel Bakanı Suat Hayri ÜRGÜPLÜ'nün beraat ettiği ve birçok bakanlık memurunun adının karıştığı yolsuzluk davasından çok az kişi

---

²³⁵ Cem,İ., “ Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi, İstanbul,1989,s.99

mahkûmiyet kararı almıştır. 1950’lerde yaygınlaşan popülist politikaların 1960 sonrası dönemde de etkisi sürmüştür. 1960’ların ikinci yarısından itibaren ve özellikle 1970’lerde ivme kazanan bürokrasinin “siyasallaşması” sürecinde “siyasal kayırmacılık” ve “nepotizm” yaygınlaşmıştır. Bu dönemde, Türk siyasal hayatında onlarca yıldır etkin olan siyasal iktidarlardan güç alan ve aile ve akraba ilişkilerine dayanan, “ hayali ihracat” ve “mobilya yolsuzlukları” başta olmak üzere, yeni yolsuzluk türleri Türkiye’nin gündemini sarsmıştır. 1980 askeri darbesiyle geçmiş dönemdeki yolsuzluk dosyaları açılmış ve 13.04.1982 tarihinde Sosyal Güvenlik Bakanı Hilmi İŞGÜZAR, 16.03.1982 tarihinde de Gümrük ve Tekel Bakanı Tuncay MATARACI görevini kötüye kullanmak suçlarından Yüce Divan’da mahkum olmuşlardır. 1980’lerden bu yana başlıca yolsuzluk olayları arasında, Devlet Bakanı İsmail ÖZDAĞLAR’ın adının karıştığı rüşvet yolsuzluğu, F-16 savaş uçağı alımı ile ilgili rüşvet olayı, İstanbul Bankası yolsuzluğu, Jaguar Olayı, Karayolları Yolsuzluğu, İSKİ yolsuzluğu, TÜRKBANK yolsuzluğu, İMARBANK yolsuzlukları sayılabilir. 1980’lerden sonra dışa açık ekonomik yapılanma sürecinde izlenen teşvik, kredi ve fon politikaları devlet harcamalarının denetlenememesi sonucunda yolsuzluklara yardımcı olmuştur.²³⁶

2.3.2.4.1.Yolsuzluğun Başlıca Nedenleri:

Yolsuzluğun nedenlerine ilişkin olarak da karşımıza çok boyutlu bir fotoğraf çıkmaktadır.²³⁷

1- Kapasite yetersizliği yolsuzluğu hazırlayan etmenlerin başında gelir. Kapasitenin yetersiz olduğu durumlarda saydam olmayan yapı ortaya çıkar.

2- Yüksek nüfus artışının ve hızlı kentleşmenin yolsuzluğu arttırıcı bir etkisi bulunmaktadır. Zira nüfus artışı ve kentleşme bir yandan kimi taleplerin daha da yoğunlaşmasını beraberinde getirmekte, öte yandan kapasitenin yetersizliği sorununu ağırlaştırmaktadır.

---

²³⁶ Erdağ, a.g.e., s. 269-270

²³⁷ Adaman,F., Çarkoğlu, A.,Hanehalkı Gözünden Türkiye’de Yolsuzluğun Nedenleri ve Önlenmesine İlişkin Öneriler, İstanbul, 2001, s.18-19

3- Kamu görevlilerinin maaşlarının özel kesime göre düşüklüğünün ve bunun sonucunda motivasyonlarının ve kurumla bütünleşme duygularının zayıflamasının idari yozlaşmanın önemli bir nedeni olduğu düşünülebilir.

4- Kamu personelinin istihdamında, atanmasında ve yükseltilmesinde liyakatin esas alınmamasının yolsuzluğu arttırıcı bir etki yaptığı bilinen bir gerçektir.

5- Kamu personeli maaş politikası ile personelin performansı arasında ilişki kurulmamış olmasının yolsuzluğu arttırıcı etkisi bulunabilmektedir.

6- Bir yolsuzluk durumunda yakalanma olasılığı ile yakalanıldığı takdirde alınacak cezanın ağırlığının yolsuzluk üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir.

7- Sivil toplum örgütlerinin ve yurttaşların kamudan hesap sorabilmesinin genelde kamu personelinin denetiminde çok önemli etkisi bulunmaktadır.

8- Aşırı bürokrasi ve kırtasiyeciliğin yolsuzluğa zemin hazırladığı iddia edilmektedir. Kamu hizmeti ne kadar kırtasiyeci bir tarzda yürütülüyorsa, vatandaşın işi o kadar uzamakta ve rüşvete de o kadar gerekçe ve bahane yaratılmış olmaktadır.

9- Yolsuzluğun yaygın olmasının getirdiği meşruiyetin ve ahlaki bozulmanın yolsuzluğu arttırıcı bir etkide bulunmasıdır bu da bir anlamda kendini yeniden üreten bir süreçtir.

2.3.2.4.2.Yolsuzluk Çeşitleri:

Yolsuzluk olgusunun sınıflandırılmasına ilişkin bir görüşe göre, yolsuzluk karşılık esasına taraflar arasındaki menfaat transferine ve dolayısıyla bir trampa ilişkisine dayanır. Bu nedenle de ancak yetkiyi kullanan ve bu yetki kullanımından yararlanan ve/veya yararlananlar varsa yolsuzluktan söz edilebilir. Bu görüş, doğal olarak kendi mantığına uygun biçimde sadece rüşveti yolsuzluk olarak benimsemektedir. Ancak, ağırlıklı görüşe göre, zimmet, irtikap, görevi kötüye kullanma, nüfuz suiistimali kayırmacılık gibi fiiller de yolsuzluk türleri arasındadır. Ancak bunlardan bir kısmı ceza yasalarında veya ceza hükmü içeren özel yasalarda yaptırıma bağlanan eylemler olarak sayılırken, bir kısmı da herhangi bir suç tanımı içinde yer almamaktadır.²³⁸

---

²³⁸ TEDMER, Bir Olgu Olarak Yolsuzluk: Nedenler, Etkiler Ve Çözüm Önerileri, İstanbul,2003,s.8

Bu durumda, yolsuzluk türlerini veya eylemlerini iki ana başlık altında incelemek mümkündür.

- 1- Doğrudan Ceza Yaptırımına Bağlanmış Yolsuzluk Eylemleri
- 2- Dolayısıyla Ceza Yaptırımına Bağlanan veya Suç Sayılmayan Yolsuzluk Eylemleri

15 Kasım 2000 tarihli “Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”nin 8.nci maddesinde, yolsuzluklar aşağıdaki gibi sayılmaktadır:²³⁹

1- Her taraf Devlet, kasten işlenmesi halinde aşağıdaki eylemlerin suç haline getirilmesi için yasal ve diğer gerekli önlemleri alacaktır.

(a) Bir kamu görevlisine resmi görevlerinin yerine getirilmesi çerçevesinde bir işlem yapması veya yapmaktan kaçınması için, kendisi veya üçüncü bir kişi veya lehine, haksız bir menfaatin doğrudan veya dolaylı olarak vaat edilmesi, teklif edilmesi yada verilmesi,

(b) Bir kamu görevlisinin resmi görevlerinin yerine getirilmesi çerçevesinde bir işlem yapması veya yapmaktan kaçınması için, kendisi veya üçüncü bir kişi veya taraf lehine, haksız bir menfaati doğrudan veya dolaylı olarak talep etmesi veya kabulü,

2- Her taraf devlet, bu maddenin 1. fıkrasında söz edilen eylemlerin, yabancı kamu görevlileri veya uluslararası memurların katılımıyla gerçekleşmesi halinde, bunların suç haline getirilmesi için gerekli yasal ve diğer önlemleri almayı değerlendirecektir. Aynı şekilde, her taraf devlet yolsuzluğun diğer biçimlerini de suç haleni getirmeyi değerlendirecektir.

3- Her taraf devlet bu maddeye göre ihdas edilen bir suça iştirak eylemini de suç haline getirmek için gerekli olabilecek benzer önlemleri alacaktır.

4- Bu maddenin 1. fıkrasının ve bu sözleşmenin 9. maddesinin uygulanması bakımından, “kamu görevlisi”, kamu görevi yapan veya iç hukukta tanımlandığı şekilde kamuya yönelik bir hizmet gören ve bu hizmeti veren kişinin bulunduğu taraf devletin ceza yasasına göre de hizmeti bu şekilde uygulayan kişi anlamına gelir.

---

²³⁹ www.uhdigm.adalet.gov.tr/.../b2.../bm-sozlesmelervemetinleri.htm (04.07.2010)

1- Doğrudan Ceza Yaptırımına Bağlanmış Yolsuzluk Eylemleri:

a- Rüşvet:

Ülkemizi ekonomik krizlere sürükleyerek toplumun ahlaki çöküntüye uğramasına neden olan günümüzdeki yolsuzlukların en önemli yöntemlerinden birisi olan rüşvet, ne yazık ki 500 yıllık geçmişimizden gelen kötü bir mirasın sonucudur. Bu kötü mirasın yok edilerek gelecek nesillere devredilmemesi için ekonomik, sosyal, siyasal ve hukuki yönden çok uzun ve zorlu mücadeleler verilmesi kuşkusuzdur. Geçmişte, önemsiz ve küçük gibi görülen kapitülasyonlar nasıl Osmanlının en güçlü döneminde yani Kanuni döneminde ilk defa verilmişse, rüşvetin olağan hale gelmesi de ne yazık ki yine aynı dönemlere rastlar.²⁴⁰

Rüşvet iki taraf arasında gerçekleşen bir mübadele olayıdır. Ancak bu yasal olmayan bir mübadele türüdür. Bu mübadelede iki taraf arasında “gizli bir anlaşma” söz konusudur. Bu anlaşmanın sonucunda da “rüşvet piyasası” oluşmuştur. Hem yasalara, hem de ahlaki normlara aykırı olan bu piyasa gayri meşru bir nitelik arz eder.

Rüşvet en genel tanımıyla, herhangi bir konu hakkında yetki sahibi kişinin toplumun genel ahlaki kurallarına aykırı bir tarzda hareket ederek, karşısındaki bir başka kişiden menfaat sağlamasıdır.

Orhan ÇOBAN ise rüşveti; “*karar verme yetkisini elinde bulunduran kişilerin bu yetkilerinden dolayı elde etmiş oldukları rant*” olarak tanımlamıştır.²⁴¹

Rüşvet suçu, yeni Türk ceza yasasının ikinci kitabında, millete ve devlete karşı suçları düzenleyen dördüncü kısmın, kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçları düzenleyen birinci bölümünde, 252.nci ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre;²⁴²

1. Rüşvet alan kamu görevlisi, dört yıldan on iki yıla kadar ha-pis cezası ile cezalandırılır. Rüşvet veren kişi de, kamu görevlisi gibi cezalandırılır. Rüşvet konusunda anlaşmaya varılması hâlinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

---

²⁴⁰ <http://www.turkhukuk sitesi.com/showthread.php?t=3554> (04.07.2010)

²⁴¹ Çoban, Orhan, “Organize Olmayan Sosyo-ekonomik Sistemin Organize Bir Kurumu: Rüşvet”, Amme İdaresi Dergisi, sayı.2, Ankara, 1999, s. 3

²⁴² Yalvaç, a.g.e., s.232-233

2. Rüşvet alan veya bu konuda anlaşmaya varan kişinin, yargı görevi yapan, hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması hâlinde, birinci fıkraya göre verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

3. Rüşvet, bir kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlamasıdır.

4. Birinci fıkra hükmü, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler, kooperatifler ya da halka açık anonim şirketlerle hukukî ilişki tesisinde veya tesis edilmiş hukukî ilişkinin devamı sürecinde, bu tüzel kişiler adına hareket eden kişilere görevinin gereklerine aykırı olarak yarar sağlanması hâlinde de uygulanır.

5. Yabancı bir ülkede seçilmiş veya atanmış olan, yasama veya idarî veya adli bir görevi yürüten kamu kurum veya kuruluşlarının memur veya görevlilerine veya aynı ülkede uluslararası nitelikte görevleri yerine getirenlere, uluslararası ticarî işlemler nedeniyle, bir işin yapılması veya yapılmaması veya haksız bir yararın elde edilmesi veya muhafazası amacıyla, doğrudan veya dolaylı olarak yarar teklif veya vaat edilmesi veya verilmesi de rüşvet sayılır.

b- Zimmet:

Tek taraflı olma özelliği nedeniyle diğer yolsuzluk türlerinden ayrılan zimmet kavramı, “memurun ya da özel yasalarına göre memur sayılan kamu görevlilerinin görevleri gereği zilyetlik alanlarına tevdi edilen kamusal kaynakları yasalara aykırı şekilde kendisi ya da üçüncü kişiler için harcaması, kullanması ya da mülk edinmesidir. Özel sektörde ya da görevli olmayan memurlar yönünden karşılığı ise, “*hizmet sebebiyle emniyeti suiistimal*”dır. Tek yönlü olması nedeniyle, zimmetin, yolsuzluk suçu sayılmamasına ilişkin bir görüş de bulunmaktadır. Ancak özellikle ülkemizde yaşanan grup şirketlerine ve paravan şirketlere yüksek hacim krediler verilerek ya da “back to back” (hortumlama) kredilerle özel bankaların içinin boşaltılması suretiyle oluşan, Cumhuriyet tarihimizin en büyük yolsuzluk olayı, “*zimmet*” ve “*hizmet sebebiyle emniyeti suiistimal*” suçlarının da yolsuzluk

sayılması gereğini bir kez daha ortaya koymuştur. TCK'nın 202.nci maddesine göre; Görevi sebebiyle kendisine tevdi olunan veya muhafaza, denetim veya sorumluluğu altında bulunan para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları zimmetine geçiren memura altı yıldan on iki yıla kadar ağır hapis ve meydana gelen zararın bir misli kadar ağır para cezası verilir.²⁴³

c- İrtikap:

Kelime olarak, “kötü bir iş yapma, kötülük etme”, “yiyicilik, rüşvet alma”, “yalan söyleme, hile yapma” anlamına gelen “irtikâp” sözcüğü, irtikâp suçunu işaret etmemekte, bununla devlet adına yapılan alım, satım veya yapıma şiddet, tehdit, hile ya da herhangi bir şekilde “fesat karıştırmak” suretiyle “haksız bir menfaat” sağlanması kastedilmektedir. Ancak önemle belirtelim ki bu menfaat kendisi yararına olabileceği gibi, başkasının yararına da olabilecektir. Ayrıca sağlanacak menfaatin niteliği ile miktarının azlığının veya çokluğunun, suçun oluşması açısından bir önemi yoktur. Keza kelime olarak “fesat”, “bozukluk, çürüklük, yolsuzluk, karışıklık, nifak”, “hile” anlamlarına gelmekte olup, maddedeki anlamıyla aslında alım, satım veya yapımın gerçekleştirilmesinde hileli bir hareketi veya şiddeti yahut tehdidi de kapsayacak şekilde ve ancak bunlarla sınırlı olmaksızın genel olarak, failin görevini yerine getirirken, kamu idaresinin menfaati yerine kendisine veya başkasına bir çıkar elde etmeye elverişli her türlü fesat fiilini ifade eder.²⁴⁴

Ülkemizde Yargıtay'ın almış olduğu bir kararda rüşvet ve irtikâp arasındaki farklılık şu şekilde belirtilmiştir: "Rüşvet, memurun görevine giren, yetkili bulunduğu konuda karşı tarafa aralarında serbest iradelerinin ürünü olan karşılıklı rızaya dayalı bir anlaşma (rüşvet sözleşmesi) sonucunda çıkar elde etmesidir. Kendi eylemi de suç oluşturan rüşvet veren, sağladığı çıkarın yasal olmadığını bilmekte ve yasa dışı zemin içinde bulunmaktadır. Cebri irtikap (zorla yiyicilik) suçu ise, memurun memuriyet sıfatını veya memuriyetine ait görevi kötüye kullanmak suretiyle ferdi zorlaması sonucu uğrayabileceği haksız işlemi önleyebilmek

---

²⁴³ TBMM, Yolsuzlukların Sebeplerinin Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/9) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, Ankara, 2003,s.9-10

²⁴⁴ www.anayasa.gov.tr/images/loaded/pdf_dosyalari/k2007-2.pdf (04.07.2010)

durumunda kalan ferdin ona çıkar sağlaması veya vaat etmesiyle oluşur. Fert, vaat ettiği çıkarın yasa dışı olduğunu bildiği halde, memurun haksız işlemini önleme zorunluluğunu duyduğu ve manevi baskısı altında kaldığı için suçun mağduru durumundadır.”²⁴⁵

d- Kara Paranın Aklanması:

Yasadışı yollardan elde edilen gelire karapara denildiği gibi, bu gelirin normal bir paraymış gibi ekonomiye sokulmasına da kısaca karapara aklama denir.

Hukukumuzda, kara paranın aklanması 13.11.1996 tarih ve 4208 sayılı kanunla suç olarak kabul edilmiş ve böylece mevzuatımıza “kara para” deyimini de girmiştir. Yasanın çıkartılma amacı, birinci maddesinde ifade edildiği şekilde, karapara aklanmasının önlenmesi konusunda uygulanacak esasları belirlemektir.

Karapara;

- 1.1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki,
2. 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanundaki,
3. 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkındaki Kanundaki,
4. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkındaki Kanundaki,
5. 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 344 üncü maddesinin 2 ve 3 numaralı bentlerindeki,
6. 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler ve aynı Kanunun 179, 192, 264, 316, 317, 318, 319, 322, 325, 332, 333, 335, 339, 341, 342, 345, 350, 403, 404, 406, 435, 436, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 504 ve 506.ncı maddelerindeki, fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer bir para birimine çevrilmesi de dâhil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değeri ifade eder.²⁴⁶

---

²⁴⁵ Malkoç,İ., Malkoç, A., Memurlar ve Suçlar, Memurlar ve Kamu Görevlilerinin Hukuki Sorumlulukları, Ankara, 1988,s.364

²⁴⁶Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 1213 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesine İlişkin Kanunda, 657 Sayılı Devlet

e- Dolandırıcılık:

“Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye ..... hapis ve ..... para cezası verilir.”

Dolandırıcılık suçu 765 sayılı yasada 503. Maddede tanımlanmıştı. Buna göre bir kişiyi kandırabilecek nitelikte hile ve desiseler yaparak hataya düşürerek veya mağdurda esasen var olan hatadan hile ve desise kullanmak suretiyle yararlanarak onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına haksız bir menfaat sağlamak dolandırıcılık suçunu oluşturuyordu. 5237 sayılı yasa dolandırıcılık suçunun basit şeklini 157.maddede tanımlamıştır. Bu tanıma göre hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak dolandırıcılıktır. Yeni hükümle eski hüküm arasındaki farklardan biri yeni düzenlemede *desise* terimine yeni hükümde yer verilmemiş olmasıdır. Bunu yanı sıra *hataya düşürmek* ibaresi yerine yeni hükümde *aldatma* ibaresine yer verilmiştir. Yeni düzenlemede de suçun oluşabilmesi için, fail tarafından yapılan hilenin etkisiyle, kendisine hile yapılan veya bir üçüncü kişi zararına ve fail veya bir üçüncü kişi yararına haksız bir menfaat elde edilmiş olması gerekir.²⁴⁷

f- Emniyeti Suistimal :

Emniyeti suiistimal ya da güveni kötüye kullanma, herhangi bir kimsenin başkasına ait olup belli bir surette kullanılmak üzere teslim alınan şeyden kendisi ya da başkası hesabına faydalanılmasıdır.

TCK'nun 508 inci maddesinde, “ Her kim başkasına ait olupta iade veya muayyen bir suretle istimal etmek üzere kendisine tevdi veya her ne namla olursa olsun teslim olunan bir şeyi kendisinin veya başkasının menfaatine olarak satar veya rehin eder veya sarf ve istihlak eder yahut ketim ve inkar eyler veyahut tahvil ve

---

Memurları Kanununda ve Maliye Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında 178 Sayılı KHK'de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Ankara,1996

²⁴⁷ Ülkü,M., “5237 Sayılı TCK 157. Ve 159. Maddelerinde yer alan Dolandırıcılık Suçları” Yeni Ceza Adalet Sistemi”nin Cumhuriyet Savcıları ve Hakimlere tanıtımı için 21.02.2005-01.04.2005 tarihleri arasında Samsun ilinde düzenlenen seminer notları

tağyir ederse (....) cezalandırılır” hükmü mevcuttur. Aynı Kanununun 510’uncu maddesine göre, “Geçen iki maddede (TCK Madde 508 ve 509) yazılı cürümler meslek ve sanat veya ticaret veya hizmet sebebiyle veya emanetçi sıfatıyla veyahut idare etmek için kendisine tevdi olunan veya teminat olarak teslim edilen şeyler üzerinde yapılırsa (...)” ifadesi bulunmaktadır. Bu suç, uygulamada en çok hizmet sebebiyle işlendiğinden, 510 uncu madde “hizmet sebebiyle emniyeti suiistimal suçu” olarak da, tanımlanmaktadır.²⁴⁸

g- İçerden Öğrenenlerin Ticareti (Insider Trading):

Türkçeye “İçerden Öğrenenlerin Ticareti” (İÖT) terimiyle kazandırılan “Insider Trading” 1934’lü yıllarda ABD’de Securities Act ile gündeme gelerek yasallaşmış önemli bir kavramdır. İÖT, halka açık bir ortaklık hakkında çeşitli vasıtalarla elde edilmiş bir bilgiyi, borsada hisse senetleri fiyatlarını etkilemek amacıyla -kamuoyuna açıklanmadan önce- kullanma veya kullandırılmasıdır. Şirket içinde bulunan bu kişilerin elde ettikleri bilgiye iç bilgi yani “Inside Information” denilmektedir. İç bilgi, bir firmanın kamuya duyurulmayan geleceğe yönelik planları veya o anki durumu olarak açıklanmaktadır. İç bilgiyi elde edenler yani içerden öğrenenler bu bilgi aracılığıyla “Smart Money” adıyla anılan profesyonel yatırımcıların zararına rağmen kar elde etmeleri durumu ortaya çıkmaktadır.²⁴⁹

2- Dolaylı Ceza Yaptırımına Bağlanana veya Suç Sayılmayan Yolsuzluk Türleri:

Bu bölümde, TCK’nun da veya ceza hükmü içeren diğer kanunlarda suç olarak tanımlanmayan, ancak unsurlarının mevcudiyeti halinde görevi ihmal ya da görev suiistimal suçlarının kapsamında düşünülebilecek yolsuzluk eylemleri açıklanmaktadır.

---

²⁴⁸ TBMM, a.g.e., s.11

²⁴⁹ Karasioğlu, F., “ İçerden Öğrenenlerin Ticareti (Insider Trading) ve Türkiye’de Muhasebenin Yatırımcılara Bilgi Sağlama Sorumluluğu”, Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı.3, Isparta,1998, s.114-115

a- Rant Kollama:

Rant kollama, çoğunlukla devlet tarafından bazı piyasalara girişte koyulan kısıtlamaların belirli bir zümre tarafından kendi lehlerine olacak şekilde ve kar elde etmek amacıyla aşılması girişiminin etkileri olarak tanımlanmaktadır. Monopol Kollama, Teşvik Kollama, Tarife Kollama, Lisans Kollama, Kota Kollama ve Sosyal Yardım Kollama türleri bulunmaktadır.

Rant kollama faaliyeti pek çok değişik formda karşımıza çıkabilmektedir. Bunlardan biri özellikle devlet ve diğer kamu kuruluşlarının çeşitli sınırlamalar koyarak oluşturduğu tekel niteliğindeki bazı monopollere ait imtiyazlı hakları özelleştirme v.b süreçler içerisinde özel kesime devretme aşamalarında ortaya çıkmaktadır. Bu süreçlerde çeşitli baskı grupları devletin farklı düzenlemeleri sonucunda meydana gelen söz konusu imtiyazın kendi veya yandaşı olduğu kesimlerin eline geçebilmesi amacıyla rüşvet ve lobicilik gibi yasal ve yasal olmayan bir takım yollarla rant kollama faaliyeti içerisine girerler. Görüldüğü üzere, devletin piyasada serbest hareket etmeyi tek taraşı olarak kota, lisans gibi çeşitli araçlarla sınırlandırması, bazı firmalara ise piyasaya girişte tam bir serbestiyet tanınması devlet eliyle sebepsiz rant alanlarının oluşturulmasına olanak tanımaktadır.²⁵⁰

b- Lobicilik:

Çıkar ve baskı gruplarının siyasal karar alma sürecinde, iktidar partilerini, muhalefet partilerini, bürokratları etkileyerek, kendi menfaatleri doğrultusunda yönlendirmeleridir. Lobicilik faaliyetleri ile kamu sektöründe optimum karar alınması engellenir. Lobicilik faaliyetleri, seçim aşamasında bir siyasal partiye maddi ya da diğer şekillerde yardımda bulunma, seçimden sonra milletvekillerini çeşitli şekillerde etkileyerek, parlamentoda kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmelerini sağlama, şekillerinde ortaya çıkabilir.²⁵¹

---

²⁵⁰ Karakaş, M., Çak, M., “ Yolsuzlukla Mücadelede Uluslar arası Kuruluşların Rolü” Maliye Dergisi, Sayı.153, Ankara, 2007, s.77

²⁵¹ Özsemerci, K., Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzluklar, Nedenleri, Zararları ve Çözüm Önerileri, Ankara, 2003, s.31

c- Oy Ticareti (Logrolling):

Oy Ticareti (Logrolling) özellikle yasama aşamasında ortaya çıkan bir siyasal yozlaşma türüdür. Yasama organı olan parlamentoda siyasal kararların alınmasında siyasal partiler menfaatleri doğrultusunda parlamentoya sunmuş oldukları kanunları karşılıklı olarak destekleyebilirler. Bu bir anlamda karşılıklı oy alışverişi ya da ticarettir. Şüphesiz, oy ticareti bazı durumlarda karar alma sürecini kolaylaştırması bakımından yararlı olabilir. Örneğin, siyasal süreç içerisinde parlamentoda bazı konularda karar alma sıkı ve sert kurallara bağlanmış olabilir ya da belli bir konuda karar alınması parlamentonun üye tam sayısının belirli bir oranına bağlanmış olabilir. Bu durumda siyasal partiler karşılıklı olarak parlamentoya sunacakları kanun tasarılarının onaylanmasını sağlayabilirler. Her iki taraf (iktidar partisi ve ana muhalefet partisi) veya taraflar oylarını karşılıklı birbirlerini desteklemek suretiyle kullanırlar. Ancak, bazı durumlarda oy ticareti, siyasal yozlaşma ve siyasal ahlak dejenerasyonuna neden olabilmektedir. İşin içinde ortak çıkar olunca siyasal partiler birbirlerini destekleyebilmektedirler. Örneğin, milletvekili maaşlarının yükseltilmesi, emekli ikramiyesinin arttırılması, milletvekili emeklilik yaşının indirilmesi gibi durumlarda milletvekilleri ortak çıkarları doğrultusunda oy kullanabilmektedirler.²⁵²

d- Kayırmacılık:

Kayırmacılık, kamu görevlilerinin, yakınlarını haksız yere ve yasalara aykırı olarak kayırması, arka çıkmasıdır. Türkçede kullanılan “iltimas” ve “torpil” kavramları da kayırmacılık kavramına karşılık gelmektedir. Örneğin, Türk kamu yönetiminde kamu personelinin istihdamında, aynı zamanda bir etik ilke olan “liyakat İlkesi”nin dikkate alınmaması sonucu, kayırmacılığa yaygın olarak rastlanmaktadır. Türkiye’de liyakat (yeterlik), başta kamu kuruluşlarında, işe alınmada belirleyici olma özelliğini yitirmiştir. Kamu sektörüne girişte açık bir kalite gerilemesi ortaya çıkmıştır. Yandaşlara çıkar dağıtmaya yönelik siyaset yapma anlamında kayırma ve kollama, liyakat ilkesinin işlerliğini neredeyse tüm kamu kuruluşlarında, sadece işe almada değil atama, yükseltme ve görevden almada da yok

---

²⁵² Canaktan,C,Yolsuzlukla Mücadele Stratejileri,Ankara,2001,s.59-60

etmiştir. Kayırmacılık, akraba kayırmacılığı (nepotizm), eş-dost kayırmacılığı (kronizm), siyasal kayırmacılık (partizanlık-patronaj) ve Hizmet kayırmacılığı olmak üzere dört çeşittir.²⁵³

e- Diğer Türler:

Yukarıda belirtilen hususlar dışında; kurumsal bilginin kötüye kullanılması, anayasa ihlalleri, politik faaliyetlerde harcanan paranın kaynağının gizli tutulması, mal beyanında bulunmama veya eksik mal beyanı verme, hediye alma, hukuka aykırı dinlemeler (wiretapping), politik bilgi sızdırma (political espionage) özellikle yerel kamu hizmetlerini yürütmekle görevli hizmet birimlerinde yaygın olarak görülen aşırı partizanlık (zealotry), siyasi kayırmacılığın bir türü olan gönül yapma (suvasyon) gibi eylemler de çeşitli araştırmalar ve çalışmalarda yolsuzluk türleri arasında sayılmaktadır.²⁵⁴

2.3.2.5.Karapara Aklama:

Karapara aklama, yasa dışı yollardan elde edilen gelirlere yasal bir görünüm kazandırmak amacıyla yapılan faaliyetlerdir. Karapara aklama hemen hemen her ülkede suç haline getirilmiş ve bu suçu işleyenlere yönelik ağır cezai hükümler ihdas edilmiştir.

Karapara aklamının tam olarak ne zaman ortaya çıktığının tespit edilmesi imkânsızdır. Fakat yine kelimenin aslından yola çıkarsak “para”nın olduğu her dönemde “kara”sının da olduğu söylenebilir. Bu nedenle karapara kavramının tarih boyunca süre geldiğini iddia edebiliriz. Kavramın bu kadar eski olmasına rağmen karapara aklamının suç kabul edilmesi yaklaşık 20-25 yıl öncesine dayanmaktadır. Karapara aklanmasının, karaparaya kaynaklık eden suçtan (öncül suçtan) ayrı olarak sayılmasındaki amaç, suç gelirlerinden yararlanan kişileri bu gelirlere mahrum etmek suretiyle, kazanç elde etmek amacıyla işlenen suçların işlenmesini engellemektir. Özellikle organize suç ve terör örgütleriyle mücadelede, bu örgütlerin gelir kaynaklarının kurutulması olmazsa olmaz şarttır.

---

²⁵³ TÜSİAD, Devlette Etikten, Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik, İstanbul,2005,s.77

²⁵⁴ TBMM, a.g.e., s.13

Hangi suçların işlenmesinden elde edilecek ekonomik yararların karapara sayılacağı, kanun koyucunun takdirinde olan bir husustur. Örneğin, Birleşmiş Milletler Viyana Sözleşmesini incelediğimizde sadece uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirlerin kara para sayılacağı belirtilmişken, Strasburg Sözleşmesinde ise her türlü suçtan elde edilen gelirin kara para kapsamında olacağı belirtilmiştir.

Literatürü incelediğimizde karapara aklamasının çok çeşitli yöntemlerin olduğu görülecektir. Ancak genel olarak yerleştirme, ayrıştırma ve bütünleştirme aşamaları temel yöntemlerdir. Hepsinde amaç kirli elbiselerin çamaşır makinesinde yıkanması gibi yasal olmayanın yasallaştırılmasının sağlanmasıdır.

Sözlük anlamıyla karapara, haksız ve gayrikanuni yollardan para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal ve gelirleri veya bir para biriminden diğer bir para birimine çevrilmesi de dahil, sözü edilen para, evrak, mal ve gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü menfaat ve değer olarak ifade edilmektedir.²⁵⁵

Uluslararası literatürde ise bu kapsamda suç geliri (proceeds of crime), kirli para (dirty money), karapara (black money) veya suç parası (criminal fund) terimleri kullanılmaktadır.²⁵⁶

Karaparanın tanımı yapılırken dikkat edilmesi gereken noktalardan biri karaparanın ekonomik, ahlaki, sosyal ve hukuki tanımlarının birbirinden ayrılması gerektiğidir. Çünkü karaparayı tek ortak tanıma indirgemeye çalışmak sorunun incelenmesi, önlenmesi ve analiz edilmesi açısından yanılgılara yol açabilir.

Sosyal anlamda karapara, dolaylı olarak da olsa toplumsal hayata zarar veren her türlü faaliyetten elde edilen kazançtır. **Ahlaki anlamda karapara**, yasalarla yasaklanmış olsun veya olmasın toplum nazarında suç sayılan hareketler sonucunda elde edilen tüm kazançlardır. Bu itibarla karaparanın en geniş tanımı olarak nitelendirebiliriz. Toplum nazarında karapara olarak değerlendirilen her kazancın hukuken de karapara olarak nitelendirilmesi düşünülemez. Ahlaki anlamda karapara ile mücadele ise toplumsal mekanizmalarla sağlanacaktır.²⁵⁷

Ekonomik anlamda karapara, kanunlar tarafından suç sayılan fiillerin yanı sıra, ekonomik hayatı düzenleyen kurallar ve usullerde ihlal edilerek elde edilen

---

²⁵⁵ http://tr.wikipedia.org/wiki/Kara_para (09.07.2010)

²⁵⁶ http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm (09.07.2010)

²⁵⁷ Çelik, H., Koçağra S., Güler K., Karapara Aklama, Ankara,2000,s.10

kazanç olarak nitelendirilebilir. Bu çerçevede ekonomi açısından, vergi kaçakçılığı amacıyla bazı ekonomik faaliyetlerin usulsüz, gizli yapılması yoluyla elde edilen kazançlar karapara kapsamında değerlendirilmektedir.

Hukuki anlamda karapara, ülke mevzuatlarında öncül suç olarak belirlenen fiillerden elde edilen gelirlerdir. Uygulamada bazı ülkeler mevzuatlarında yer alan suçları saymış ve sayılan bu suçlardan elde edilen kazançları karapara olarak kabul etmiştir. Bazı ülkelerde ise bütün suçlardan elde edilen ya da cürümleri islenmesi sonucunda elde edilen kazançlar karapara olarak kabul edilmiştir.²⁵⁸

TBMM İçişleri Komisyonu tarafından kabul edilen metindeki karapara tanımı ise şu şekildedir: “ Karapara,uyuşturucu ve psicotrop maddeler ile silah kaçakçılığı, patlayıcı maddeler, stratejik maddeler, çocuk ve kadın ticareti, adam kaçıırma, şantaj ve terör suçlarının işlenmesinden elde edilen para veya para yerine geçen evrak ve senetleri, mal ve gelirleri ve bir para biriminden diğerine çevrilmesi de dahil olmak üzere bunların birinden diğerine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü ekonomik menfaat ve değeri ifade eder.”²⁵⁹

2.3.2.5.1.Karapara Aklamının Aşamaları:

Bazen sadece “aklama” ya da “para aklama” da denilen “karapara aklama” işlemi ise, yasadışı kazançların yasal yollarla elde edilen kazançlar şeklinde gösterilmesi amacıyla gerçek kaynağının, sahiplik ve hareketlerinin, elektronik transfer yoluyla hareket ve değişimler de dâhil olmak üzere gizlenmesidir. Burada yapılmaya çalışılan asıl eylem parayı yasal sistemde mümkün olduğunca çok hareket ettirerek kanun uygulayıcı birimlerin paranın izini bulmalarını engellemektir. Çünkü karapara suçunun isnat edilebilmesi için bu paranın bir suçtan elde edildiğinin ispatı gerekmektedir. Bunun için değişik yöntemler kullanılmaktadır.²⁶⁰

Suç gelirinin aklanması genelde üç aşamadan oluşan bir süreç içinde gerçekleştirilmektedir. Bu aşamalar kirli bir çamaşırın makinede yıkanmasına benzetilerek açıklanmaya çalışılmıştır:

---

²⁵⁸ Yıldırım, M., “ Karaparanın Kayıt dışı Ekonomi İçindeki Yeri ve Karapara Aklamının Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler” Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Dergisi,Sayı.3, İzmir, 2007, s.557

²⁵⁹ TBMM, 20.Dönem, 2.Yasama Yılı TBMM Tutanak Dergisi, Ankara, 1996

²⁶⁰ Aydın, a.g.e., s.263

- Birinci aşamada çamaşır makineye atılmakta (Yerleştirme-Placement)
- İkinci aşamada çamaşır makinede yıkanmakta (Ayrıştırma-Layering)
- Üçüncü aşamada ise temizlenmiş halde makineden çıkarılmaktadır (Bütünleştirme- Integration)

Her aklama olayında bu aşamaların üçünün de ayrı ayrı gerçekleşmesi zorunlu değildir. Bazen bu aşamaların ikisi veya üçü tek işlemde gerçekleştirilebilir veya bazı aşamalar gerçekleştirilmeden suç gelirin aklanması tamamlanabilir. Bu durum para aklanacak ülkeye, finansal olanaklara, aklayıcıların diğer faaliyetlerine kadar pek çok değişkene bağlı olabilir.²⁶¹

Bu aşamalar birbirinden ayrı ayrı meydana gelebileceği gibi aklamamanın konusuna göre iç içe de geçebilir. Aşamanın seçimi aklama mekanizmalarına ve olaya dahil suç örgütünün ihtiyaçlarına göre değişebilir. Örneğin bir terör örgütünün aklama yaparken izlediği yol ile bir iş adamının aklamak istediği yol arasında farklılık olabilir.

1- Yerleştirme Aşaması:

Bu aşamada, kirli islerden elde edilen nakit kazançlar banka ve diğer finans kurumları aracılığıyla mali sistemin içerisine yerleştirilmektedir. (plase edilmektedir) Yüksek miktarlardaki nakit işlemlerinin bildirilmesi zorunluluğu bulunan ülkelerde, bildirim zorunluluğu bulunmayan miktarlarda çok sayıda hesap açılarak kirli paralar bu hesaplara yatırılmaktadır. Büyük miktardaki nakit paranın bildirim zorunluluğu bulunmayan çok sayıdaki küçük hesaplara yatırılması işlemine mantarlama (smurfing) denilmektedir. Bu aşamada, mantarlama yöntemine alternatif diğer bir yaklaşım, büyük miktarlardaki nakit paranın fiziksel olarak ülke dışından çıkarılarak bildirim zorunluluğunun daha esnek olduğu ülkelere yatırılmasıdır.²⁶²

Karapara aklama işleminin en görünür, dolayısıyla suçlular açısından en zor bölümü, soruşturma makamları için ise en kolay aşamasıdır. “dönüştürme” de denilen bu aşamada, yasadışı işlerden elde edilen nakit paraların yasal ekonomi içine sokulması ya da kaçak olarak ülke dışına transferi söz konusudur. Yani illegal olarak

---

²⁶¹ http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm# (19.07.2010)

²⁶² Dursun, H., “ Bankacılık Yoluyla Karapara Aklanılması ve alınması Gereken Karşı Önlemler”, Kamu İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Sayı:2, Ankara,2008,s. 101

elde edilen nakit, fiziksel olarak mali sisteme girmektedir. Burada mali sistemden kasıt genellikle bankalar olmaktadır.²⁶³

Yerleştirme aşamasında nakit para;

- Fiziki olarak yurtdışına çıkarılarak denetimin az olduğu ülkelerde bankaya yatırılabilir,
- Küçük tutarlara bölünerek (bildirim tutarlarının altındaki tutarlara) ülke içindeki çeşitli bankalara, farklı kişiler adına açılmış hesaplara yatırılabilir,
- Gayrimenkul, lüks araba, mücevher, antika veya sanat eserleri alımında kullanılabilir, hisse senedi, tahvil, bono, çek, poliçe gibi mali araçlara dönüştürülebilir,
- Banka hesaplarına yatırılmadan önce kumarhane geliri, turizm geliri veya ihracat geliri gibi gösterilebilecek ve bir açıklama yapılmasına olanak sağlayabilecek işlemlere konu yapılabilir,
- Finansal kuruluşlar veya bunların çalışanları ile işbirliği yapılarak sisteme sokulabilir veya iş biraz daha abartılarak suç örgütleri tarafından finansal kuruluşlara sahip olmak suretiyle nakit formundan kurtarılabilir.²⁶⁴

2. Ayırma Aşaması:

Karapara aklamanın bu aşamasında amaç paranın kaynağının gizlenmesidir. Yani “kara-gri-beyaz” üçgeninde, paranın “kara”sının örtülmesidir. Burada sisteme sokulan parayı kaynağından uzaklaştırmak amacıyla bir dizi mali işlem gerçekleştirilir. Böylelikle hem para hem de sahibinin ortaya çıkarılması önlenmiş olur.

Ayrıştırma aşamasında çok sayıda finansal işlemle gelir dağıtılır. Burada birçok işlem yapılması, işlemlerin hacminin ve karmaşık işlemlerle gelirin elde edildiği kaynaktan fiziksel ve nedensel olarak uzaklaştırmakta, iz sürmeyi imkansız olmasa bile oldukça zor hale getirmeyi amaçlamaktadır. Daha önceki plasman aşamasında nakit halindeki gelirin biçimi değiştirildiğinden fonlar nakit dışı bir çok

---

²⁶³ Mavral,Ü., “ Karapara, Karaparanın Aklanması ve Aklanma Süreci”, Vergi Sorunları Dergisi,Sayı.128, Ankara, 1999,s.91

²⁶⁴ http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm# (20.07.2010)

şekle sokulabilir. Bu aşamanın ne kadar süreceği gelirin kullanımına olan ihtiyaç kadar, ilk aşamanın başarısına da bağlıdır. Kullanılan kuruluşun ve aklanan gelirin büyüklüğüne göre işlem tutarı, 500.000\$-1.000.000\$ bile olabilir. Bazen bu aşama ilk aşama ile eş zamanlı olarak da gerçekleşebilir. Örneğin, finansal kuruluşların aklayıcılarla işbirliği yapması halinde, gelir hem plase edilir, hem de transfer edilebilir. Bu aşama bir başka ifadeyle inceleme yapan elemanları biktırıcı sayıda işlem içerir. Çünkü incelemeyi sürdürmek için her işleme ilişkin bilgiye eksiksiz olarak ulaştırılması, her bir işlem için aynı sürecin tekrarlanması, işlemin çeşitliliğine göre farklı alanlarda uzmanlarla çalışılması gerekmektedir.²⁶⁵

Kademeli işlem olarak da bilinen bu aşamada, miktarlara bölünen para dünya bankacılık sistemine girdikten sonra, bankadan bankaya, ülkeden ülkeye aktarılmaya başlar. Bu aşamada “yatırılmış nakit paranın havalesi, nakdi para ile ifade edilebilen değerlere çevrilmesi, yüksek değerli mal ve değerlerin yeniden satılması ile taşınmaz mal ve iş sahalarına, özellikle de eğlence e turizm sektörüne yatırım işlemlerini içine alır.”²⁶⁶

3. Bütünleşme Aşaması:

Bütünleşme aşamasında kirli paraya yasal bir görünüm diğer bir ifadeyle yasal bir kimlik kazandırılmaktadır. Bu aşamada, para yasal ekonomi içinde yeniden kullanılmakta ya da yatırıma tabi tutulmaktadır. Artık kaynağı büyük ölçüde gizlenmiş olan para yasal işlere, gayrimenkule, tahvile ve bonoya yatırılmakta ve böylece aklanan paralar fonlarla karışmaktadır. Böylece bir sanat eseri satılır, bir yaşam sigortası poliçesi verilip geri alınır, bir dış bankadaki fonlar yasal bir finans bürosundan büyük bir kredi almak için teminat olarak kullanılır, bir ticari işletmeye ortak olunur.²⁶⁷

Bütünleştirme aşamasında artık daha önceki iki aşama geçildiği için, paranın elde edildiği kaynağa ilişkin sorulabilecek muhtemel bir soruya yasal açıklama yapılabilecek veya böylece normal bir işlem gibi görüntüsü verilmeye çalışılacaktır. Bu aşamada paranın, karapara olduğunun tespiti çok zordur. Çünkü sayısız işlemin,

---

²⁶⁵ Akar, Y., Karaparanın Aklanması, Ankara, 1997, s.70

²⁶⁶ Özsoylu, F., a.g.e., s.122

²⁶⁷ Aydın, S., a.g.e., s.266

hesabın varlığı vs. olduğu bir ortamda insanlara gidip gelirlerinin kaynağını sormak mümkün değildir. Bazı tekniklerde bu aşama da diğer aşamalarla birlikte gerçekleşebilir.²⁶⁸

Tablo-13: Karapara Aklamanın Aşamaları

AŞAMALAR		
Yerleştirme	Ayrıştırma Aşaması	Bütünleştirme Aşaması
Nakit bankaya yatırılır	Para yurtdışına transfer edilir.	Gerçek olmayan kredi ödemeleri ya da sahte fatura ile kredi geri döndürülür.
Nakit Ülke Dışına Çıkarılır.	Nakit yurtdışında bir bankaya yatırılır.	Çok sayıda karmaşık işlem yapılarak paranın kaynağına kadar izinin sürülmesi zorlaştırılır.
Nakit yüksek değerli mal/gayri menkul ayırımında kullanılır	Mal/gayrimenkul yeniden satılır.	Satıştan elde edilen gelir yasallaşmış olur.

Kaynak: Çeşitli kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır.

2.3.2.5.2.Kara para Aklamanın Yöntemleri:

Karapara aklamanın genel amacı, kanun dışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin yasal olarak elde edilmiş gibi mali sisteme sokulması, bir başka deyişle bu gelirlerin kanun dışı faaliyetlerden elde edildiğinin gizlenmesidir.

ABD Uyuşturucu Mücadele Bürosunun yayımladığı bir dergide, “ Kara para Aklama teknikleri ancak hayal gücüyle sınırlıdır” ifadesi yer almıştır. Kara para aklamada farklı yöntemler, araçlar ve teknikler kullanılmaktadır. En yeni kaynaklar, bugüne kadar ortaya çıkarılan 180 civarında yöntem bulunduğunu belirtmektedir. Karapara aklamada kullanılan bu yöntemler açıklanacağı şekilde saf olarak kullanılmaktadır. Birden fazla yöntem aynı aklamada aynı anda kullanılmaktadır.²⁶⁹

²⁶⁸ Ergül, a.g.e., s.70

²⁶⁹ Güner, a.g.e., s. 206

Kara para aklama yöntemleri, bu yöntemleri uygulayacak kişilerin önceliğine, hayal gücüne, finansal sistem içerisinde kullanılan araçların çeşitliliğine, ülkenin ekonomik ve hukuksal tavrına bağlı olarak değişebilir.

Aklama yöntemlerini sayı olarak sınırlamak olanaksızdır. Pek çok kişinin aklına gelmeyecek yöntemler kullanılabilir. Bu açıdan sınırsız sayıda aklama yöntemi vardır demek yanlış olmaz. Günümüzde yasadışı gelir elde edenler artık kendi paralarını kendileri aklamamakta, bu işte profesyonelleşen aklayıcıları kullanmaktadırlar. Aklama işiyle uğraşanlar işlerini çok iyi bilen muhasebeciler, bankerler, hukukçular, mali danışmanlar vs. olabilir. Bunların sağlam bir mesleki geçmişi vardır, çoğu sabıkasızdır, öncül suçla hiçbir alakaları yoktur. Hizmetlerine karşılık olarak komisyon, prim adı altında gelir elde ederler.²⁷⁰

Çeşitli yöntemler kullanan aklayıcılar, aklama yöntemlerini sık sık değiştirmektedir. Aklama yöntemlerindeki mevcut değişiklikler ise kullanılan yönteme karşı uluslararası topluluk tarafından alınan önlemlere bağlıdır. Aklayıcılar, sıkı önlemlerin bulunduğu bölge veya ülkeler yerine, önleyici tedbirlerin olmadığı veya yeterince etkin olmadığı bölge veya ülkeleri tercih etmektedir. Çoğu Batı Avrupa ülkelerinde önleyici tedbirlerin yeterince etkin olması, aklayıcıların düzenlemelerin nispeten gevşek olduğu Doğu Avrupa Ülkeleri ile Asya ve Afrika Ülkelerine yönelmelerinin başlıca nedenlerinden biridir.²⁷¹

Son zamanlarda karapara aklama teknikleri giderek çeşitlenmekte ve çok sayıda kanaldan geçmektedir. Özellikle az kontrol edilen (vergi ya da banka cennetleri) ve çok nakit bulunduran sektörler (gazinolar, kumar salonları) bunlara örnek gösterilebilir. Hiç kuşku yok ki, karapara aklama dünya ekonomisinin yeni dönüşümleri ve özellikle mali küreselleşme süreci tarafından kolaylaştırılmıştır. Mali küreselleşme aracılığıyla, dünya ölçeğinde günde ortalama 1000 milyar doların işlem gördüğü bir “Tek Mega-Sermaye Piyasası”nın oluşumundan bahsedilmektedir. Bu yeryüzü mali piyasası, mali işlemlerde vergilendirmenin ağırlığını azaltan ve kambiyo kontrolüne ilişkin ulusal hükümler ilga eden geniş çaplı mali liberelizasyon hareketi sonucunda ortaya çıkmıştır.²⁷²

---

²⁷⁰ http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm# (27.07.2010)

²⁷¹ Değirmenci, O., Mukayaseli Hukukta ve Türk Hukukunda Suçtan Kaynaklanan Mal Varlığı Değerlerini Aklama Suçu (Karapara Aklama Suçu), Ankara, 2007,s.69

²⁷² Ergül, a.g.e., s.22

Aklama yöntemlerinde artık birçok yöntem kullanılmamaktadır. Ancak yöntemlerin eski olması, aklayıcılar tarafından söz konusu yöntemlerin tekrar kullanılmaması anlamına gelmemektedir. Tedbirlerin artması, özellikle elektronik yollarla kaydi paralar izlenmesi, aklayıcıların tekrar arkasında fazla iz bırakmayan geleneksel yöntemlere dönmesi olanaklı olarak görülmektedir. Benzer bir şekilde elektronik izleme olanaklarının artması, organize suç örgütlerini klasik haberleşme yöntemlerini kullanmaya itmektedir. Sabah gazetesi yazarı Erdal Şafak'ın bir köşe yazısında Mafyaya katılmak için ilkokul birinci sınıfta öğrenimini terk eden, tetikçilikle işe başladığı örgütün en tepesine kadar yükselen ve 47 yıl boyunca polis elinden kaçmayı başaran Bernardo Provenzano bizim eski dediğimiz yöntemleri günümüzde kullanarak Emniyet güçlerine yakalanmadığı görülmektedir. Provenzano'nun "babaların babası" nasıl olduğunu anlamaya çalışalım.

"...ama bu baş döndürücü imparatorluğu yöneten ve gıyabında yapılan mahkemelerde birçok kez müebbet hapse mahkum edilen adam ortalıkta yoktu. Polis bırakın kendisine ulaşmayı, yakın tarihlerde çekilmiş bir fotoğrafını bile bulamıyordu. Sadece Corleone kasabası merkezli, pek de geniş olmayan bir bölgede saklandığını tahmin ediyordu. Kasabanın çevresinde kuş uçurtmuyor, herkesin ama herkesin nefes alışlarını bile dinliyordu. Yakalanmasını sağlayacak kişilere servet boyutlarında ödül vaat edildi. Ancak en ufak bir ipucu bile yoktu. Çünkü Bernardo Provenzano örgütüyle haberleşmek, talimatlarını ulaştırmak için modern iletişim teknolojilerinden asla yararlanmıyordu. Ne sabit ve/veya cep telefonu vardı ne de faks, internet, e-mail... Ortaçağ'ın haberleşme yöntemini ya da sistemini diriltmişti. Amacı izleri karıştırarak karmaşık hale getirmektir. Şöyle ki çok eski model bir daktiloda notlarını yazıyordu. Sonra onları belleniş bir yerdeki bir taşın altına bırakıyordu. Mafya postacısı oradan alıyor, daha ötedeki bir taşın altına gizliyordu. Oradan yine bir postacı alıyor, birkaç yüz metre ötedeki bir taşın altına sıkıştırıyordu. Öyle not günler sonra alıcısının posta kutusu diyebileceğimiz taşın altına ulaşıyordu. Daha önemlisi bu postacılar asla karşılaşmıyorlar, birbirlerini tanımıyorlardı."²⁷³

Ülkemize karşı yıkıcı bölücü faaliyet gösteren iç tehdit unsurlarından biri olan terör

---

²⁷³ http://www.sabah.com.tr/Ekler/Pazar/Yazarlar/safak/2006/05/07/Son_Babalar_Babasi (28.07.2010)

örgütü “Hizbullah”ında geleneksel yöntemleri kullanarak militanlarıyla ve sorumlularıyla haberleştiği Emniyet güçleri tarafından deşifre edilmiştir.

Başlıca Aklama Yöntemlerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz.

1. Şirinler (smurfing)
2. Vergi cennetlerinin (tax-heavens) ve Kıyı bankacılığının kullanımı (off-Share Banking)
3. Tabela bankaları (sheli banks) kullanımı
4. Tabela şirketleri (sheli companies) kullanımı
5. Nakit ağırlıklı çalışan işyerleri (front companies) yoluyla
6. Ticari faaliyetler üzerinden aklama (trade based money laundering)
7. Parçalama (structuring)
8. Off-shore merkezleri (off-shore centers)
9. Oto finans borç yöntemi (loan-back)
10. Döviz bürolarının kullanılması
11. Alternatif havale sistemlerinin kullanılması
12. Hayali ihracat, ithalat yapılması
13. Kumarhanelerin kullanılması
14. Sermaye piyasası araç ve kurumlarının kullanılması
15. 900'lü hatların kullanılması
16. Sahte veya yanıltıcı fatura kullanılması Ülke dışına nakit kaçıırılması
17. Bahis oyunlarının kullanılması
18. Muvazaalı dava yöntemi
19. Elektronik ödeme sistemlerinin kullanılması
20. Sigorta kurumlarının kullanılması
21. Yatırım araçlarının kullanılması
22. Borsa: brokerler marifetiyle
23. Danışman veya aracı olarak faaliyet gösteren avukat, noter ve muhasebeciler gibi görevliler eliyle
24. Serbest bölgelerde sunulan hizmetlerden yararlanılması
25. Sahte borç ve alacak davaları açarak
26. Futbolcu transferi yoluyla aklama
27. Galeriler yoluyla aklama

2.3.3.Yasadışı Faaliyetler- Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi:

Yasadışı mal ve hizmet üretimi sonucunda oluşan kayıtdışı ekonomi, bir başka ifadeyle suç ekonomisi kayıtdışı ekonominin önemli bir alt ayrımıdır. Suç ekonomisinde belirleyici unsur faaliyetlerin yasaların öngördüğü şekilde yapılmaması değil, faaliyetin kendisinin yasaklanmış olmasıdır. Kayıtdışı ekonominin diğer bölümlerinde “gelir”in yasalara aykırı bir şekilde kayıtdışına çıkarılması söz konusu iken, suç ekonomisinde “üretim” yasalara aykırı olarak gerçekleşir. Faaliyet yasadışı olduğundan, yasadışı üretim sonucunda elde edilen gelir de doğası gereği gizlenme eğiliminde olması nedeniyle kayıtdışıdır. Diğer taraftan kayıtlı ekonomi içerisinde konusu suç olan faaliyetler sonucunda elde edilen iktisadi değerlerin söz konusu olabileceği de bir gerçektir. Bu anlamda kayıtlı ekonomi ile bir geçişkenlik söz konusu olabilmektedir. Ancak nihai amaç bu ekonomiyi kayıt altına almak değil ortadan kaldırmak olduğundan mücadeleye yönelik önlemler kaçınılmaz olarak bu hususları da içerecektir. Suç ekonomisinin üretim, dağıtım, tüketim ve diğer her tür faaliyetlerinin kapsadığı sürecin yasadışı olması bu kapsamdaki faaliyetlerin genellikle konusunda uzmanlaşmış suç örgütlerince organize edilmesi ve yürütülmesi sonucunu doğurmaktadır.²⁷⁴

Kayıtdışı ekonominin nedenlerine baktığımız zaman bütün ülkeler için aynı olmadığını görürüz. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki kayıtdışı ekonomi birbirinden farklılık arz eder. Gelişmekte olan ülkelerde kayıtdışı ekonomi aslında, düzenlemelerden -özellikle işgücü piyasasına yönelik- ve vergilerden kurtulmanın bir aracıdır. Bu nedenle gelişmiş ekonomiler üzerine yapılan çalışmaların hemen hemen hepsi vergi kaçırma ve düzenlemeler üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu nedenlerle birlikte, gelişmekte olan ülkelerde kayıtdışı ekonominin varlığını açıklamada bazı tamamlayıcı ve muhtemelen çok daha önemli nedenler vardır. Bu ülkelerde resmi ekonomi hem göç, hem de doğumlardan kaynaklanan kentsel işgücündeki büyümeyi azaltacak yeterli bir istihdam yaratamayabilir. Örneğin OECD ülkelerinde işgücünün yalnızca %17'si kayıtdışı sektörde faaliyet gösterirken, bu oran gelişmekte olan ülkelerde %60'lara kadar çıkabilmektedir. Prof. Dr. Tuncer Bulutay'ın başkanlığında yapılan imalat sanayinde istihdam konulu çalışmada, ülkemizin 1996 yılında

---

²⁷⁴ DPT, a.g.k, s. 57

kayıtdışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı yaklaşık %30 olarak hesaplanmıştır.²⁷⁵

Yasadışı yollardan elde edilen karapara, kayıtdışı ekonominin likiditeye dönüşen kısmıdır. Organize suç örgütleri yanında kısmen kayıtlı üretim yapan işverenlerin de karapara birikimleri zaman içinde önemli boyutlara ulaşabilmektedir. Bu para kayıtdışı üretimde tekrar kullanılma yanında, rüşvet, lüks tüketim, taşınmaz mallara yatırım gibi kara parayı rahatlıkla absorbe eden alanlarda da yaygın olarak kullanılmaktadır. Kayıtdışı üretimin denetimindeki kolaylığa karşın, suç unsurundan elde edilen gelirin denetimi daha güçtür. Ancak suçtan elde edilen parayı (kara para) oluşturan kişi açısından sorun karaparayı aklamaktır. Bu gelir büyüdükçe, aklamak da zorlaşmakta ve ülkeden çıkararak vergi cennetlerine kaymaktadır.²⁷⁶

Kayıtdışı ve suç gelirlerinden elde gelir sonucunda ortaya çıkan kara para, aklandıktan sonra artık ekonominin bir parçası haline gelir. Burada en önemli kısmı bu paranın aklanmadan el konulmasıdır. Özellikle yerleştirme aşamasında azami dikkat gerekmektedir. Karapara aklayıcılar yasadışı yollarda kazandıkları bu parayı meşrulaştırmak için vergisini bile öderler. Amaç parayı “kara”lıktan “ak”lığa döndürerek devletin bu parayı yasal kabul etmesini sağlamaktır.

Kayıtdışı ekonomi ve karapara özünde ayrı kavramlardır. Ülkemizde, ekonomide gerçekleştirilen yasal faaliyetler sonucu elde edilen ancak, gerek hukuki boşluklardan yararlanarak, gerekse denetim mekanizmaları ve idari kurumların gözünden kaçarak diğer faktörlerin de etkisiyle kayıt düzeni ve beyan dışında tutulan vergilendirilmemiş kazançlar ile bu kazançların tekrar ekonomik faaliyetlerde kullanılması sonucunda elde edilen kayıtdışı gelirler 4208 sayılı yasa tarafından kabul edilmemiştir. Her ne kadar karapara ile kayıtdışını farklı kavramlar olarak belirtsek de aralarındaki paralellik inkar edilemez bir gerçekliktir. Kayıtdışı ekonominin yaygın olduğu ekonomilerde karapara miktarının da yüksek olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Karapara aklayıcılar, aklama için kayıtdışı

---

²⁷⁵ Çetintaş,H., Vergil,H., “ Türkiye’de Kayıtdışı Ekonominin Tahmini”, Doğu Üniversitesi Dergisi, Sayı:4,İstanbul,2003,s.17

²⁷⁶ Kılıçdaroğlu,K., “ Kayıtdışı Ekonomi ve Bürokraside Yeniden Yapılanma Gereği”, TÜRMÖB Yayını, Sayı:33, Ankara, 1997, s.19-20

ekonominin yaygın olduğu ülkeleri tercih etmektedirler. Bu ülkelerdeki kayıtdışı ekonominin bir kısmının kara paradan(aklanmış karapara) oluştuğu kesindir.²⁷⁷

Karapara ile kayıtdışı ekonomi arasındaki farklar ise şunlardır;²⁷⁸

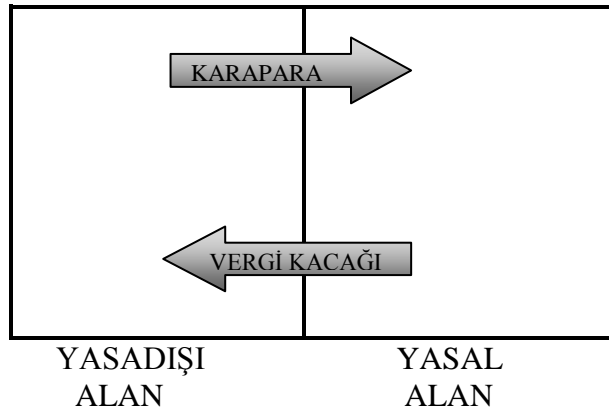
1- Kayıtdışında tutulan ekonomik büyüklüklerin kaynağı nitelik olarak herkesin gözü önünde yapılan yasal faaliyetlerden (legal ekonomi) oluştuğu halde, kara para denen büyüklüklerin ise kaynağı tamamen suç sayılan ve gizlenen fiillerden oluşmaktadır.

2- Ekonomik işlemleri kayıtdışında tutanların amacı, vergi ve diğer sosyal güvenlik ödemelerinden kaçmak olduğu halde, kara para elde edenlerin amacı ise aklanması için bu parayı ekonomik sisteme entegre etmektir.

3- Kayıtdışı ekonomiyi engellemek, özellikle vergi idare edenlerin görevidir. Kayıtdışı ekonominin büyümesi, genelde vergi idarelerinin yetersizliğinden ve ehliyetizliğinden kaynaklanmaktadır. Kara paranın engellenmesinden ise, iç ve dış adalet ve güvenlik mensupları sorumludur.

4- Kayıtdışı ekonomi genellikle bireysel tercihler sonucu oluştuğu halde karapara özellikle örgütlü faaliyetler sonucu elde edilmektedir.

5- Kayıtdışında bırakılan büyüklükler milli gelir hesaplamalarında dikkate alınması gereken faaliyetler olduğu halde, kara para elde etmek amacıyla gerçekleştirilen iş ve üretimler milli gelir hesaplamalarına konu faaliyetler değildir.

²⁷⁷ Çelik vd, a.g.e., s.14

²⁷⁸ Güner, a.g.e., s.36

Şekilde yasal olan ancak kayıtdışı faaliyetlerde bulunanlar kazançlarını kayıt altına almaktan kaçınırken, yasal olmayan faaliyetlerde bulunanlar kazançlarını kayıt altına almaya çalıştıkları görülmektedir. Bu şekilde de görüldüğü üzere yasal olmayan faaliyetler kayıtdışı ekonominin sadece bir parçasını oluşturmaktadır. Karapara aklayıcıları kayıtdışı ekonominin yaygın oldukları ülkelerde faaliyet göstermeyi tercih etmektedirler.

Suç oluşturan faaliyetler sonucu elde edilen gelirler, kayıtdışı ekonominin tamamını kapsamadığından bunlara yönelik yürütülen faaliyetlerde farklılık arz edebilir. Genel olarak kayıtdışı ile mücadelede amaçlanan, kayıtdışı ekonominin unsurlarından olan yasal faaliyetlerin kayıt altına alınması, yasal olmayan faaliyetlerin cazibesinin ortadan kaldırılmasıdır.

Yer altı ekonomisi, ya büyümekte olan kar amaçlı suç dünyasının bir parçası olarak ya da bağımsız bir olgu olarak değerlendirilebilir. Kayıtdışı, iş ve diğer bütün bu faaliyetlerle birlikte illegal olma özelliğini paylaşmaktadır. Bu bakımdan nüfusun giderek artan bir kesiminin kanuna aykırı yollarla hayatlarını kazanma eğilimlerinin bir parçası haline almıştır. Ancak kayıtsız faaliyetleri diğer bütün uygulamalarla birlikte geniş kapsamlı tek bir cezai ekonomi kapsamına almak hatalı olabilir. Kayıtdışı ekonomi ile suç arasında bir ayırım yapmaktan kaçınılması, yer altı ekonomisini ekonomi bütününde görülen mevcut krizlerle bağlantılı olarak incelemeyi imkânsız kılmaktadır. Suç yen bir şey değildir, yasalar olduğu sürece yasadışı kazanç olacaktır. Aslında kayıtdışı ile yer altı dünyası arasındaki çizginin nereye konulacağını kestirmek güçtür. Her ikisinin de para kullanıp vergi kaçırıyor olması sorunun bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu durum, bazı kayıtdışı ekonomi analizcilerinin farklılıkları göz ardı etmelerine ve tahmin ettikleri beyan edilmemiş gelir miktarına kar amaçlı suçu dahil etmelerine neden olmuştur.²⁷⁹

2.3.4.Suç Unsuru Oluşturan Faaliyetlerin Tahmini Ekonomik Boyutu:

Öncelikle bir hususa dikkat çekmek istiyorum. Suç oluşturan faaliyetler sonucunda elde edilen gelirler “ karapara” olarak adlandırmaktadır. Yani sadece “uyuşturucu” gelirlerinden elde edilen gelir “karapara” değildir. Örneğin akaryakıt

---

²⁷⁹ Altuğ, a.g.e., s.115

kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı gibi suçlardan elde edilen gelirlerde “karapara” olarak adlandırılmaktadır. Yani, karapara tüm bu elde edilen gelirlerin varmış olduğu son noktadır.

Suç Oluşturan Faaliyetlerden Elde Edilen Gelir=KARAPARA

Uyuşturucu, silah, akaryakıt kaçakçılıkları, beyaz kadın ticareti, ihale yolsuzluğu, rüşvet, haksız rekabet gibi suç oluşturan faaliyetler sonucunda organize suç örgütlerin giderek büyüdüğü gözlemlenmektedir. Suç örgütlerinin büyümesi mahalli ve ulusal alanda karar mekanizmalarında görevli kişilere sızarak istedikleri kararları aldırması sonucunu doğurur. Bu sızma gizli sermaye sahipleri lehine ekonomileri üzerinde tüm kontrolü kaybetmiş bazıları da kaybetmek üzere olan devletleri tehlikeye atmaktadır.

Günümüzde suç oluşturan faaliyetlerden elde edilen gelirler arttıkça gerek ekonomik ve gerekse sosyal alanda meydana getireceği etkiler daha da artmaya başlayacaktır. Çünkü yasadışı faaliyetler toplumda büyük sıkıntılar yaratmaktadır. Özellikle karapara aklama miktarının artması hem finansal piyasaları etkilemekte hem de suç örgütlerini güçlü konumlara getirmektedir. Toplumda suç işleyenin yanına kar kalıyor anlayışı hâkim olmaya ve devlete olan güven sarsılmaya başlar.

Karapara aklama, kestirilemeyen kararlar ve sermaye hareketleri aracılığıyla ekonomik mekanizmaları ve dengeleri istikrarsızlaştırma riski taşır. Çünkü karapara aklayıcılarının mantığı klasik kar ve en iyi yatırım mantığı değildir. Aksine, yatırım kolaylıklarını, özellikle bankacılık, şirketler hukuku ve ceza hukuku alanlarında mevzuatın gevşekliğine bakmaktadırlar. Mali piyasaların bütünleşmesinden sonra tehlike daha da büyümüş olup Avrupa ya da Batı mali sisteminin kalbinde yer bulabilecektir. Böylece manipüle edilen tutarların önemi, yasal ekonominin temellerini sarsma riski taşıması, devletlerin istikrar, güvenlik, politik ve idari yapılarını bozmaya ve modern ekonomileri bile tehdit eder hale gelmeye başlamıştır.²⁸⁰

Özellikle kayıtdışı ekonomiye ilişkin çalışmalar, kayıtlara girmeyen işlemlerin iktisat politikaları belirlenirken dikkate alınması gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Çünkü

---

²⁸⁰ Ergül, a.g.e, s.53

bu faaliyetler sağladıkları istihdam, üretim, kullandıkları kaynaklar ve vergisel sorunlar gibi nedenlerle ekonomiyi doğrudan etkilemektedir. Birçok kez doğrulanan bu öngörünün, ekonomik modellemeyle ispatlanmasına örnek olarak, belirli koşullar altında (örneğin suç sektörüne giriş maliyetinin gevşek, denetim ve sektörün getirisinin yüksek olması gibi nedenlerle düşük olması) genişletici maliye politikalarının yasal sektörlerle aynı derecede yasadışı sektörleri de teşvik edeceği gösterilebilir.

Yasadışı faaliyetler öncelikle ekonomiden kaynak çekmektedir. Çalıştırılan elemanların milli geliri oluşturan ekonomi dışında çalıştırılması, kullanılan hammaddeler (uyuşturucu için toprak..vs) bu duruma örnek gösterilebilir. Yasa dışı faaliyetler ekonominin üretim kapasitesine, yasal olmayan faaliyetlerin artış oranına ve ekonomi içindeki payının artmasına bağlı olarak ekonominin büyüme kapasitesini etkilemektedir. Bu faaliyetlerin büyüme oranı yasal ekonominin büyüme oranından fazla ise ekonominin büyüme oranının azalacağı açıktır. Ama bu süreç, yani yasadışı faaliyetlerin üretimi, ekonomiden kaynak çekmesi doğrudan kara paranın aklanması ile dolayısıyla da karapara aklamanın iktisadi etkisi ile ilgili değildir. Aklama yasadışı faaliyetlerin geliri elde edildikten sonra ortaya çıktığı için, iktisadi etkisi de doğal olarak aynı aşamada ortaya çıkacaktır.²⁸¹

Karapara aklamanın ekonomiye etkilerini incelediğimizde ise²⁸²;

1. Kara paranın aklanmasında yaşanan olumsuzluk dünya ekonomisinde görülür. Aklanmak istenen sermaye, getirisi en yüksek alanlara değil, yakalanma olasılığı en düşük alanlara ve ülkelere akar.

2. Kara paranın aklanmasında yaşanan bir diğer olumsuzluk ise yerel ekonomilerde görülen olumsuzluktur. Karapara kayıtlı olmadığından ve süreklilik göstermediğinden ekonomik dengeler üzerinde de ani inişler ve çıkışlara yol açabilmektedir. Bu ani para giriş-çıkışları da ekonomik dengeleri alt-üst edebilmektedir.

3. Karapara aklayanlar genellikle gayri menkul mallarına yatırım yaparak fiyatların artmasına azalmasına sebep olurlar.

---

²⁸¹ Akar, a.g.e., s.13

²⁸² Özsoylu, a.g.e., s. 129-130

4. Karapara ile ilgili bir diğerk olumsuz gelişme sıcak para ile ilgilidir. Kronik bütçe açığı gösteren ve dış kaynak ihtiyacı içinde olan ülkeler döviz kuru ayarlamalarını gereği gibi yapmayarak sıcak paraya davetiye çıkarmaktadır. Böyle bir ortam ise karaparaya davetiye çıkarmaktadır.

5. Karaparanın yarattığı bir diğerk olumsuzluk finans piyasalarına yansır. Finans piyasalarında özellikle borsada karapara aklanması, borsaya büyük para giriş ve çıkışlarına neden olduğundan istikrarı bozmaktadır.

6. Karaparanın aklanmasını engellemek için yapılan düzenlemelerin yasal faaliyet gösteren kurumlar ve bireyler üzerinde baskı yaratması ve bürokratik işlemlerin artması bir diğerk olumsuzluktur.

7. En büyük olumsuzluk ise özellikle politikanın finansmanın karapara ile şekillendirilerek, siyasetin yozlaştırılmasıdır.

Ekonomistler genelde küreselleşmenin avantaj ve nimetlerini vurgulasalar da tüm hukukçular suçun kürselleşmesinin yol açtığı tehdit ve tehlikeler konusunda hemfikirdirler. Küreselleşmenin suç dünyasındaki başlıca izdüşümlerinden birisi kara paranın aklanması alanında gözlenmektedir. Küreselleşme ile birlikte ekonomik, mali ve kültürel aktörler (çok uluslu şirketler, dernekler) karmaşık yüksek teknolojiyi kullanarak, ülke sınırlarını ve hukuk kurallarını aşmışlardır. Ardından örgütlü suçluluğun aynı teknikleri kullanması sonucu, karapara aklama faaliyetleri sınır aşan nitelik kazanmış ve karmaşıklaşmıştır. Dünya çapında, örgütlü suçluluğun, diğerk bir ifadeyle mafyalaşmanın artışı karapara trafiğini hızlandırırken, teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmeler de aklama yöntemlerini çoğaltmıştır. Kayıtdışı ekonominin bir kesimini oluşturan, genelde sınır aşan bir dizi suç faaliyetini içeren ve küreselleşmeyle birlikte giderek serpilen ve gelişen kara ekonomi, olağanüstü tutarlara ulaşan karapara aklama ihtiyacı nedeniyle uluslararası mali krizleri tetikleyecek, ülke ekonomilerin çökertecek ve küresel mali sistemi sarsacak ciddi bir tehdit halini almıştır.²⁸³

Uyuşturucu madde ticareti ve mali suç kapsamına giren suçlardan elde edilen gelirleri “ Suç Oluşturan Faaliyetlerden Elde Edilen Gelirler” diye adlandırmıştık. Bu suçların en son durak yerinin “ karapara” olduğunu ve bu faaliyetleri yasal çerçeve içine sokmak için “aklanması” gerektiği konusunda tezimin birçok yerinde

---

²⁸³ Ergül,E., Küresel Köyde Suç ve Adalet,Ankara,2008,s.9

vurguladım. Şimdi asıl unsur olan bu suçların ekonomik hacmi, GSMH verileri, kayıtdışı faaliyetler içindeki gibi konularda bilgi vermeye çalışalım.

Küresel uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti üretim, kaçakçılık ve tüketim olmak üzere 3 aşamadan oluşur. Her ne kadar illegal olsa da burada da bir arz-talep dengesi vardır. Bu dengeye göre bir fiyat oluşur. Aslında bu veriler siyasi, sosyal ve ekonomik dengelere göre değişkendir. Burada en önemli sorunun kazanılan paranın büyüklüğünün ülkede önemli güvenlik zafiyetlerine neden olmasıdır. Narko-terör konumuzda belirttiğimiz gibi artık kaçakçılıkların tümü terörizm aracılığı ile küresel çapta tehdit yaratmaktadır.

Hiçbir araştırma, üzerinde durulan problem hakkında tam anlamıyla bütün sorulara cevap veremez. Ancak elde olan verilerle genel bir eğilim üzerine yorum yapılarak, bir sonuca ulaşılmaya çalışılır. Bu yüzden uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığının boyutlarını tahmin etmek her bir alt sektörün tahmin edilen değerler olmasından dolayı oldukça zordur. Çeşitli kaynaklar üzerinde yaptığım incelemeler sonucunda uyuşturucu üzerine dönen para miktarının 350 milyar dolar ile 1 trilyon dolar arasında olduğunu gördüm.

Yaptığım çalışma aşağıdaki hipotezleri destekler nitelikte olacaktır;

- 1- Suç Oluşturan Faaliyetlerden Elde Edilen Gelirlerin büyüklüğü ülkemizin siyasi, ekonomik ve sosyal yapısını olumsuz yönde etkiler.
- 2- Ülkemiz uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığı rotaları üzerindedir ve bu durum ulusal güvenliğimizi tehdit ederek terör olaylarını etkilemektedir.
- 3- Çalışmamızda sadece Emniyet Genel Müdürlüğü'nün sorumluluk alanı incelenecektir.

Ülkemiz üzerinden yapılan uyuşturucu trafiğinin yıllık cirosu 100 milyar doları bulmakta, bu miktarın 20 milyar dolarlık kısmını güvenlik kuvvetlerince ele geçirilmekte geriye kalan 80 milyar dolarlık kısımdan ise organize suç grupları 15 milyar dolar komisyon almaktadırlar.²⁸⁴

---

²⁸⁴ Dursun, a.g.e., s.5

Tablo-14: Türkiye'nin Dolar Bazında GSMH Rakamları

YIL	MİLYAR \$	MİLYAR TL	BÜYÜME %
2007	489.000	647.498	4,3
2006	400.000	575.784	6,0
2005	361.500	488.100	7,6
2004	300.000	428.900	9,9
2003	239.800	356.700	5,9
2002	180.100	273.500	7,9
2001	146.100	176.500	-9,5
2000	201.500	125.600	6,3

Kaynak: www.dpt.gov.tr adresinden derlenmiştir.

Tabloyu incelediğimizde çok büyük rakamlardan söz edilmekte olduğu görmekteyiz. 2000 yılı ülkemizin GSMH' sının 125.600 \$ dolar olduğu göz önünde bulundurulursa 100 milyar \$' lık uyuşturucu trafiği olayın vahametini gözler önüne sermektedir.

Dünya üzerindeki karaparanın yarısı uyuşturucu madde ticaretinden gelmektedir. Uyuşturucu gelirin çok büyük bir bölümü nakit kullanımının düşük olduğu ve alınan önlemler nedeniyle büyük miktarda nakit işlemlerin dikkati çektiği gelişmiş ülkelerde oluşmaktadır. Örneğin ABD'de 1996 yılında perakende piyasada 30 milyar dolarlık kokain, 18 milyar dolarlık eroin satılmıştır.²⁸⁵

Dünyada uyuşturucu ticaretinin yıllık cirosunun 300-500 milyar \$ olduğu hesaplanmaktadır. Burada önemli bir hususta üretimin çeşitli basamakları arasındaki uçurumdur. 1 kg kokain yapımına yetecek 200 kg'lık yaprak için Bolivyalı coca çiftçisinin cebine sadece 200 \$ girmekte iken, Avrupa'nın arka sokaklarında 1 kg kokainin hâsılatı 80.000 \$-120.000\$ arasında değişmektedir. Küreselleşmenin yeni eğilimleri bu alanda bile belirli işbölümünün gelişmesini sağlamıştır. Yaşamlarını uyuşturucu ticaretiyle sürdürebilen 1,5 milyon Perulu, Kolombiyalı ve Bolivyalı için yasal hiçbir başka seçenek kalmamış gibidir. Birleşmiş Milletlere göre de uyuşturucu ekonomisi, günümüzde tek başına dünya ticaretinin %8' ini oluşturmaktadır. Kirli para spekülâtif sermaye ile aynı dolaşimleri kullanmaktadır.²⁸⁶

²⁸⁵ Ergül, a.g.e, s.60

²⁸⁶ Güner, a.g.e., s.116

2.3.4.1.Uyuşturucu Madde Üretimi ve Boyutu

2.3.4.1.1.Afyon ve Türevleri

2.3.4.1.1.1.Afyon:

Küresel bir tehdit haline gelen uyuşturucu üretiminin kaynağının neresi olduğunu bilirsek daha iyi yol alacağımız kanısındayım. BM raporlarına göre Afganistan halkının büyük çoğunluğunun başlıca geçim kaynaklarının uyuşturucu ekiminden sağlanmakta olduğu bilinmektedir. Birleşmiş Milletler verilerine göre Afganistan'daki uyuşturucu üretimi 1997'den 2001 yılına kadar 100 \$/kg, 2001 - 2002 arasında ise 700 \$/kg'a çıktığı bilinmektedir. 2003'de ise bu rakamın 576 \$/kg ulaşmış olduğu ve daha sonra da 287 \$/kg seviyelerinde seyretmiş olduğu dikkat çekmektedir.²⁸⁷

Afyon maddesinin ülkemize, ülkemizin doğusunda bulunan Ağrı, Van ve Hakkâri illerimizden kaçak yollarla giriş yaptığı bilinmektedir. Türkiye'de yakalanan afyon maddesi miktarında 2003 yılından itibaren düşüşler meydana gelmeye başlamış ve gelen afyon maddesi de ya ülkemizde bulunan kullanıcılar tarafından tüketilmiş ya da Amerika ve Almanya'ya hem kargo yoluyla hem de kuryeler vasıtasıyla taşınmıştır.

Ülkemizde yakalanan afyon maddesi miktarının son on yıllık durumuna bakıldığında ise yakalanan madde miktarında yıllara göre azalmalar ve artışlar yaşandığı görülmektedir. Yakalanan afyon maddesi miktarında meydana gelen bu artış ve azalışlar ülkemiz üzerinden yurtdışına sevk edilmek istenen afyon maddesi miktarı ile paralellik göstermektedir.

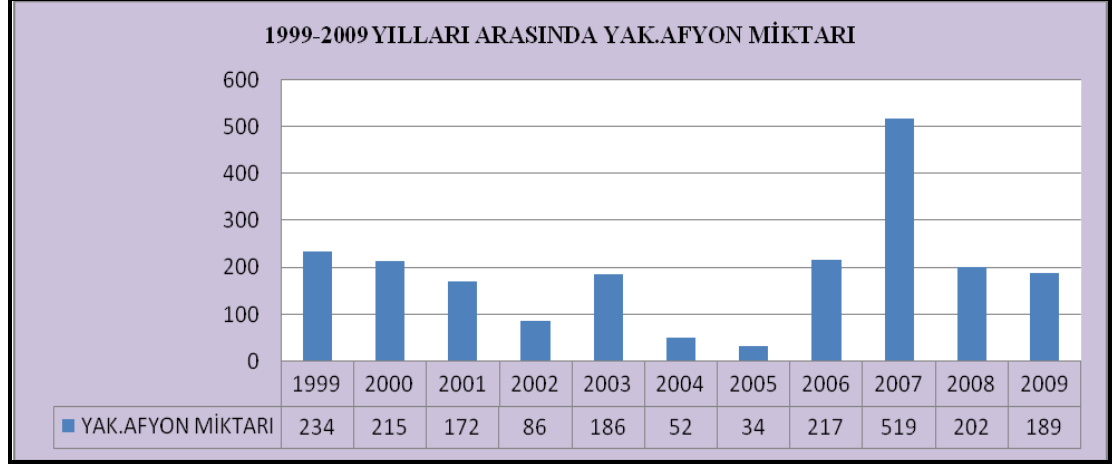
Yakalanan afyon miktarlarını incelediğimizde ortalama 200 kg afyon maddesi yakalandığı görülmektedir. 2009 yılında yakalanan afyon maddesinin % 34,4'ü kargolarda, % 16,3'ü ise kuryelerde ele geçirilmiştir. Kargo ve kuryelerde yakalanan afyon maddesinin hedefini özellikle ABD, Kanada, Avustralya ve AB ülkeleri

---

²⁸⁷ <http://www.avsam.org/tr/a1221.html> (08.03.2010)

oluşturmaktadır. Ülkemiz üzerinden yapılan bu kaçakçılık faaliyetleri genellikle İran uyruklu organizasyonlar tarafından gerçekleştirilmektedir.²⁸⁸

Şekil-13: 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye’de Yakalanan Afyon Miktarı

Kaynak: 1999-2009 yılları Kom Raporlarından derlenmiştir.

Kullanıcının uyuşturucu maddelerine ilişkin ödemeye hazır olacağı fiyatlar birçok faktörlere göre değişebilir. Bir araştırmacı için en zor konu uyuşturucu maddelerin fiyatlarının tespit edilmesi hususudur. Bilindiği gibi uyuşturucu maddeler günlük kullanılan mallar gibi piyasada bulunmazlar. Bu maddelerin alış-verişi illegal biçimde meydana gelir. Bu yüzden bahse konu maddelerin fiyatlarını Dünya Uyuşturucu Raporlarına göre tespit etmeye çalışacağız. Bu raporlar incelendiğinde bile fiyatların tam olarak değil tahmini olduğu görülecektir. Örneğin aşağıda oluşturmaya çalıştığımız tablo dikkate alındığında ülkemizin, raporu düzenleyen Birleşmiş Milletlerin Uluslar arası Uyuşturucu Suçlarıyla Mücadele birimine 2000-2002 ve 2003 yıllarında herhangi bir veri göndermediğini görmekteyiz. Bu çerçevede konuyu ele aldığımızda terör ve uyuşturucu olaylarının kaynağı Afganistan üzerinden değerlendirmelerle rakamlara ulaşmaya çalışacağız.

²⁸⁸ EGMKOSMDB,2009, a.g.k.,s.13

Dünya Uyuşturucu Raporlarına Göre;

Afganistan'da Yıllara Göre Afyon Fiyatları	
Yıllar	Ortalama Afyon Fiyatı (kg/\$)
1999	55
2000	30
2001	575*
2002	350
2003	275
2004	142
2005	100
2006	150
2007	111

* 2001 yılında ABD'nin Afganistan'a müdahalesi sonrasında bazı eyaletlerde 700kg/\$' a yükselen Afyon fiyatının ortalama fiyatı

Afganistan'da 1999 yılında Afyonun Ortalama Fiyatı= 55 kg/\$

Türkiye'de 1999 yılında Afyonun Ortalama Fiyatı= 810 kg/\$

Basit bir orantı hesabı yaptığımızda afyon maddesinin ülkemizde %1472 daha pahalı olduğu görülecektir. (Afganistan'daki fiyatların toptan fiyatlar olduğu ve perakende olarak kullanan sayısının Ülkemize ve diğer Avrupa ülkelerine göre daha az olduğu göz önünde bulundurulursa bu oranın normal olduğu savunulabilir.)

Tablo-15: 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye’de Afyon Sakızı Fiyatı

1999-2009 Yılları Arasında Türkiye Afyon Sakızı Fiyatı (kg/\$)			
Yıllar	(a) Ortalama Fiyat (\$)	(b) Yakalanan Miktar (Kg)	(a x b) Ülkemizdeki Tahmini Ekonomik Boyutu (\$)
1999	810	234	189.540
2000	441*	215	94.815
2001	1550	172	266.600
2002	5150	86	442.900
2003	4048	186	752.928
2004	2090	52	108.680
2005	1472	34	50.048
2006	2208	217	479.136
2007	1633	519	847.527
2008**		202	
2009**		189	
Toplam Tahmini Ekonomik Boyut (\$)			3.232.174.000

** Bu yıllara ait herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.

2.3.4.1.1.2.Bazmorfin:

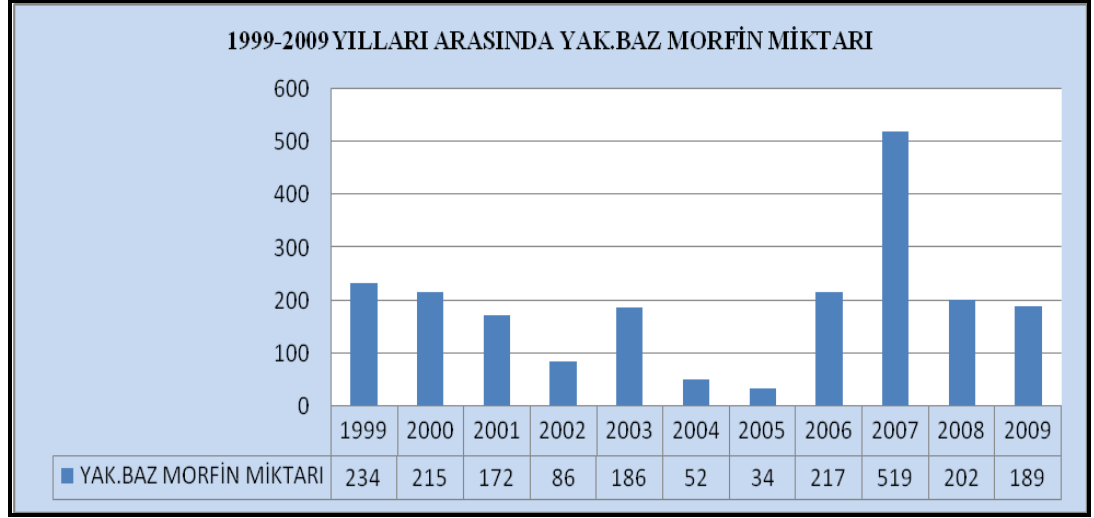
Afyonun kimyasal yollarla ayrıştırılmasından elde edilir. Afyon içerisindeki en önemli alkaloiddir. Toz veya plaka halinde bulunabilir. Baz morfinin asetik anhidrit maddesi ile kimyasal işlemlere tabi tutulması neticesinde eroin elde edilir. Morfin maddesi tıpta geniş kullanım alanına sahiptir.²⁸⁹

Son yıllarda Afganistan’daki laboratuvarların artması afyonun giderek daha çok ülkenin kendi içinde morfin ya da eroine dönüştürüldüğü düşünülmektedir. Bununla beraber, komşu ülkelerde (Pakistan, İran) büyük miktarlarda morfin ele geçirilmesi, Afganistan dışında da önemli bir işleme süreci bulunduğunu ortaya koymaktadır. Afganistan ve İran’daki bu durum tabi ülkemizi de yakından etkilemektedir. Dünya çapında rapor edilen opioid ele geçirme vakaları 2006’da Afyon için 384 ton ve eroin ve morfin için de 104 tona çıkmıştır. Dünya çapında ele geçirilen en fazla afyondan

²⁸⁹ EGMKOSMDB,2000, a.g.k.,s.7

(% 81) İran sorumluyken eroin ve morfin Pakistan'ı (% 34) takiben, İran (% 20), Türkiye (% 10) ve Çin'de (% 6) ele geçirilmiştir.²⁹⁰

Şekil-14: 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye'de Yakalanan Baz Morfin Miktarı

Kaynak: 1999-2009 Yılları Kom Raporlarından Derlenmiştir.

2.3.4.1.1.3.Eroin:

Doğal uyuşturucuların üretim merkezi olan Güneybatı Asya ile geniş bir uyuşturucu madde kullanım kitlesine sahip olan Avrupa arasında ve tersi istikamette eroin maddesinin olmazsa olmazı olan Asetik Anhidrit maddesi kaçakçılığı coğrafi konumundan dolayı transit ülke olarak etkilenmekteyiz. Avrupa ve Asya üzerinden gelen kimyasal maddelerin hedefi Güneybatı Asya'da bulunan yasadışı uyuşturucu imalathaneleri iken sentetik uyuşturucuların hedefi ise Arap ülkeleridir.

Dünya Uyuşturucu Raporu (2006)'na göre, dünyada yaklaşık 16 milyon insan, diğer bir deyişle 15-64 yaş arası dünya nüfusunun %0,4'ü afyon ve türevleri kullanıcısıdır. Afyon ve türevi uyuşturucuları kullanan 16 milyon insanın %70'i eroin kullanıcısıdır. Ancak bu oranlar bölgelere göre değişmektedir. Afrika'da rapor

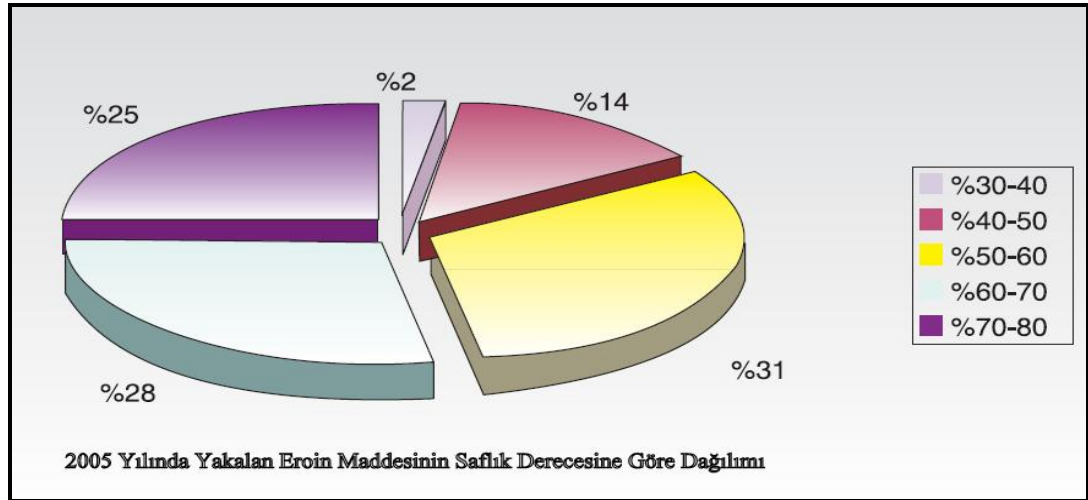
²⁹⁰ Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCCDDA), General Report Of Activities 2008, Lizbon,2009, s. 69

edilen afyon ve türevi kullanıcılarının tamamı eroin kullanıcıdır. Asya'da ise afyon ve türevi kullanıcılarının %64'ü eroin kullanıcıdır.²⁹¹

Yasadışı yollardan ülkemizde elde edilen eroin için saflık derecesi % 60 civarındadır. Mükemmel laboratuvarlarda % 100 saflıkta eroin elde edildiği tespit edilmiştir. Buna Güney Doğu Asya ülkelerinde üretilenler örnek gösterilebilir. Genellikle perakende kullanım amaçlı olarak sokakta satılan eroin saf nitelikte olmamaktadır. Uyuşturucu tacirlerinin daha fazla para kazanmak amacıyla eroinin saflığını nişasta, pirinç unu, tebeşir tozu, aspirin, prokain benzeri çeşitli katkı maddeleri ilave ederek düşürmeye çalışırlar.²⁹²

2005 yılında ülkemizde gerçekleştirilen eroin maddesi olaylarında yakalanan eroin maddesinden saflık derecesi tespit edilenlerin %28'nin saflık oranının %60-70 ve %25'nin saflık oranının ise %70-80 seviyelerinde olması, ülkemizin eroin maddesi olaylarındaki transit konumunu gösteren diğer bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil-15: 2005 Yılında Yakalanan Eroin Maddesinin Saflık Derecesi

Kaynak: EGMKOSMDB,2002, a.g.k.,s.134

Ülkemizde ele geçirilen afyon ve türevi uyuşturucu maddelerin kaynağını Afganistan oluşturmaktadır. 2008 ve 2009 yıllarında Afganistan'da gerçekleşen haşhaş bitkisi ekim alanları ve bu alanlardan elde edilen afyon miktarı 2007 yılına

²⁹¹ United Nations Office On Drugs And Crime, World Drug Report 2006, Viyana, 2007, s. 6

²⁹² EGM-KOSMDB,2002, a.g.k.,s.136

göre düşüş göstermiştir. Ancak afyon maddesi miktarındaki düşüğe rağmen, 2003 yılından itibaren ülkemizde yakalanan eroin maddesi miktarında sürekli artış görülmektedir.

Tablo-16: 1999-2008 Yılları Arasında Türkiye’de Eroin Fiyatı

1999-2008 Yılları Arasında Türkiye Eroin Fiyatı (kg/\$)			
Yıllar	(a) Ortalama Fiyat (\$)	(b) Yakalanan Miktar (Kg)	(a x b) Ülkemizdeki Tahmini Ekonomik Boyutu (\$)
1999	9295	2249	20.904.455
2000	7522*	5230	39.340.060
2001		3033	22.814.226
2002		2124	15.976.728
2003	5750	3546	20.389.500
2004**	14860	6515	96.812.900
2005**	10420	6664	69.438.880
2006**	10870	7380	80.220.600
2007**	20730	9078	188.186.940
2008**	22180	10332	229.163.760
Toplam Tahmini Boyut (\$)			783.068.049

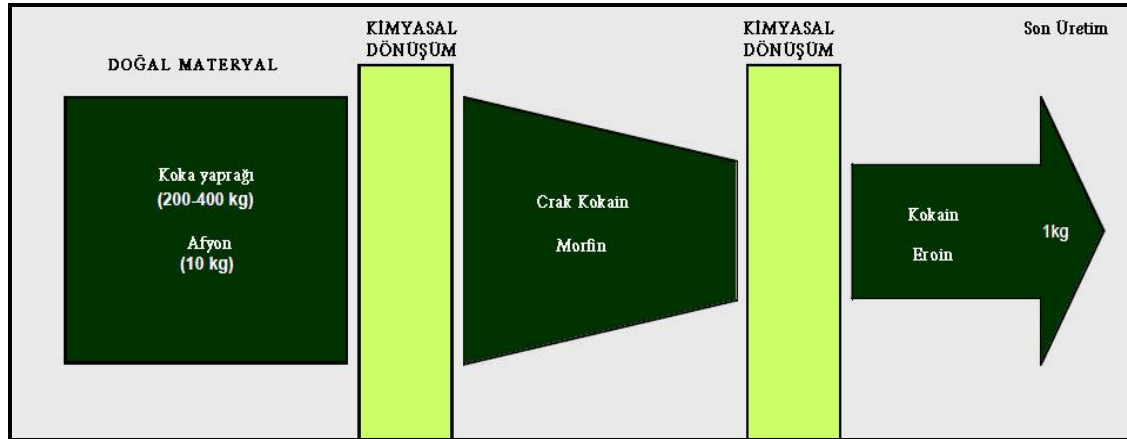
*2000,2001 ve 2002 yılları ile ilgili olarak Dünya Uyşturucu Raporları (WDR), Avrupa Uyşturucu Bağımlılığı İzleme Raporları (EMCCDDA) ve Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Daire Başkanlığının (EGMKOSDB) yayınlamış olduğu raporlar incelendiğinde ülkemizle ilgili herhangi bir veriye ulaşılamamıştır. Bu yüzden ulaşılamayan tarihlerden önceki ve sonraki yılların (1999 ve 2003) ortalaması alınarak tahminde bulunulmaya çalışılmıştır.

** (2004-12 euro), (2005-8 euro), (2006-9 euro), (2007-16 euro) ve (2008-15 euro) yılında euro bazında bulunan veriler, Merkez Bankasının her yıl için 30 Ocaktaki fiyatı göz önüne alınarak dolar kuruna çevrimi yapılmıştır. Örneğin 30 Ocak 2004 yılında 1 Euro=1,2384 dolarıdır. 12 Euro yaklaşık olarak 14,86 dolardır. 1kg=1000gr dolayısıyla 2004 yılı fiyatı=14,86*1000=14860 \$’dır.

Yakalanan afyon, bazmorfin ve eroin maddeleri arasında kimyasal bir bağ vardır. Şöyle ki, afyon maddesinin kimyasal yollarla ayrıştırılmasından bazmorfin, baz morfinin de asetik anhidrit maddesi ile kimyasal işlemlere tabi tutulması neticesinde eroin elde edilir.

Şekil-16: Koka yaprağından kokaine, afyondan eroine dönüşümün kimyasal döngüsü

Kaynak: WDR, World Drug Reports 2001, Newyork,2001,s.18

2.3.4.1.2.Esrar ve Türevleri:

Günümüzde yasadışı kenevir bitkisi ekimi ve esrar üretim alanlarını belirleyebilmek kolay değildir. Hemen her ülkede, en azından ülkedeki ihtiyacın bir kısmını karşılayabilmek için esrar üretimi yapılmaktadır. Ancak, uluslararası ticari boyutları olan esrar üretimi ele alındığında, ilk etapta yasadışı haşhaş ekim alanları olan Güneydoğu ve Güneybatı Asya Bölgeleri, Afrika'da; Fas, Tunus, Sudan, Avrupa'da; Arnavutluk ve Makedonya akla gelmektedir. Fas'ın Rif Vadisi'ndeki esrar üretiminin Avrupa esrar piyasasına yöneldiği ve halen bu piyasada önemli bir paya sahip olduğu bilinmektedir.²⁹³

Esrar ve kokain maddesinin arzı da tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de bir sorun olarak kaşımıza çıkmaktadır. Güney Amerika ülkeleri kaynaklı kokain maddesinin, kimi zaman transit olarak, kimi zaman da Türkiye'deki sınırlı sayıda kullanıcı kitlesi için Türkiye'ye sokulduğu güvenlik birimlerinin yaptıkları yakalamalardan anlaşılmaktadır. Dünyada 172 ülkede yasadışı imalatının olduğu kabul edilen esrar maddesi, Türkiye'de de en fazla kullanılan ve en fazla

²⁹³ TBMM, Yolsuzlukların Sebeplerinin Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/9) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, Ankara, 2008,s.71

yakalanan maddelerdendir. Türkiye'nin, yaptığı yakalamalarla maddenin arzı ile mücadelede ciddi bir başarı elde ettiği açıkça görülmektedir.²⁹⁴

Dünyanın hemen hemen her ülkesinde üretilebilen ve geniş bir talep ağına sahip olan esrar maddesinin kaçakçılığı dağınık güzergâhlar üzerinde meydana gelmektedir. Kaçakçılık organizasyonları, eroinin sevk edildiği yol ve yöntemlerle Afgan esrarını Avrupa pazarlarına ulaştırmaya çalışmaktadır. Doğubayazıt'tan giren Afgan esrarının İstanbul ve İzmir üzerinden Avrupa ülkelerine taşındığı tespit edilmiştir. Ayrıca Lübnan, Suriye ve Arnavutluk, esrar yakalamalarında tespit edilen diğer kaynak ülkelerdir.

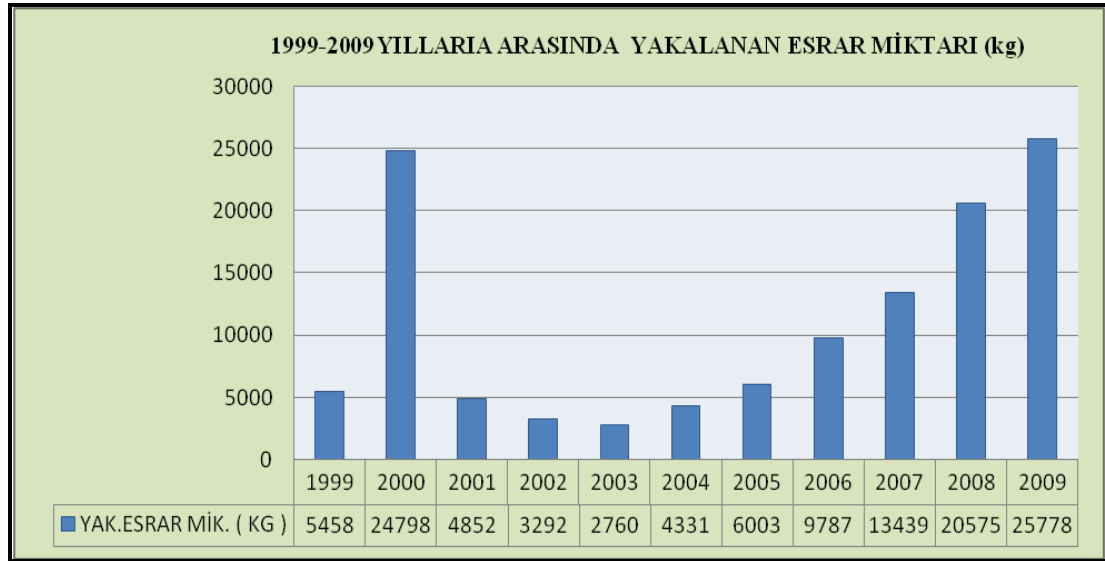
Dünya genelinde birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de en çok üretilen ve tüketilen uyuşturucu esrardır. 2008 yılında ülkemiz genelinde ele geçirilen esrar maddesi miktarı 31.843 kg'dan 39.141 kg'a çıkarak % 23 oranında artmıştır. Esrar yakalamalarıyla ilgili en dikkat çekici gelişme, polis bölgesinde yaşanmıştır. 2008 yılında polis bölgesinde ele geçirilen esrar maddesi 20 tonu aşarak 20.575 kg'a ulaşmıştır. Bu rakam bir önceki seneye göre % 53 civarında bir artışı göstermektedir. Polis bölgesinde ele geçirilen esrar maddesinin % 22'sine denk gelen 4.685 kg'ı toz esrar formunda ele geçirilmiştir. Geri kalan kısım ise ülkemizde tüketim için tercih edilen form olan kubar esrar formunda ele geçirilmiştir. Bölgemizdeki duruma bakıldığında, Ülkemizin doğusunda yer alan İran ve daha ötede bulunan Pakistan ve Afganistan'da tüketim için daha çok toz esrar tercih edilmekte olup bu bölgedeki toz esrar üretimi gün geçtikçe daha tehditkâr hale gelmiştir. Aynı şekilde Orta ve Batı Avrupa ülkelerinde de daha çok toz esrar maddesi tercih edilmektedir.²⁹⁵

---

²⁹⁴ TUBİM, Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele 2007 Yılı Türkiye Raporu, Ankara,2007, s.78

²⁹⁵ EGMKOSMDB,2008, a.g.k.,s.5

Şekil-17: 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye’de Yakalanan Esrar Miktarı

Kaynak: 1999-2009 Yılları Kom Raporlarından Derlenmiştir.

Bir ülkedeki uyuşturucu ele geçirme vakaları aynı zamanda kanun uygulayıcı kaynaklar, öncelikler ve stratejilerinin yanı sıra kaçakçıların ulusal ve uluslararası arz azaltma faaliyetlerinin zayıf yönleri ile raporlama faaliyetlerini de yansıtmakla beraber genellikle uyuşturucu arzı ile bulunabilirliğinin dolaylı bir göstergesi olarak kabul edilir. Ele geçirilen miktarlar, örneğin bir yılda ele geçirilenlerin birkaçı çok büyükse, bir yıldan diğerine büyük farklar gösterebilir. Bu sebeple, ele geçirmelerin sayısı bazen eğilimlerin daha iyi bir göstergesidir. Tüm ülkelerde, ele geçirmelerin sayısı, perakende (sokak) düzeyindeki küçük ele geçirmelerin büyük bir oranını içerir. Ele geçirilen uyuşturucuların kaynağı ve hedefi biliniyorsa, kaçakçılık yolları ile üretim alanlarına işaret edebilir. Perakende düzeyindeki uyuşturucuların fiyatı ve saflığı/etkisi, üye devletlerin çoğu tarafından rapor edilmektedir.²⁹⁶

Araştırmacılar ülkemizin durumunu ele aldığı anda yukarıdaki problemlerin birçoğunu yaşamaktadırlar. AB ülkelerindeki rakamların şeffaflığını Türkiye için söylememiz mümkün değildir. Özellikle 1999-2004 yılları arasında hiçbir veriye ulaşılamamaktadır. Esrar fiyatları ile ilgili olarak yaptığım çalışmalarda 1999-2004 yılları arasında AB ve AB aday ülkelerde kenevir ürünlerinin gramının 5-10 Euro²⁹⁷ arasında değişmekte olduğunu tespit ettim. Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu

²⁹⁶ Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCCDDA), General Report Of Activities 2006, Lizbon, 2007, s. 37

²⁹⁷ EMCCDDA, 2006, a.g.k.,s.38

Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) raporlarına göre ülkemizde 2004-2008 yılları arasında toz esrarın 1 gramının 6 Euro'yu aşmadığını göz önünde bulundurularak 1999-2003 yılları arasında esrarın 1 gramını 5 Euro alacağız.

Tablo-17: 1999-2008 Yılları Arasında Türkiye Esrar Fiyatı

1999-2008 Yılları Arasında Türkiye Esrar Fiyatı (kg/\$)			
Yıllar	(a) Ortalama Fiyat (\$)	(b) Yakalanan Miktar (Kg)	(a x b) Ülkemizdeki Tahmini Ekonomik Boyutu (\$)
1999*	4840	5458	26.416.720
2000*		24798	120.022.320
2001*		4852	23.483.680
2002*		3292	15.933.280
2003*		2760	13.358.400
2004**	4950	4331	21.438.450
2005**	5210	6003	31.275.630
2006**	7240	9787	70.857.880
2007**	7770	13439	104.421.030
2008**	8870	20575	182.500.250
Toplam Tahmini Boyut (\$)			609.707.640

* 2002 ve 2003 yılları dolar/euro paritesinin ortalaması alınmıştır.

** TUBİM raporlarından derlenen fiyatlar \$ kuruna çevrilmiştir. (bkz.s.192)

2.3.4.1.3.Kokain ve Türevleri:

Ülkemizdeki kokain yakalamalarının büyük çoğunluğunun İstanbul'da olmasının en önemli sebebi, dünyanın birçok noktasıyla kara, hava, deniz ulaşım kolaylığı ve eğlence sektörünün gelişmişliği gibi maddeye ulaşımı kolaylaştıran unsurların varlığından kaynaklanmaktadır. Özellikle İstanbul Atatürk Havalimanı, kokain maddesinin ülkemize temel giriş noktası olarak belirginleşmektedir. Güney Amerika ülkelerinden özellikle Brezilya, Peru ve Venezüella'dan havayolu ile Avrupa ülkelerinden aktarmalı olarak gelen kuryeler, kokaini bu yoldan ülkemize sokmaktadır. Bu veriler, ülkemizin kokain kaçakçılığında transit bir güzergâh olmasının yanı sıra yakalanan kokainin bir kısmının da diğer uyuşturuculara nazaran

çok daha pahalı olmasından dolayı (80.000 -100.000 Dolar arasında fiyatı değişmektedir.) zengin ve az sayıda kullanıcıya ulaştırıldığına işaret etmektedir. Ayrıca ülkemizin, kokain üretim bölgesi olan Güney Amerika'ya uzak olması, yerel kullanımın düşük olması ve kullanım pazarlarına ulaşan rotalar üzerinde bulunmaması sebebiyle kokain yakalamalarının az olmasının nedenleri arasında sayılabilir.

Kokain maddesi kaçakçılığı ile ilgili yürütülen çalışmalarda, ülkemizden diğer ülkelere yönelik kokain maddesi kaçakçılığı yapıldığına dair herhangi bir tespit bulunulmamıştır. Ancak Montrö Antlaşmasıyla boğazlarımızdan serbest geçiş hakkı bulunan ticari gemilerdeki konteynırlarla, Bulgaristan ve Romanya'ya, Güney Amerika ülkelerinden kokain maddesi kaçakçılığı yapıldığı, 2009 yılında bu ülkelerde gerçekleştirilen yakalamalardan anlaşılmaktadır. Ayrıca yine 2009 yılında Yunanistan'da 1 tondan fazla kokain maddesi yakalanmıştır.²⁹⁸

Kokain maddesi kaçakçılığında deniz ulaşımı çok sık kullanılmaya başlanmıştır. Kokain batı Afrika'dan Avrupa'ya başta deniz yoluyla getirilmekte olup büyük sevkiyatlar balıkçı tekneleri tarafından genellikle Portekiz'in kuzey sahili ve İspanya'nın Galisya bölgesindeki boşaltım sahalarına getirilmektedir. Daha küçük kokain sevkiyatları hava yoluyla ya da karadan getirilmektedir. Bu yüzden AB, Uyuşturucu hakkında yatay çalışma grubuyla BM konseyi, Batı Afrika'ya gündemin en üst sırasına yerleştirmiş ve 2008 BM Narkotik Uyuşturucu Komisyonu'na batı Afrika'ya uluslararası desteğin güçlendirilmesine ilişkin bir ilke kararı sunmuştur. Bunun yanı sıra yedi Üye Devlet, AB desteğiyle Lizbon'da kokain ticaretini bastırmayı hedefleyen, askeri desteğe sahip ve özellikle Atlantik'in doğu bölümünü hedef alan bir kanun uygulama merkezi olan Deniz Analizi ve Operasyon Merkezi – Narkotik Maddeleri (MAOC-N) kurmuştur.²⁹⁹

Ülkemizde 2007 ve 2008 yıllarında, önceki yıllara göre kokain maddesi kaçakçılığı yapan organizasyonlara yönelik gerçekleştirilen operasyon ve bu operasyonlarda yakalanan şahıs sayısında önemli artışlar görülmektedir. 2009 yılında 2008 yılına göre gerçekleştirilen operasyon sayısında % 32,9'luk, yakalanan şüpheli sayısında ise % 30,7'lik azalma olmuştur. 2005 yılından itibaren uygulamaya konulan ülke içi uyuşturucu şebekelerine yönelik gerçekleştirilen operasyonların

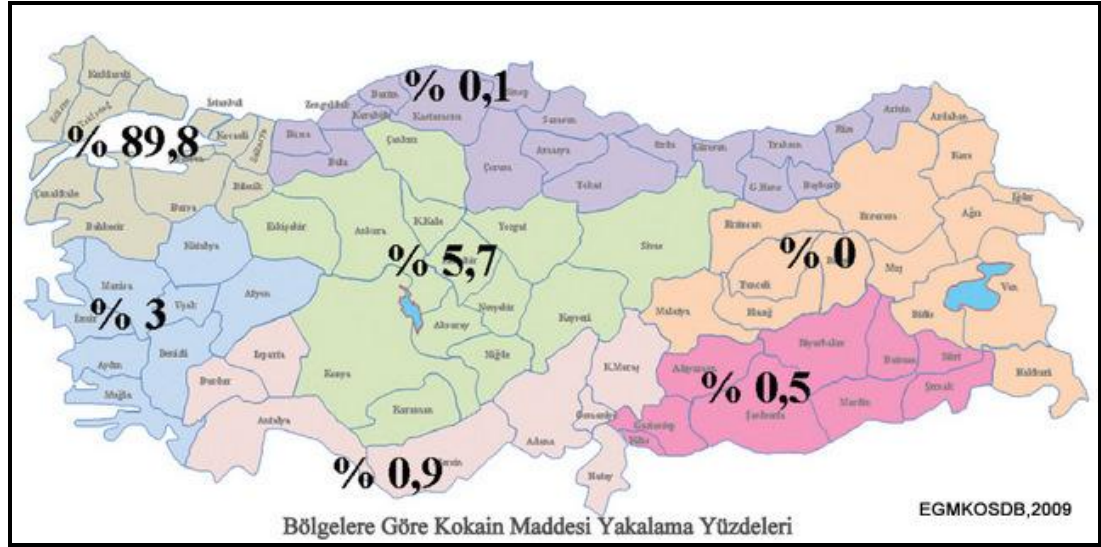
---

²⁹⁸ EGMKOSDB,2009,a.g.k.,s.19

²⁹⁹ EMCCDDA,2008,a.g.k., s.58

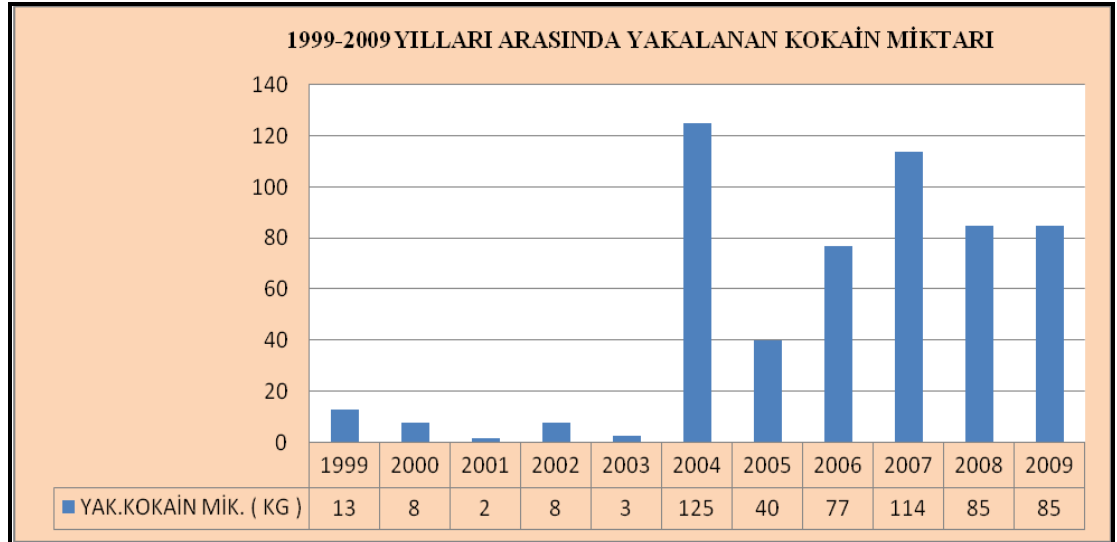
böyle bir tablonun ortaya çıkmasında etkili olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim ülke içinde faaliyet gösteren organizasyonlara yönelik gerçekleştirilen bu operasyonlarla, her yıl kokain maddesi kaçakçılığı yapan birçok organizasyonun deşifre edilerek organizasyon üyelerinin yakalanmaları sağlanmaktadır.³⁰⁰

Şekil-18: Bölgelere Göre Kokain Maddesi Yakalama Yüzdeleri

Kaynak: EGMKOSDB 2009, a.g.k. s.15

Şekil-19: 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye’de Yakalanan Kokain Miktarı

Kaynak: 1999-2009 Yılları Kom Raporlarından Derlenmiştir.

³⁰⁰ EGMKOSDB,2009,a.g.k.,s.19

Birleşmiş Millet Uyuşturucu Ofisinin (UNDOC), 1999-2004 yılları arasında yayımlanmış olduğu Dünya Uyuşturucu Raporları incelendiğinde kokainin gramının 80\$ olduğu görülmektedir. Diğer AB ülkeleri için yıllık olarak ulaşılabilen³⁰¹ verilere ülkemiz için ulaşmak mümkün olmamaktadır. Onun için 1999, 2000, 2001, 2002 ve 2003 yıllarında ortalama kokain fiyatı 80 \$ alınmıştır.³⁰²

Tablo-18: 1999-2009 Yılları Türkiye’de Kokain Fiyatı

1999-2009 Yılları Arasında Türkiye Kokain Fiyatı (kg/\$)			
Yıllar	(a) Ortalama Fiyat (\$)	(b) Yakalanan Miktar (Kg)	(a x b) Ülkemizdeki Tahmini Ekonomik Boyutu (\$)
1999	8000	13	104.000
2000		8	64.000
2001		2	16.000
2002		8	64.000
2003		3	24.000
2004		125	1.000.000
2005*	6518	40	260.720
2006*	7249	77	558.173
2007*	8424	114	960.336
2008*	7396	85	628.660
2009*	9900	85	841.500
Toplam Tahmini Boyut (\$)			4.521.389

* 2005 yılı=50 Euro, 2006 yılı=60 Euro, 2007 yılı=65 Euro, 2008 yılı=50Euro, 2009 yılı=77 Euro olan değerler \$ kuruna çevrilerek işlem yapılmıştır. (Çevrim işlemi için bkz s.192)

2.3.4.1.4.Sentetik Uyuşturucular:

Türkiye ve bölgemiz için bir başka büyük tehdit Batı Avrupa kaynaklı sentetik uyuşturucu maddelerdir. Batı Avrupa kaynaklı sentetik uyuşturucu madde kaçakçılığı, özellikle ecstasy maddesi, ülkemizi kullanım boyutunda etkileyen en büyük tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Sentetik uyuşturuculardan captagonun

³⁰¹ WDR, 2009, a.g.k.,s.73

³⁰² WDR 2000,a.g.k.,s.168, WDR 2001,a.g.k.,s.214, WDR 2002,a.g.k.,s.2000, WDR 2003,a.g.k.,s.262

ülkemizi transit geçerek Arap ülkelerine gitmesine karşın, ecstasy ülkemiz içerisinde kalmaktadır. Genel olarak kara kapıları vasıtasıyla batı kapularımızdan ülkemize giren sentetikler 2005 ve 2006 yıllarında birer defa olmak üzere deniz limanından ülkemize girişte yakalanmıştır.³⁰³

Ülkemizde, 2000’li yıllarda görülmeye başlayan ecstasy maddesinin, yakalama miktarı 2006 yılında en üst seviyesine ulaşmıştır. Ancak 2006 yılından itibaren ülkemizde yakalanan ecstasy maddesi miktarı, Batı Avrupa ülkelerindeki yakalamalara paralel olarak bir düşüş trendi içerisine girmiştir. Bu düşüş, ülkemizde, 2008 yılına göre 2009 yılında % 56,3 oranında olmuştur.

Ecstasy maddesi yakalama miktarındaki düşüşün sebeplerini;

a) Batı Avrupa’da üretilen ecstasy maddesi miktarındaki azalma,

b) Son yıllarda ülkemizde yakalanan sahte ecstasy maddesi miktarındaki artış,

c) Kullanıcıların farklı uyuşturucu maddelere karşı eğilimleri,

d)Kullanıcıların bu sahte ecstasy maddelerinden bekledikleri etkiyi görememeleri şeklinde sıralamak mümkündür.

Zira, Temmuz 2008 tarihinde gerçekleştirilen bir operasyonda yakalanan ecstasy tabletlerinin içinde olması gereken MDA ve/veya MDMA etkin maddelerinin yerine, ülkemizde kontrole tabi olmayan Benzyl piperazine maddesinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun üzerine 17.04.2009 tarihinde alınan Bakanlar Kurulu Kararı ile meta-chlorophenylpiperazin maddesi ülkemizde uyuşturucu madde kapsamına alınmıştır.³⁰⁴

Neredeyse tüm Avrupa ülkeleri ve ülkemizde de yaygın kullanılan sentetik uyuşturucular genel nüfus içinde kullanımı düşük olmakla beraber, gençlerdeki yaygınlığı dikkat çekicidir. Tüm dünyada, amfetaminler (amfetamin ve metamfetamin) ile ecstasy en yaygın sentetik uyuşturucular arasındadır.

Captagon’nun ise önceleri Almanya’da yasal olarak üretildiği ve suiistimalin artması ve uluslar arası baskılar nedeniyle durdurulduğu bilinmektedir. Yüksek kazanç elde etmek için çeşitli ülkelerde üretilen ve piyasaya captagon olarak sunulan

---

³⁰³ TBMM, Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Bilinmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, Ankara, 2008,s.398

³⁰⁴ EGMKOSMDB,2009, a.g.k.,s.24

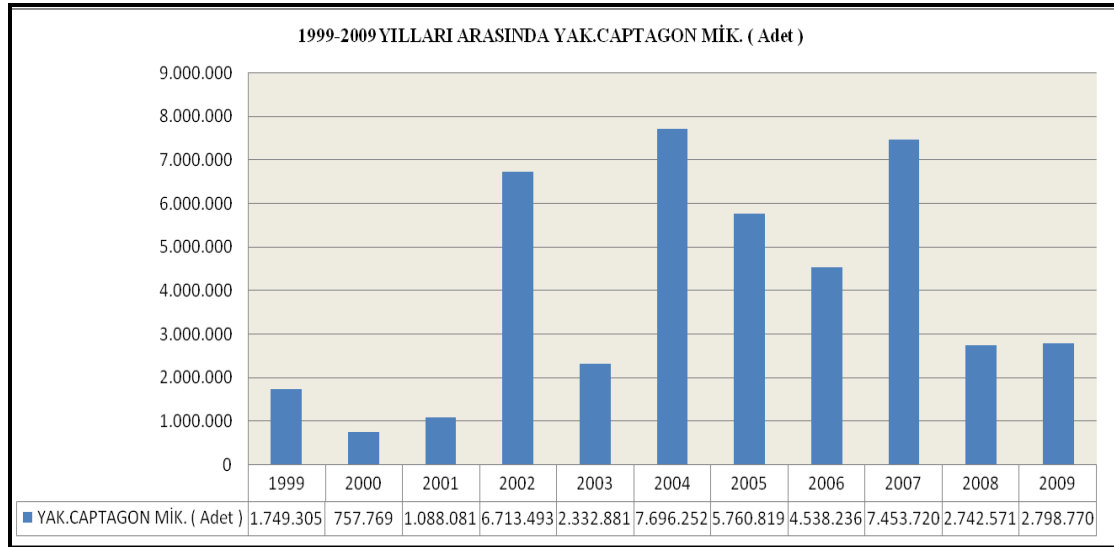
ve etken madde olarak fenetylline içeren bu uyuşturucunun özellikle Arap ülkelerinde kullanımı yaygındır.

Ecstasy, kimyasal olarak amfetaminlerle bağlantılı ancak etkilerinde belirli bir ölçüde farklılık gösteren sentetik maddeleri ifade etmektedir. Ecstasy uyuşturucu grubunun en iyi bilinen üyesi 3,4-metilenedioksi-metamfetamindir. (MDMA) ancak ecstasy haplarında ara sıra başka analogları da bulunmaktadır (MDA, MDEA, vs.) Bu uyuşturucular ruh halini değiştiren çok belirli etkileri nedeniyle, bazen entaktojenler olarak da bilinir. Bazen, daha çok halüsinojenik maddelere özgü olan etkilere yol açtıkları da olur.

Liserjik asit diyetilamit (LSD) şu ana kadar en iyi bilinen halüsinojenik uyuşturucudur ama uzun bir süre boyunca genel tüketim seviyeleri düşük ve genelde sabit kalmıştır. Yakın zamanda, doğal olarak yetişen halüsinojenik maddelerin, özellikle de halüsinojenik mantarların bulunabilirliğine ve kullanımına dair kanıtlar artmıştır.³⁰⁵

* Ülkemizde yakalanan captagon maddesi miktarında yıllara göre dalgalanma görülmektedir.

Şekil-20: 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye’de Yakalanan Captagon Miktarı

Kaynak: 1999-2009 Yılları Kom Raporlarından Derlenmiştir.

³⁰⁵ EMCCDDA,2006,a.g.k., s.47

Tablo-19: 1999-2009 Yılları Türkiye’de Ectasy-Captagon Fiyatı

1999-2009 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE ECTASY-CAPTAGON FİYATI (ADET/\$)							
YILLAR	ORT. FİYAT (a)		YAK. MİKTAR (b)		ÜLKEMİZDEKİ TAHMİNİ EKONOMİK BOYUTU (a*b)		
	CAPTAGON	ECTASY	CAPTAGON	ECTASY	CAPTAGON		ECTASY
1999	1,5 \$		1.749.30	11.712	2.623.957		17.568
2000			757.769	33.894	1.136.653		50.841
2001			1.088.08	101.96	1.632.121		15.294
2002			6.713.49	94.027	10.079.239		141.040
2003			2.332.88	447.091	3.499.321		670.636
2004			7.696.25	718.734	11.544.378		1.078.101
2005	2,60	3,91	5.760.81	1.282.750	14.978.129		5.015.552
2006	3,62	7,24	4.538.23	1.457.698	16.428.414		10.553.733
2007	3,88	7,77	7.453.72	1.007.557	28.920.433		7.828.717
2008	7,39	7,39	2.742.57	894.990	20.267.599		6.613.976
2009	9	6,43	2.798.77	391.770	25.188.930		2.519.081
Toplam Tahmini Boyut (\$)					121.321.045		34.504.539

Kaynak: 1999-2009 Yılları Kom Raporlarından Derlenmiştir.

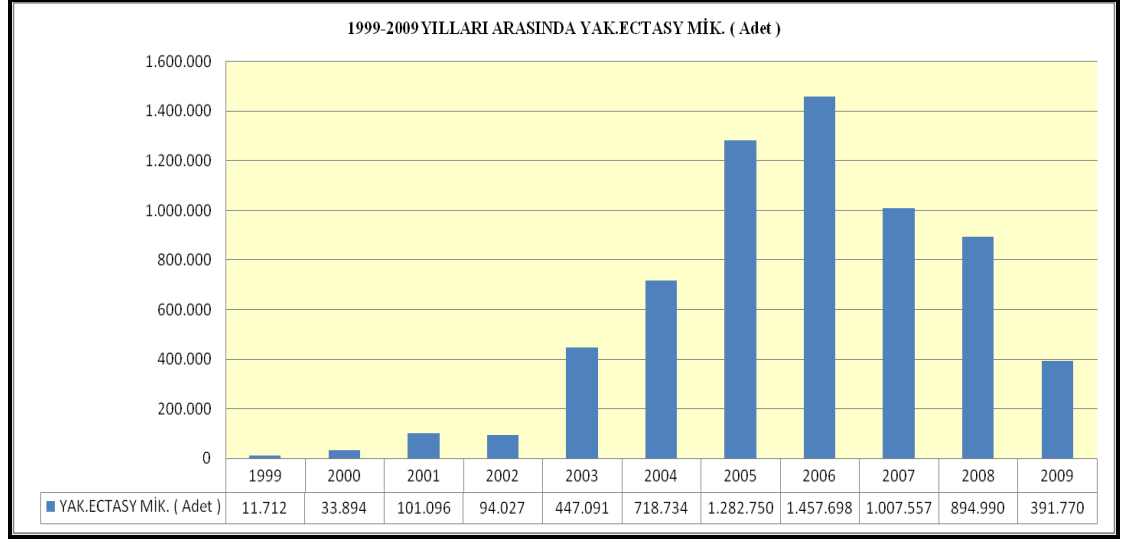
* 2005 yılı Captagon=2 euro- Ectasy=3 euro, 2006 yılı Captagon=3 euro- Ectasy=6 euro, 2007 yılı Captagon=3 euro- Ectasy=6 euro, 2008 yılı Captagon=5 euro- Ectasy=5 euro, 2009 yılı Captagon=7 euro- Ectasy=5 euro olarak tespit edilmiştir.³⁰⁶

Birleşmiş Millet Uyuşturucu Ofisinin (UNDOC) 1999-2004 yılları arasında yayımlanmış olduğu Dünya Uyuşturucu Raporları incelendiğinde ectasy ve captagon ile ilgili olarak herhangi bir veriye ulaşmak mümkün olmamıştır. 1999-2004 yıllarında ortalama ectasy ve captagon fiyatları 1,5 \$ alınmıştır.

Yakalanan ectasy maddesine bakıldığında ise 2 aşamalı bir durum söz konusudur. 2002-2005 yılları arasında yakalama miktarları sürekli bir artış gözlenirken, 2005-2009 (2006 yılı hariç) yılları arasında ise düşüş trendine girdiği gözlenmektedir.

³⁰⁶ TUBİM 2007, a.g.k., s.74, TUBİM 2008, a.g.k., s.71, TUBİM 2009, a.g.k., s.131, TUBİM 2010, a.g.k., s.173

Şekil-21: 1999-2009 Yılları Arasında Türkiye’de Yakalanan Ectasy Miktarı

Kaynak: 1999-2009 Yılları Kom Raporlarından Derlenmiştir.

2.3.4.2.Karaparanın Aklanması ve Boyutu:

Dünya geneline bakıldığında özellikle gelişmekte olan ülkelerde önem değerini hiç yitirmeyen konu küreselleşmedir. Artık devletler, uluslararası ekonominin bulaşıcı hastalığı karapara aklama, sınır aşan örgütlü suçlar, modern kölelik olan insan kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, yolsuzluk ve terörizme karşı mücadele gibi konularda sadece kendi aralarında değil, daha geniş düşünerek uluslararası ve uluslar üstü kuruluşlarla hareket etmek zorundadır. Bu nedenle Uluslar arası Kriminal Polis Teşkilatı INTERPOL, EUROPOL, Mali Eylem Görev Gücü (FATF), OECD Rüşvetle Mücadele Çalışma Grubu, Avrupa Konseyi (AK) bünyesinde Karapara Aklamayla Mücadele Önlemlerinin Değerlendirilmesi Uzmanlar Komitesi (MONEVYAL) İle Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO) gibi izleme mekanizmaları oluşturulmuştur.

Küreselleşmenin suç dünyasındaki başlıca izdüşümlerinden birisi karaparanın aklanması alanında gözlenmektedir. Küreselleşme ile birlikte ekonomik, mali ve kültürel aktörler karmaşık yüksek teknolojiyi kullanarak, ülke sınırlarını ve hukuk kurallarını aşmışlardır. Ardından örgütlü suçluluğun aynı teknikleri kullanması sonucu, karapara aklama faaliyetleri sınır aşan nitelik kazanmış ve karmaşıklaşmıştır. Dünya çapında örgütlü suçluluğun (mafyalaşmanın) artışı karapara trafiğini

hızlandırırken, teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmeler de aklama yöntemlerini çoğaltmıştır. Kayıtdışı ekonominin bir kesimini oluşturan, genelde sınır aşan bir dizi suç faaliyetini içeren ve küreselleşmeyle birlikte giderek serpilen ve gelişen kara ekonomi, olağanüstü tutarlara ulaşan karaparanın aklanma ihtiyacı nedeniyle uluslar arası mali krizleri tetikleyecek, ülke ekonomilerini çökertecek ve küresel mali sistemi sarsacak ciddi bir tehdit halini almıştır.³⁰⁷

Diğer yandan suç şirketlerinin yani mafyaların adeta “küresel bir kartel” oluşturması yeni olgu olarak sahnede yerini almaktadır. Öyle ki, soğuk savaş döneminde klasik “mafya”nın etkinlik alanı daha lokal ve özellikle uyuşturucu kaçakçılığı ve şans oyunları ile sınırlı iken, küreselleşme ile birlikte yeni boyut kazanmıştır. Küresel kara ekonominin kaynağının yarısını uyuşturucu gelirleri oluşturmaktadır. Bugün dünya üzerinde otuza yakın çatışmanın, yarısı Afrika’da olmak üzere, başlıca nedeni beyaz zehirdir ya da sebepleri arasında uyuşturucu faktörü vardır. İkinci önemli olgu, uyuşturucu kaçakçılığı ile küreselleşmenin bulaşıcı hastalıklarından karapara aklama arasındaki yoğun ve sıkı ilişkidir. Hiç de küçük olmayan Bolivya, Tayland, Meksika gibi ülkelerde hatta İtalya’da bile kara ekonomi yasal ekonomiyi teslim almaktadır.³⁰⁸

2.3.4.2.1. Karapara’nın Türkiyede’ki Varlık Nedenleri:

Türkiye’nin karapara açısından ve kayıtdışı üretim açısından oldukça zengin bir ülke olduğu belirtilmektedir. Özellikle tarıma dayalı sanayilerde bunu rahatlıkla gözlemek mümkündür. 1980 öncesi Türkiye’de karaparanın kullanımı ciddi sorunken, bugün karapara sorun olmaktan çıkmıştır. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler parayı aklama alt yapısını hızlandırmıştır. Aklanmaya çalışılan bu kara paralarla devlet tahvili, hazine bonusu, döviz veya gayrimenkule de yatırım yapılabilmektedir. Dolayısıyla birbirini besleyen mekanizmalar içinde kayıtdışı ekonomi sürekli büyümektedir.³⁰⁹

---

³⁰⁷ Ergül, a.g.e., s. 9

³⁰⁸ Ergül, a.g.e., s.12

³⁰⁹ http://www.ceterisparibus.net/arsiv/g_kücükozyigit.doc (02.11.2008)

Ülkemizin Asya ve Avrupa kıtalarının birleştiği yerde bir kesişim noktasında bulunması, doğusunda üretim batısında ise tüketim bölgelerinin yer alması nedeniyle uyuşturucu trafiğinde etken rol oynamaktadır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı konusunu işlerken ele aldığımız rotalarla bu konuyu gözler önüne sermiştik. Ayrıca Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde yaşanan terör olaylarını organize eden suç örgütlerinin silah ve mühimmat kaçakçılığı da batı-doğu yönlüdür. Sonuç olarak, uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile silah kaçakçılığında transit nokta niteliği taşıyan ülkemizde bu suçların olmazsa olması karaparanın varlığı da kaçınılmazdır.

Ülkemizde geçmiş yıllarda uygulanmış olan para ve maliye politikaları dolaylı yollardan karapara aklayıcıları için cazip ortamlar yaratmıştır. Özellikle 1980’li yıllardaki üretim yetersizliği ihracatın daralması ve yatırım mallarının ithalatının mecburiyeti ülkemizde ödemeler dengesinin bozulmasına neden olmuştur. Uzun yıllar bu ödeme dengesinin bozulması, döviz girişini özendirici ve kolaylaştırıcı para politikalarının uygulanması sonucunu doğurmuştur.³¹⁰

Türkiye’ye en yoğun karapara akışının hayali ihracat yoluyla yapıldığı belirtilmekte olup, 1980’li yıllardan itibaren dışarıdaki ve özellikle de İsviçre’deki paraların Türk ekonomisine kazandırılması gibi bir politika olarak benimsenmiş ve bu hedefe uygun mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır. Nitekim bu dönemde Türkiye’den ihracat, ihracat rejimi kararı ve yönetmelikleri ile Türk Parası Kıymetini Koruma hakkındaki kararlar ve bu kararlara ilişkin tebliğler ve talimatlar ile bankacılık teamüllerine göre yürütülmüştür. Neticede ihraç bedeli olarak yurda giren dövizlerin kaynağı yönünden herhangi bir araştırma yapılmamıştır.³¹¹

Ayrıca 1984’te vergi kanunlarında yer alan servet beyanının kaldırılması, 2000’li yıllarda yürürlüğe konulan “ Nereden Buldun” yasasının kaldırılması, cari açık dengesinin bozulması, ülkemizdeki İMKB’ de işlem gören senetlerin neredeyse %50’den fazlasının yabancı yatırımcıların elinde olması sebebiyle sıcak para akışının kontrol edilememesi, (2005 yılından sonra düşüşe geçen) geçmiş yıllardaki faiz oranlarının yüksekliği gibi sebeplerin varlığı da karapara için uygun bir zemin yaratmaktadır.

---

³¹⁰ http://www.mtk.gov.tr/anasayfa_s.htm (30.12.2008)

³¹¹ Ergül, E., Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, Ankara, 2001, s.87

2.3.4.2.2. Aklamamanın Ülkemizdeki Tahmini Boyutu:

Karaparanın gerek suç ilişkisinden gerekse kayıt dışı niteliğinden dolayı hem dünya’da hem de ülkemizde kesin rakamlar ortaya tam olarak konulamamaktadır. Aklanan paranın büyüklüğünü yansıtmaya olanağı düşük olsa da Mali Suçları Araştırma Komisyonu (MASAK) tarafından yayımlanan raporlar değerlendirilebilir.

Örneğin MASAK tarafından yapılan incelemelerde 2006 yılında 2006 yılında 53.5 milyon TL, 9,2 milyon USD, 1,2 milyon DEM, 813 bin EUR, 2005 yılında ise 95,3 milyon TL, 11,4 milyon USD, 11,12 milyon DEM, 1,3 milyon EUR karaparanın amlandığı iddia edilmiştir.³¹²

Ülkemizdeki karapara miktarını belirlemek açısından Adli soruşturmalar, istatistikî bilgiler ve Kayıtdışı ekonominin büyüklüğü konularının incelenmesi gerekmektedir.

2.3.4.2.2.1. Adli Soruşturmalara Dayalı Olarak Türkiye’deki Karapara Miktarının Tahmini:

Bu yöntemde karaparanın aklanması konusunda daha önce açılmış ve halen devam eden veya sona eren soruşturmalara ve davalara konu olan parasal istatistiklerden yararlanılarak tahmin yapılması söz konusudur. Ancak bu konuda düzenli, sağlıklı ve sürekli veri olmadığı gibi, mevcut veriler de karapara miktarının çok düşük bir kısmına karşılık gelmektedir. Bu nedenle bu yöntemle bulunan tutarlar gerçek aklama tutarını verememektedir.

Nitekim ABD üzerine 1991-1992 yıllarını içeren ve bu yöntemle yapılan bir çalışmada, dava ve soruşturma konusu olmuş aklama tutarı 50 milyon ABD Doları olarak hesaplanırken, ülke dışına çıkarılan şüpheli tutar aynı dönemlerde 30 milyar ABD Doları olarak tahmin edilmiştir.³¹³

Türkiye’de karaparanın aklanması ile mücadele kapsamında kurulan MASAK’a iletilen Şüpheli İşlem Bildirimleri yardımıyla tahmin yürütmek mümkün olabilir.

---

³¹² Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Komisyonu Başkanlığı, MASAK 2006 Faaliyet Raporu, Ankara, 2007, s. 41

³¹³ Yılmaz, S. Karaparanın Aklanması ve Türkiye Boyutu, Doktora Tezi, Kütahya,2006,s.185

Tablo-20: Şüpheli İşlem Bildirim Sayıları ve Kaynaklarına Göre Dağılımı

Şüpheli İşlem Bildirim Kaynağı	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bankalar	289	351	1133	2903	4889	9480
Aracı Kurumlar	1	1	7	40	9	168
Finansman, Faktoring, Finansal Kiralama ve Yatırım Şirketleri	-	-	-	0	15	32
Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri	-	-	-	3	10	129
Noterler	-	-	-	-	1	6
PTT Genel Müd.	-	-	-	-	-	6
Döviz Büroları	-	-	-	-	-	2
TOPLAM	290	352	1340	2946	4924	9823

Kaynak : MASAK-2009, a.g.k.,s.23

MASAK tarafından yapılan değerlendirme ile denetim elemanlarınca yapılan incelemeler sonucunda 2005–2009 tarihleri arasında aklama suçuna ilişkin olarak Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulan 193 işlemin suçun kaynağına göre dağılımı ise şu şekilde oluşmaktadır.³¹⁴

Tablo-21: Aklama Suçlarının Öncül Suçlara Göre Dağılımı

Öncül Suç	2005-2008	2009	Toplam	Toplam İçindeki %'si
Uyuşturucu Madde Ticareti	82	10	92	47,67
Gümrük Kaçakçılığı	38	-	38	19,68
Nitelikli Dolandırıcılık ve Hileli İflas	18	7	25	12,95
Evrakta ve Meşruiyet Belgelerinde Sahtecilik	15	2	17	8,81
Sahte Belge Düzenleme – Kullanma	6	1	7	3,63
Yağma, Yol Kesmek ve Adam Kaldırmak	5	-	5	2,59
Şahıs Hürriyeti Aleyhinde Cürümler	2	2	4	2,07

³¹⁴ Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Komisyonu Başkanlığı, MASAK 2009 Faaliyet Raporu, Ankara, 2009, s. 33

Devletin Şahsiyetine Karşı Cürümler	-	2	2	1,04
Devlete Ait Mühürlerde ve Damgalarda Taklit	-	1	1	0,52
Silah Kaçakçılığı	1	-	1	0,52
Eski Eser kaçakçılığı	1	-	1	0,52
Toplam	170	23	193	100

Kaynak : MASAK-2009, a.g.k.,s.33

2.3.4.2.2.2. Suç İstatistikleri Yoluyla Türkiye’de Aklanan Karapara Miktarı Tahmini:

Suç istatistikleri ve anket yöntemi kullanılarak karapara miktarı üzerine tahmin yapılması mümkündür. Ancak anket yöntemi, küçük bir kitleye ulaşılabilmesi, uyuşturucu kullanım oranının ülkeden ülkeye değişmesi, kişilerden bilgi toplamının zorluğu gibi sebeplerden dolayı güvenilirliği yüksek olmayan bir yöntem olarak kabul edilmektedir.

Ülkemizdeki suç istatistiklerinden yola çıkarak karaparanın büyüklüğü hakkında da tahminde bulunulabilir. Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının (EGMKOSDB) yayınlamış olduğu ülkemiz içerisindeki en güvenilir kaynak olan KOM raporları yıllar itibariyle mali, organize, narkotik ve bilişim suçlarını yıllar itibariyle raporlamaktadır. Bu raporlar incelendiğinde karapara faaliyetlerinin en önemli kaynağının uyuşturucu suçları olduğu görülmektedir.

2.3.4.2.2.3.Kayıtdışı Ekonomi Büyüklüğüne Dayalı Olarak Türkiye’de Aklanan Karapara Miktarı:

Bir ülkenin sahip olduğu ekonomik sistem ve buna bağlı yapısal özellikler kayıtdışılığa uygun bir zemin oluşturabilir. Türkiye ekonomisinin özellikle istihdam açısından tarım ve hizmetler sektörüne dayalı, tüm sektörlerde küçük işletmelerin yaygın olan yapısı kayıtdışılığa ortam hazırlayan önemli faktörlerden biridir. Tarım ve hizmetler sektörü, izlenme ve denetlenmelerinin zor olması nedeniyle kayıt dışılığa daha elverişlidir. Küçük işletmelerin yaygınlığı da yine izleme ve

denetlemeyi zorlaştırdığı gibi, bu işletmelerin pek çok yasal düzenlemelerin dışında kalmalarına da neden olmaktadır.

Ülkemizin en önemli sorunlarından biri de gelir dağılımı adaletsizliğidir. Zenginin daha zengin fakirin daha fakir olduğu bir ülkede adaletten söz etmek tabii ki mümkün olmaz. Ancak şu da bir gerçek ki ülkemizin genel profiline baktığımızda sorunu sadece yönetenlere de aramamak gerekir diye düşünüyorum. Türk insanın genel yapısı sanki deforme olmaya başladı. Savaşa giderken yediği üzümün parasını asma dallarına bırakan atalarımızdan vergi vermemek için (ya da az vergi vermek için) işçilerini 10-15 gün sigortalı gösteren işverenleri gördüğümüzde bu değişimi daha iyi anlıyoruz.

İnsanımızın vergiye karşı direnç göstermesinin bir diğer sebebi alınan vergilerin siyasi otorite tarafından yerinde kullanılmadığı düşüncesidir. Son yıllarda azalan ancak bir döneme damgasını vuran, pahalı makam otoları, lüks villalar, yatlar, çiftlik evleri...vb durumlar alınan vergilerin halk nezdinde yerinde kullanılmadığı görüşüne sebep olmuştur.

Verginin tabana yayılması yıllardır hocalarımız tarafından hep anlatılır. Az kazanan az vergi, çok kazanan çok vergi olması gerekirken ülkemizde tam tersi bir durum söz konusudur. Hatta ülkemizde vergi üzerinden bile vergi alınmaktadır. Petrol ürünlerinden alınan ÖTV vergisi bunun en tipik örneğidir.

Bu nedenler saymakla bitmez. 1950'den bu yana sayısız çalışma yapılmıştır. Tabii ki her kayıtdışı olan karapara değildir. Ama ülkedeki kayıtdışı ekonominin bir bölümü karapardır.³¹⁵

---

³¹⁵ Altuğ, a.g.e.,s.104

3.BÖLÜM

KAYIT DIŞI EKONOMİ VE SUÇ UNSURU BULUNDURMAYAN FAALİYETLER

3.SUÇ UNSURU OLUŞTURMAYAN FAALİYETLER

Őimdiye kadar tezimin asıl konusu olan ve kayıtdışı ekonominin yer altı bölümü bir başka deyişle suç unsuru oluşturan bölümünü ele aldık. Fakat kayıtdışı ekonomi sadece suç unsuru oluşturan faaliyetlerden oluŐmamaktadır. Asıl olan kayıtdışı ekonomiyi iyi anlamak ve anlatabilmektir. Kayıtdışı ekonominin unsurlarının en temel özelliği elde ettikleri gerçek gelirin kayda geçmemesi ve vergilerin bu gelir üzerinden ödenmemesidir. Tabi ki suç unsurlarının vergilendirmesi gibi bir tezi savunmuyoruz. Bahsetmek istediğim kayıtdışı ekonomi unsurlarının hayat içindeki fonksiyonları ve varoluş biçimlerinin farklılığıdır. İŞte bu çerçevede kayıtdışı ekonominin suç unsuru bulundurmayan bölümlerini inceleyeceğiz.

3.1.Beyan Dışı (Yarı Kayıtlı) Ekonomik Faaliyetler:

Beyan dışı ekonomi, "vergi yasalarınca konulmuş kurallara göre vergi idaresine beyan edilmesi gerektiği halde beyan edilmeyen veya eksik beyan edilen faaliyetlerle bunlardan elde edilen gelirler" olarak tanımlanmıştır. Yani beyan dışı ekonominin içine, gelir yaratıcı ekonomik faaliyetlerden vergi kanunlarına göre beyan edilmesi gerektiği halde beyan edilmeyenler girmektedir.

Bu tanım beyan dışı ekonomik faaliyetleri dar anlamda ele almaktadır. Oysa vergi yasaları sadece bir takım faaliyet sonucu doğan gelirleri değil ayrı zamanda bir takım unsurların da vergilendirilmesini öngörmüŐtür. Vergi yasalarının vergi idaresine bildirilmesini ve vergilendirilmesini öngördükleri bir unsurun bildirim dışı bırakılması veya değerinin gerçekte olanın altında görülmesi de beyan dışı ekonomi kapsamında değerlendirilir. Geniş anlamda beyan dışı ekonomiyi "Vergi yasalarınca

vergilendirilmesi öngörölmüş faaliyet ve unsurların vergilendirme alanı dışına çıkarılması veya vergi idaresinin bilgisi dışında tutulması” olarak ele alabiliriz.³¹⁶

3.1.1.Yasal Olarak Gelirleri Kayıtdışında Kalanlar:

Ülkemizde bazı vergi mükelleflerin elde ettikleri gelirlerin tespit edilmesinde güçlük çekilmesi nedeniyle bu gelirler vergi kanunlarıyla muafiyet kapsamına alınarak vergi dışında bırakılabilmekte veya ödenecek vergi devlet tarafından basit usul ile belirlenebilmektedir. Başka bir ifadeyle, bu mükelleflerin faaliyetleri sonucu elde ettikleri kazançların yasal olarak kayıtdışı tutulmasına izin verilmekte iken 01.01.1999 tarihine kadar götürü usule tabi mükelleflerin gerçek gelirleri yasal olarak kayıtdışında kalmaktaydı. Bu usule tabi olan mükelleflerin gelir ve giderlerinin belgelendirilmesi mümkün değildir. Götürü usule tabi mükellefler, kendileri yeterince vergi ödemedikleri gibi asıl vergiyi ödenmesi gereken kesimin de kazançlarını tam olarak beyan etmesine engel olmakta dolayısıyla onlarında daha az vergi ödenmesine neden olmaktadır. Götürü usulde vergilendirilen mükellefler, bir yandan kendi faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri kayıtdışında tutmakta diğer taraftan iktisadi ilişkilerde buldukları diğer mükelleflerin de kayıtdışında kalmasına neden olması dolayısıyla kayıtdışı ekonominin daha çok büyümesine sebep olmaktadır. 22.07.1998 tarihli 23417 Mükerrer Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4369 sayılı kanunla, götürü usul yerini Basit Usule bırakmıştır.³¹⁷

Basit Usule tabi olanlar, faaliyetlerine ilişkin mal alış ve giderleri ile hasılatlarını gösteren belgeleri vermek, istemek ve almak zorunda oldukları için belge yerleşmesine yardımcı olmaktadır.

---

³¹⁶ Yılmaz G., “Yeraltı Ekonominin Doğurduğu Vergi Kaybının Hesabı Yaklaşımlar ve Türkiye’de Yeraltı Ekonominin Doğurduğu Vergi Kaybı”, **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi**, Sayı: 1 ,İstanbul, 1998, s.7

³¹⁷ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kayıtdışı İstihdam ve Yabancı Kaçak İşçi İstihdamı, Ankara, 2004, s.18

3.1.2.Gelirlerini Yasalara Aykırı Olarak Yasadışına Çıkaranlar:

Mükellefler, hiç vergi ödememek ya da daha az vergi ödemek için faaliyetlerinin bir kısmını veya tamamını kayıtdışında tutmaktadır. Bu tür mükellefler hemen hemen her sektörde faaliyet gösterirken, kayıtdışılığın boyutlarını aslında sektörün kendi özel yapısı belirlemektedir. Bazı sektörlerde yürütülen faaliyetler yapıları gereği tespit edilmesi ve denetlenmesi çok güç olduğu için daha kolay kayıtdışında kalmaktadır.³¹⁸

Mükellefler vergi suçunu vergiden kaçınarak ya da vergiyi kaçırarak işlerler. Vergiden kaçınma, kural olarak suç teşkil etmemektedir. Çünkü bu tepki türünde kanunlar karşısında suç teşkil edecek herhangi bir itaatsizlik söz konusu değildir. Bu nedenledir ki vergi kanunlarında vergiden kaçınma faaliyetlerini cezalandırmayı hedef alan hükümler bulunmamaktadır. Vergiden kaçınma uygulamada birçok şekilde gerçekleşebilmektedir. Ancak genel olarak bunları iki grup altında toplamak mümkündür. Buna göre, mükellefin vergiyi doğuran olayın ortaya çıkması bakımından vergi konusu ile ilişki kurmaması birinci gruptaki vergiden kaçınma faaliyetleri olarak değerlendirilmektedir. İkinci gruptaki vergiden kaçınma ise, mükelleflerin vergi kanunlarının boşluklarından yararlanması ve bu şekilde vergi yüklerini hafifletmesi olarak değerlendirilmektedir. Burada vergiyi doğuran olayın ortaya çıkması bakımından vergi konusu ile ilişki kurulmakta, ancak bu ilişki vergi kanunlarındaki boşluklar sayesinde yasaya uygun olarak gizlenebilmektedir.³¹⁹

Vergi kaçırma ise mükelleflerin vergi ödememek ya da daha düşük düzeyde vergi ödemek amacıyla vergi kanunlarına kasıtlı olarak aykırı davranması durumudur. Vergi kanunlarına kasıtlı olarak aykırı davranma durumu, vergi kaçakçılığını vergi kaçakçılığına yakın bir kavram olan vergiden kaçınmadan ayıran temel bir niteliktir. Vergi kaçakçılığında mükellef bilinçli bir biçimde vergisel yükümlülüklerinden kaçınarak, bir vergi ziyama neden olmakta veya olma girişiminde bulunmaktadır. Söz gelimi mükellef kasten vergi yükünü azaltmaya yönelik olarak matrahtan indirilebilecek giderleri olduğundan fazla göstererek bir vergi ziyama neden olmaktadır. Vergi kaçakçılığı, özellikle gelişmekte olan ülkeler bakımından kamu ekonomisinin temel fonksiyonlarının yerine getirilmesinde önemli

---

³¹⁸ ÇSGB, a.g.k., s.18

³¹⁹ Aktan, C., Dileyici, D., Saraç, Ö., Vergi- Zulüm- İsyân, Ankara, 2002, s.139

sorunların ve aksamaların ortaya çıkmasına neden olmakta, zorunlu kamu harcamalarının yapılabilmesinde bile bir takım güçlüklerin yaşanmasına yol açmaktadır. Vergi kaçakçılığı konusu ekonomik, hukuki ve psikolojik boyutlarıyla sosyo-ekonomik yapı içerisinde çok yönlü etkilere sahip bir olgudur.³²⁰

Vergi mükelleflerinin kayıtdışı faaliyetlere başvurmaları, gelirlerini beyan etmektan kaçınmaları veya hileye-aldatmaya başvurmalarının üç nedeni vardır. Bunlar;³²¹

1- Çeşitli ülkeler için yapılan farklı kuramsal ve deneysel çalışmalarda bireylerden ve kurumlardan alınan yüksek vergi, birey ve kurumların vergi yükünü artırdığı için mükellefler bu yola başvurmaktadır. Hatta genel olarak devletin ekonomide var olmasının ve yaptığı düzenlemelerin yükünün ağırlığına bir tepki olarak mükellefler bu yola başvurmaktadır. Her halde, birey bu yola başvurduğunda kişisel serveti artıracak ve refahı yükseltecektir bu durumu çoğu ekonomist iyi bulabilir. Şirketler için ise ödenmeyen vergi daha fazla yatırım gücü ve rekabet avantajı anlamına gelebilir. Marjinal bir bakış açısıyla, resesyon ve durgunluk gibi hastalıklarda kayıtdışı ekonomiye beslemek ve büyütme de bir çözüm olabilir. Demokrasinin az geliştiği ülkelerde bunun somut bulguları vardır. Tabi her mükellef için bu durum geçerli olmayacağı gibi, bazıları da bunun doğruluğunu ya da yanlışlığını savunabilir.

2- Farklı ülke deneyimlerine bakıldığında, ikinci neden olarak yetersiz ve zayıf vergi idareleri kayıtdışı faaliyetlerin varlığına ve artmasına neden olmaktadır. Devlet kurumlarının yasaları uygulamada özgür ve muktedir olmamaları, yürütme kaynağından kaynaklanan zayıflıklar ve istikrarsızlıklar bu olguyu beslemektedir.

3- Çalışmadan, çaba sarf etmeden müreffeh yaşama isteği, daha fazla kazanç olgusu, eğitim ve kültür düzeyinin düşük olduğu toplumlarda, devlet ve faaliyetleri ile ilgili yeterli bilgi sahibi olunmaması gibi nedenlerdir.

Ekonomik hayatı gözlemleyen herkesin, üzerinde fikir birliği ettiği ve gelirlerinin önemli bir kısmını kayıtlara geçirmediği ve yeterince vergi ödemedikleri genel kabul gören iş kolları aşağıdaki şekilde sıralanabilir.³²²

---

³²⁰ Demir, M., “ Vergi Kaçırma Etkileyen Faktörler”, E-akademi dergisi, Sayı.90, Şanlıurfa, 2009,s.2

³²¹ Işık A., Işık H., “ Vergi Boşluğunu Doğuran Nedenler: Vergiden Kaçınma ve Kayıtdışı Ekonomi” , Finans Politik&Ekonomik Yorumlar Dergisi, İzmir, 2008, s. 44

- Gerçek gelirleri daha yüksek olmasına karşın, kendilerini hayat standardı üzerinden ödenen vergiye endekslemiş vergi erbabı (Doktorlar, muhasebeciler ve avukatlar)

- Kereste ve mobilya ticareti yapanlar,
- Oto galeri, kum ocakları, emlak komisyoncuları
- Kaçak olarak yurda giren demir ve akaryakıt ticareti ile uğraşanlar,
- Kuyumcular, döviz büroları, özel sektörde çalışan ve yüksek ücret alan ücretliler, özel inşaat işi yapan müteahhitler

- Proje büroları, tekstil- iplik piyasasında çalışanlar, gayrimenkul kiraya verenler, spot piyasasında dayanıklı tüketim malları ve elektronik cihaz ticareti yapanlar

- Küçük sanayi bölgelerinde oto tamir- bakımı yapanlar ve oto yedek parçası satanlar.

- Sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge (naylon fatura) düzenleyenler.

- Tarımsal ürünleri alıp-satanlar.
- Eğlence hizmeti veren yerler ve bu iş yerlerinde çalışanlar.
- Turizme yönelik hizmet işletmeleri ve hediyelik eşya satan iş yerleri.
- Proje büroları
- Tekstil iplik piyasasında çalışanlar.

Hemen belirlemek gerekir ki yukarıda sayılan sektörlerde faaliyet gösterenlerin büyük bir kısmının gizleme eğiliminde olmalarına karşın, söz konusu sektörlerde vergisini tam ödeyen dürüst mükelleflerinde bulunduğu bilinmelidir.

3.2.Enformel Faaliyetler:

Genellikle yer altı üretim ile karıştırılan bu tür ekonomik faaliyetler, kamunun kurumsal kurallarından kaçınan ve kamunun takip etmekte başarısız olduğu faaliyetleri kapsamaktadır. Enformel üretim şekli genel olarak, süreklilik arz etmeyen, yeteri düzeyde gelir üretemeyen, dolayısıyla, kayıt içinde olmanın

---

³²² Aydemir,Ş., Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi, İstanbul, 1995, s. 16-17

maliyetini karşılayacak kadar getirisi olmayan küçük ölçekli firmalarda görülmektedir. Ayrıca, bu tür faaliyetlerin sürekli geliri getirici niteliğinin olmaması, sosyal güvenlik ve benzeri yükümlülüklerin yerine izinsiz olarak çalışan bu tür işletmeler, yasal yükümlülüklerden kaçınmak amacıyla kamu idarelerine kayıtlı olmamakta ve çalışanlarını, hiçbir şekilde beyan etmemektedirler. Kayıtdışı ekonominin bu bölümünü istatistikî yöntemlerle açıklamak oldukça zordur. Bu tür faaliyetlerde, üretim ve dağıtım tamamen yasal olabilir, sektörün resmi olmasa da kendine özgü kuralları vardır. Bu tür üretim tarzı daha çok sosyal güvenlik sistemleri gelişmemiş ve ücretlerin düşük olduğu ülkelerde görülmektedir. Son zamanlarda daha az katma değer yaratan alt faaliyetlerin, taşeron olarak çalışan küçük işletmelere aktarılmasıyla da bu tür üretim faaliyetlerinin arttığı görülmektedir.³²³

Bu tür faaliyetlere baktığımızda, tamir bakım işleri, canlı hayvan ticareti, işportacılık, semt pazarlarındaki satıcılar, belli bir işyeri olmaksızın küçük çapta imalat ve ticaret yapanlar, evlerde özel ders verenler, inşaat ve tarım işçileri olmak üzere kayıtsız çalışan işçiler gösterilebilir. Bu örneklerin sayısının artırılması mümkündür. Bunlar küçük ve marjinal faaliyetler olarak görülebilir ancak bir kısım faaliyetleri göz önünde bulundurduğumuzda örneğin inşaat ve tarım sektöründe çalışan işçilerin sayısının fazlalığı kayıtdışı ekonomiyi artırmaktadır. Muhtemelen çalışanların eline az miktar bir para geçmektedir ancak üreticinin toplam üretimden alı koyduğu miktara oranla artık daha fazla işçi istihdam edileceği için toplam üretimin daha büyük bir oranının değeri ücretlere gidecek fakat maliyetin azalması dolayısıyla kayıtdışı kalacaktır.³²⁴

Enformel sektörde çalışanların önemli bir bölümünün geliri asgari geçim düzeyinin altında kalmakta ve önemli bir kısmı yoksul hane halkı kategorisi içinde yer almaktadır. Enformel sektör ücretlileri formel sektör ücretlilerine göre daha düşük gelir elde ederken, enformel sektör müteşebbisleri genellikle daha yüksek kazanç elde etmektedirler.³²⁵

---

³²³ Ercan, a.g.e., s.10

³²⁴ Çomaklı, a.g.k., s.13

³²⁵ Özsoylu, a.g.e., s.93

Ülkemizde enformel faaliyetlerin başlıca sebebi işsizliktir. İşsizliğin artışı özellikle işsizlik sigortası kurumunun bulunmadığı ülkelerde enformel istihdam kaynaklarından biri olarak kabul edilmektedir.

Enformel İstihdamın Türkiye’de yaygınlığı konusunda farklı veri kaynakları benzer sonuçlar vermektedir. İstihdam edilenlerin yarısının enformel istihdam edildiğine ilişkin veriler çok tereddütlü değildir. Bu yönü ile enformel istihdamın bir eğilim olarak formel istihdam yerine geçmekte olduğu veya daha önemlisi artık asıl istihdam biçiminin enformelliği öne çıkardığı düşünülmektedir. Bu bağlamda, gelecek yıllarda Türkiye’de enformel istihdamın temel kaynaklarında önemli sayısal gelişmeler beklenebilir. Kadınların işgücüne katılma oranındaki düşüşleri sadece istihdam içinde ücretsiz aile işçiliğindeki azalma ile açıklamak yeterli değildir. Ev kadınlığı statüsündeki artışlar enformel ekonomiyi geliştirmektedir. 1994 ve 1999 yıllarında DİE tarafından yapılan çocuk işgücü anketleri, zorunlu eğitime rağmen ev işlerinde çalışan çocukların sayısında ciddi artışlar göstermektedir. Hanelerin gelirleri azaldıkça daha fazla çocuğun iş piyasalarına katıldığı görülmektedir. Yabancı kaçak çalışanlar da enformel ekonominin aktörleri olarak 1990’lı yıllardan sonra enformel istihdam alanına katılmışlardır. Bu konuda sağlıklı bir veri kaynağı bulunmamaktadır. Ancak, yıllara göre çalıştırılan yabancı sayısında bir artış olduğu ve ciddi bir istihdam sorunu yarattığı yapılan hukuki düzenlemelerden dolayı olarak anlaşılmaktadır. 2003 yılında yürürlüğe giren “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun” bu konuda yapılan ilk düzenlemelerden biridir. Enformel istihdamın kaynaklarında görülen gelişmelerin bu istihdam biçimini geçici değil daha kalıcı ve sürekli hale getirdiği anlaşılmaktadır. Çok genel hatları ile, ekonomik sıkıntılar ve yaşanan krizler, dünya ekonomisi ile bütünleşmeye gayret eden ekonomilerde çalışanlara sadece enformel istihdam olanağı sunmaktadır. Bu olgu ile beraber Türkiye’de enformel istihdam alanlarının esas istihdam alanları haline dönüşmeye başladığı gözlenmektedir.³²⁶

---

³²⁶ http://kuvvetlordoglu.com/yazilar/informel_istihdam_yabanci_kacak_igucu.pdf

SONUÇ VE ÖNERİLER

Coğrafi konum olarak ülkemizin çekiciliği tartışılmazdır. Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan bir köprü niteliğinde olan ülkemiz, uyuşturucu, silah ve insan kaçakçılığı faaliyetlerinde de kritik bir konumdadır. Bunların yanında terör ve mafyanın varlığı da karapara davet eden önemli unsurlardır. Rüşvet ve yolsuzluk açısından yapılan uluslar arası değerlendirmelerde, ülkemizin yolsuzluk ve rüşvetin yoğunluklu olduğu ülkeler içinde addedilmesi dikkat çekmektedir. Ayrıca ekonomimizin küçük sayılamayacak bir oranının kayıt dışı ekonomiyi teşkil etmesi ve kayıt dışı ekonomi oranının büyümeye devam etmesi bir diğer risk faktörüdür. Bütün bu sebeplere istinaden ülkemizde karapara yoğunluğunun olması kaçınılmazdır.

Karapara ile mücadele ülkemiz açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle 1980 yılından sonra karapara kazanma imkânlarının artış göstermesi sonucunda bu alandaki faaliyetlerin niteliği genişlemiş ve yasadışı faaliyetlerin de aşırı şekilde gelişmesine yol açmıştır. Ayrıca sermaye hareketleri serbestliği kararları ile birlikte, sıcak paranın Türkiye'ye aklaması amacıyla getirilen teşvikler, dış ülkelerde elde edilen karaparanın Türkiye'de aklanabilmesi için büyük olanaklar yaratmıştır.³²⁷

Karapara ülke ekonomileri için gerçekten bir kâbustur. Karaparanın ne olduğunu öğrenmemiz 1960'lı yıllara rastlar. Yazılı ve görsel medyada yavaş yavaş konuşulmaya başlanan karapara kanunlarımıza ne zaman girmiştir acaba? Cevap:1996 tam 36 yıl bu konuyla ilgili gözle görülür hiçbir şey yapılmamış. Düşünsenize 1980 yılına kadar 3 darbe yaşamış bir ülke, 1994 ve 2001 mali krizleri, 28 Şubat süreci derken tabi bu konulara gereken hassasiyet gösteril(e)memiş? Peki ne olmuş sonunda organize suç örgütleri terör örgütleri almış başını yürümüş. Terörün kaynağı EKONOMİKTİR. Terörle Mücadelede görevli biri olarak bunu söylüyorum. Terör örgütlerinin finans kaynaklarını kurutmadığımız sürece terörle daha çok mücadele ederiz. Organize suç örgütlerinin kaynağını kesmediğimiz sürece devlete başkaldırının önüne geçemeyiz.

Organize suç örgütlerinin devlete sızmalarının nedeni ekonomiktir. Karapara ve uyuşturucudan sağlanan bu gelirler sızmalarda etkili olmuştur. İstanbul İl Emniyet

---

³²⁷ Günay A., Sahbazov R., "Küreselleşme Sürecinde Mali Suçlar Ve Mali Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar", Vergi Sorunları Dergisi, Ankara 1999, s.151

Müdürlüğü Eski Mali Şube Müdürü Salih GÜNGÖR'ün 19 Ocak 1997 yılında Aksiyon Dergisinde Cemal KALYONCU ile yaptığı röportajı inceleyelim.³²⁸

“...Peki devlet bilerek mi izin verdi Türkiye'ye kara para girişine? Ya da olayı bir karapara aklama olarak mı görüyordu? Salih Güngör, "Değil ama" diyor, "sonuç olarak devletin orada amaçladığı, yurtdışındaki paraların Türkiye'ye getirilmesi idi." Sonuçta Türkiye'ye büyük para girişleri oldu. Çünkü dışarıya satılan her şeyin parasını Türkiye'ye getirme mecburiyeti vardı. Salih Güngör'e göre bu "Bir nevi resmi kara para aklamaydı." İzlenen politika ekonomiye bir dinamizm sağlamıştı belki. Bu durum 1994'e kadar devam etti. Geçen sürede çok geniş imkânlar tanıyan kanunlara rağmen yakalananlar yargılandı. Ceza alanlar, kurtulanlar, zaman aşımına uğrayıp milyarderler listesine girenler oldu. Hatta işini sessizce yapanlar "gizli zenginler" listelerinden zamanla "bilinen zenginler" listesine geçiverdiler. Bu politikadan terör örgütleri, başta PKK olmak üzere kendine düşen payı da kapıyordu tabii. Getirilerinin yanında götürdükleri de vardı bu politikanın içinde. İsmi açıklamak istemeyen üst düzey bir bürokrat, şunları söylüyor: "3,5 zengin çıkaracağız diye binlerce Mehmetçik şehit verdik. Kara para karşısında elde ettiğimiz zenginliklere karşı feda ettiklerimizi kimse düşünmedi bile." Uzmanlar, Kara Para ile Mücadele Yasası'nın 1980'den 1988'e, sonra 1996'ya kadar uzun bir serüvenden sonra TBMM'de imzalanmasının altında, 80 sonrası uygulamaya konan bu anlayışın yattığını söylüyorlar.”

Türkiye'nin kara para yıkama konusunda zan altında olduğu herkesçe biliniyor. Ama Türkiye'den geçen kara para konusunda bir ittifak sağlanamıyor. Shangen'de 1988'de yapılan toplantıda Uyuşturucu ile Mücadele İçin Kontrollü Teslimat ve İşbirliği Anlaşması ve Kara Para ile Mücadele Yasası anlaşmaya konuldu. Avrupa Birliği ülkeleri bu konu ile ilgili kanunlarını çıkarttılar. Ve Türkiye'ye de bu kanunu çıkarması ta o yıllarda söylendi. Geçen sürede Türkiye'ye ne kadar para girişi olduğunu tespit etmek hiçbir zaman mümkün olmadı. Bunun için karaparanın toplam miktarı hakkında da bir rakam söylemek zor. Çünkü adı üzerinde yasal olmayan, kayda girmeyen yollardan akıyor bu kirli para. Türkiye'deki kara para için telaffuz edilen meblağlar da birbirlerinden oldukça farklı. **Susurluk Komisyonu Raporu'na göre kara paranın Türkiye boyutu 50 milyar dolar.** Amerikan DEA kuruluşuna göre

---

³²⁸ Kalyoncu,C.,“Paranın Kara Gücü” Aksiyon Dergisi, Sayı.137,İstanbul,s.32

de miktar aynı. Bunun daha altında 30 ve 40 milyar dolarlar da telaffuz ediliyor. **Salih Güngör, sadece kara paranın transferinden Türkiye'ye yılda 5 ila 6 milyar dolar arasında bir para kaldığını söylüyor.** Ama 30-50 milyar dolar arasındaki kara paranın Türkiye'den transit geçtiğini savunan da var.³²⁹

Bir önceki İstanbul Mali ve Narkotik Suçlarla Mücadele Şubelerinden Sorumlu İl Emniyet Müdür Yrd. Mehmet LİKOĞLU'nun 02.05.2010 tarihinde Ekovitrin dergisine verdiği röportajda;³³⁰

... “Uyuşturucunun dünya genelinde 320 milyar dolarlık bir pazara sahip olduğunu anlatan Likoğlu, büyük ranta dikkat çekiyor ve ekliyor: “Uyuşturucuyla mücadelede en başarılı ülkelerin başında yeralan Türkiye, 2007 yılında dünya genelinde yakalanan eroinin % 20’sini tek başına yakaladı. İran’dan sonra dünya da en fazla eroin maddesi yakalayan ikinci ülke konumundayız.”

...“ Uyuşturucunun önemli bir kısmının terör örgütleri tarafından, maddi kaynak olarak kullanıldığını, ülkemizde faaliyet gösteren PKK terör örgütünün gerek vergi adı altında uyuşturucu maddenin sınır geçişlerinde aldığı vergi ile gerekse uyuşturucu madde kaçakçılığı organizasyonu ile önemli miktarlarda para kazandığını belirtmiştir. Ayrıca 2009 UNODC verilerine göre toplam afyon pazarının 65 milyar dolar olduğu ve uyuşturucu pazarının (320 milyar dolar) %20’sini kapsadığını ve bu rakamın 120 ülkenin GSMH’sından daha büyük olduğunu ifade etmiştir.”

Tabii ki bu rakamlar farklı kurumların verilerine göre değişebilir. Önemli olan rakamların birebir tutması değil rakamların devasa büyüklüğüdür. Bu rakamları genişletmek mümkündür. Örneğin, karaparanın en önemli kaynağı olan uyuşturucu ticaretinin 1990 yılındaki dünya çapında cirosu 300 milyar dolar civarında tahmin edilirken, bu rakam 1995 yılında 500 milyar dolar olarak tahmin edilmiştir. 1995 yılında sadece ABD kanalıyla 35 milyar dolar karapara aklanmıştır.³³¹

ABD bankası Merrill Lynch’in tahminine göre, organize suç örgütlerinin dünyanın 55 vergi cennetinden yönetilen özel serveti en az 3 trilyon dolardır ki bu rakam dünya gayri safi milli gelirinin %15’ine eşittir.³³²

---

³²⁹ Kalyoncu,C.,a.g.m.,s.33

³³⁰ <http://www.ekovitrin.com/index.php/320-milyar-dolarlik-uyusturucu-pazari/> (11.03.2010)

³³¹ Booth,M.,Haşhaştan eroin uyuşturucunun 6000 yıllık öyküsü,İstanbul,1997,s.283

³³² Ergül, a.g.e.,s.66

Karaparanın uluslar arası alanda yaratmış olduğu tehlike uyuşturucu madde satışının bir yılda ABD ve Avrupa'da tahminen 122 milyar dolar olduğu ve bu miktarın yıllık 85 milyar dolarlık kısmının aklanmaya ve yatırıma elverişli olduğu 6 Şubat 1990 tarihli Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine ilişkin Mali Çalışma Grubu(FATF) raporuna bile girmiştir.³³³

Dünya çapındaki kara paranın boyutunu olayın esası yasa dışı olduğu için kesin olarak tespit edebilmek oldukça güçtür. IMF'nin Uluslararası Malî İstatistikler Departmanı dünyadaki toplam kara para miktarını 700 milyar ile 1 trilyon dolar arası bir rakam olarak bildirmektedir. ABD gayri safi millî hâsılasının 8 trilyon dolar civarında olduğu düşünüldüğünde bu miktar büyük bir rakamdır. Bu rakamda yıllık 80 ile 100 milyar dolar arası bir artış da söz konusudur. Sadece uyuşturucu ticaretinde yıllık yaklaşık 500 milyar dolarlık bir hacimden bahsedilmektedir. Hatta bazı Latin Amerika ülkelerinin dış borç anapara ve faiz ödemelerinin bu paralar sayesinde ödenebildiği belirtilmektedir.³³⁴

Devlet adamları, yöneticiler karapara ile ilgili tüm boşlukları ne kadar ustalıkla kapatırlarsa kapatsınlar, kesin sonuca bir türlü ulaşamıyor. Sözgelimi internet üzerinden gerçekleştirilen parasal işlemlerin yanı sıra, smart-card'larla (akıllı kartlar) yapılan işlemler de hiçbir şekilde kontrol edilemiyor ve kayıtlara geçirilemiyor. Böylece birçok ülkenin kara para ile mücadelede zorunlu şart koştuğu, 10 bin doları aşan şüpheli işlemlerin resmi makamlara bildirilmesi uygulaması boşlukta kalabiliyor. ABD Hazine Bakanlığı Mali Suçlar Bölümü'nün yaptığı bir araştırmaya göre profesyonel karapara aklayıcıları, her 3 ayda bir bilgisayar yazılımlarını değiştirerek resmi makamların izlerini sürmesini engelliyorlar. Konunun uzmanları şimdilerde, siber-bankacılık çağında 'özel hayatın mahremiyeti' gibi temel bir hukuk ilkesini bozmadan, bilgisayarlı ve kartlı ödeme araçlarını kontrol etmenin yollarını araştırıyorlar.³³⁵ Kara para aklamanın diğer yöntemlerini dünyaca ünlü 'Wall Street Journal' gazetesi şöyle açıklıyor.³³⁶

"Uyuşturucu kaçakçısı 20 bin dolarlık çeki, herhangi bir kurumda çek tahsildarı olarak çalışan arkadaşına verir. Bir çek tahsildarının elinde yüksek

³³³ Kuban,O., "Karapara Aklama Suçu" Adalet Dergisi,Sayı.7,Ankara,2001,s.53

³³⁴ Özsoylu,F.A., "Suç Ekonomisi ve Mafya" Ekonomik Forum Dergisi,Sayı.11,İstanbul,1998,s.13

³³⁵ Özyakışır,D., "Küreselleşme Süreciyle Birlikte Artan "Karapara" Sorunu ve Bu Soruna Yönelik Küresel Mücadele" Sayıştay Dergisi, Sayı.58,Ankara,2005,s.93

³³⁶ Özyakışır,D., a.g.m.,s.93

miktarda nakit bulundurması garip olmadığından ve günlük işlemler için sık sık bankaya gitmesi gerektiğinden, uyuşturucu tacirinin kara parası kolaylıkla sisteme dahil olabilir. Uyuşturucu kaçakçısı verdiği 20 bin dolar karşılığında 16 bin dolar alır. Kaçakçıya ödeme, çek tahsildarlarının sıklıkla kullandığı posta çeki formunda yapılır. 4 bin dolar ise çek tahsildarının cebine kalır! Bu aşamadan sonra uyuşturucu kaçakçısı, elindeki posta çeklerini bir kıyı bankasında daha önce açtırdığı hesaba aktarır. Bu sistem sayesinde 20 milyon dolar bile aklanabilir. Ancak birkaç çek tahsildarı kullanmak gereklidir."

Suç ekonomisi, yasal olmayan tüm ekonomik işlemleri kapsamakta, yasal üretim sonucu yaratılan diğer yasalara aykırı bir şekilde transfer edildiğinde (rüşvet vb.) mücadele tedbirleri bu büyüklüğü de hedef almaktadır. Çünkü burada amaç yasadışı kaynaklı her türlü büyüklüğü ortadan kaldırmaktır. Bu konudaki mücadele tedbirleri ise hem konusu suç teşkil eden fillere hem de bu filler sonucunda elde edilen maddi menfaate yöneliktir. Yasadışı her türlü faaliyet hukuken yasaklandığından ve bu ekonominin gerek fiili gerekse mali yönü ile mücadele temelde hukuki tedbirlerle gerçekleşebileceğinden, niteliği bir transfer harcaması olan parasal büyüklük aynı zamanda hukuken bir yasadışı faaliyet konusu ise suç ekonomisi kapsamında değerlendirilmesi ve ortadan kaldırılmaya çalışılması kaçınılmaz olmaktadır. Bu kapsamda özel bir önemle vurgulanmasında yarar görülen konu, suç ekonomisi ve kayıtdışı ekonomi ile ilgili olarak yürütülen mücadeledeki farklılıklardır. Kayıtdışı ekonominin suç ekonomisi dışında kalan boyutu ile mücadelede amaç kayıtdışı ekonomiyi kayıt altına almak iken, suç ekonomisi-karapara ile mücadelede amaç bu sektörü ve elde edilen geliri ortadan kaldırmaktır.³³⁷

Yasadışı ekonomik faaliyetler ise genellikle GSMH rakamlarına dâhil edilmezler. Bunun biri teknik diğeri ahlaki olmak üzere iki sebebi vardır. Bunlardan ilki, bu tür faaliyetlerle ilgili veri toplamak güçtür, ikincisi ise yasaklanmış faaliyetler sonucu doğan mal ve hizmetlerin değerinin yasal mal ve hizmetlerin değerine ilave edilmesi yasa dışı mal ve hizmet üretiminin resmi olarak tanınması anlamına gelecektir ki bu da doğru bulunmamaktadır. Bununla birlikte, devletin yasa dışı ekonomi ile mücadele ederken temel amacı kayıt dışı ekonomiyi oluşturan diğer

---

³³⁷ Erdağ ,a.g.e.,s.140

unsurlardan farklı olarak bu faaliyetleri kayıt altına almak değil, ortadan kaldırmak veya asgari düzeye indirmektir. Bir ekonomide yasa dışı ekonomik faaliyetler GSMH hesabı dışında tutulsa da, gelir doğrudukları için resmi istatistikleri bozucu etkiye sahip olacaktır. Ayrıca bu tür faaliyetlerin vergilendirme amacı dışında tutulmuş olması durumunda mali anlamda da vergi kaybı doğuracakları için bu tür faaliyetlerin kayıtdışı ekonomik faaliyetler içinde değerlendirmeleri doğru olur.³³⁸

Çalışmanın ilgili bölümlerinde MASAK raporlarına değinilerek karaparanın miktarı açıklanmaya çalışıldı. Ancak bu rakamlar, sadece MASAK'a yapılan bildirimleri kapsadığından dolayı gerçeği tam olarak yansıtmamaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine dayanarak ele geçirilen uyuşturucu madde miktarı ve mali suç değerleri verilerek ülkemizdeki karapara miktarı açıklanmaya çalışılacaktır. Çalışmamızda genellikle 10 yılı kapsayan verileri kullanıldı. Ancak şimdi 2007 yılını örnek alacağız.

✓ *Afyon maddesinin* ülkemizde kullanımı yaygın değildir. O yüzden yakalanan miktarlarda kullanım oranlarıyla doğru orantıdadır. Son 10 yılın KOM raporları incelendiğinde en fazla miktarın 2007 yılı içerisinde olduğu görülmüştür.

Yak.Miktar: 519 kg Afyon Değeri (Afganistan fiyatlarıyla karşılaştırma yapılarak bulunan fiyat)= 1633 \$ Toplam Değer: 847.527 kg/\$ 'dır.

✓ *Ülkemizde esrar maddesi*, önemli bir farkla en çok üretilen ve tüketilen uyuşturucu madde olmasına bağlı olarak, en çok operasyon yapılan ve ele geçirilen madde özelliği taşımaktadır.³³⁹ İstanbul ve İzmir gibi Batı illerimizde ele geçirilen esrar maddesinin, uyuşturucu madde kaçakçılığı organizasyonları tarafından Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinden farklı yöntemler kullanılmak suretiyle bu bölgelere satılmak üzere getirildiği tespit edilmiştir. Özellikle, Diyarbakır'dan Batı illerine ve Doğu ile Güney Doğu illerinden hareketle İstanbul iline yolcu taşıyan,

³³⁸ Yılmaz,G., "Yeraltı Ekonomisinin Doğurduğu Vergi Kaybının Hesabı Yaklaşımlar ve Türkiye'de Yeraltı Ekonomisinin Doğurduğu Vergi Kaybı" Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Sayı.1, İstanbul,1998, s.8-9

³³⁹ EGMKOSDB,2007, a.g.k.,s.15

birçoğu Doğu ve Güney Doğu illerimize ait otobüs seyahat firmalarının araçları istismar edilerek, kuryelerin kullanılması suretiyle, otobüslerin bagajlarında çuvallar içerisine yerleştirilmiş vaziyette yüzlerce kilo esrar maddesinin Batı illerine sevk edildiği belirlenmiştir. Diğer yandan, esrar maddesi yakalamaları ile ilgili olarak yürütülen tahkikatlar incelendiğinde, PKK terör örgütünün esrar maddesi kaçakçılığından da maddi destek sağladığı anlaşılmaktadır. Nitekim 2007 Eylül ayında Van-Başkale'de gerçekleştirilen operasyonda yakalanan 947 kg. esrar maddesinin, PKK terör örgütü üyesine ait olduğu ve PKK terör örgütüne maddi destek sağlanmak amacıyla üretildiği tespit edilmiştir.³⁴⁰

2007 yılı Esrar Fiyatı = 7770 \$ Yak. Esrar Miktarı= 13439 kg Toplam Değer= 104.421.030 kg/\$

✓ Afganistan kaynaklı *eroïn maddesi*, Balkan Rotasının başlangıç noktasından varış noktasına kadar aralarında Türkiye'nin de bulunduğu yaklaşık 20 ülkeden geçmektedir. Türkiye, güzergâh üzerinde bulunan tüm bu ülkelerin toplamından daha fazla eroïn maddesi yakalamaktadır. Ülkemizde gerçekleştirilen eroïn maddesi operasyonlarında ortalama 10 kg. eroïn ve 3 şahıs yakalanmaktadır. Yakalanan bu eroïn maddelerinin ortalama saflığı %60 civarındadır.³⁴¹

2007 Yılı Eroïn Fiyatı= 20.730 \$ Yak. Esrar Mik.= 13.439 kg Toplam Değer= 278.590.470 kg/\$

✓ Ana vatanı Güney Amerika kıtası olan *kokain ve türevlerinin*, kaynağından çıkıp uzun bir yol kat ederek ülkemize girmesinin başlıca iki nedeni vardır. Birincisi, bu tür uyuşturucu maddelerin tüketim için Avrupa ve Ortadoğu ülkelerine gönderilmek üzere ülkemizin transit kullanılması, diğeri ise az da olsa ülkemizde var olan kokain tüketimi ihtiyacının karşılanmasıdır. Ülkemizde yakalanan kokain maddesi miktarında 2003 yılından itibaren artışların yaşandığı görülmektedir. (Grafik-10) Kokain maddesine özellikle ülkemizin giriş noktalarında müdahale edilmesi

---

³⁴⁰ EGMKOSDB,2007, a.g.k.,s.16

³⁴¹ EGMKOSDB,2007,a.g.k.,s.11

yakalamaları artırmıştır. Bu bağlamda, 2007 yılında yakalanan kokain maddesinin % 67,5'i havalimanlarında yakalanmıştır. Böylelikle iç tüketime yönelik olarak gerçekleştirilen kokain maddesi kaçakçılığına önemli bir darbe vurulmuştur.

2007 Yılı Kokain Fiyatı= 8424 \$ Yak. Kokain Mik= 114 kg

Toplam Değer= 960.336 kg/\$

✓ 2007 yılında yakalanan *captagon* maddesinin %93,4'u Suriye'ye sınırı olan Hatay, Şırnak, Gaziantep ve Kilis'te, % 6,2'si ise Doğu Avrupa ülkelerinden getirilen Ortadoğu ve Arap ülkelerine sevk edilmeden önce ilk varış noktası olduğu değerlendirilen İstanbul'da yakalanmıştır. Yakalanan toplam ecstasy maddesinin %85,8'inin İstanbul'da ele geçirilmesinin ise bu ilimizin diğer uyuşturucu maddelerde olduğu gibi ecstasy maddesi kaçakçılığı yapan organizasyonlar tarafından da dağıtım ve depolama merkezi olarak kullanılmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.³⁴²

2007 Yılı Ectasy Fiyatı= 7,77 \$ Yak.Ectasy Miktarı= 1.007.557 adet

Toplam Değer= 7.828.717 adet/\$

2007 Yılı Captagon Fiyatı= 3,88 \$ Yak.Captagon Miktarı=7.453.720 adet

Toplam Değer= 28.920.433 adet/\$

✓ Ülkemizdeki *akaryakıt ürünleri* tüketiminin nüfus, ekonomik ve sınaî gelişme endekslerinin uyum göstermediği görülmektedir. Son 10 yıllık süreçte motorlu araç sayısında görülen yaklaşık %70'lik artışa rağmen akaryakıt ürünleri tüketimindeki artışın yaklaşık %24 olarak gerçekleşmesi tüketimin önemli bir kısmının kaçak olarak karşılandığı düşüncesi doğmaktadır. Ülkemizde akaryakıt kaçakçılığı özellikle deniz araçlarıyla, ihraç için öngörülmüş olan akaryakıtın ülke içerisinde piyasaya sunulmasıyla ve petrol boru hatlarına vana takılmasıyla gerçekleştirilmektedir.³⁴³

³⁴² EGMKOSDB,2007,a.g.k.,s.19-21

³⁴³ Aydın, a.g.e, s.200

Talep projeksiyonları üzerinden yapılan tahminlere göre kaçak akaryakıtın neden olduğu doğrudan vergi kaybının **2 milyar \$³⁴⁴-2,5 milyar \$³⁴⁵** olduğu tespit edilmiştir. Sadece vergi kayıpları göz önüne alınarak yapılan tahminlerin yanında akaryakıt kaçakçılığı ülke ekonomisini her yıl **toplam 8 milyar \$³⁴⁶** zarara uğratmaktadır.

✓ *Tütün ve tütün mamulleri ile alkollü içki kaçakçılığı faaliyetleri*; ülkemizde üretilen/üretilmeyen veya yasal düzenlemeler çerçevesinde ithaline izin verilen/verilmeyen tütün, tütün mamulleri ve alkollü içkilerin örgütlü ve profesyonelce yasadışı yollardan ülkeye sokulması veya sahteciliğinin yapılması şeklinde görülmektedir. Sigara kaçakçılığı, genellikle ülkemizde dağıtım izni olmayan ürünlerin, kara sınırlarımızdan ya da ihraç amacıyla yurtdışından deniz yoluyla getirilerek yurda sokulması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kaçak içki ve diğer alkollü içecekler ise üretilerek ya da gümrüksüz eşya satış mağazalarının denetimlerinin yeterli düzeyde olmaması sonucu piyasaya sürülmektedir.³⁴⁷

Türkiye’de sahte ve kaçak ticari mallar piyasası büyüklüğüne bakacak olursak, mal grupları itibariyle kullanılan sahte ve kaçak mal oranları alkollü içeceklerde yüzde 3,8, tütün mamullerinde yüzde 9,5, gıda mamulleri ve alkolsüz içeceklerde yüzde 5,4, temizlik ve kişisel bakım ürünlerinde yüzde 13 ve ilaçta ise yüzde 1,7 olarak tahmin edilmektedir. Ele alınan sektörlerde ortaya çıkan sahte ve kaçak malların toplamı yaklaşık 2,63 milyar TL’ye tekabül ediyor. Ancak bu rakamlar tüketiciler tarafından farkında olunan malları kapsıyor. Dolayısı ile genel olarak bakıldığında imalat sanayinde **toplam 10 milyar dolarlık bir sahte ve kaçak mal miktarının** var olduğu tahmin ediliyor.³⁴⁸

✓ Soğuk Savaş ve 11 Eylül sonrası geleneksel tehdit kavramı artık, bölgesel çatışmalar, ülkelerdeki ekonomik, siyasi istikrarsızlıklar ve belirsizlikler, nükleer silahların ve uzun menzilli füzelerin yayılması, köktendincilik, uyuşturucu ile silah kaçakçılığı ve küresel terörizm şeklinde ortaya çıkan yeni tehdit ve riskleri içinde bulundurmaya başlamıştır. Nükleer silahların yayılması, beraberinde getirdiği

---

³⁴⁴ TBMM,a.g.k.,s.132

³⁴⁵ <http://www.likpetder.com/haber372.asp> (12.06.2010)

³⁴⁶ <http://www.atonet.org.tr/yeni/index.php?p=314&l=1> (21.06.2010)

³⁴⁷ EGMKOSDB,2009, a.g.k., s.78

³⁴⁸ <http://www.cleanermagazine.net/haber.php?hid=20> (26.01.2010)

tehlikelerin yanında, çok kutuplu sisteme geçiş için de olanaklar sağlamaktadır.³⁴⁹ Ülkemizin ise terörle ve ekonomik sorunlarıyla yıllardır süren mücadelesi iç tehditleri oluştururken, bunların yanı sıra başta küresel terör, kitle imha silahları ve enerji konusunda dış kaynaklara bağımlılık riskleri olmak üzere uyuşturucu ve silah kaçakçılığının yoğun olduğu bir bölgede bulunması ve bu coğrafyadaki çözümlenmemiş sorunlar potansiyel dış tehditler olarak görünmektedir.

Silah kaçakçılığı, silah transferlerine yönelik görüşmeler ya da düzenlemeler yapılması veya söz konusu transferlerin başka şekillerde kolaylaştırılması gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Çoğu zaman, silahlar fiziksel anlamda kaçakçının elinin altında bulunmayabilir ya da kaynakları kaçakçının faaliyet gösterdiği ülke olmayabilir. Bu gibi aracılık faaliyetleri uluslararası silah ticaretinin meşru ve genellikle ayrılmaz parçasını oluşturur. Ne var ki aracılık faaliyetlerini hedef alan ciddi bir denetim mekanizması eksikliği bulunmaktadır. Bu durum, meşru ve yasadışı faaliyetlerin birbirinden ayırt edilmesini son derece güç hale getirmektedir.³⁵⁰ 2007 yılı içerisinde ülkemizde 1225 tabanca, 33 uzun namlulu silah, 93 av tüfeği, 42547 fişek, 163 kalem tabanca, 4 adet el bombası ve 2 adet dinamit yakalanmıştır.³⁵¹ Yerli ve yabancı tabanca fiyatlarının ortalama 850 \$-1300 \$, fişeklerin 0,65\$ - 4 \$, tüfeklerin 1500 \$-12000 \$ arasında değiştiği görülmektedir.³⁵²

Tabanca Fiyatı= 1075 \$ * 1225= 1.316.175 \$

Fişek Fiyatı= 2\$ * 42547= 85.094 \$

Tüfek Fiyatı= 6750\$ * 93= 627.750 \$

Toplam = 2.029.019 \$

✓ Göçmen kaçakçılığı, "Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi"ne "ek" "Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol"ün 3/a. maddesinde Göçmen kaçakçılığı, doğrudan veya dolaylı olarak, mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek için, bir kişinin vatandaşlığını taşımadığı veya daimi ikametgâh sahibi olmadığı bir taraf devlete yasadışı girişinin temini

---

³⁴⁹ Çam E.,Siyaset Bilimine Giriş, İstanbul, 2000,s.300

³⁵⁰ www.iansa.org/campaigns_events/WoA2008/.../KureselKriz08.pdf (26.01.2010)

³⁵¹ EGMKOSDB,2007, a.g.k., s.52

³⁵² http://www.mkek.gov.tr/foSilahSatis.aspx (26.01.2010)

anlamına gelir.³⁵³ Göçmen kaçakçılığı, kimi zaman, kimi ülkelerde insan ticaretine kaynaklık eden bir olgu olmakla birlikte, gerek kaynak gerek hedef ülke açısından, toplumsal ve kültürel olarak bazı olumsuzluklara yol açması nedeniyle büyük bir sorundur. Düzenli ya da düzensiz olsun, ekonomik, sosyal veya siyasal nedenlerle, iş bulma ya da iltica gibi amaçlarla yapılan göç hareketlerinin altında gerçekleştirilen göçmen kaçakçılığı faaliyetleri, günümüzde hem kaynak hem de hedef ülke olarak kullanılan Türkiye'yi çok yönden etkilemektedir. Söz konusu faaliyetler, genellikle uluslararası düzeyde örgütlenmiş organize suç şebekeleri tarafından yapılmakta, hem ülke içi hem de ülkeler arasında menfaat karşılığı işlenen suç, şiddet ile iç içe geçmektedir.³⁵⁴

Sınır aşan Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadınların ve Çocukların Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolün 2. Maddesine göre İnsan ticareti ise kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla, kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. 2003 yılında Amerika Birleşik Devletleri otoriteleri her yıl tahmini olarak dünyada 800.000-900.000 arasında kadın ve çocuğun insan ticaretine konu edildiği, Avrupa Komisyonunun Mart 2001'de yayımladığı bir raporda ise her yıl tahmini olarak 120.000 kadın ve çocuğun Batı Avrupa ülkelerinde insan ticaretine konu edildiğini bildirilmiştir.³⁵⁵

İnsan kaçakçılığı organizasyonları incelendiğinde, bu göç hareketlerinin dünyanın hemen her bölgesinde vuku bulduğu görülmektedir. IOM' in (International Organization for Migration) yakın zamanda yapmış olduğu bir araştırmaya göre dünya üzerindeki usulsüz göçmen sayısı 15 ila 30 milyon arasında

---

³⁵³ TBMM, Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın Ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına Ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun, Ankara, 2003

³⁵⁴ <http://www.dusuncegundem.com/content/view/568/29/> (26.01.2010)

³⁵⁵ <http://idc.sdu.edu.tr/tammetinler/goc/goc1.pdf>

değişmektedir. Göçmen kaçakçılığında suç örgütlerinin kazancı ise her yıl 3,2 milyar \$ civarında olduğu tahmin edilmektedir.³⁵⁶

Ülkemizin uyuşturucu konusunda aldığı kararlı tavır açıkça görülmektedir. Ancak sadece Emniyet Birimlerin çabası yetersiz kalmaktadır. BM Uluslar arası Uyuşturucu Kontrol Kurulu tarafında hazırlanan 2009 WDR (Dünya Uyuşturucu Raporu) bunu bize göstermektedir. Bu konuda ülkemize yöneltilen eleştiri de 2000’li yılların öncesinde Türkiye’de uyuşturucu yakalama oranı %25’lerde iken bu rakam şimdilerde %10 civarındadır. BM’in saptamalarına göre İran üzerinden Türkiye’ye her yıl 95 ile 100 ton arasında eroinin girdiği fakat bu miktarın sadece 9-10 tonluk bir kısmının yakalandığı tespit edilmiştir.³⁵⁷

Çalışmamızda bizde bu rakamları göz önünde bulundurarak bulduğumuz rakamları 10 ile çarparak ülkemizde 2007 yılı içerisindeki uyuşturucunun mali boyutu (Toplam Yak. Mik; 421.568.513 \$ * 10) 4.215.685.130 milyar dolar olarak karşımıza çıkmaktadır ki bu rakamda eski Emniyet Müdürlerinin verdikleri rakamlarla örtüşmektedir.

Ülkemizdeki mali suçların boyutunu incelediğimizde ise Sahte ve Kaçak malların kaçakçılığının doğurduğu vergi kaybı yaklaşık 10 milyar dolar, akaryakıt kaçakçılığının yaklaşık 8 milyar dolar, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığının 3,2 milyar dolar toplam 21,2 milyar dolar olduğu söylenebilir.

2007 yılında gerçekleşen 488.959³⁵⁸ milyar dolar GSMH rakamı ve otoriteler tarafından hesaplanan kayıtdışı ekonominin büyüklüğü (30-50 milyar dolar) göz önünde bulundurulduğunda sadece suç unsuru oluşturan faaliyetlerin 21,2 milyar dolar olması son derece düşündürücüdür. Bu suç unsuru oluşturan faaliyetlerin engellenmesi ve ekonomiye katılmasını önlemek amacıyla kurumlar arası işbirliğinin artırılması, muhbirlik ve istihbarat faaliyetlerinin etkinleştirilmesi, güvenlik güçlerinin yetkilerinin daha az sınırlandırmaya uğraması, sınır birliklerinin tamamının bu konuda eğitilmiş olması, dedektif köpeklerin daha sık kullanılması, karaparanın aklanmasını önlemek amacıyla Türkiye Bankalar Birliği, MASAK ve

---

³⁵⁶ http://www.arem.gov.tr/proje/ars_rapor/gocmen/kuresel_boyut.pdf (25.01.2010)

³⁵⁷ <http://www.habererk.com/haber/204/100-ton-eroinin-10-tonu-yakalaniyor.html> (24.01.2010)

³⁵⁸ http://ekutup.dpt.gov.tr/program/2008_programi.pdf

Emniyet Genel Müdürlüğünün ortak bir çalışma içinde olması gibi önlemlerin alınması gerekmektedir.

Yaptığım çalışmada rakamlara son derece dikkat etmeye çalıştım. Hayali olarak tahmini ve büyük rakamlar yerine realiteye en yakın olanı kullandım. Uzun bir emek sarf ederek meydana gelen bu çalışmada bana yardımcı olan değerli hocam Yrd.Doç.Dr. Sefer GÜMÜŞ hocama, Ankara'da kıymetli zamanını bana ayırarak nasihatlerini benden esirgemeyen Yrd.Doç.Dr. Süleyman AYDIN hocama, arkadaşlarım Fatih DEMİRLER ve U.Oğuzhan ŞENOL'a, çeviri konusunda yardımlarını esirgemeyen ve hatalarımı düzelten Özkan KOŞAY'a, maddi ve manevi olarak her zaman yanımda olarak bana hayat veren ailemin değerli üyelerine teşekkürü bir borç bilirim.

KAYNAKÇA

- Adaman,F., Çarkoğlu, A.,Hanehalkı Gözünden Türkiye’de Yolsuzluğun Nedenleri ve Önlenmesine İlişkin Öneriler, İstanbul, 2001
- Akar,Y.,Karaparanın Aklanması, Ankara,1997
- Akbulak,Y.,Tahtakılıç, A., “ Kayıt dışı Ekonomi Üzerine Düşüncele “ Banka-Mali Ekonomik Yorumlar Dergisi,Sayı.468,İzmir,2003,s.23
- Aktan, C., Dileyici, D., Saraç, Ö., Vergi- Zulüm- İsyân,Ankara, 2002
- Akşam, “ 200 Nükleer Başlık Kayıp”, 13.09.2002
- Alioğlu T, Uyuşturucular/ Uyarıcılar- Bağımlılık Sorunu ve Boyutları, İstanbul, 1996
- Alkan N.,”Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları” Polis Dergisi,Sayı.40, Ankara,2004
- Altuğ,O.,Kayıtdışı Ekonomi,İstanbul,1999
- Altuğ, O., Kayıt dışı Ekonomi, İstanbul, 1994
- Aydemir Ş., Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi, Ankara,1995
- Aydın,S., Yılmaz, Y., “ Yolsuzluk ve Mali Suçlar” Ankara, 2007
- Aykın,H., “Dünyanın (...)nci En Büyük Endüstrisi Organize Suç Örgütleri ve Karapara Aklama” Yaklaşım Dergisi,Sayı-176-177,İstanbul,2007,s.112
- Aykın H., Gümüşay K., “Terörle Mücadelede Yeni Boyut: Terörün Finansmanı ile Mücadele”, Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı (Ed.S.AYDIN), Ankara,2008
- Babaoğlu, A.N., Uyuşturucu ve Tarihi,Bağımlılık Yapan Maddeler,İstanbul,1997
- Bal,İ., “ PKK Terör Örgütü Tarihsel Süreç ve 28 Mart Diyarbakır Olayları Analizi” Uluslar arası Hukuk ve Politika Dergisi, Sayı.8, Ankara,2006
- Baytar,Y., “ Kayıt Dışı Ekonomi İle Mücadelede Dikey Denetim Yöntemi” Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü,2006
- Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 1213 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesine İlişkin Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve Maliye Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında 178 Sayılı KHK’de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Ankara,1996
- Booth,M.,Haşhaştan Eroine Uyuşturucunun 6000 Yıllık Öyküsü,İstanbul,1997
- Brodeur,J.P., “ Organize Suç” (Çev.A.Özdemir), Çağın Polis Dergisi,Sayı.37
- Canaktan,C, Yolsuzlukla Mücadele Stratejileri,Ankara,2001

- Caşın, M., Uluslar arası Terörizm, Ankara,2008
- Cem,İ., Türkiye’de Geri Kalmışlığın Tarihi, İstanbul,1989
- Ceylan,Ü.,Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu,Ankara,2003
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kayıtdışı İstihdam ve Yabancı Kaçak İşçi İstihdamı, Ankara, 2004
- Çelik, K., Koçğra S., Güler K., Karapara Aklama,Ankara,2000
- Çetintaş H, Vergil H.,“Türkiye’de Kayıtdışı Ekonominin Tahmini ” Doğuş Üniversitesi Dergisi, Sayı.4, İstanbul,2003
- Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu. (4422 SK,30.07.1999), Resmi Gazete. Yayın Tarihi;01.008.1999, Sayı;23773
- Çımat, A., Avcı, M., “Türkiye’de Kayıt dışı Ekonominin Vergi Sisteminden Kaynaklanan Nedenleri ve Çözüm Önerileri” Vergi Raporu Dergisi, Sayı.66, Ankara,2003
- Çoban, Orhan, “Organize Olmayan Sosyo-ekonomik Sistemin Organize Bir Kurumu: Rüşvet”, Amme İdaresi Dergisi, sayı.2, Ankara, 1999
- Çomaklı,Ş., Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi ve Vergisel Kayıtdışılık,Ankara,2007
- Değirmenci, O., Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Suçtan Kaynaklanan Mal Varlığı Değerlerini Aklama Suçu (Karapara Aklama Suçu), Ankara, 2007
- Demir, M., “Vergi Kaçırılmayı Etkileyen Faktörler”, E-akademi dergisi, Sayı.90, Şanlıurfa, 2009
- Demirkol,G., “Halka Açık İşletmelerde Mali Yolsuzluğun İncelenmesi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne, 2006
- Derdiyok,T., “Türkiye’nin Kayıtdışı Ekonomisinin Tahmini” İktisat Dergisi,Sayı:14,İstanbul,1993
- Diçkol,A., “Türkiye’de Organize Suçluluk ve Sosyoekonomik Yapı” İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,Sayı.1, İstanbul,2002
- DPT, Kayıt dışı Ekonomi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara,2001
- Dursun,H., Organize Suça Genel Bir Bakış, Ankara,2001
- Dursun, H., “ Bankacılık Yoluyla Karapara Aklanılması ve alınması Gereken Karşı Önlemler”, Kamu İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Sayı:2, Ankara,2008,s. 101
- EGM Interpol Daire Başkanlığı Milletlerarası Kaçakçılıkla Mücadele Şube Müdürlüğü, Uyuşturucu Maddeler-Öldürücü Tuzak, Ankara,1994
- EGMKOSMDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele’98, Ankara,1999

EGMKOSMDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele'99, Ankara,2000
EGMKOSMDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2001, Ankara,2002
EGMKOSMDB, “ Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2002, Ankara,2003
EGMKOSDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele'04, Ankara,2005
EGMKOSMDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele'08, Ankara,2007
EGMKOSMDB, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele'07, Ankara,2008
EGM KOSDB, Yayımlanmamış Narko Terörizm Raporu, Narko Analiz Grubu, Ankara,2004
EGM Yabancılar Hudut İltica Daire Başkanlığı, Dünya'da ve Türkiye'de Yasadışı Göç, Ankara,2001
Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCCDDA)
General Report Of Activities 2008, Lizbon,2009
Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCCDDA),
General Report Of Activities 2006, Lizbon, 2007
Ercan,M.,Kayıtdışı Ekonomi ve Hızlı Tüketim Malları Sektörü, Ankara,2006
Ercan,Z., Testi Kırılmadan, İstanbul,2005
Ercan, Z., Kapımızdaki Düşman Uyuşturucu, İstanbul, 2006
Erdağ N., Kayıt Dışı, İstanbul,2007
Ersoy,Ö., “ Terör ve Organize Suçlarda Yakınlaşma ve İşbirliğinin İncelenmesi”
Sayı.9,Ankara,2004
Ergül,E., Küresel Köyde Suç ve Adalet,Ankara,2008
Ergül, E., Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, Ankara, 2001
Geleri,A., “ Uyuşturucuyla Mücadele ve Polis” Polis Bilimleri Dergisi, Sayı:4
Ankara,1999
Gökcan,H.T., “Resmi Belgede Sahtecilik Suçu” Ankara Barosu
Dergisi,Sayı.3,Ankara,2009
Gökçeğöz,F., “Organize Suç Kavramı,Terör Suçları İle Bağlantısı ve Etkin Mücadele
Yöntemleri” Organize Suç ve Polis (Ed. Geleri,A., Çevik,H.H.),Ankara,2003
Gümüş,T., “ Dışsallık ve Kayıtdışı Ekonomi Kavramına İlişkin Bir Değerlendirme”
Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı:3,Ankara,2000
Gün, Ö.Rengin., “Uluslararası Terörizm; Dünya Savaşının Yeni Boyutu” Dokuz
Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı.4, İzmir,2000

- Günay A., Sahbazov R.,“Küreselleşme Sürecinde Mali Suçlar Ve Mali Suçları ÖnlemeyeYönelik Olarak Yapılan Çalışmalar”, Vergi Sorunları Dergisi, Ankara 1999
- Güner,S., Organize Suç Örgütleri, Karapara ve Aklanması,Ankara,2003
- Güryay, E., Şafaklı,E., “KKTC’de Kaçak İşgücünün Ekonomiye Etkileri Üzerine Bir Çalışma” Doğuş Üniversitesi Dergisi, Sayı.1,İstanbul,2004
- İlgın Y., Kayıtdışı Dışı Ekonomi ve Türkiye’deki Boyutları, Ankara, 1999
- İşık A., İşık H., “Vergi Boşluğunu Doğuran Nedenler: Vergiden Kaçınma ve Kayıtdışı Ekonomi” , Finans Politik&Ekonomik Yorumlar Dergisi, İzmir, 2008
- İşık,N., Acar,M., “Kayıtdışı Ekonomi: Ölçme Yöntemleri,Boyutları,,Yarar ve Zararları Üzerine Bir Değerlendirme” Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,Sayı:21,Kayseri,2003
- İçduygu A., “Transit Migrants and Turkey” Boğaziçi Journal Dergisi, Sayı.10, İstanbul,1996
- İnce, H., Beyaz Ahtapot-Türkiye’de Narko-Dolar Savaşları, İstanbul,2002
- Kalyoncu,C.,“Paranın Kara Gücü” Aksiyon Dergisi, Sayı.137,İstanbul
- Karasioğlu, F., “İçerden Öğrenenlerin Ticareti (Insider Trading) ve Türkiye’de Muhasebenin Yatırımcılara Bilgi Sağlama Sorumluluğu”, Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı.3, Isparta,1998
- Karakaş,M., Çak,M., “ Yolsuzlukla Mücadelede Uluslar arası Kuruluşların Rolü” Maliye Dergisi, Sayı.153,Ankara,2007
- Kıldış,Y., “ Kayıt Dışı Ekonominin Ulusal-Uluslararası Boyutu ve Çözüm Önerileri” Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı.2,İzmir,2000
- Kılıçdaroğlu,K., “Kayıtdışı Ekonomi ve Bürokraside Yeniden Yapılanma Gereği”, TÜRMOB Yayını, Sayı:33, Ankara, 1997
- Kıl, İ.F., “Normatif Hukuk Bağlamında Akaryakıt Piyasası” Enerji Piyasası Bülteni, Sayı.9,Ankara,2009
- Kızıyalın, A.A., Uyuşturucu Zehirler ve Cinsel Çılgınlıklar, Ankara,1983
- Kıbaroğlu, M., “ Kitle İmha Silahlarının Gelişim Süreci, Yayılmasının Önlenmesine İlişkin Yapılan Çalışmalar ve Geleceğin Güvenlik Tehditleri”, 2023 Dergisi, Sayı.19,İstanbul,2002
- Köknel, Ö., Bağımlılık-Alkol ve Madde Bağımlılığı, İstanbul.1998
- Kuban,O., “Karapara Aklama Suçu” Adalet Dergisi,Sayı.7,Ankara,2001

- Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Komisyonu Başkanlığı, MASAK 2006 Faaliyet Raporu, Ankara, 2007
- Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Komisyonu Başkanlığı, MASAK 2009 Faaliyet Raporu, Ankara, 2009
- Malkoç,İ., Malkoç, A., Memurlar ve Suçlar, Memurlar ve Kamu Görevlilerinin Hukuki Sorumlulukları, Ankara, 1988
- Manaz, A., “ Dünden Bugüne Suriye” Stradigma Aylık Strateji ve Analiz Dergisi, Sayı.10, Ankara, 2003
- Mavral,Ü., “ Karapara, Karaparanın Aklanması ve Aklanma Süreci”, Vergi Sorunları Dergisi,Sayı.128, Ankara, 1999
- Mutlu, K., “ Karapara Ekonomisinin Sosyolojik Temelleri”, Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı (Ed.S.AYDIN), Ankara,2008
- Özden, S.Y., Uyuşturucu Madde Bağlılığı Teşhis-Tedavi-Tedbir,İstanbul,1992
- Önder,İ., “ Kayıtdışı Ekonomi ve Vergileme ” İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Sayı.23-24,İstanbul,2000-2001
- Özsemerci, K., Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzluklar, Nedenleri, Zararları ve Çözüm Önerileri, Ankara,200
- Özsoylu, A.F., Türkiye’de Kayıt dışı Ekonomi , İstanbul, 1996
- Özsoylu,F., Yer altı Ekonomisi, Ankara,1999
- Özsoylu,F.A.,“Suç Ekonomisi ve Mafya” Ekonomik Forum Dergisi,Sayı.11,İstanbul,1998
- Özyakışır,D., “Küreselleşme Süreciyle Birlikte Artan "Karapara" Sorunu ve Bu Soruna Yönelik Küresel Mücadele” Sayıştay Dergisi, Sayı.58,Ankara,2005
- Pek,A., “ Uyuşturucu İle Mücadelede Türk Polisnin Dünyadaki Yeri” Çağın Polis Dergisi, Sayı. 60, Ankara, 2009
- Pek,A., “ Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü PKK/Kongre-Gel” Çağın Polis Dergisi, Sayı. 79, Ankara, 2009
- Sayıştay, Sahteciliğe Karşı Uyanık Olma, Ankara,1997
- Sever,H., Arslan, S., “Modern Bir Kölelik Olarak İnsan Ticareti” Çağın Polis Dergisi, Sayı.79, Ankara, 2009
- Şeker,S., “Kayıtdışı Ekonominin Kapsamı,Nedenleri ve Etkileri” Yaklaşım Dergisi,Sayı:25,Ankara,1995

Terzi,H.,Oltulular,S., “Türkiye’de Ekonomik Büyüme ve Enflasyon Süreci: Sektörler İtibariyle Ekonometri Bir Analiz” Bankacılar Dergisi,Sayı.50,İstanbul,2004

Tekalan, Ş.A., Çağın Ölüm Tuzakları, İstanbul, 2007

Tuncer, H., “ Parti Uyuşturucularından Ecstasy (MDMA)” Çağın Polis Dergisi, Sayı.28,İstanbul,2000

TUBİM, Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele 2006 Yılı Ulusal Raporu, Ankara,2006

TÜSİAD, Kayıt dışı Ekonomi ve Sürdürebilir Büyüme, İstanbul,2006

TOBB, Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu, Ankara,2005

TC İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi (AREM), “ Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti” http://www.arem.gov.tr/proje/ars_rapor/gocmen.htm

TEDMER, Bir Olgu Olarak Yolsuzluk: Nedenler, Etkiler Ve Çözüm Önerileri, İstanbul,2003

TBMM, Akaryakıt Kaçakçılığının Ekonomiye, insan ve Çevre Sağlığına Verdiği Zararın Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/238) Esas Numaralı Araştırma Komisyonu Raporu, Ankara, 2005

TBMM, Yolsuzlukların Sebeplerinin Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/9) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, Ankara, 2003

TÜSİAD, Devlette Etikten, Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik, İstanbul,2005

TBMM, Yolsuzlukların Sebeplerinin Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/9) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, Ankara, 2008

TBMM, 20.Dönem, 2.Yasama Yılı TBMM Tutanak Dergisi, Ankara, 1996

TUBİM, Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele 2007 Yılı Türkiye Raporu, Ankara,2007

TBMM, Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Bilinmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, Ankara, 2008

United Nations Office On Drugs And Crime, World Drug Report 2006, Viyana, 2007

Us,V.,” Türkiye Ekonomisinde Kayıt dışı Ekonomiye Ölçmeye Yönelik Amprik Çalışma: Elektrik Üretimi Yaklaşımı” Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı.8,Ankara,2006

Ülkü,M., “5237 Sayılı TCK 157. Ve 159. Maddelerinde yer alan Dolandırıcılık Suçları” Yeni Ceza Adalet Sistemi”nin Cumhuriyet Savcıları ve Hakimlere tanıtımı için 21.02.2005-01.04.2005 tarihleri arasında Samsun ilinde düzenlenen seminer notları

Yalvaç G., “ T.C. Anayasası, TCK, CMK, CGTİK ve İlgili Mevzuat” Ankara, 2006

Yavuz,E., “ Narko-Terör Etrafımızı Sardı” Aksiyon Dergisi, Sayı.807, İstanbul, 1997

Yılmaz, A.G.,Kayıt dışı Ekonomi ve Çözüm Yolları,İstanbul,2006

Yılmaz,M., “ Eski Eser Kaçakçılığının Önlenmesi İçin Kültür Bakanlığınca Yapılan Faaliyetler”, Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi, Sayı.1.2,Ankara,1993

Yıldırım, M., “Karaparanın Kayıt dışı Ekonomi İçindeki Yeri ve Karapara Aklamanın Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler” Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Dergisi,Sayı.3, İzmir, 2007

Yılmaz,G., “Yeraltı Ekonomisinin Doğurduğu Vergi Kaybının Hesabı Yaklaşımlar ve Türkiye'de Yeraltı Ekonomisinin Doğurduğu Vergi Kaybı” Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Sayı.1, İstanbul,1998

Yılmaz, S. Karaparanın Aklanması ve Türkiye Boyutu, Doktora Tezi, Kütahya,2006
WDR, World DrugReports 2009, Newyork,2009

İnternet Kaynakları

www.malihukuk.net/pdf/kayitdisi-ekonomi-tanim.pdf (22.10.2008)

http://www.canaktan.org/canaktan_personal/canaktan-arastirmalari/kamu-maliyesi/aktan-millers-struthers-vergioranlari-ile.pdf (26.12.2008)

http://www.canaktan.org/ekonomi/kamu_maliyesi/vergi-psiko/vergi-psik.pdf (27.12.2008)

<http://www.e-akademi.org/makaleler/acelikkaya-1.htm> (27.12.2008)

<http://www.usakgundem.com/makale.php?id=53>(18.02.2009)

http://www.hukukcu.com/bilimsel/kitaplar/aihmde_organizesuc.htm (28.01.2009)

<http://www.usakgundem.com/makale.php?id=53>(18.02.2009)

http://www.sucbilimi.org/?ana=organize_suclar&alt=oseoa (28.02.2009)

http://www.frankfurt.de/sixcms/media.php/738/Brosch%C3%BCre_NE_YAPMALI.pdf (04.03.2009)

<http://www.nuveforum.net/875-kriminoloji/23035-uyusturucu-psikotrop-maddeler-kriminalistik/> (06.03.2009)

<http://zehirlenme.blogspot.com/2008/09/uyusturucu-tarihi-ve-turkiye-uyusturucu.html> (28.03.2009)

<http://www.saglikbilgisi.com/kelime/Morfin> (28.03.2009)

<http://tip.cumhuriyet.edu.tr/cutf/Donem3/KomiteVISinirSistPsikKasIskeletSistemleri/Farmakoloji/TijenKayaTemiz/HIPNOSEDATIFILACLAR%20II.ppt> (12.03.2009)

<http://www.scribd.com/doc/1018730/Sedatif-Hipnotikler> (12.04.2009)

<http://www.nuveforum.net/875-kriminoloji/23035-uyusturucu-psikotrop-maddeler-kriminalistik/> (12.04.2009)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Koka_ağacı (15.04.2009)

<http://www.yeniden.org.tr/belge.asp?id=82> (25.04.2009)

tip.cumhuriyet.edu.tr/cutf/Donem3/KomiteVISinirSistPsikKasIskeletSistemleri/Farmakoloji/SahinYildirim/halusinojenler.ppt (26.04.2009)

<http://www.cannabist.net/etkileri.htm> (27.04.2009)

<http://www.polisiye.com/devam.asp?yazid=540#> (01.05.2009)

www.avsam.org/tr/a1221.html (08.03.2010)

<http://nedir.antoloji.com/teror/> (04.05.2010)

http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm10_makale5.htm (29.04.2010)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Narko_ter%C3%B6rizm (02.05.2010)

<http://arsiv.sabah.com.tr/2008/03/11/haber,6F9556BE5F694600A2CBAE720050DE0E.html> (01.01.2009)

<http://arsiv.sabah.com.tr/2008/03/11/haber,6F9556BE5F694600A2CBAE720050DE0E.html>(01.01.2009)

<http://www.belgenet.com/dava/durusma02.html> (11.05.2010)

<http://www.eskisehir.pol.tr/subeler/kacakcilik/mali.asp>

<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=ka%E7ak%E7%FDI%FDk&ayn=tam> (07.06.2010)

<http://www.ekodialog.com/yeralti-ekonomisi/kacakcilik-sucu-nedir.html> (08.06.2010)

<http://www.egm.gov.tr/hizmet.yabancilar.goc.asp> (08.06.2010)

<http://www.stradigma.com/index.php?sayfa=makale&no=113#18> (02.06.2010)

<http://www.sucbilimi.org/?ana=ktvk&alt=ktvk> (10.06.2010)

<http://kisi.deu.edu.tr/bulent.cavas/ders/bok3.pdf> (12.06.2010)
http://www.turkhukusitesi.com/makale_841.htm (15.06.2010)
www.reocities.com/mdonmez1/Sahte2.doc (16.06.2010)
<http://www.grafolojibilirkisi.com/sahtecilikte-suc-unsurlari.html> (16.06.2010)
<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale1-3.htm> (20.06.2010)
http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=125807 (22.06.2010)
<http://www.bidb.hacettepe.edu.tr/spam-aciklama.shtml> (22.06.2010)
http://www.kobifinans.com.tr/tr/bilgi_merkezi/02090405/9949 (22.06.2010)
http://www.masak.gov.tr/Yolsuzluk/genel_bilgi.htm (25.06.2010)
www.uhdigm.adalet.gov.tr/.../b2.../bm-sozlesmelervemetinleri.htm (04.07.2010)
<http://www.turkhukusitesi.com/showthread.php?t=3554> (04.07.2010)
www.anayasa.gov.tr/images/loaded/pdf_dosyalari/k2007-2.pdf (04.07.2010)
http://tr.wikipedia.org/wiki/Kara_para (09.07.2010)
http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAkklanmasi/genel_bilgi.htm (09.07.2010)
http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAkklanmasi/genel_bilgi.htm# (19.07.2010)
http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAkklanmasi/genel_bilgi.htm# (20.07.2010)
http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAkklanmasi/genel_bilgi.htm# (27.07.2010)
http://www.sabah.com.tr/Ekler/Pazar/Yazarlar/safak/2006/05/07/Son_Babalar_Babas_i (28.07.2010)
<http://www.avsam.org/tr/a1221.html> (08.03.2010)
http://www.ceterisparibus.net/arsiv/g_kücükozyigit.doc (02.11.2008)
http://www.mtk.gov.tr/anasayfa_s.htm (30.12.2008)
http://kuvvetlordoglu.com/yazilar/informel_istihdam_yabanci_kacak_igucu.pdf
<http://www.ekovitrin.com/index.php/320-milyar-dolarlik-uyusturucu-pazari/> (11.03.2010)
http://ekutup.dpt.gov.tr/program/2008_programi.pdf

ÖZGEÇMİŞ

13 Haziran 1982 tarihi, Konya ili doğumluyum. İlk, orta ve liseyi Konya'da tamamladıktan sonra, Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme bölümüne kaydoldum. Bu bölümden 2005 yılından mezun olduktan sonra 2006 yılı Temmuz ayında Eskişehir Polis Meslek Eğitim Merkezi'nde (POMEM) altı aylık eğitimden sonra Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğüne atandım. 2007 yılında, Beykent Üniversitesi'nde Yönetim ve Organizasyon Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimime başladım.

Özel ilgi alanlarım Bilgisayar teknolojileri, atıcılık ve terörizm ve uluslar arası ilişkilerdir.

Yabancı dilim İngilizce olup, bekâırım.

Mustafa BAĞCI